

INTERIØR & MØBLER

NILs JUBILEUMSÅRBOK 2020 NIL

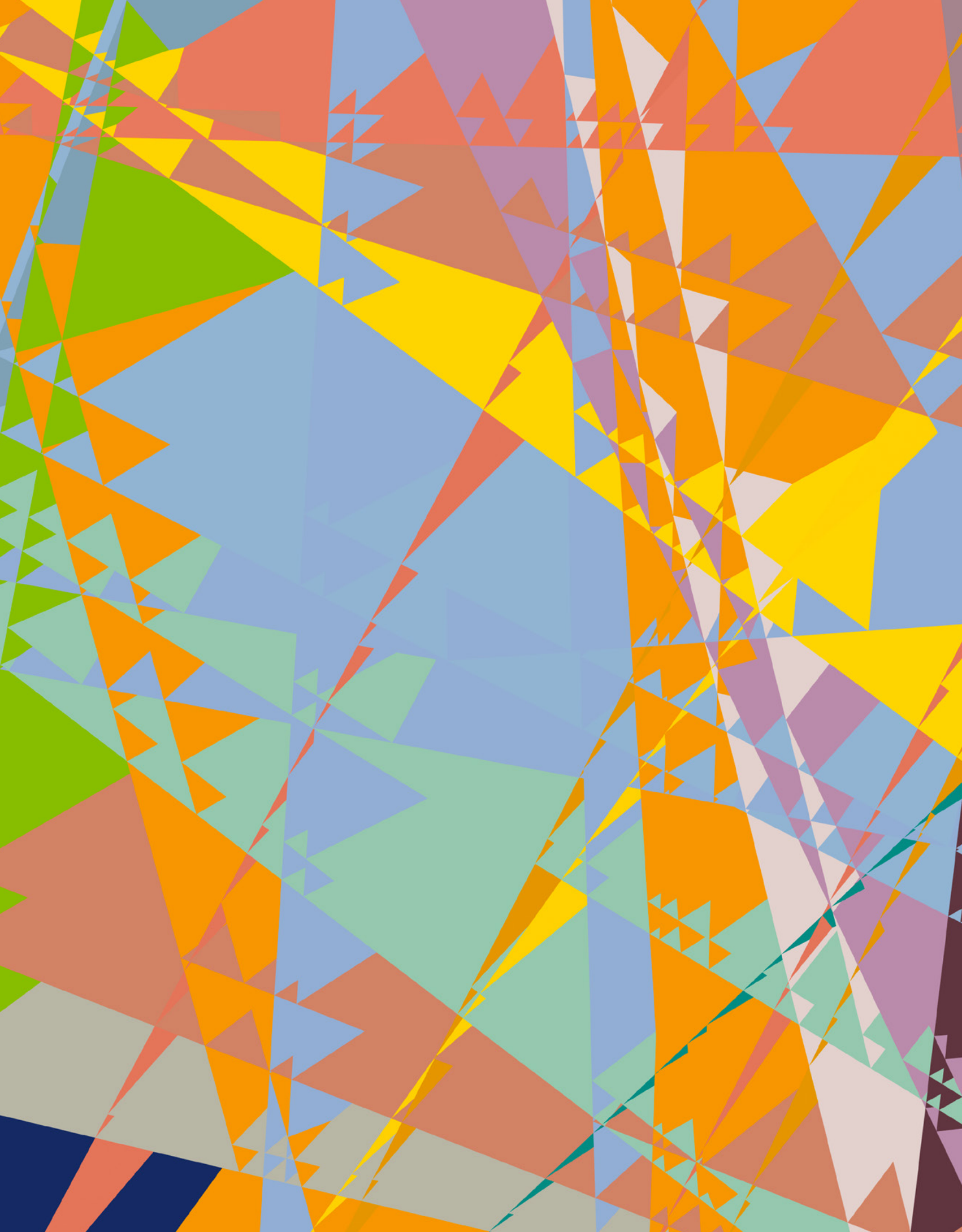

NIL
75

Alle kan oppleve utfordrende situasjoner i arbeidslivet

Oppsigelse

Permittering

Konflikt

Trakassering

Karriereskift

Som medlem i AFAG er du velkommen til å ta kontakt med oss i forbindelse med spørsmål relatert til utfordrende arbeidsmiljø, lønn og karriereskift.

Som medlem i Arkitektenes fagforbund får du rådgivning og bistand i forbindelse med ansettelser, oppsigelser og arbeidsmiljøspørsmål. Medlemmer får råd om hvordan man bør forholde seg i møter og i korrespondanse med arbeidsgiver, og AFAG assisterer i forhandlingsmøter ved oppsigelser.

Arkitektenes fagforbund (AFAG) er et fagforbund for personer med mastergrad eller tilsvarende innen arkitektur, planlegging, kunsthistorie og design. Forbundet organiserer også de som driver egen virksomhet samt studenter. AFAG har nærmere 5000 medlemmer og er tilsluttet hovedorganisasjonen Akademikerne. AFAG har som mål å arbeide for gode lønns- og arbeidsforhold gjennom ordnede avtaleforhold, å yte medlemmene bistand i tvister med arbeidsgiverne og å arbeide for full sysselsetting. Arkitektenes fagforbund holder til i Arkitektenes Hus i Josefines gate 32 i Oslo.

www.afag.no

AFAG | arkitektenes fagforbund

Frame Mobile

Mobil dobbelsidig skrivetavle i glass med formpresset treramme. Rammen omfavner og fremhever skriveflaten, samtidig som den fungerer som håndtak når tavlen flyttes rundt.

Design: Christian Halleröd og Matti Klenell.

OSNES

www.osnes.no

Launching now: A New Wave by Séché Studio
A reflection of nature

A New Wave is inspired by the rough and untouched landscape of the Danish West Coast. The multidimensional designs Sand, Grass and Ocean strive towards tactility on a functional and sensual level that encourages you to feel the patterns of the sand, the strict lines of the grass dunes and the rhythm of the waves washing in. Crafted from ECONYL® yarn based on abandoned fishing nets, A new Wave actively protects sea life by finding meaningful purposes for drifting nets that account for one tenth of the waste in the ocean. Moreover, used PET bottles are recycled into the patented Ecotrust backing that comes as a standard feature with carpet tiles.

ege.dk

EGE CARPETS NORWAY • POSTBOKS 107 • 1317 BÆRUMS VERK • TELEFON 67 87 67 50 • MAIL: NORGE@EGE.DK • WWW.EGE.DK • SHOWROOM: TRONDHEIMSVEIEN 156, 0570 OSLO

Løvenes kor
Vi gjør din arbeidsplass bedre. Sono.no
SONO

INTERIØR& MØBLER 75

NILs JUBILEUMSÅRBOK 2020 NIL

35
DEICHMAN BJØRVIKA
→**PROSESSEN**
→**FAGARTIKLER**

106
FARGEBØLGEN→
HELSEMØBELSERIE
FRA HELLAND MØBLER
→**MØBLER**

128
TANNTUNET→OSLO
→HELSEBYGG

69
BRITANNIA HOTEL
→TRONDHEIM
→**SIGNALPROSJEKTER**

116
BALANCE
→**OSLO DESIGN FAIR**
→**LILLESTRØM**
→**UTSTILLINGER**

144
BOSTON CONSULTING GROUP/BCG→OSLO
→**KONTORER/ARBEIDSPLASSER**

10 LEDER/ KOLOFON

10
Leder→**redaktør**
→**Jubileumsårbok**
Inger Schjoldager

10
Leder→**NILs daglige leder**
NILs jubileumsårbok
INTERIØR
& MØBLER 2020
Mona Lise Lien

11
Presidenten har ordet
Monica D. Heck

13 FAGARTIKLER

13
PIONERENE
Mathilde Sprovin

18
TIDSLINJE→1945–2020
Mats Lindner

35
DEICHMAN BJØRVIKA
→PROSESSEN
AS Scenario Interiørarkitekter

40
MUNCHMUSEET
→PROSESSEN
Dorthe Smeby

47
NASJONALMUSEET
→PROSESSEN
Cadi+Kaels

55 FAGARTIKLER FORTS.

55
TRANSFORMASJON
OG GJENBRUK AV BYGG
Ellen Ledsten,
interiørarkitekt MNIL

58
PRODUKTSEMANTIKK
Svein Gusrud,
møbeldesigner MNIL,
Professor Emeritus

61
INTERIØRARKITEKTENES
POSISJONERING
Ellen Klingenberg,
interiørarkitekt
og møbeldesigner MNIL,
Professor Emerita

64
BÆREKRAFT
I KORONAENS TID
Runa Klock,
møbeldesigner MNIL

69 SIGNAL-PROSJEKTER

69
BRITANNIA HOTEL
→TRONDHEIM
METROPOLIS
ARKITEKTUR & DESIGN AS

76
JORDAL
FRITIDSKLUBB→OSLO
MAKERSHUB
ARKITEKTUR AS

83
BODØ RÅDHUS
MELLOMROM
ARKITEKTUR-
PSYKOLOGI AS

88 SIGNAL-PROSJ. FORTS.

88
NYE BEHOV I HISTORISK
LEILIGHET→OSLO
ROMLABORATORIET AS

95
PARALLELLER.
VIGELAND OG
HANS SAMTIDIGE→
VIGELANDMUSEET
→OSLO
TORSTEINSEN DESIGN AS

101 MØBLER

101
INNLEDNING→
Samfunnsoppdrag
og kulturuttrykk
Solveig Torsteinsen,
interiørarkitekt
og møbeldesigner MNIL

102
DOZE→HVILESTOL FOR
MUUTO (DK)
ANDERSSEN & VOLL AS

103
TAWA→BARKRAKK
FOR ARIAKE (JP)
ANDERSSEN & VOLL AS

104
OUTLINE HIGHBACK
WORK→SOFA FOR
MUUTO (DK)
ANDERSSEN & VOLL AS

105
HIVE→PROTOTYP
UTVIKLET TIL UTSTILLING
I MILANO 2019
BERG & HINDENES

106 MØBLER FORTS.

106
FARGEBØLGEN→
HELSEMØBELSERIE
FRA HELLAND MØBLER
GOTTLIEB PALUDAN
ARCHITECTS

109
HVEM HAR RETTEN
TIL BYENS UTEROM?
→TRE BENKER
MED VERDIGHET
MAKERSHUB
ARKITEKTUR AS

111 SHOWROOM

111
INNLEDNING→
Kampen om
oppmerksomheten
Ingebjørg Berg Holm
& Inghild Dyrnes Karlsen,
interiørarkitekter MNIL

112
NORAS HJEM→BOLIG-
SHOWROOM→OSLO
AS SCENARIO
INTERIØRARKITEKTER

115 UTSTILLINGER

115
INNLEDNING→
Tredimensjonal
opplevelse
Aud Dalseg,
interiørarkitekt MNIL

116 UTSTILLINGER FORTS.

116
BALANCE
→OSLO DESIGN
FAIR→LILLESTRØM
DESIGN I SENTRUM AS

118
INTERIØRARKITEKTUR
PÅ GJENLÅN→**TI**
OBJEKTER 2009–2019
→RAM GALLERI→OSLO
KAELS STUDIO AS

120
NASJONALBIBLIOTEKET
→**NYTT KARTSENTER**
→SOLLI PLASS→OSLO
ANDERSEN INTERIØR-
ARKITEKTER AS

123 HELSEBYGG

123
INNLEDNING→
Fra institusjon
til hjem
Linda Evensen,
interiørarkitekt MNIL

124
PARADIS HELSE→
PARADIS→BERGEN
SOL DESIGN

126
KIRKENS BYMISJON
→BERGEN
DESIGN&INNREDNING

128
TANNTUNET→OSLO
INNE DESIGN

130 KONTORER/ ARBEIDSPLASSER

130
INNLEDNING→
Kontorets historie
Mari Skogland, ph.D.,
interiørarkitekt MNIL,
Urd Schjetne,
interiørarkitekt MNIL

132
IFS (INDUSTRIAL
AND FINANCIAL
SYSTEMS)→ASKER
CADI INTERIØR-
ARKITEKTER AS

134
ABAX→MØLLA
SYD→LARVIK
KB ARKITEKTER AS

136
AFRY→OSLO
ZINC AS

139
AKER BP ONSHORE
COLLABORATION
CENTER (OCC)
→STAVANGER
MAGU DESIGN AS

140
ARCTIC SECURITIES
MØTESENTER→OSLO
IARK AS

143
BERGGÅRD AMUNDSEN
& CO AS→LANGHUS
METROPOLIS
ARKITEKTUR & DESIGN AS

148
GOOGLE NORWAY→OSLO
→KONTORER/ARBEIDSPLASSER

174
QUALITY HOTEL RIVER STATION
→DRAMMEN
→HOTELLER

192
ELVERUM VGS→ELVIS
→UNDERVISNINGSBYGG

162
BERGRÅDVEIEN 6
→OSLO
→BOLIGER

186
EZO RAMEN & IZAKAYA→OSLO
→SERVERINGSSTEDER

202
GJØVIK RÅDHUS→
TOTAL REHABILITERING
→OFFENTLIGE BYGG

144 KONTORER/ ARBEIDSPL. FORTS.

144
BOSTON CONSULTING GROUP/BCG→OSLO
RADIUS DESIGN AS

147
FINSTART NORDIC→OSLO
KUBIK INTERIØR-ARKITEKTER AS

148
GOOGLE NORWAY
→OSLO
ZINC AS

151
HUITFELDTGÅRDEN
→TRONDHEIM
TAG ARKITEKTER TRONDHEIM

152
PANGEA PROPERTY PARTNERS→OSLO
AS SCENARIO INTERIØRARKITEKTER

155
PORSCHE NORGE→
HOVEDKONTOR→OSLO
KUBIK INTERIØR-ARKITEKTER AS

156
VALLE WOOD→OSLO
LUND+SLAATTO ARKITEKTER AS

158
VIPPS→**NYTT HOVEDKONTOR**→OSLO
RADIUS DESIGN AS

161 BOLIGER

161
INNLEDNING→
Hvordan å skape et hjem
Anne-Linn Nyfelt
og Merete Strand Heien,
interiørarkitekter MNIL

162
BERGRÅDVEIEN 6
→OSLO
PEDER OLIMB ARKITEKTUR OG INTERIØR

165
BJERRA 29→OSLO
KAELS STUDIO AS

166
HUSET VED SJØEN
→ASKER
INNE DESIGN

168
BOLIG MAJORSTUA
→OSLO
NYFELT OG STRAND INTERIØRARKITEKTER AS

170
SVEA SYMFONI LOUNGE→STOCKHOLM
RISS AS

173 HOTELLER

173
INNLEDNING→
Hotellbetraktninger
Nina Hæg,
interiørarkitekt MNIL

174
QUALITY HOTEL RIVER STATION→DRAMMEN
HAEG INTERIØR-ARKITEKTUR

177
SCANDIC SJØLYST
→**SKABOS HAGE**→OSLO
RISS AS

178 SERVERINGS-STEDER

178
INNLEDNING→
Rom for opplevelser
Hans Christan Elverhøi Thomassen,
interiørarkitekt MNIL

181
PEPPES PIZZA STORTINGSGATA→OSLO
ROMLABORATORIET AS

182
VINOTEKET→OSLO
NORA HAGFORS INTERIØRARKITEKTUR AS

185
BRASSERIE RIVOLI→OSLO
RADIUS DESIGN AS

186 SERVERINGS-STEDER FORTS.

186
EZO RAMEN & IZAKAYA
→OSLO
RADIUS DESIGN AS

189
MERCADO→**SOCIAL EATING**→KRISTIANSAND
RISS AS

191 UNDERVISNINGS-BYGG

191
INNLEDNING→
Pedagogisk koreografi
Marit Engdal Borgersen,
interiørarkitekt MNIL

192
ELVERUM VGS→**ELVIS**
STUDIONSW

194
HOPPERN SKOLE
→JELØY→MOSS
SIGRID AARØNÆS

196
NORDSETER SKOLE
→OSLO
ZINC AS

198
URANIENBORG SKOLE
→OSLO
ZINC AS

200 OFFENTLIGE BYGG

200
INNLEDNING→
Noen refleksjoner fra interiørarkitektens ståsted
Beate Ellingsen, Hege Vetås,
interiørarkitekter MNIL

202
GJØVIK RÅDHUS→
TOTAL REHABILITERING
KONTUR ARKITEKTER AS

205
KANTINE→
ASKER RÅDHUS
KAELS STUDIO AS

206
NASJONALBIBLIOTEKET
→**OPPGRADERING AV PUBLIKUMSAREALER**
→OSLO
ANDERSEN INTERIØRARKITEKTER AS

208
TOALETT OG KAFEBYGG→
MOSETERTOPPEN
→HAFJELL
RAM ARKITEKTUR AS

210
VESTIBYLEN→
TRØNDELAG TEATER
→TRONDHEIM
PIR II AS

212 UTDANNINGS-INSTITUSJONENE

212
KHiO→**Avdeling design**

216
UiB→**Fakultet for kunst, musikk og design**
→**Institutt for design**

220
HØYSKOLEN KRISTIANIA→
Westerdals Institutt for kommunikasjon og design

224–226
PROSJEKT-KREDITERINGER

227
NIL
ORGANISASJONS-STOFF

227
Om NIL

227
Hvorfor bruke en interiørarkitekt/ møbeldesigner MNIL?

228
Medlemsmatrikkel

ANNONSER

246
Annonsøroversikt

4–7
247–289
Annonser

Jubileumsårbok

Det tar flere år å planlegge innholdet til en jubileumsårbok. Det ble tidlig klart at årboken 2020 skulle inneholde tekstbidrag som viste veien bakover og fremover; fokus på pionerene før opprettelsen av NIL i 1945 – og en tidslinje gjennom forbundets 75 år. Redaksjonen ønsket en innledning før hver kategori, skrevet av erfarne medlemmer. Fokus på sosial interiørarkitektur så vel som transformasjon av bygg er hva man må forholde seg til i årene som kommer. I løpet av 2020 skulle tre nasjonale monumentale kulturbygg stå klare; Deichman, Munchmuseet og Nasjonalmuseet. Hvor mange NIL-medlemmer har bidratt, og selv med utsettelse av åpningene av forskjellige årsaker, får man her innsyn i prosessene. Årboken kunne ikke blitt til uten viktige tekstbidrag fra medlemmene.

Samarbeidet med daglig leder og ikke minst grafisk designer er helt essensielt for å skape en årbok av kvalitet. Redaktøren takker for spennende bidrag og gratulerer alle medlemmer med jubileet.

Inger Schjoldager
Sjefredaktør
Orfeus forlag

NILs jubileumsårbok INTERIØR & MØBLER 2020

For syvende gang har jeg gleden av å være prosjektleder for NILs årbok *INTERIØR & MØBLER*. Oppdraget blir aldri rutine, da rammebetingelsene og kravene til prosjektene endres – og prosjektene som leveres fra medlemmene er forskjellige fra år til år. I 2020 har vi dessuten gleden av å feire foreningens 75-årsjubileum – noe vi markerer ved å utgi denne jubileumsårboken.

Basisen er en tradisjonell årbok med fjorårets beste prosjekter, men i tillegg har vi bygget på med historisk stoff fremstilt på forskjellig vis: En artikkel om fremveksten av profesjonen frem til etableringen av NIL 29. mai 1945, en tidslinje med milepæler 1945–2020, en artikkel om hvordan fagutøverne har profesjonalisert og posisjonert seg – og ikke minst en personlig og historisk innledning til hver kategori av prosjekter, skrevet av fagutøvere. Her bør det være noe for enhver smak!

Tekstene som presenterer prosjektene gir innsikt i prosessene som ligger bak det endelige resultatet, både når det gjelder interiørarkitektens/møbeldesignerens bidrag og samhandling med andre faggrupper. Det er ofte i det tverrfaglige samspillet at de beste resultatene oppstår. Bruk tid på å lese tekstene. Bilder er viktige, men det er i kombinasjonen av tekst og bilder at man får forståelse av veien frem til målet.

Den posisjonen profesjonene har i dag, har ikke kommet uten kamp. Det er mange som har gått foran og ryddet vei, men *den* kan fort forvitre hvis arbeidet ikke fortsetter. Vi jobber ut fra en grunnleggende sterk base fundamentert på faglig kunnskap og kompetanse, samlet styrke, en effektiv foreningsstruktur – og ikke minst – en positiv tone og samarbeidskultur innad i NIL. Vi er vennlige, imøtekommende og profesjonelle.

Det er ekstremt viktig å stå samlet som faggruppe. Det danner grunnlaget for en styrke og gjennomslagskraft som ingen fagutøvere kan oppnå alene. Vi oppfordrer utøvere som har kompetanse til å være medlem i NIL, og som har valgt å stå utenfor, om å melde seg inn.

NIL vinner frem med det arbeidet som gjøres. Å posisjonere våre medlemmer i forhold til oppdragsgivere, samarbeidspartnere og myndighetene er et pågående arbeid som må tilpasses stadig endrede forutsetninger. Det langsiktige arbeidet som pågår medfører over tid flere oppdrag for interiørarkitekter og møbeldesignere.

For å dokumentere kompetansefeltet med bredde, dybde og styrke utgir vi hvert år NILs årbok *INTERIØR & MØBLER*. De prosjektene du kan se og lese om i årboken vært gjennom en reell konkurranse. Man kan ikke *kjøpe* seg plass i NILs årbok. Prosjektene har vært gjennom en tøff evaluering, før de presenteres her. Invitasjonen til å registrere prosjekter i databasen for årboken inneholder klare kriterier, og evalueringen og utvelgelsen gjøres av en faglig sterk jury over en periode på to uker. Juryeringen avsluttes med et felles jurymøte hvor endelig valg av prosjekter blir foretatt.

Utvelgelsesmetoden gjør sitt til at NILs årbøker er det eneste mediet som dokumenterer utviklingen innen interiørarkitektur og møbeldesign over tid, ved å vise det ypperste som leveres fra våre medlemmer – og utgjør en viktig dokumentasjon på en del av vår kulturarv.

Velkommen inn i jubileumsårboken – god fornøyelse!

Mona Lise Lien
Prosjektleder og daglig leder i NIL

INTERIØR & MØBLER – NILs årbok 2020 er utgitt av NIL – Norske interiørarkitekters og møbeldesigneres landsforening

ISBN 978-82-91194-30-1
ISSN 0803-7582

Prosjektleder→Mona Lise Lien
Redaktør→Inger Schjoldager
Redaksjonskomité→Fredrik Torsteinsen, Kaja Kosonen Geiran, Malin Skjelland Eriksen, Ane Wierli Nilsen, Janne Seljelid (1. år MA ved Univesitetet i Bergen KMI)
Art direction/grafisk design/produksjon/repro→Halvor Bodin
Assisterende grafisk produksjon→Claudia C. Sandor

Leder/koordinator annonsesalg→Steffen Kørner Ludvigsen
Annonsesalg→Nurke Brandt, Else Marie Dahll, Tone Grimsrud, Sophie Elnan Flatval, Sigrid Aarønæs, Sara Skotte

Trykkeri→Livonia Print SIA, Latvia
Papir→300 g/m² FSC [omslag], 115 g/m² G-Print FSC [materie], Rainbow Intensive Orange 80 g/m²

MIX
Papir fra bærekraftige kilder
FSC®C002795
www.fsc.org

Tekstene til de ulike prosjektene som presenteres i boken er skrevet av de respektive interiørarkitekter og møbeldesignere og er redigert av redaktøren.

FORKORTELSER
MNIL→Medlem av Norske interiørarkitekters og møbeldesigneres landsforening
MNAL→Medlem av Norske arkitekters landsforbund
RIV→Rådgivende ingeniør VVS
RIE→Rådgivende ingeniør elektro
RIB→Rådgivende ingeniør bygg
RIBR→Rådgivende ingeniør brann
RIAKU→Rådgivende ingeniør akustikk
UU→Universell utforming

Ansvarlig utgiver→
NIL
Norske interiørarkitekters og møbeldesigneres landsforening

Adresse→NIL
Josefines gate 34, 0351 Oslo
Telefon→23 33 24 64
E-post→nil@nil.no
Web→nil.no
Årbok→interiørogmøbler.no
facebook.com/NILsiden

President→
Monica D. Heck 2019–

Daglig leder→Mona Lise Lien
Mobil→971 76 230
E-post→mona.lise.lien@nil.no

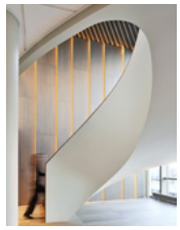

FORSIDE
PANGEA PROPERTY PARTNERS→OSLO AS SCENARIO INTERIØRARKITEKTER
→Side 152

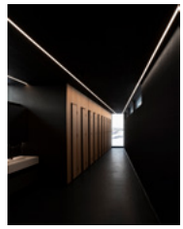

BAKSIDE
TOALETT OG KAFEBYGG→**MOSETERTOPPEN**
→HAFJELL
RAM ARKITEKTUR AS
→Side 208

INTERIØR& MØBLER
NILs JUBILEUMSÅRBOK 2020 NIL

Presidenten har ordet

Lanseringen av årboken i 2020 blir spesiell og annerledes. Vi ser tilbake på fantastiske 75 år i foreningen. Medlemmer av NIL har vært med på en unik reise med utvikling av faget. NIL ble etablert 29. mai 1945, rett etter 2. verdenskrig. Landet skulle bygges opp igjen, og det var et skrikende behov for at kompetente fagpersoner innen vårt fag bidro i utviklingen. Blant annet ble det jobbet mye med å gi Norges befolkning nye, smartere hjem og godt fungerende arbeidslokaler. Den gang som nå viste vi i vårt fag nysgjerrighet, interesse for utvikling, vilje til å se fremover – samt å tenke nytt. Vi har mange å takke blant NIL-medlemmene for at vårt fag står så sterkt i bransjen i dag.

NILs årbok *INTERIØR & MØBLER 2020* gir et tilbakeblikk på historien, en retning for fremtiden og presenterer prosjekter ferdigstilt det siste året, utført av interiørarkitekter og møbeldesignere MNIL. For oss medlemmer har årboken blitt en viktig del av vårt varemerke, denne utgivelsen er den 33. i rekken.

Utviklingen av vårt fag er godt formidlet gjennom alle disse utgivelsene. Vi forbedrer stadig årboken for så vel medlemmer som andre mottakere. Redaksjonen arbeider kontinuerlig med å spisse presentasjonen av innholdet. Juryen har hatt en utfordrende oppgave med å velge blant de innsendte, flotte prosjektene fra våre medlemmer. 53 prosjekt med variasjon i tematikken presenteres i årets jubileumsårbok. I tillegg byr vi på interessant innhold med faglige artikler, fascinerende historiske tilbakeblikk, oppdatert medlemsregister og annonser som er av stor interesse for leserne. Jubileumsårboken er en aktuell og relevant publikasjon for våre medlemmer, markedet og andre interessenter.

NIL har i tillegg til papirutgaven av *INTERIØR & MØBLER 2020* arbeidet med å digitalisere årboken fra og med 2020. Om alt går etter planen, lanseres plattformen samtidig med utgivelsen av papirutgaven. Vi håper våre medlemmer, samarbeidspartnere, annonsører og andre interessenter opplever dette som et løft og en ytterligere synliggjøring av våre medlemmers arbeider.

I året som har gått har NIL hatt flere kontaktpunkter med markedet. NIL er assosiert medlem av Oslo arkitekturtriennale og deltok i 2019 med utstillingen «Interørarkitektur og degrowth» i Rådhusgata 7 i Oslo. Statsbygg har samarbeidet med NIL i forbindelse med utarbeidelse av deres utlysning av rammeavtale med fokus på helhetlig rådgivningstjenester knyttet til utvikling og modernisering av statlig lokalbruk. NIL deltar også aktivt sammen med den øvrige i arkitekturbransjen i arbeidet om en felles politisk plattform, «God arkitektur for et bedre samfunn». Målet er å fremme arkitektur i sin helhet – og forhåpentligvis forbedre beslutningsprosessene og lovverket i Norge.

NILs fagdag 2020 hadde tittelen «Vi bygger landet!». Her ønsket vi å fokusere på sosial bærekraft og klimakrise. Det er et skrikende behov for at alle tenker annerledes og nytt for å sikre fremtiden for våre etterkommere. Sammen har vi mulighet for å bidra til å redusere bransjens miljømessige fotavtrykk.

I skrivende stund har de fleste av oss hjemmekontor grunnet SARS-CoV-2-viruset, noe som dramatisk påvirker hverdagen til den enkelte. Handlingsmønsteret og arbeidsformer endres som aldri før i det private og på jobb. Vi besitter kompetanse og kunnskap om endring og kan sette oss i førersete og lede prosessen for våre kunder og samarbeidspartnere. Vi har nå en unik mulighet til å fokusere på nye arbeidsformer, FNs 17 bærekraftsmål, nedvekst og en positiv fremtid. Det skal bli meget interessant å følge utviklingen av hvordan denne pandemien vil påvirke vårt fag fremover.

Konsekvensene har vi i skrivende stund ikke helt oversikt over. Men at pandemien vil sette dype spor, har vi alle forstått. Fagdagen og landsmøte ble utsatt på ubestemt tid. Det er allikevel godt å se hvilken styrke dere alle har utvist, og hvordan våre medlemmer gjør det dere kan for å holde hjulene i gang i bransjen. Flere av oss opplever bedre dialog med kunder og kollegaer enn tidligere, med virtuell kommunikasjon og skjermdeling. Innlegg på sosiale medier har endret seg med ekstra energi, tips og anbefalinger som deles på kryss og tvers. Jeg opplever et samhold blant medlemmene og en positiv atmosfære som gir håp om at vi skal komme styrket tilbake på den andre siden av koronapandemien.

Det er avgjørende at omverdenen får innsikt i hvilke prosesser som inngår i våre oppdrag, og fortsetter å forstå betydningen av hvilken kompetanse MNIL besitter. NIL er og skal fortsette å være en organisasjon som støtter våre medlemmer, sprer informasjon og driver faget fremover.

NIL bringer resultater – NIL er et naturlig valg for den profesjonelle fagutøveren!

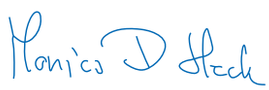

Monica D. Heck
President NIL 2019–

Marie Karsten, skap, 1907.
Foto→Nasjonalmuseet

Henrik Bull, spisestuestol, 1896.
Foto→Nasjonalmuseet

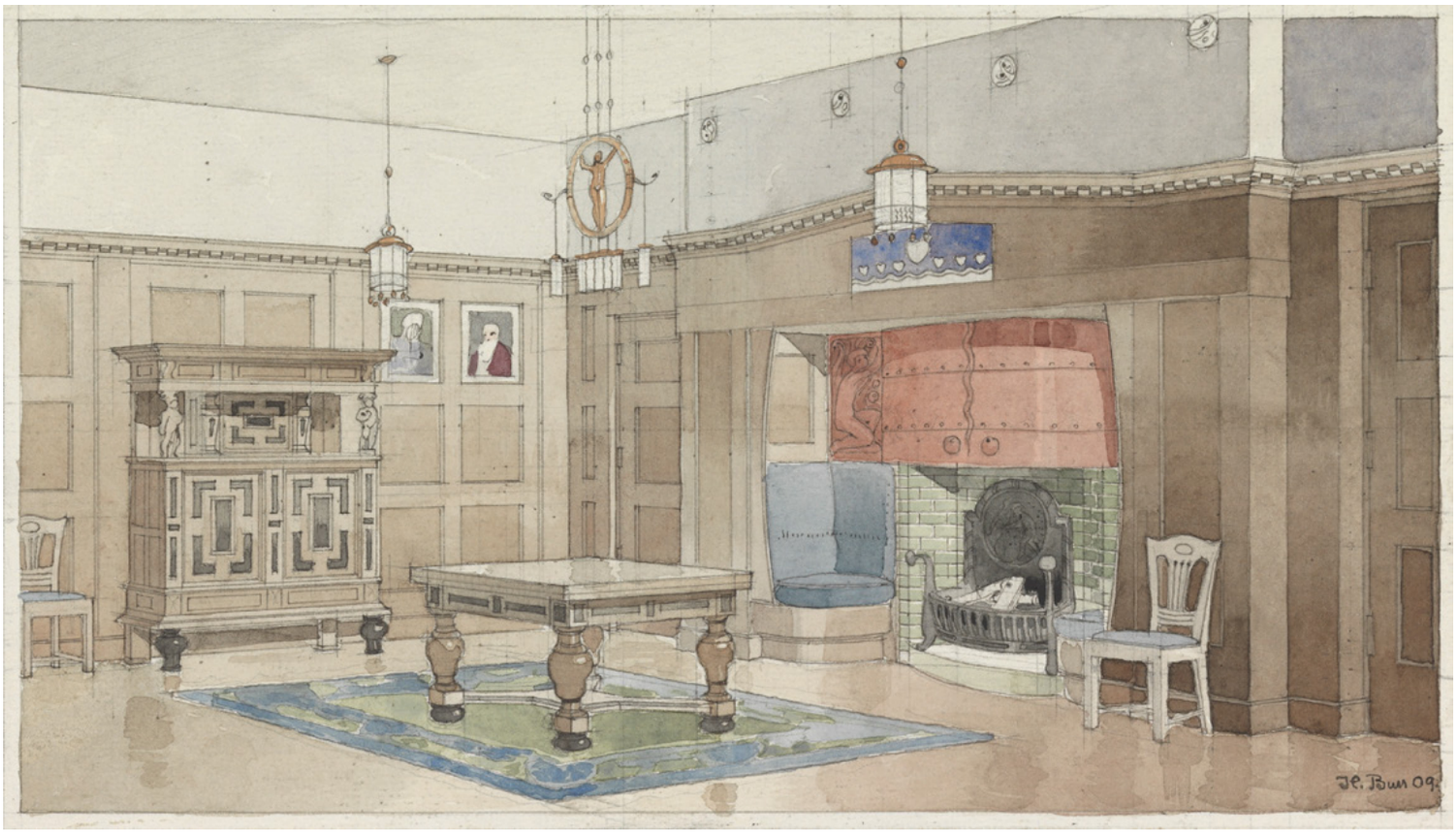

Henrik Bull, Villa for hr Generalkonsul H. Olsen, konkurranseutkast, interiørperspektiv, 1909.
Foto→Nasjonalmuseet

TEKST→MATHILDE SPROVIN,
ARKITEKTURHISTORIKER
MED PH.D. FRA AHO

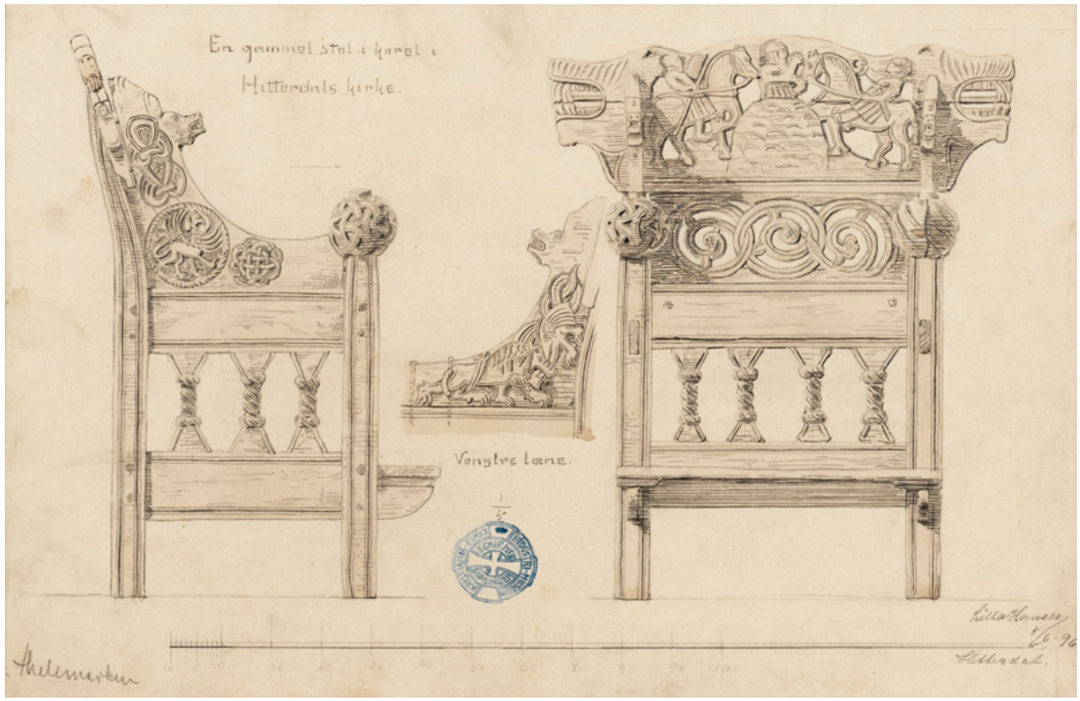

Lilla Hansen, oppmåling av stol fra Hitterdal stavkirke (Heddal stavkirke), sommer 1896.
Foto→Riksantikvarens arkiv/Schirmersamlingen

Pionerene

Interiørarkitektenes forening ble etablert 29. mai 1945, senere skiftet foreningen navn til Norske interiørarkitekters og møbeldesigneres landsforening. Men tanker om innredning oppstod lenge før fredsvåren 1945. Utformingen av interiør har vært, og er stadig tema for flere – fra hjemmeværende Frognerfruer, til hardbarka fagpersoner som skjøtter sitt fag med høy grad av integritet.

Etableringen av interiørarkitektur som fagprofesjon har vært nært knyttet til arkitekturfeltet. Bakover i historien, dog uten formelle krav til kompetanse. Det er blant overklassens husfruer vi finner de første kvinnelige «arkitektene». De omtales gjerne som «byggfruearkitekt». 1700-tallet kan by på flere betydelige eksemplarer, blant annet Karen Toller som oppførte Ladegården i Oslo i 1725, og Cecilie Christine von Schøller som bygget Stiftsgården i Trondhjem 1774–78. Dette var velbemidlede kvinner med posisjon, tid og penger til å engasjere seg i hjemmets utforming. Kvinnene var lært opp etter tidens dannelsesideal. De var øvet i tegning, og hadde en viss forstand på arkitektur.

Ut på 1900-tallet kom de første kvinnene med en høyere utdannelse i arkitektur. Flere av dem tok oppgaver med innredning. De var på linje med enkelte mannlige arkitekter, i tillegg til noen anerkjente kunstnere og designere. Kjent i den nordiske historieskrivningen står kunstnere som Carl Larsson og Gerhard Munthe, mens Henrik Bull var en av de fremste arkitektene, som også beskjeftiget seg med møbeldesign og interiør.

1900-tallets første tiår var en brytningstid i Norge. Industrialismen hadde vært den store drivkraften i samfunnsutviklingen siden midten av 1800-tallet. Industrien ga velstand for noen, men også klassemotsetninger, og med tiden en økt oppmerksomhet om arbeiderklassens kår. Arkitekturen og interiørene vi omgir oss med fikk en samfunnsengasjert side. Det handlet om å skape gode boliger – for flere samfunnslag, for arbeidsfolk, og et praktisk hjem som arbeidsplass for husmødrene.

Historien om interiørarkitektur er derfor langt på vei kvinnehistorie. Det er historien om damer med ansvar for store og mindre husholdninger. Og om kvinner som formgivere, estetikere og arkitekter.

TEGNESKOLENS ELEVER – TRE KVINNER

De første kvinnene i Norge med en høyere utdannelse i arkitektur, var alle elever ved Tegneskolen i Christiania.[1] Arkitekt Lilla Hansen (1872–1962) var en av dem. Hun var elev ved Tegneskolen i årene 1892–95, deretter dro hun til Brussel og var assistent hos arkitekt Victor Horta. Tilbake i Kristiania begynte hun å arbeide som arkitekt. I 1916 fikk hun oppgaven med ombygging av Geitmyrsveien 11–13, en frittliggende bygård oppført på slutten av 1800-tallet. 3. etasje og loftet skulle innredes til studiehjem for kvinner. Byggherre var Kristine Bonnevie, Norges første kvinnelige professor ved Universitetet i Kristiania. Lilla Hansen innredet med hybler, i tårnværelset etablerte hun felles bibliotek, og hun designet alle møblene.[2]

I likhet med Lilla Hansen var det også andre kvinnelige elever ved Tegneskolen som viste en spesiell fintfølelse for interiører. En annen av dem var Marie Karsten (1872–1953). Hun var elev ved Tegneskolen 1896–98. Etter endte studier i Kristiania dro hun til London og The Royal College of Art. Karsten regnes som den første interiørarkitekten i Norge. Men betegnelsen «interiørarkitekt» ble ikke konsekvent anvendt i hennes samtid. Hun ble omtalt med flere yrkesbetegnelser, «møbel-arkitekt» og «interiør-arkitekt» var de vanligste.[3] Det er også beskrivende for hennes virke. Marie Karsten hadde

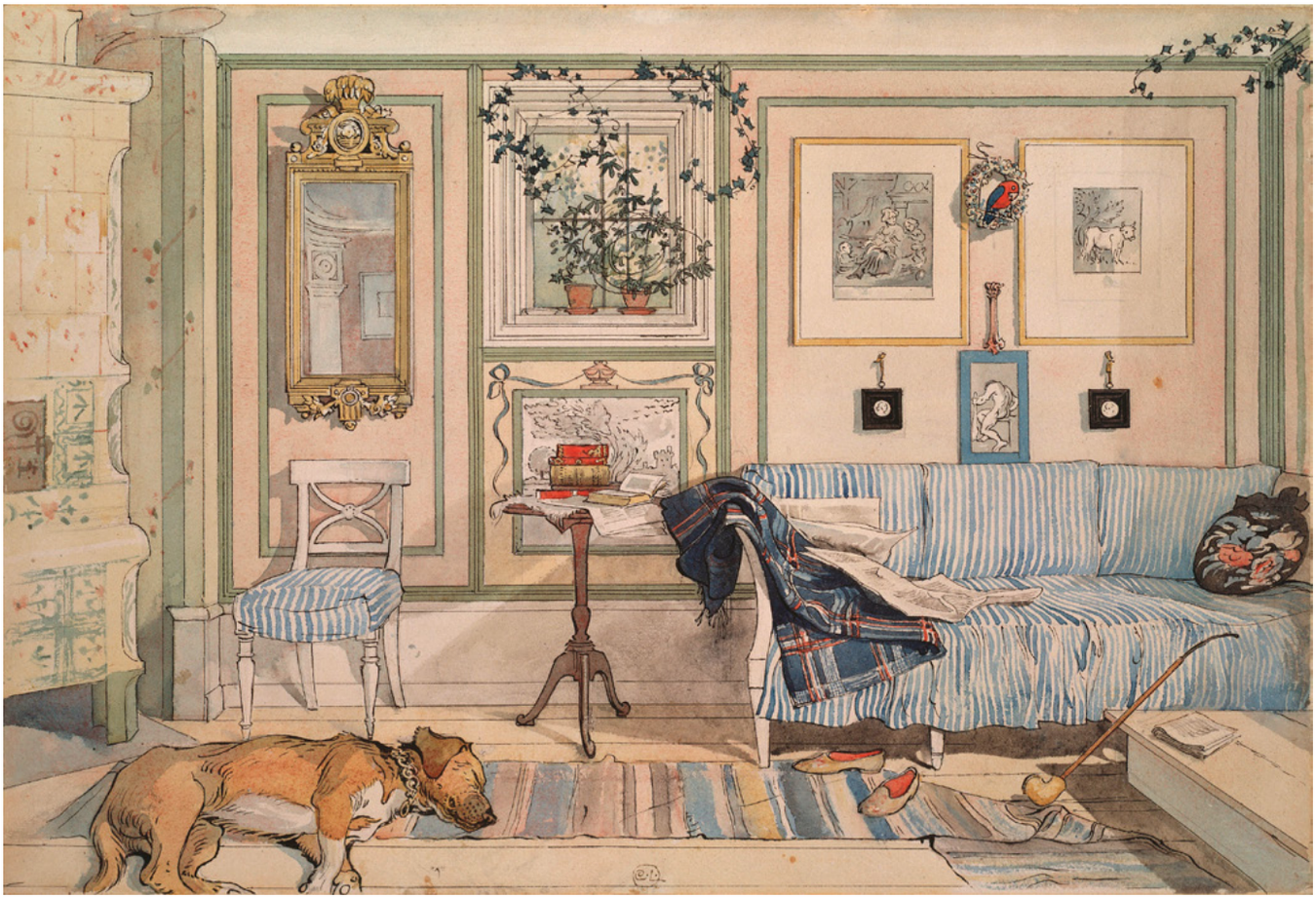

Carl Larsson, *Lathörnet*, ca. 1895.

oppgaver både som møbeldesigner og som interiørarkitekt. Mest kjent var Iris tesalong i Tostrupgården i Kristiania, utført omkring 1905 (nå tapt). Det er hevdet at denne var å regne som en norsk variant av Charles Rennie Mackintosh' Tea room i Glasgow. Karsten var også sentral under Jubileumsutstillingen i 1914. For Kristiania Haandverks- og Industriforening utformet hun hele interiører med møblement, tekstiler og fargesetting.

Benedicta Haslund (1882–?) gikk også på Tegneskolen. Her var hun elev på begynnelsen av 1900-tallet, før hun gjorde som Marie Karsten, og dro til videre studier ved The Royal College of Art. Haslund hadde enkelte arkitektoppgaver, men gikk snart inn i lærergjerningen. Da hun søkte stilling som lærer i finere håndarbeid ved Statens kvindelige Industriskole, var det under tittelen «interiørarkitekt».[4] Hun fikk stillingen, og i 1937 avanserte hun til rektor ved skolen.

Hansen, Karsten og Haslund var alle elever av arkitekt Herman Major Schirmer i Tegneskolens ornamentklasse.[5] En sentral del av undervisning var studieturene han arrangerte. I årene 1895–1912 tok han med elevene til Østlandets dalstrøk. Hensikten var å studere og drive oppmåling av kirker og gårdsanlegg fra middelalderen. For å skape norsk arkitektur, måtte arkitektene kjenne nasjonens bygningsarv, hevdet Schirmer.[6] Det er bevart en stor samling oppmålingstegninger etter studieturene. Samlingen viser at elevene også studerte de gamle bondeinteriørene. Med årene ble interiørene foretrukne motiver for flere av de kvinnelige elevene.

Flere av Schirmers kvinnelige elever hevdet seg med egne karrierer innen interiør- og arkitekturfeltet. De virket i det moderne samfunnet, men representerte samtidig en motreaksjon mot industrialismen masseproduserte varer. Karsten og Hafslund ble ved sine studieopphold i London kjent med arts and craftsbevegelsens ideologier. Et tankegods som må ha funnet sin parallell i bondestandens håndverkstradisjoner, slik elevene møtte den gjennom Schirmers undervisning og studieturer. På tross av perspektivene bakover i historien og mot tradisjonene, ble disse viktige aktører i den fremtidsoptimisme som skulle prege mellomkrigstiden. Ny produksjon ga muligheter for gode produkter for hjemmene. Dette sammenfalt med modernismens gjennombrudd i arkitekturfeltet. Både arkitekturen og utformingen av interiørene fikk en sosial funksjon.

DEN GODE BOLIG – BOLIGUTSTILLINGER

1800-tallets boliger hadde en del uskrevne regler for organisering av interiørene. I byene bodde folk trangt, likevel var det vanlig å ha et rom avsatt til finstue. Men dette skulle endre seg – «Storstuen er for dyr i våre dager. (...), vårt hjem skal være til å bo i og ikke noe museum»,[7] ble det slått fast i boka *Lev livet lettere* fra 1938. Boka hadde til hensikt å demonstrere gode løsninger i hjemmet, løsninger som lettet husmorens arbeid. Om utformingen av hjemmet slo boka fast at det skulle være «en praktisk, naturlig og hensiktsmessig ramme om vårt daglige liv i arbeid og

Gerhard Munthe: *Fra Munthes hjem (Leveld) Forstuen*, akvarell, gouache og sort stift på papir, 1902.
Foto→Nasjonalmuseet

hvile.»[8] Gode intensjoner for husmorens arbeidsplass sammenfalt med arkitektenes ideer. Modernismens arkitektur satte fokus på gode boliger for det brede lag av befolkningen. Man ønsket å skape lyse, luftige og sunne interiører.

På Ankertorvet i Oslo står et lite og beskjedent hus. Bygningen har en enkel bygningskropp med saltak. I dag rommer huset Steinerskolens barnehage. Da det stor ferdig i 1928 var det som permanent utstillingslokale for Østkantutstillingen.[9] Huset var tegnet av arkitekt Ole Øvergaard på oppdrag for Nanna Broch, boligkontrollør for Oslo helseråd, Østkantsutstillingens initiativtaker og foreningens leder. Formålet var å demonstrere hvordan familier med begrenset økonomi kunne innrede gode og vakre boliger.[10] Flere arkitekter engasjerte seg i arbeidet, spesielt arkitektene Jacob Christie Kielland og Ole Øvergaard, i tillegg til designere og formgivere som veversken Ulrikke Greve og keramikeren Andreas Schneider.

Østkantsutstillingen satte fokus på innredning av hjemmene. I Norge var de ikke alene. Flere lignende initiativ ble tatt omtrent samtidig, som Nye hjem-utstillingen i 1920, og utstillingen Form og farve i 1924.[11] De norske boligutstillingene var også del av en internasjonal bølge med utstillinger som viste god arkitektur og nasjonal design. Tilsvarende arts and craftsbevegelsen i England ble Deutscher Werkbund stiftet i 1907. Hensikten var å samle håndverkere, arkitekter og formgivere for å heve nivået på tysk industri, håndverk og byggekunst. I 1927 tok organisasjonen initiativ til Weissenhofsiedlung-utstillingen i Stuttgart. Tilsvarende Stuttgartutstillingen tok Svenska Slöjdforeningen initiativ til Stockholmsutstillingen i 1930. Formålet var å vise frem moderne svensk arkitektur og design.

De mange boligutstillingene fikk stor oppmerksomhet i samtiden, og utstillingene ble viktige for utbredelsen av modernismens formspråk og ideologier. Arkitektenes ideer om lys, luft og rasjonelle boligløsninger fant sin gjenklang i mer sosialt funderte teorier som gikk utenfor arkitekturens rammer. En naturlig konsekvens av dette var en større oppmerksomhet omkring interiørene vi omgir oss med.

KJØKKENET – INTERIØRARKITEKTURENS OMDREININGSPUNKT

Kjøkkenet var i mellomkrigstiden gjenstand for store endringer. I dette rommet materialiserte de siste trender innen arkitektur, design og teknologi seg. Den betydelige rollen kjøkkenet fikk må ses i sammenheng med modernismens arkitekturteorier. Arkitekter engasjerte seg i kjøkkenets utforming, og fungerte med det også som interiørarkitekter.

Flere av modernismens arkitekter agiterte for boligen som en bo-maskin, og spesielt kjøkkenet ble gjenstand for en rekke utprøvinger. Man søkte løsninger som lettet arbeid – «laboratoriekjøkkenet» ble et begrep. Arkitekt Ingeborg Krafft (1902–1963) hadde en markant stemme i samtidens diskusjoner omkring hjemmets innredning. I 1931 publiserte hun artikkelen «Kjøkkenet» i *Byggekunst*. Her var hun på linje med internasjonale tendenser da hun poengterte

Hus og hjem-utstillingen, 1925, kjøkkeninteriør.
Foto→ukjent/oslobilder.no

Husmor på kjøkkenet, 1935.
Foto→Esther Langberg/ oslobilder.no

Kjøkken, Østkantutstillingen 1931.
Foto→Nanna Broch

Østkantutstillingens lokale på Ankertorget.
Foto→Inger Marie Munch 1926–40 (anslått), digitalmuseum.no

kjøkkenet som del av boligens organisme, og at man måtte søke en tidsbesparende konsentrering av arbeidsplassen, praktiske og hygieniske løsninger.[12] Det var langt på vei modernismens laboratoriekjøkken hun siktet til. En annen stemme var arkitekt Kirsten Sand (1895–1996). Hun representerte en motsats til Krafft og laboratoriekjøkkenet, da hun poengterte at kjøkkenet skulle være et varmt og godt rom. Her måtte det være plass for familiens sysler. Husmorens arbeid skal ikke isoleres fra resten av boligens interiør.[13]

KORSMO OG KNUTSEN – TILBAKE TIL TEGNESKOLEN

Ingeborg Krafft var elev ved Tegneskolen på begynnelsen av 1920-tallet. Skolen hadde da skiftet navn til Statens håndverks- og kunstindustriskole (SHKS). Offisielt ble det ikke gitt arkitekturopplæring ved skolen. Denne var lagt til Noregs tekniske høgskole i Trondhjem. På tross av dette fortsatte SHKS med undervisning i bygningsfag og møblering. Spesielt på arkitektur og formgivningssiden skjedde det nyskapende prosesser. Utviklingen kan langt på vei kobles til to sentrale arkitekter som begge ble ansatt på 1930-tallet: Arne Korsmo og Knut Knutsen.

Knut Knutsen (1903–1969) var ansatt ved arkitekt Ole Øvergaards kontor i årene 1928–34. Deretter startet han egen praksis. Som Øvergaard var også Knutsen aktiv i Østkantutstillingen. Han inngikk i foreningens styre fra 1930, kuraterte flere utstillinger og holdt foredrag om hensiktsmessig innredning. I 1937 ble han ansatt som lærer i Formklassen ved SHKS. Klassen var et eksklusivt undervisningstilbud til Treklassen (Treavdelingen), der arkitekt Arne Korsmo var ansatt i 1936.

Arne Korsmo (1900–1968) hadde startet egen praksis med arkitekt Sverre Aasland 1928. Bebyggelsen i Lille Frøens vei og Havna allé på Blinderen ble oppført omkring 1930. Disse byggeoppgavene ble Korsmos store gjennombrudd, med dette markerte han seg som en av de fremste arkitektene i mellomkrigstidens Norge. Korsmos karriere var imidlertid mangefasettert. I tillegg til rene arkitektoppgaver tegnet han også butikkinnredninger, møbler og boliginteriører.

Da Korsmo overtok Treklassen på SHKS gikk den under navnet Møbelavdelingen. Undervisningen var bygget rundt snekkerfaget og fremstillingen av møbler. Under Korsmo ble undervisningen mer omfattende. Utformingen av møbler ble snart til innredning av hus, med alle dets komponenter, som elektrisitet, varme og sanitæranlegg, ventilasjon og akustikk, foruten gode kunnskaper om møbelkomposisjon.[14] Korsmo omtalte det selv som «romkunst», der interiørene og alle dets detaljer skulle inngå i en større arkitektonisk helhet.[15] I et tilbakeskuende perspektiv, i 1954, omtalte han utviklingen innen hjemmeinnredning:

> *Den nye utviklingen innenfor boligbygging og hjemmeinnredning har ført til at kravene til møblementkomposisjon er blitt skjerpet. (...) Små leiligheter og små rom har skapt nye variasjoner, mindre dimensjoner på møblene og økt behovet for kombinasjonsmøbler samtidig som behovet for hele møblementer er redusert.*[16]

Kan hende var dette et resultat av mellomkrigstidens fokus på gode boliger og rasjonell møblering. Korsmo var godt oppdatert og søken etter gode løsninger for hjemmene lå til grunn i hans undervisning. På SHKS fikk han etablert et eksperimentrom. Sammen med elevene gjennomførte han forsøk med organisering av interiørene med fleksible komponenter som kunne endres etter ønsket bruk av rommet.

Arne Korsmo i Treklassens eksperimentrom, SHKS, 1952.
Foto→Nasjonalmuseet

MOT INTERIØRARKITEKTENES FAGORGANISERING – LINJER I HISTORIEN

Kvinnene med høyere utdannelse i arkitektur markerte seg omkring århundreskiftet 18–1900. De var alle elever av arkitekt Herman Major Schirmer ved Tegneskolen i Christiania. Som ferdig utdannet tok flere av kvinnene oppgaver med møblering og interiør. De ble betydelige stemmer i interiørfeltet, som arkitekter og formgivere.

Begynnelsen av 1900-tallet må ha vært en unik tid. Industrisamfunnet førte til vekst og tilflytting til byene. Det var trange kår for mange, men også fornøyelse, selskapelighet, charleston og kvinnefrigjøring, klassemotsetninger og sosialistiske strømninger. Arkitektur og formgivning fikk en sosial side.
En rekke boligutstillinger ble arrangert. Og med dette økte oppmerksomheten mot interiørene, deres organisering og utforming. Interiørarkitektur ble noe som opptok mange.

I linje med Schirmers kvinnelige elever står arkitektene Arne Korsmo og Knut Knutsen, også de med nær tilknytning til Tegneskolen/SHKS. Det ble Knutsen og Korsmo som ledet interiørfaget til egen yrkesprofesjon. Knutsen med fokus mot formgiving og gode håndverksprodukter.[17] Korsmo med sitt eksperimentrom for møblering.[18] Effekten av deres undervisning var stor, ikke minst på interiørarkitekturens område. Betegnende nok var det Korsmos elever som tok initiativ til opprettelsen av egen yrkesforening, i de berusende maiukene fredsvåren 1945 – sammen skapte de Interiørarkitektenes forening.[19]

Laboratoriekjøkken, 1930–40.
Foto→ukjent/oslobilder.no

KILDER

Bing, Morten, *Østkanthjemmene og østkantutstillingen. Boskikk og boligidealer i mellomkrigstidens Oslo*, Norsk Folkemuseum, 2001.

Blehr, Randi, «Norges husflid og kunstindustri», i Høgh, Marie (red.), *Norske Kvinder*. En oversikt over deres stilling og livsvilkaar i hundreaaret 1814–1914 I, Berg & Høghs forlag, Kristiania, 1914.

Fallan, Kjetil, *Designing modern Norway. A history of design discourse*, Routledge, Taylor & Francis Group, London and New York, 2017.

Fearnley, Marie, *Lev livet lettere. Håndbok for alle hjem*, Gyldendal Forlag, Oslo, 1938.

Johnsen, Espen, *Det moderne hjemmet 1910–1940. fra nasjonal tradisjonalisme til emosjonell funksjonalisme. Utvalgte villa- og møbelprosjekter av åtte norske arkitekter*, avhandling dr. philos, UiO, 2001.

Knutsen, Knut, «Samtidens billigste massemøbler», *Byggekunst*, 1934, s. 5–7.

Korsmo, Arne, «Grunnlaget og prinsipper for opplæringen ved fagavdelingen Tre», i *Statens håndverks- og kunstindustriskole Årsmelding 1952–1952, 1953–1954*, Oslo, 1955.

Krafft, Ingeborg, «Kjøkkenet», *Byggekunst*, 1931.

Krohg, Christian, 1814–1914 Norges Kunst. *Jubilæumsutstillingen*, Universitetsforlaget, Kristiania, 1914.

Lauvland, Gro, «Lilla Hansens stemme», *Arkitektur N*, 01/2014.

Norsk Skoletidende, Hamar, 1922.

Schirmer, Herman Major, «Hvad er national Stil i vor Bygningskunst og hvorledes fremkommer den», *Den Norske Ingeniør- og Arkitektforenings organ*, 1880.

Schnitler, Carl W., «Den nye tid og den nye stil» + «Form og farve», i *Kunsten og den gode formen. Artikler og avhandlinger 1902–1926*, Gyldendal Forlag, Oslo, 1927.

Seip, Elisabeth, «Kirsten Sand. Arkitekt for din tid», *Nordlit*, 36/2015.

Skjerven, Astrid, «Bauhaus-innflytelse på undervisningen ved SHKS», *Kunst og Kultur*, 4/2019.

Wergeland, Even Smith, og Sprovin, Mathilde, «Salmer fra kjøkkenbenken», *Arkitektur N*, 6/2015.

Sprovin, Mathilde, *Tegneskolen i Christiania. En nasjonal arkitekturutdannelse tar form*, avhandling Phd, AHO, 2017.

Sprovin, Mathilde, «Kvinnelige arkitekter på 1800-tallet – utdannelse, arbeid og ekteskap», *Arkitektur N*, 5/2018.

Aarsberetning for Den kgl. Norske Kunst og Haandværksskole i Christiania, 1885–1912.

NOTER

1 Sprovin, 2018.

2 Lauland, 2014.

3 Blehr.

4 *Norsk Skoletidende*, 1922, s. 288.

5 Jamfør klasseprotokoller for ornamentklassen, Den kgl. Norske Kunst og Haandværksskole i Christiania, 1885–1912.

6 Schirmer.

7 Fearnley, s. 14–15.

8 Fearnley, s. 10.

9 «Østkantutstillingen» er en fellesbetegnelse på en serie utstillinger og foreningen som stod bak dem, aktiv fra 1920-tallet til 1950-årene.

10 Bing, s. 139–140.

11 Schnitler. Nye Hjem-utstillingen var for øvrig arrangert av Foreningen Brukskunst, mens Form og Farve-utstillingen ble arrangert av Malermesternes Forening og Kristiania Haandverks- og industriforening, i samarbeid med Foreningen Brukskunst.

12 Krafft, Ingeborg, Kjøkkenet, *Byggekunst*, 1931, s. 141. Ingeborg Krafft var for øvrig assistent hos blant annet Lars Backer, og Gunnar Asplund, før hun startet eget arkitektkontor i 1930.

13 Seip, 2015.

14 Korsmo.

15 Skjerven.

16 Korsmo, s. 32.

17 Knutsen, 1934.

18 Skjerven.

19 Arne Korsmo omtalte selv dette i sin presentasjon av undervisningen i Treklassen, Korsmo, s. 31.

TEKST→MATS LINDNER,
FORFATTER MED FOKUS PÅ DESIGN
OG KUNSTHÅNDVERK FRA SKANDINAVIA

1945–1950

Birger Dahls tapet Fast vegg ble produsert av Vallø Tapetfabrikk fra 1947. Den ble tegnet i anledning en tapetkonkurranse til gjenreisingen.
Foto→Mats Linder

Fra SHKS elevutstilling i 1943 der elever fra forskjellige fagklasser gikk sammen om å lage utstyr til et hus på 98 kvadratmeter. Sittende i midten er Birger Dahl i svogeren Gunnar Sørlies stol. Til høyre i bakgrunn er Birger Dahls spisestuemøblement.

Treklassen på SHKS planlegger elevutstilling der de skal innrede et hus på 98 kvadratmeter. Birger Dahl står i forgrunn, men Fredrik Kayser er helt til høyre.

Andre verdenskrig førte til innskrenket produksjon og byggeaktivitet. For å nyttiggjøre okkupasjonstiden ble det igangsatt levekårundersøkelser til leieboere i småleiligheter i hovedstaden. Bak prosjektet stod Selskabet for Oslo Byes Vel. Resultatet var nedslående. Interiørarkitektene som foretok undersøkelsene fant ut at de fleste leiligheter var små og trangbodde. Mange familier manglet senger og sov på sofaer, på gulvet og noen babyer lå oppi kommodeskuffer som var blitt dratt ut.

Etter krigen ble det satt i gang tiltak for å bedre folks boligsituasjon. Moderne hus tilpasset hverdagsbehovene ble bygget og interiørarkitektene formga møbler som i større grad harmoniserte med rommets funksjon.

Under okkupasjonsårene var det vanskelig å drive normal undervisning på de fleste skoler. På Statens håndverks- og kunstindustriskole møttes Arne Korsmos studenter i Treklassen i hemmelige studiesirkler. Der ble det diskutert om å etablere en forening for interiørarkitektene. Den 29. mai 1945 hadde Interiørarkitektenes Forening (IAF) den første general-forsamlingen. Interiørarkitekten Birger Dahl ble valgt til foreningens formann. Senere bytte IAF navn til dagens NIL. Et av foreningens hovedmål var gjenreisingen og sosialt ansvar gjennom forslag til bedre disponering av boarealer.

I tiårene etter andre verdenskrig var USAs innflytelse på Norge store. Det økonomiske hjelpeprogrammet Marshall-planen ga og lånte ut store pengesummer. Med tilskuddene fulgte politiske føringer. Som å forandre den norske planøkonomien og introdusere amerikansk produktivitetsideologi.

Eiendomsutvikleren Olav Selvaag utfordret i 1948 etablissementet ved å oppføre et prøvehus på Ekeberg. Huset var bygget etter amerikansk påvirkning og var langt rimeligere enn tilsvarende bygninger. På tross av massive protester fra arkitekter, byggmestere og myndigheter ble bygningsloven forandret noen år senere.

Gjenreisningen påtvang hurtigere boligbygging og nye prosjekter ble støttet av Husbanken. Det ble satt begrensninger til boareal, noe som førte til mindre og lettere møbler. Sentral i ferdighusproduksjonen var arkitekten Carl Vassel med Norsk Boligindustri AS på Elverum. I en periode etter krigen jobbet han som gjenreisningsarkitekt. På søsterbedriften Elverum Møbel- og Trevarefabrikk arbeidet møbelsnekker og designer Olav Haug med å lage møbler og innredning til husene.

Samtidig med økte produksjonskrav ble utstyrsparken til norske fabrikker modernisert. Industrien ble mer effektiv og rasjonalisert. Sunnmøre overtok som Norges møbeldistrikt etter Vestlandet. Industrien tok fra den tid i bruk profesjonelle interiørarkitekter og møbeldesignere. Noe som i sin tur førte til nyskapende modeller med egenart.

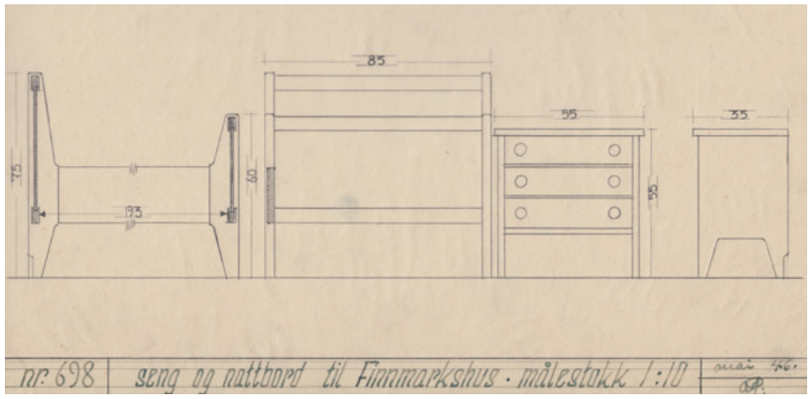

Adolf Rellings tegning til seng og nattbord til *Finnmarkshus* er datert 1946.

Karl Edvard Korseths diplomoppgave fra 1946.

Interiør fra «Bo riktig»-utstillingens *Leilighet 1* i 1948. Barnas lekekrok i stuen er plassert bak sofaen. Småstolene er tegnet av Bernt Heiberg.

Thekla Bruff (senere Bruff Arneberg) arbeidet som interiørarkitekt for Per Tannum og Arne Remlov.

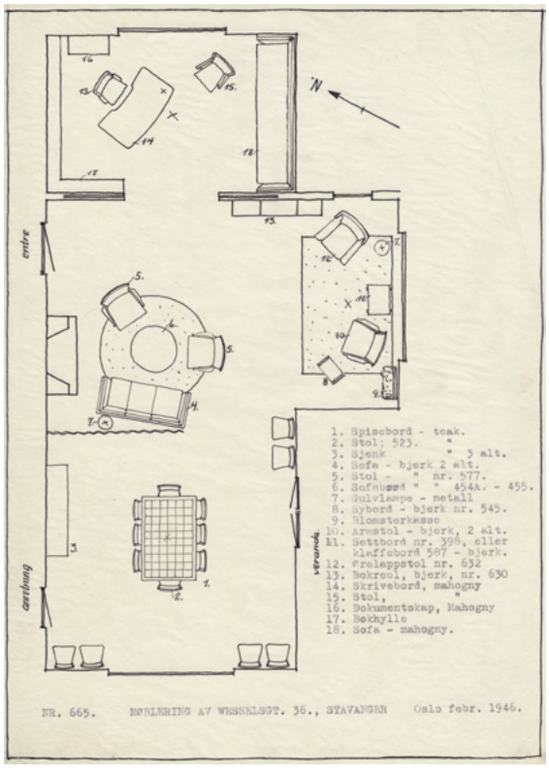

Møblering av Wesselsgt. 36 i Stavanger.
Utført ved Rastad & Relling Tegnekontor i 1946.

Karl Edvard Korseths kurvstol ble utstilt på Foreningen Brukskunsts kurvmøbelutstilling på Kunstnernes Hus i Oslo 1948.
Foto→Teigens Fotoatelier/DEXTRA Photo

Hiorth og Østlyngen utformet Statsministerens kontor i Høyblokka. Sjefspulten *113/93* ble antagelig formgitt av Alf Sture ca. 1958.
→Ukjent fotograf

John Texmon jobbet for Johan Riise & Co. da han formga designklassikeren *Ola-pulten* for Blindheim Møbelfabrikk ca. 1957.
Foto→Blomqvist Nettauksjon

Arne Korsmo er tilskrevet dekkstolen som antagelig er laget av kurvmaker Heian på Kampen i Oslo i 1950-årene.
Foto→Blomqvist Nettauksjon

Bjørn Engøs sofa *Squareline* ble produsert av Møre Lenestolfabrikk.

Tormod Alnæs' *Pony*-stol var sammenleggbar og derfor ypperlig for eksport.
Foto→Teigens Fotoatelier/ DEXTRA Photo

En rekke formgivere jobbet som fargekonsulenter for Jotun, deriblant Hermann Bongard. Reklame for Jotuns *Fenom*-maling fra 1957.
→Mats Linders arkiv

1950–1960

Sven Ivar og Trinelise Dysthe innredet i 1956 Hiorth og Østlyngens interiør på Foreningen Brukskunsts høstmønstring, med møbler designet av Sven Ivar Dysthe.

1950-årene var en eneste lang transportstrekke for å nå ut med norsk design på det internasjonale markedet. Viktig var salgsutstillingen *Norway Designs for Living* i Chicago som statsminister Einar Gerhardsen åpnet. Senere gikk det slag i slag. Vandreutstillingen *Design in Scandinavia* turnerte i USA og Canada i årene 1954 til 1957 og ble besøkt av mer enn 600 000 personer. Norge deltok på Triennalen i Milano første gang i 1954 og ble tildelt 24 utmerkelser. Utstillingsansvarlig var Arne Korsmo.
I hovedstaden var det flere viktige bygninger som ble oppført og innredet. Oslo rådhus ble innviet først i 1950 etter kraftige forsinkelser grunnet okkupasjonen. Både eksteriør og interiør var en kompleks prosess. Store Studio til NRK ble innviet det samme året. Flere av rikskringkasterens lokaler ble nyinnredet, deriblant med møbler av Arne Tidemand Ruud. Størst symbolverdi hadde Erling Viksjøs regjeringsbygg – Høyblokka. Arkitektur, billedkunst og dekorativ kunst ble fusjonert som et helhetskunstverk. Belysningen ble utført av Sønnico etter Birger Dahls tegninger, Bjørn A. Larsen ga form til en dørvrider for Trio, mens Alf Sture og Hiorth og Østlyngen utformet en rekke møbler. I vestibylen hang Hannah Ryggens symboltunge billedteppe *Vi lever på en stjerne*.

I internasjonal målestokk var Norges innredning av FNs sikkerhetsråds sal i 1950 av stor betydning. Ansvarlig arkitekt var Arnstein Arneberg. Veggene ble trukket med Else Poulssons håndvevde tapet med motiver som symboliserer tro, håp og kjærlighet.
Samtidig med symboltunge satsinger gikk samfunnet en ny tid i møte med økt demokratisering. Ungdommen fikk større påvirkning. Det ga utslag i populærkulturen, men også i ferdigvareindustrien. Klær, møbler og tekstiler kunne straks grupperes etter både samfunnslag og alder. John Texmons *Ola-pulten* i lakkert tre fulgte tidens trend med lette møbler tilpasset nye innredningsidealer.
Tidstypisk for 1950-årene var sammenleggbare møbler. Tormod Alnæs og Arne Hiorth fikk suksess med stolene *Pony* og *103*-serien. Begge ble tildelt «Diplom d'Honneur» på Triennalen i Milano i 1954. Sistnevnte ble foretrukket av Edgar Kaufmann Jr., leder for designavdelingen ved Museum of Modern Art.

Husmoren fikk en viktigere rolle. Filmer ble laget for henne, vist på dagtid i byens kino. Konsumentopplysning blandet med reklame var veien å gå for å nå ut til et spesifikt marked. Statens Opplysningskontor i husstell bidro til at industrien med kompetanse under produktutviklingen sammen med nyetablerte Norsk gruppe for Industriell Formgivning (ID-gruppen).

1960–1970

Gudmund Elvestads armaturer for Sønnico har en sterk forankring i Scandinavian Design tradisjonen. Foto→Blomqvist Nettauksjon

I anledning utsmykkingen til Fellesbanken i Oslo formga Jonas Hidle en lysekrone som ble produsert av Høvik Lys. Foto→Blomqvist Nettauksjon

Sigrun Bergs mønster *Grener* fra D.F.U Fredfoss ble tildelt gullmedalje ved Triennalen i Milano 1960. Foto→Mats Linder

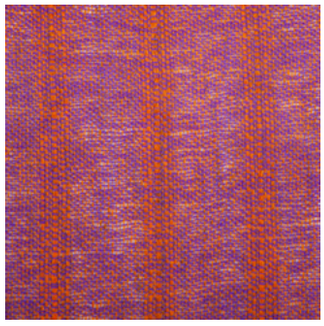

Annelise Knudtzons ullgardin *Frøya* for Røros Tweed er taktilt utført. Foto→Mats Linder

Gerhard Bergs møbelserie *Kubus* for Stokke med Sigrun Bergs populære møbelstoff for D.F.U. Fredfoss.

Satsingen på møbeleksport ga kraftig uttelling i slutten av 1950-tallet. I løpet av få år ble omsetningen doblet. Eksportorganisasjoner som Westnofa bidro sterkt til å plassere norsk møbeldesign på det internasjonale kartet. For å ytterligere styrke posisjonen initierte Møbelprodusentenes Landsforening messen Norwegian Furniture Fair i Stavanger i 1961. Tidspunktet for messen overlappet møbelmessen i Fredericia og ekstra fly ble satt opp for å ta internasjonale møbeloppkjøpere mellom byene. At på til ble Norsk Designcentrum innviet i det nyoppførte Indeks-huset på Solli plass i Oslo i 1965. Alt for å synliggjøre norsk design nasjonalt som internasjonalt.

Ekteparet Elsa og Nordahl Solheim fikk sitt gjennombrudd tidlig i 1960-årene. De klarte på en ypperlig måte å knytte sammen tradisjonell møbelkunst med moderne teknikker og materialer. Sammen med Rastad & Relling Tegnekontor, Aage Schou og Bruksbo Tegnekontor hadde de en furumøbelutstilling på Norwegian Furniture Fair i 1965. Det var på en måte et brytningspunkt med Scandinavian Design og periodens fasinasjon for eksotiske trematerialer. Tiåret ble avsluttet med platemøbler, og i tidens hippie-ånd flyttet møbleringen til gulvnivå der man kunne ligge og sitte, alt etter lyst og behov.

I 1960-årene samarbeidet tekstilindustrien og møbelindustrien stadig tettere. Seiersborg og Gudbrandsdalens Uldvarefabrikk utviklet nye tekstiler sammen med tekstilverkstedet på PLUS. Sellgren & Co i Trondheim var også en av de fremste leverandørene til møbelindustrien. Innredningstekstiler ble levert av Røros Tweed der Annelise Knudtzon med følsom hånd utformet tynne, halvtransparente gardiner. Også De Forenede Ullvarefabrikker (D.F.U) avdeling Fredfoss leverte tekstiler av høyeste kvalitet. Mønsteret Grener ble tildelt gullmedalje ved henholdsvis Triennalen i Milano 1960 og California State Fair 1961.

Jan Inge Hovigs Ishavskatedralen i Tromsø er et av 1960-årenes arkitektoniske hovedverk. Bygningens smykke er Victor Sparres glassmaleri som dekker hele østveggen. Lund og Slaattos ni etasjer høye Asker rådhus er også blant tiårets viktigste bygninger. Det ble innredet med tepper og innredningstekstiler av Sigrun Berg, mens Bjørn A. Larsen formga stoler og belysning til en rekke værelser.

Belysningsindustrien opplevde også et oppsving under 1960-tallet. Arnold Wiigs Fabrikker i Halden lisensproduserte utenlandske, moderne klassikere, samtidig som de leverte spesialarmaturer til nybygg. For Sønnico tegnet gullsmeddesigneren Gudmund Elvestad en rekke lamper i stram linjeføring. T. Røste & Co produserte belysning av den selvlærte Birger Hammerstad. Størst på markedet var Høvik Lys, med designere som Arnulf Bjørshol, Kjell Munch og Jonas Hidle. Sistnevnte formga en rekke spesialbelysninger, som til Hotell Klubben i Tønsberg og Winnipeg Concert Hall, Manitoba, Canada, begge i 1967.

Ingvar Kamprad åpnet det første IKEA-varehuset i 1958. Etter hvert ønsket han å utvide og kastet et sideblikk til vest. Den 23. mars 1963 åpnet dørene til Norsk Møbel-IKEA i Bellevue-bygget på Nesbru utenfor Oslo. Til å begynne med møtte lavprisvarehuset hard motstand fra norske møbelprodusenter da mange møbler ble laget i lavkostland. For å møte konkurransen ble det etablert flere møbelvarehus i Norge det kommende tiåret.

Elsa og Nordahl Solheims gyngestol *Nor* ble produsert av Skeie & Co og vist på Scandinavian Furnture Fair i 1967.

Sven Ivar Dysthes lenestol *1001 AF* kom på markedet i 1960 og fikk en amerikansk designpris året etterpå. I dag er det Fjordfiesta som produserer stolen.
Foto→Siren Lauvdal

Drømmekjøkkenet i 1969 var IDÉBO-kjøkkenet fra Olav Revheim Møbelfabrikk på Ski, tegnet av Sven Ivar Dysthe.

Fredrik Kaysers *807*-serie for Vatne Lenestolfabrikk slo an både i Norge og utlandet.
Foto→Vatne Møbler

Plantegning over Terje Ekstrøms *Sekskanthuset*.
→Faksimile fra Bonytt

IKEAs bokhylle *Simba* er norsk og ble tegnet av Olav Haug i 1940-årene, opprinnelig som Elverumhylla for Elverum Møbel- og Trevarefabrikk.

NILs medlemsblad *INNE* ble utgitt første gang i 1963. Det bidro til å omtale aktuelle problemstillinger og publiserte intervjuer med foreningens medlemmer.

Ekornes skjøt gullfuglen med konseptet *Stressless* som er solgt i mer enn 10 millioner eksemplarer siden lanseringen i 1971.
Foto→Blomqvist Nettauksjon

Solveig Lønne Christiansens *Bombibitt* ble produsert av Yrkesvalghemmedes Industri i Trondheim.

Solveig Lønne Christiansens møbelserie *Bombibitt* for barnehager og skoler ble en stor suksess på midten av 1970-tallet.

Barnehage innredet med Edvin Helseths *Stabbe* og *Fureka*.

1970–1980

Peter Opsviks *Tripp Trapp* er blitt produsert i mer enn 10 millioner eksemplarer siden lanseringen i 1972.
Foto→Stokke

Terje Ekstrøms høyttaler *Fasett* for Tandberg ble tildelt en italiensk designpris i 1974.
Foto: Blomqvist Nettauksjon.

Gunnar Sørlies møbelserie *Generasjon*.

Sosiale urettferdigheter ble belyst, diskutert og debattert livlig i begynnelsen av 1970-tallet. Vietnamkrigen og studentopprøret i slutten av 1960-årene hadde satt kraftige spor hos etterkrigsgenerasjonen. Stillferdig design ble byttet ut mot egensnekrede sofaer, senger og makramé. Billig rødvin og politiske diskusjoner langt ut på natt farget første halvdel av desenniet.

Inkluderende boligpolitikk ble plassert høyt opp på den politiske dagsorden. Solveig Lønne Christiansen var sentral i Romsås-prosjektet i perioden 1970–1975. Hun fikk i oppdrag å kartlegge alle leilighetsplaner. For øvrig skulle alle bygningene inneholde flere funksjoner utover leiligheter, som butikker, ungdomsklubber og barnehager. Det sosiale og et sterkt fellesskap stod sentralt under utbygningen. Peter Opsvik hadde også det sosiale aspektet i fokus da han utviklet *Tripp Trapp*. Meningen bak stolen var at også små barn skulle komme på samme høyde som de voksne for å bli mer delaktig i aktiviteter rundt middagsbordet.

Norsk møbelindustri og ferdigvareproduksjon hadde hatt gode tider i tiårene etter siste verdenskrig. Etterspørselen var stor og ordrebøkene ble fylt opp. Men i løpet av 1960-tallet økte norske lønninger med i snitt 100 prosent. Konkurransen fra lavkostland truet arbeidsplassene. Norsk møbel- og tekstilindustri slet og mange bedrifter gikk konkurs eller ble kjøpt opp og slått sammen. Samtidig kom oljen og sikret industrien fra en større kollaps. Arbeidsplasser ble flyttet fra land til ut på havet. I den anledning ble oljeplattformer bygget og innredet av profesjonelle interiørarkitekter.

Samtidig med at velstanden økte og folkehelsen ble bedre ble følgelig folk eldre. Behovet for eldreboliger og pleiehjem vokste, og med de spesialtilpassede møbler. Institusjonsmøbler for pleietrengende fikk en annen utforming enn tidligere. Sentrale i utviklingen var Gunnar Sørlie og Olav Haug. Sørlie tegnet systemet *Generasjon* for kontraktsmarkedet og Olav Haug stod bak Aurdal. Deres høyryggede stoler var konstruert med tykt, stoppet sete og rygg. Alt for å gi god komfort under lange sitteøkter.

På tross av en del vanskeligheter i industrien var det lyspunkter. Ekornes fikk et stort løft da de i 1971 lanserte sittekonseptet *Stressless*. Med stolen *Stressless Original* lyktes bedriften å nå ut til et større marked, både nasjonalt og internasjonalt. I 1970-årene lanserte Ekornes i alt 14 *Stressless*-modeller. En møbelgigant var skapt.

1980–1990

Terje Ekstrøms stol *Ekstrem* er fortsatt å betrakte som ekstrem i de flestes øyne.
Foto→Stockholm Auktionsverk

Verdenskonferansen *Space* i Bergen i 1989 var viktig for det nasjonale fagmiljøet.

Sitteskulpturen *Garden* for Stokke viser en av Peter Opsviks mange lekne sider.
Foto→Stokke

Oljemilliardene begynte langsomt å pumpe inn i den norske statskassen i begynnelsen av 1980-årene. Økonomien i næringslivet gikk for fullt og mange firmaer var eksperimentvillige. Designerne hadde gode kår og kreativiteten gikk på høygir.

Det forrige tiåret ble avsluttet med lanseringen av *Balans*-konseptet. Peter Opsvik, Svein Gusrud og Oddvin Rykken utviklet en rekke sittemøbler basert på Hans Christian Mengshoels undersøkelser rundt balansert sittemåte. I 1980-årene kom modeller som *Balans Gravity* og *Balans Belle*. Jan Lade og Svein Asbjørnsen formga også sitteriktige møbler som tok utgangspunkt i deres konsept *Split*. Det kjennetegnes ved en spalte i ryggen der rygg- og nakkeputer kan skyves opp og ned.

Utstillingen *Interiør nå* på Nordenfjeldske Kunstindustrimuseum i Trondheim i 1984 var et overflødighetshorn av eksperimenter. Etablerte og nyutdannede møbelformgivere og interiørarkitekter stilte likt og fikk realisert mange ideer. Museumsdirektør Jan-Lauritz Opstad var begeistret over det postmodernistiske mangfoldet. Sentral var Terje Ekstrøms stol *Ekstrem* som inviterte brukeren til å sitte akkurat som man vil. Gruppen TRIKK arbeidet utradisjonelt og mikset materialer og teknikker. Både Morten Klepp og Kyrre Andersen laget lamper av høy kunstnerisk verdi.

I 1986 ble Norges Bank beskrevet som «rekordenes hus, landets dyreste og mest kompliserte byggverk». Lund & Slaatto var arkitektfirmaet som hadde ansvaret for det prestisjetunge prosjektet. En av utfordringene var den vanskelige tomtesituasjonen i det gamle Christiania. Oppdraget inkluderte mange medarbeidere. Bak interiør og design stod blant andre Bibben Løken, Bjørn A. Larsen, Per Ødegaard og Berit Andersson. Beate Ellingsen og Trine Rosenberg formga sofa og lenestol til bygningen, konstruert over en kvadrat, som Norges Banks omgivelser. I 1989 utformet også Beate Ellingsen, sammen med Petter Bogen, innredningen til konsernledelsen ved Aker i Oslo. En sentral oppgave var å gi rommene en nøktern og lun atmosfære, samtidig som det var en relevant sammenheng mellom kontorer og fellesarealer. Til innredningen designet Ellingsen stoler og bord, produsert av Vatne Møbler.

Et annet viktig prosjekt var innredningen av Det Norske Teatret. Bjørn A. Larsen utformet teatersalens stoler. Sentral i interiøret var Jan Groths monumentale sceneteppe, der den svarte flaten deles av hans subtile strek i hvit kontrast. Tilbygget til Munchmuseet bidro til å løfte den ærverdige bygningen. Rannveig Getz utformet innredningen til møterom, bibliotek, resepsjon og kafe. I tillegg til produkter som var å få på markedet tegnet hun platemøbler som bord, skranker og skap.

I løpet av tiåret ble kontraktsmarkedet viktigere. Møbelprodusenter som Stål og Stil og HÅG utviklet en rekke nye modeller. Nils J. Tvengsberg og Roy Tandberg designet kontorstolen *ERO 1000* med mange justeringsmuligheter. Ikonisk er Peter Opsviks kontorstol *Capisco* med salformet sete. Den har vært i kontinuerlig produksjon siden 1984 og er en bærebjelke i HÅGs omsetning.

Ekornes opplevde et stort oppsving under første halvdel av 1980-årene. Firmaet kjøpte den svenske møbelprodusenten Ulferts for å få bedre innpass på det tyske markedet. Et av deres viktigste produkter var *Stressless Royal* med timeglassformet understell i tre, utformet av firmaets sjefsdesigner Jan Erik Lindgren. Han tegnet også en rekke lamper i laminert tre for Ideas. Mindre hell hadde Ekornes med ungdomssatsingen *Bik Bok Casa Collection* som var et samarbeid med klesprodusenten Bik Bok.

Svein Gusruds stol *Rectangle* er blitt brukt i utallige offentlige interiører.
Foto→Fora Form

Terje Hopes *Spring* ble produsert av Møremøbler, nåværende Fora Form.
Foto→Blomqvist Nettauksjon

Peter Opsviks *Capisco*, eller *Saddle Chair* som den het ved lanseringen, er blitt produsert av HÅG siden 1984.
Foto→HÅG

Beate Ellingsen og Trine Rosenbergs *Skin-X* ble produsert av Vatne Lenestolfabrikk fra 1985.
Foto→Vatne Møbler

Bik Bok Casa Collection var på tross av dårlig salg et frisk pust på den norske designhimmelen.
Foto→Ekornes

Torstein Nilsens *Totem* for Møremøbler er en moderne møbelklassiker.
Foto→Fora Form

Bitten Hopstock hadde ansvar for innredningen av konferansesalen til Stasministerens kontor.
→Ukjent fotograf

Kafe Klippers på United Sardin Factories ble innredet med stolen *Monk* fra *Jazz Collection*.
Foto→Fora Form

Jurek Buchacz' *OL-stolen* ble produsert av Fora Form.

1990–2000

Steinar Hindenes og Dave Vikørens *Monk* i *Jazz*-serien for Fora Form er en av 1990-årenes fremste stoler. Foto→Fora Form

Solveig og Fredrik Torsteinsens stol *Rav* ga ekteparet en god start på karrieren. →Ukjent fotograf

Med en økonomisk nedgang i slutten av 1980-årene og begynnelsen av 1990-årene fikk industrien en liten knekk. Investeringsviljen var ikke lenger på det samme nivået. Industrien satset mindre på eksperimenter og det ble vanskeligere for nyutdannede designere og interiørarkitekter å få innpass.

I 1990 ble St. Johannes kapell i Nordkapphallen vigslet. Prosjektet involverte mange kunstdisipliner, som billedhugger Gunnar Torvund, tekstilkunstner Rigmor Bove, keramiker Arnfinn Strand og musiker Jan Garbarek. I tillegg til altermøbler utformet Terje Hope organisk formede stoler i blokklimt tre som er fastmontert i gulvet. Rommets sakrale preg forsterkes av det utsprengte fjellet som danner kapellets vegger.

Et annet sentralt og viktig prosjekt i 1990-årene var innredningen av Statsministerens kontor i Regjeringsbygningens påbygg, som Bitten Hopstock hadde ansvar for. Hennes medarbeidere var Yvonne Krøger, Anne Ruth Flåte, Terje Hope og Tormod Alnæs. Det er verd å bemerke konferansesalen som domineres av Flåtes ovale bord, Hopes høyryggede stoler og den monumentale armaturen, designet av Hopstock og Krøger.

I Bergen pågikk prosjektet med å transformere United Sardine Factories til Kulturhuset USF. Tom Thoresen ved 4B Arkitekter var arkitekt for prosjektet, mens Steinar Hindenes og Dave Vikøren stod for innredningen. Samtidig utviklet de møbelserien *Jazz Collection*. *Jazz* er en av de fremste eksponentene for norsk møbelproduksjon i 1990-årene. Stolen *Monk* er konstruert av variert rørdimensjon med koning mot gulvet. Utførelsen er avbalansert og materialene kommuniserer godt med forskjellige omgivelser.

Fra firmaet Ramstad arkitektur–design kom stolen *Wing chair*, produsert av Skeie. Stolen er som *Monk* med varierte rørdimensjon. En fin tilleggsdetalj er bakbeinet som løper opp i armlenet, et aerodynamisk formet trestykke. Stolen ble tildelt Merket for god design 1995 og innkjøpt til Regjeringskvartalet.

Det nye Rikshospitalet åpnet i 1999. Nærø interiørarkitekter ved Tone Nærø og Mette Heimtun var ansvarlige for interiør og møbelutvikling. Intensjonen med interiørene var å bryte ned tradisjonelt institusjonspreg. Et godt eksempel er *Stol A* i bjørk og med armlene i kirsebær. Deres gardiner til Rikshospitalet har et lett og lyst preg, enten ensfargede eller med pregnante blomster og blader som mønster.

Ekteparet Solveig og Fredrik Torsteinsen fikk sitt gjennombrudd med stolen *Rav* i 1995. Rav har et tykt sete og ryggen er i laminert tre med en kraftig buet form. Senere formga de den minimalistiske stabelstolen *b-dimension*, også den for Fora Form. Begge stolene ble tildelt Merket for god design.

De olympiske vinterleker på Lillehammer i 1994 var tiårets største arrangement. Flere designkonkurranser ble igangsatt og designprogram utviklet. Suvenirer av forskjellig art og kvalitet kom på markedet. Figurer inspirert av helleristninger ble brukt som motiv på en rekke produkter, som Rannveig Getz' gardinstoff for Landheim Veveri. Jurek Buchacz delte førstepremien med Terje Ekstrøm i konkurransen om basismøbler til de mange arenaer. Buchacz' *OL-stolen* med laminert plate som rygg ble produsert av Møremøbler.

Norges satsing mot de olympiske leker ga selvfølgelig god uttelling. I alt fikk Norge 26 medaljer, hvorav 10 i gull. Johann Olav Koss klarte den imponerende innsatsen å skøyte seg til tre av gullmedaljene.

2000–2010

Den svært anvendelige *Ugo* av Norway Says for L.K. Hjelle har fått internasjonal anerkjennelse.
Foto→L.K. Hjelle

Ekornes' sittemaskin *Stressless Jazz* ble tildelt Merket for god design 2008.
Foto→Ekornes

Sametinget gikk inn i det nye millenniet med et helt nytt bygg, tegnet av Stein Halvorsen og Christian Sundby. Rannveig Getz stod bak deler av interiøret, sammen med Trine Hjelle og Annetin Hurum. I år 2000 innredet Getz også Villa Stenersen med internasjonale møbelklassikere signert Alvar Aalto og Le Corbusier, samt postmoderne møbler av Cirkus Design og Olav Eldøy. Hun var også medlem i Arkitekturrådet under prosjekteringen av Telenor Arena (ferdigstilt 2002), som hadde som oppgave «å motivere og utfordre arkitekt og byggherre til gode løsninger».

I år 2000 dro en gjeng unge menn til Salone Internazionale del Mobile i Milano. Deres arbeider vakte stor interesse og ble omtalt i ledende designtidsskrifter verden over. Gruppen som fikk navnet Norway Says bidro sterkt til å rette søkelyset på Norge som designnasjon, og de fikk flere internasjonale samarbeidspartnere. Norway Says (Torbjørn Anderssen, Espen Voll, Anders Engesvik, Frode Myhr og Tore Borgersen) knyttet også kontakt med stoppmøbelprodusenten L. K. Hjelle som førte til flere moderne klassikere. For sofaen *Break* fikk de Forum +1-prisen og sofaen Ugo resulterte i Wallpaper Design Award.

Et av tiårets mest distinkte sittemøbler var Roger Sveians sofa *Eshu* for Mokasser. Sofaen er arkitektonisk konstruert der beina bærer både sete, armlene og rygg. I stedet for å oppfattes som et tungt møbel skaper åpningen mellom sete og rygg et luftig og svevende uttrykk. Designerduoen Arild & Helge hadde suksess med stolen *Sting* for Brunstad. Den ble tildelt Merket for god design 2008. Linda Steen og Lena Axelsson i Scenario arkitekter formga den maritimt inspirerte stolen *Spinnaker* for Hødnebø i 2005. løynefallende er stolryggen som er utstyrt med overdimensjonerte tall og bokstaver.

Snøhetta er en viktig spydspiss for norsk arkitektur. I 2001 ble deres Bibliotheca Alexandrina åpnet. Bygningen er i sin monumentalitet også grundig detaljert. Fasaden er dekorert med skrifttegn i samarbeid med kunstnerne Jorunn Sandnes og Kristian Blystad. Lesesalen er utstyrt med høyryggede lenestoler, formgitt av Linda Evensen og produsert av Bosvik. Til Oslo tegnet Snøhetta Operahuset i Bjørvika. Prosjektet skapte mye debatt, men ved innvielsen i 2008 var flertallet enige om at bygningen er blitt en milepæl i norsk arkitekturhistorie. Hver enkelt detalj bidro til et solid helhetsinntrykk. En rekke norske og internasjonale kunstnere bidro til utsmykkinger og detaljeringer, som Olafur Eliasson, Pae White og Maud Gjeruldsen Bugge.

Å bygge fengsel er en vanskelig oppgave. Samfunnet krever at vi beskyttes mot de kriminelle, samtidig som de innsatte skal leve under gode forhold med mål om rehabilitering. Halden fengsel som ble ferdigstilt i 2009 er blitt et foregangsprosjekt og besøkes jevnlig av internasjonal kriminalomsorg. Beate Ellingsen AS stod bak interiør og utforming av møbler. Det var stor fokus på å balansere farger for å oppnå en estetisk helhet. 15 effektfarger ble valgt som kontrastfarger i ulike rom og bygninger. Cellenes innredning som er i heltre lønn er fast montert og ble produsert ved Ringerike fengsel.

Et av mesterarkitekten Sverre Fehns siste prosjekter var Gyldendalhuset. Det hele begynte som et skisseprosjekt i 1995, men det var først drøye fem år senere at Gyldendal ønsket å gå videre. Gårdsrommet ble til et nybygg, omkranset av Danskehuset. Området er godt dimensjonert med god plass til møter og sosial samkvem.

En viktig lansering i år 2000 var HÅGs kontorstol *H05*, designet av Peter Opsvik. Utviklingsarbeidet og lanseringen kostet HÅG sammenlagt 75 millioner kroner. Et annet spissprodukt for produsenten var Svein Asbjørnsens høyryggede kontorstol *H09*, som kom på markedet i 2009. I løpet av tiåret arbeidet firmaet med å styrke firmaet og knytte designet sterkt til egen merkevare heller enn eksterne designere. Viktig i prosessen var utviklingen av stolen *Futu* som var et samarbeidsprosjekt mellom Kode Design og HÅGs egne produktutviklere.

Ekornes opplevde sterk vekst. *Stressless Jazz* var et av tiårets viktigste produkter. Stolen skiller seg på flere punkter sammenlignet med andre av firmaets modeller. Setekonstruksjonen har referanser til både romfartsindustrien og 1920-tallets formunivers – Jazz age. For *Stressless Jazz* ble Ekornes tildelt utmerkelsen Merket for god design 2008. Fra midten av 2000-tallet er mange av *Stressless*' hvilestoler å få kjøpt i størrelsene small, medium og large.

Gyldendalhuset, interiøroppdrag, 2007
Zinc AS ved Hanne Margrethe K. Hjermann,
Cathrine Heyerdahl, Berit Olderheim, interiørarkitekter MNIL
Arkitekt→Sverre Fehn AS
Foto→Jiri Havran

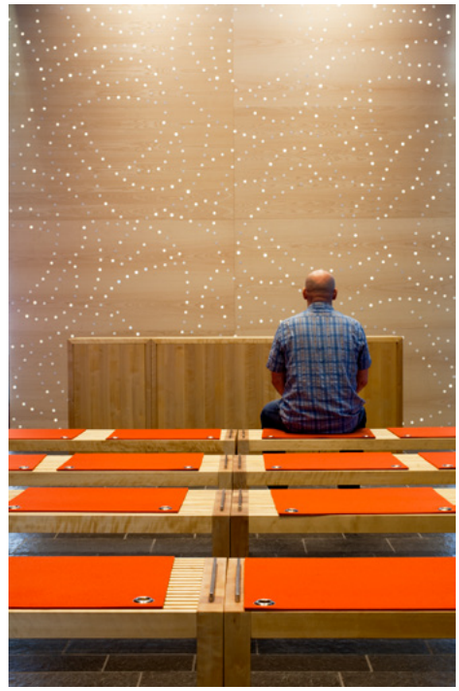

Halden fengsel, 2010, Beate Ellingsen og Kaja K. Geiran,
interiørarkitekter MNIL.
Foto→Trond A. Isaksen

Stolserien *Futu*
var et særs vellykket
samarbeidsprosjekt
mellom Kode Design
og HÅG.
Foto→HÅG

Olav Eldøys Peel illustrerer en skrellet frukt.
Produsert av Variér fra 2002.
Foto→Variér

Operasalens tak er utstyrt med en monumental
lysekrone utført ved Hadeland Glassverk, mens det
spektakulære sceneteppet er designet av Pae White.
Foto→Erik Berg

Kristine Five Melværs serie *Pop* for Vestre
er en brobygger mellom Vesten og Østens formhistorie.
Foto→Vestre

I 2018 møblerte Vestre Times Square.
Foto→Vestre

Stochastic, Daniel Rybakken for Luceplan, 2015. Klassiske lysekroner er ofte komponert som strenge symmetriske repetisjoner av en detaljert diffusor som for eksempel et krystallprisme. I Rybakkens prosjekt er reflektorene i seg selv forenkelt i form. Gjennom en tilsynelatende tilfeldig organisering, skapes det en ny og uformell kompleksitet. Med *Stochastic* er Rybakken med på å bygge ut italienske lampetradisjoner, med klare referanser til for eksempel Taraxacum av Castiglioni for Flos eller Pistillo av Studio Tetrarch for Valenti Luce. Forholdet mellom lyskilde, reflektorer og diffusorer er tilslørt, og produktene går over fra å være standardarmaturer til imponerende og dekorative installasjoner.
Foto→Daniel Rybakken

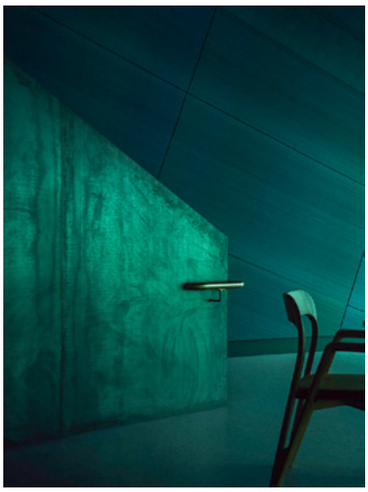

Restauranten Under, Lindesnes, Snøhetta, 2019.

Westerdals School of Communication, Kristin Jarmund Arkitekter, 2011.
Faglig ansvarlig→Interiørarkitekt MNIL/MNAL/Hon. FAIA Kristin Jarmund.
Foto→Kjark/Benjamin Hummitzsch

2010–2020

Sofaen *Oslo* til Anderssen & Voll for danske Muuto er en asketisk sitteskulptur.
Foto→Muuto

Tiåret begynte med stor usikkerhet og markedet prøvde å komme i takt etter finanskrisen i 2008. Tiltak som lavere utlånsrente bidro til å styrke økonomien. Litt om litt økte norsk eksportnæring og boligbyggingen tok fart.

Etter 10 år med Norway Says gikk Torbjørn Andersen og Espen Voll ut av samarbeidet i 2009. De etablerte firmaet Anderssen & Voll og har skapt seg et internasjonalt navn. Samarbeidspartnerne spenner over en rekke produktkategorier, som møbler, tekstiler, kjøkkenutstyr og annet. Deres formspråk er i Skandinavisk designtradisjon, med fokus på gode materialer og nøyaktig detaljering. De har med det egne merket Nedre Foss satset på «hundreårsobjekter», som lysestaken *Ildhane* i støpejern.

Daniel Rybakken har markert seg som en av Skandinavias mest profilerte designere. Han bruker lang tid på hvert prosjekt. Samarbeidspartnerne er internasjonale og det er i hovedsak som belysningsdesigner han er kjent. Flere av lampene er blitt kanonisert, deriblant *Counterbalance* (2012) og *Ascent* (2013), begge for italienske Luceplan. For finske Artek formga han i 2017 den asketiske møbelserien *Kiila*. Rybakken er den eneste skandinav som er blitt tildelt den italienske designprisen Compasso d'Oro to ganger.

Et steinkast fra Akerselva, tett på det yrende folkelivet på Vulkan, Mathallen Oslo, restauranter og hoteller, ligger Westerdals School of Communication. Som en kloss bryter den med omgivelsene. Eksteriøret poengteres av distinkte vindusflater, asymmetrisk plassert over fasaden. Kristin Jarmund Arkitekter har også innvendig fulgt et grafisk uttrykk som poengterer skolens visuelle verdier.

Få bygninger har som Under utfordret naturkreftene. En bygningskropp som ligger på skrå, både over og under havoverflaten. Restauranten er med sitt store vindu i møte med havet en spektakulær opplevelse for middagsgjestene. Under representerer samtidig noe urnorsk. Mennesker som i årtusener har bodd i grissgrendte strøk, langt fra allfarvei, hengitt naturen og omgivelsene. Snøhetta har ikke bare skapt et kontroversielt byggverk, men også eksistensialistisk, der bygningens plassering i landskapet gir inntrykk av at den er på vei ut i havet og forgjengeligheten.

Det siste tiåret har det vært stor byggeaktivitet rundt Bjørvika i Oslo. I 2020 åpner det nye Munchmuseet og Deichman Bjørvika, der Scenario Interiørarkitekter har ansvar for begge interiører. Diskusjonene har vært mange og til dels tilspissede rundt prosjektene, særlig Munchmuseet. Hvordan bygningene blir tatt i mot på sikt vil tiden vise.

Samtidig som det bygges nytt, er det i stor grad gjenbruk av eksisterende bygninger. Særlig i fortettede sentrumsområder. Det betyr i realiteten at behovet for interiørarkitekter er blitt større i prosesser der eldre bygninger og interiører skal rehabiliteres og fornyes. Flere møbelprodusenter har begynt å relansere norske designklassikere fra gullalderen i 1950- og 1960-årene. Bærekraftsperspektivet er i fokus og miljøsertifisering er en nødvendighet.

For å styrke norsk designs posisjon etablerte Victoria Günzler, Sara Wright Polmar og Sverre Ungher designerfellesskapet Klubben i 2011. Klubben, som i dag består av 31 medlemmer, har lykkes med oppgaven å styrke fellesskapets merkevare, samtidig som enkeltmedlemmer drar nytte av å delta på ulike utstillinger. Deriblant designuken i Milano, der Klubbens medlemmer har vært med siden 2016.

To av deres medlemmer er Vera K. Kleppe og Åshild Kyte som har gått sammen om designstudioet Vera & Kyte. De jobber innenfor flere disipliner, som møbler, tekstiler, belysning, glass og mer. Deres romdeler *Apparel* med speil for det italienske firmaet Opinion Ciatti er konstruert av horisontale og diagonale stenger i lakkert metall. Uttrykket er elegant og fører tankene tilbake til japansk minimalisme og fransk art deco fra 1920-årene. I 2019 ble Vera & Kyte tildelt andrepremie i anledning det nye Nasjonalmuseets stolkonkurranse med forslaget *57/65/80*.

Kristine Five Melvær jobber som kollegene Vera & Kyte tverrdisiplinært. Bærende i hennes formspråk er en tydelig grafisk profil, om det så er pledd for Røros Tweed, vaser for Magnor Glassverk eller dørmatter for Heymat. Hennes raffinerte bordlampe Ray er laget av en stålkonstruksjon med oppspent, transparent syntetisk stoff. Den visuelle effekten er elegant og utfordrende. Elegant er også hennes *POP*-serie for Vestre.

Utemøbelprodusenten Vestre har posisjonert seg sterkt siden tidlig 2010-tallet. Jan-Christian Vestre overtok firmaet i 2012. Etter det har han satset sterkt på bærekraft, annerledes design og tydelig markedsføring. Samtidig er Vestre svært samfunnsengasjert og ser på møbler og industrien i et større perspektiv. I 2018 møblerte firmaet Times Square i New York med serien *April Go*, designet av trioen Espen Voll, Tore Borgersen og Michael Olofsson. Vestre har en stor bredde i kolleksjonen som muliggjør mange møbleringssituasjoner.

Med utgangspunkt i de siste to tiårs positive utvikling ser det lyst ut for NILs medlemmer.

PROSESSEN

TEKST→AS SCENARIO INTERIØRARKITEKTER

DEICMAN BJØRVIKA
Interiørarkitekter→**AS Scenario Interiørarkitekter**
Prosjektleder→**Silje Brænde MNIL**
Medarbeidere→**Iselin Riise Lunde,**
Are Fredrik Berg, Helene Strand,
Tjodun Medbøe MNIL, Heidi Steen-Nøringset,
Therese Haaland Jonassen MNIL, Line Strand MNIL
BIM ansvarlig→**Bjørn Fredrik Gjerstad**
Kontraktsansvarlig→**Trine Vibeke Roald MNIL**
Disiplinleder→**Linda Steen MNIL**
Arkitekt→**Lund Hagem og Atelier Oslo**
Oppdragsgiver→**Kultur og idrettsbygg**
Bruttoareal→**19 600 m²**
Funksjonsareal→**13 560 m²**
Forventet besøkstall→**2 000 000 per år**
Byggherre→**Oslo kommune**
v/Kultur- og idrettsbygg Oslo KF

←
Produktutvikling konsept,
Foldability (bøker).

Deichman Bjørvika

Deichman Bjørvika blir hele Oslos hovedbibliotek, fordelt på seks etasjer med mangfold, kunnskap, opplevelser og inspirasjon. Biblioteket, vil fungere som et dynamisk knutepunkt og sted der folk kan møtes, med 450 000 medier og ulike fasiliteter tilgjengelig for store og små. Arbeidet med interiørarkitekturen har vært et komplekst prosjekt, som i 2020 står ferdig etter en prosess på ti år.

Deichman Bjørvika er et resultat av et tverrfaglig samarbeid fra forprosjekt til ferdigstillelse. Flere medarbeidere hos Scenario Interiørarkitekter har vært deltagende i dette prosjektet, men Silje Brænde, Iselin Riise Lunde, Are Fredrik Berg og Helene Strand har hatt hovedansvar for prosjektering av både interiør og skiltleveransen.

Deichman Bjørvika er lokalisert mellom Oslo S og Operaen, og har seks etasjer inkludert underetasjen. Fire av etasjene har mesaniner, og takhøydene varierer fra 2,7 til hele 20 meter. Bygget inkluderer blant annet en stor flerbrukssal/scene, kino, verksteder, lydrom, lesesal, utstillinger, scenografiske rom, kursrom, møterom, stillerom og ulike sitteplasser, utleiearealer med restaurant, samt aktivitetsbaserte arbeidsplasser for 100 ansatte.

Arkitekturen er kompleks med få rette vinkler, og karakteristisk for bygget er de tre hovedinngangene, de tre sorte kjernene, de tre diagonale lysåpningene, de store, åpne arealene og glassfasaden med de translusente panelene. Ingen etasje har likt fotavtrykk, ingen rom har lik geometri eller rette hjørner. I de sorte kjernene ligger byggets lukkede rom og nisjer som ble omtalt som «the shining cores» under utviklingsprosessen. I utgangspunktet var det kun disse kjernerommene som skulle fylles med sterk identitet, varierte farger og materialer.

PROSESS

Prosessen med å lande møbleringsplan og konsept i det unike bygget har vært omfattende. Scenario fikk tildelt «Bibliotekets romfunksjonsprogram» ved oppstart av prosjekteringen; et dokument fullt av illustrasjoner og beskrivelser på hva bruker (Deichman) ønsket å fylle bygget med. Å finne den rette balansen mht. mengder og plassering av medier og ulike funksjoner, og samtidig ivareta både siktlinjer og god sirkulasjon var utfordrende. Bruker ønsket i tillegg at bibliotekets program og innhold skulle påvirke atmosfæren i de ulike etasjene, slik at hver etasje hadde en tydelig identitet. Den underliggende tanken var at variasjon ville gi besøkende mulighet til selv å oppsøke de arealene de likte, i stedet for at vi skulle prosjektere en nøytral løsning gjennomgående. Det var utfordrende å ivareta denne variasjonen basert på bibliotekets program i et bygg med en

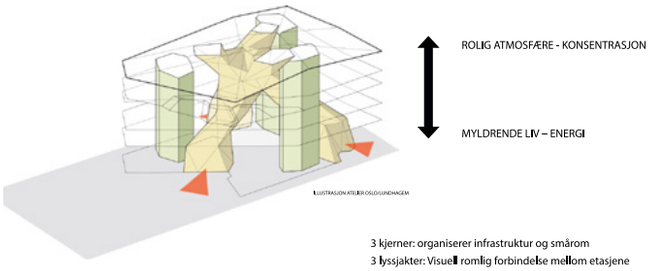

3 kjerner: organiserer infrastruktur og smårom
3 lyssjakter: Visuell romlig forbindelse mellom etasjene
2-5 etg: Delvis translusent fasade / mykt lys
1 etg: Tansparent fasade - forlengelse av bytorg: ute- inne

Interiørkonsept Deichman Bjørvika, generelt arkitekturen, geometri og diagonale lyssjakter.

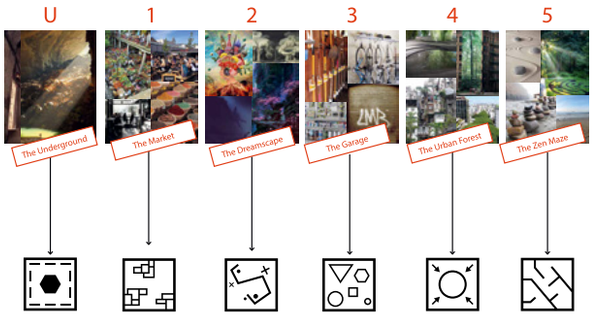

Ulike atmosfærer og konfigureringer av inventar

Interiørkonsept Deichman Bjørvika, arbeidstitler etasjeoversikt.

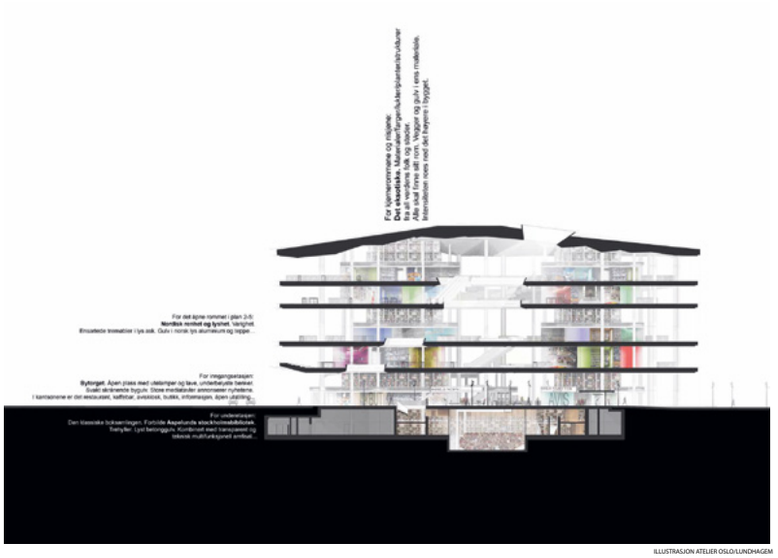

Interiørkonsept Deichman Bjørvika, generelt arkitekturen, shining cores.

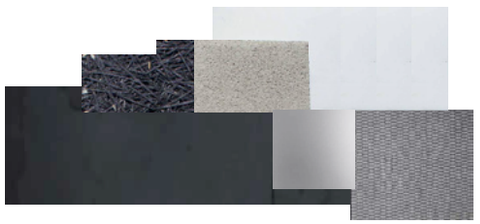

GRUNNPALETT BYGG - åpne arealer:
Betong, sort varmvalset stål, brunt skinn, grått bolonteppe, aluminium, glassgranulat og sort treullsement.

Interiørkonsept Deichman Bjørvika, gjennomgående materialer, grunnpalett bygg, åpne arealer.

Interiørkonsept Deichman Bjørvika, gjennomgående materialer, interiør åpne arealer.

egen, svært sterk identitet, store, åpne og sammenhengende rom og svært få veggflater.

Scenario ønsket å bidra til å bygge en tydelig merkevare. Flere sentrale spørsmål dannet grunnlaget for en omfattende brukerprosess og diskusjon. Hva og hvordan skulle Deichman Bjørvika være og hvilke elementer skulle være identitetsbærere? Hva skulle være gjentagende elementer gjennom hele bygget, og hva skulle være lokale forskjeller? Hvordan skulle hver etasje få en klar identitet samtidig som helheten ble opprettholdt, og ikke ende opp som en scenografisk installasjon som raskt ble utdatert? Hvordan skulle dette bygget fungere driftsmessig for Deichman i etterkant, med ønske om så mange ulike atmosfærer og inventar? Hvordan skulle Scenario jobbe på lag med arkitekturen med så mange linjer og retninger og så få veggflater? Hvordan skulle vi opprettholde de tydelige arkitektoniske føringene med fokus på «the shining cores» når bygget ble fylt med så mye annet?

INTERIØRKONSEPTET

Scenario startet interiørkonseptet med den gjennomgående identiteten vi ønsket å få med gjennom hele prosjektet. Arkitektens grunnpalett besto overordnet av betong, mye glass, treullsement, sort varmvalset, ovatrolbehandlet stål og et grått teppe. Deichman ønsket seg en varm, inviterende atmosfære og ærlige, bærekraftige materialer som fikk patina over tid. Grunnpaletten som ble introdusert for interiøret tok utgangspunkt i konjakkfarget, kromfritt skinn og treverk. Her var ask startpunkt, men ble med tiden byttet til eik grunnet askens brunkjerne og utfordringer med ulike leveranser. Scenario ønsket også å videreføre den grønne fargen assosiert med bibliotek, og den grønne kuløren ble introdusert både som en RAL-farge til metall, en grønn linoleum og som en grønn, gjennomfarget MDF. De frittstående mediestativene (hyllene) ble prosjektert i aluminium. Det var hele tiden fokus på å benytte minst mulig sort i åpne arealer slik at disse skulle danne en kontrast til arkitektens sorte kjerner. Scenarios leveranse er derfor overordnet i aluminium som blander seg fint inn med byggets betong, grå tepper, bafler i himlinger og treverk blandet med ulike farger.

Teamet definerte videre hva de mente burde være gjennomgående og gjentagende elementer som skulle følge grunnpaletten, og hvilke elementer som skulle avvike for hver etasje og hvert område.

Scenario var del av en tverrfaglig prosjekteringsgruppe gjennom hele prosjekteringsforløpet, og jobbet spesielt tett med Deichman, arkitekt, og rådgivere for IKT. Vi ble sammen enige om

Interiørkonsept Deichman Bjørvika, gjennomgående elementer, mediestativ. Mediekasse barn m/hjul.

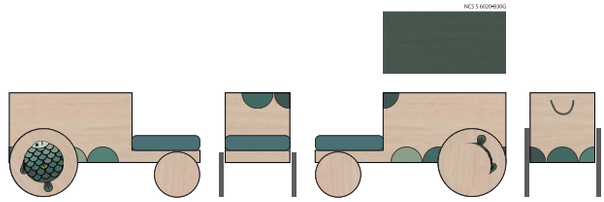

Illustrasjon av Del 1 med mediekasse og sittepute (traktor)

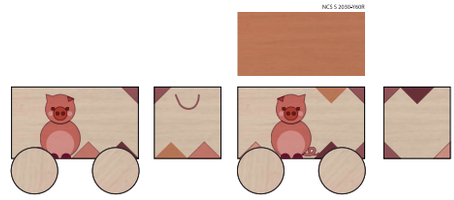

Illustrasjon av Del 2 med mediekasse (vogn)

Produktutvikling konsept, mediastativ.

Interiørkonsept Deichman Bjørvika, gjennomgående elementer, mediestativ. Utstilling, mediestativ brukt på gulv i åpent utstillingsområde.

arbeidstitler for de ulike etasjene basert på brukers ønske om innhold i etasjer og ønsket aktivitetsnivå. Bygget er tilrettelagt slik at det vil være mest aktivitet i plan én, og avta mot plan fem som er tiltenkt roligere soner for konsentrasjon. Plan én ble planlagt som et pulserende marked med ulike pop up-utstillinger og variert nyhetsbasert innhold. Plan to var tiltenkt å være fantasifullt og drømmende med skjønnlitteratur og barneavdeling. Plan tre ble assosiert med et verksted eller en garasje, med musikk, film, tegneserier, spill og «folkeverkstedet». Plan fire skulle assosieres med natur, med innhold som blant annet reise, natur og vitenskap, kunst og arkitektur. Plan fem skulle bli en labyrint med mye medier, der besøkende kunne finne roligere arbeidsplasser mellom mediestativene. Her ligger blant annet historie, byplanlegging, slektshistorie og jus i tillegg til Deichmansamlingen, Lesesalen og Future Library. På plan U ligger den store Deichman-salen og kinoen, samt ulike kursrom.

Alle kjernerommene i de tre, sorte kjernene ble prosjektert individuelt med ulike konsepter og atmosfærer, og beskrives av Scenario selv som en utrolig spennende og kreativ prosess. Det er rundt 60 ulike kjernerom med identiteter i bygget, og rombehandlingen ble svært omfattende for å ivareta ulik atmosfære i alle rom. Det ble prosjektert spesialkledninger, scenografiske installasjoner med integrerte IKT-løsninger og fast inventar til alle rom, i tillegg til RAL-koder og ulike fargede, akustiske tekstiler for alle rom med arkitektens mediestativer. Det er ca. 60 ulike NCS-farger, 35 ulike tepper og 34 ulike RAL-koder benyttet i bygget.

MØBLERINGSPLAN OG MEDIESTATIV

I tradisjonelle bibliotek står hyllene langs fasaden, et grep som ikke var mulig i det nye biblioteket på grunn av fasaden i glass. Hyller står ellers ofte på rekker innenfor et grid, noe som heller ikke kunne løses da interiørarkitektene ikke hadde noen rette vinkler å forholde seg til. De fant derfor raskt ut at hyllemodulene måtte følge byggets geometri for å sikre spennende arealer til de ulike aktivitetene.

Deichman ønsket seg en fleksibel, modulbasert mediehylle som kunne rigges opp og ned i tillegg til å være et modulært stativ til utstilling. Den store utfordringen lå i at mediestativet ikke kunne belyses fra tak, og at hyllene derfor måtte ha belysning i hver hylleplate i tillegg til føringsveier for datapunkter og skjermkabler. Scenario prosjekterte derfor et mediestativ som kunne oppfylle alle funksjoner og var bygget opp av moduler. Hylleplater kan fjernes uten å måtte ta ned rammer og tilpasse hver modul i henhold til funksjon.

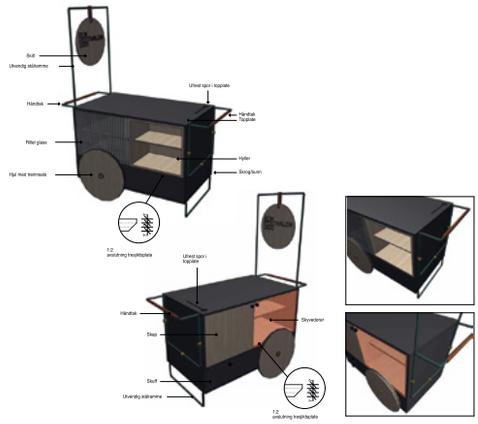

Gjennomgående elementer, løst inventar, vogner.

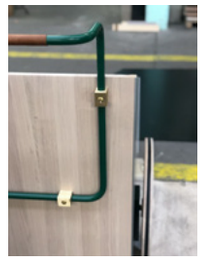

Produktutvikling konsept, vogner.

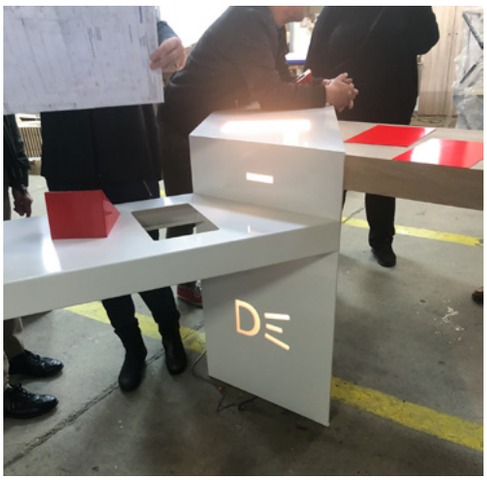

Utvikling infostasjon.

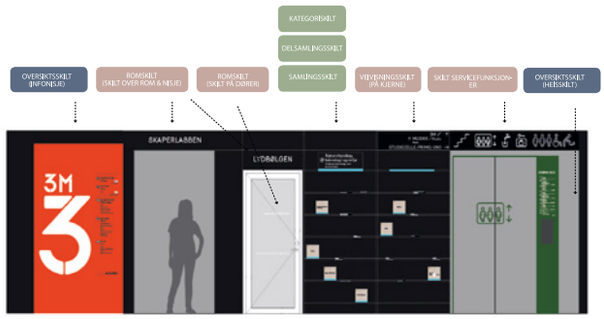

Gjennomgående elementer, skilt og foliering, sammenstilling av ulike skilt.

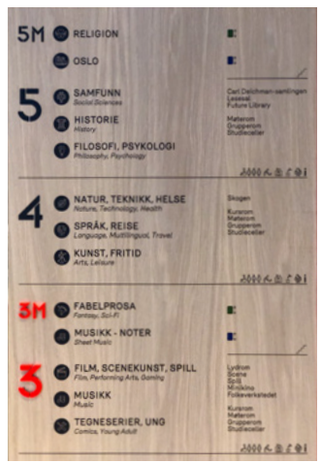

Systemet har heller ingen strømledninger som skal kobles når man tar ut eller setter inn en ny hylleplate. Alle koblinger ligger integrert i stativet, der hver hylleplate fungerer med et plug and play-konsept. Hver hylleplate skulle kunne bære 75 kg, en vekt som tilsvarer 35 kg medier og et klatrende barn. Et mediestativ med seks hyller må derfor kunne tåle rundt 450 kg. I tillegg skulle mediestativet være slankt og elegant, samt lett og enkelt å benytte. Mediestativet er prosjektert i aluminium, tilleggskomponenter er i heltre eik. Belysningen i hyllen er prosjektert med tre rekker av små LED-lys med ulik optikk hvor hver armatur kan styres digitalt. Det kan programmeres ulike settinger for behov som for eksempel bokoppstilling, utstilling av objekt og plakater eller skjermer. Lysstyring kan gjøres via en app på mobil. Mediestativet ble levert av Bico og produsert hovedsakelig i Moss.

For å få maksimalt utbytte med hensyn til arealutnyttelse tegnet Scenario også sofaer som kunne kobles sammen med mediestativ eller tilpasses den spesielle geometrien i kjernerommene. Det ble også prosjektert en bordserie kompatibel med mediestativet. Det var hele tiden fokus på å utvikle detaljering på en måte som gjør det enkelt å bytte ut ulike deler ved behov, istedenfor å måtte bytte et helt møbel.

SKILT OG NAVIGASJON

Navigasjon og siktlinjer har hatt stort fokus gjennom prosjekteringen, og vi i Scenario leverte også skiltentreprisen og hadde mye tverrfaglig prosjektering med hensyn til applikasjonsprosjektet for digital veifinning. Vi endte opp med et konsept for veifinning basert på at brukere benytter mobil, i tillegg til fysiske skilt, informasjonsnisjer og informasjonspunkter i bygg. Nytt for dette prosjektet var at biblioteket skulle samle funksjoner som utlån, søk og info i én og samme modul. Scenario har hatt ansvaret for fysiske skilt til medier, rom, funksjoner og servicefasiliteter.

LØST INVENTAR OG MØBELSNEKKERLEVERANSER

Mengden spesialtegnede elementer ble svært omfattende, og da møbelsnekkerleveransen skulle ut på anbud var seks ulike møbelsnekkerentrepriser involvert grunnet det store omfanget til både innvendige arbeider, gjentagende elementer, platemøbler, stoppede møbler, scenografiske rom og mediestativet.

Møbelproduksjonen fant sted i Kristiansand, Risør, Vinterbro, Moss og Gdansk. Alle entreprisene skulle koordineres og alle skulle produsere med samme materialer og detaljeringsprinsipper. Vi tegnet omlag 250 skjemategninger og hadde rundt 1000 grensesnitt mht.

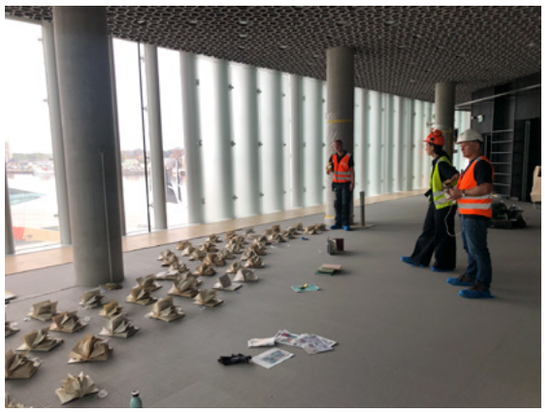

Produktutvikling konsept, Foldability (bøker).

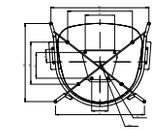

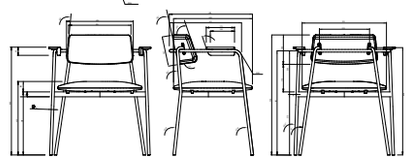

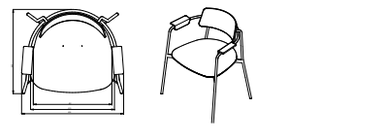

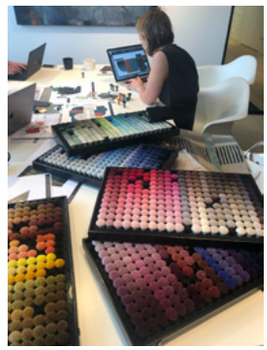

Produktutvikling konsept, Volver (tepper).

Produktutvikling konsept, Deichmanstol.

koordinering av leveranser. Løst inventar fulgte de grunnleggende konseptene med en serie som er gjennomgående i bygget, og en del som er tilpasset de ulike etasjene/arealene. Det har vært stort fokus på fleksibilitet, slik at løst inventar skal kunne flyttes rundt og fungere i ulike sammensetninger. Scenarios leveranse på løst/fast inventar og skilt utgjør en samlet leveranse på rundt 12 500 artikler totalt.

Scenario har samarbeidet med utvikling av spesialtilpassede leveranser med flere ulike leverandører. Vi har bl.a. utviklet flere store tepper med Ksenia Stanishevski hos Volver tepper, og samarbeidet med Kyla McCallum hos Foldability mht. installasjon av flyvende bøker.

DEICHMAN-STOLEN

Deichman-stolen inngår som en del av den spesialdesignede møbelserien tegnet unikt for biblioteket, og er brukt gjennomgående i hele bygget. Stolen er produsert i samarbeid med svenske Offecct, og er tegnet av Are Fredrik Berg, Nichlas Hoel Hvesser og Silje Brænde. Sittemøbelet er utarbeidet med fokus på å være en komfortabel og funksjonell arbeidsstol. Deichman-stolens materialvalg tar igjen hovedtanken og materialholdningen ellers i bygget, og benytter seg av ærlige materialer som får en spennende patina over tid. Stolens konstruksjon er bygget opp av grønnlakkerte stålrør, med rygg- og armlener i eik. Det polstrede setet er kledd i konjakkfarget skinn.

Stolens karakteristiske og bøyde rygg omslutter brukeren og gir en behagelig sitteopplevelse selv over tid. I bygget vil stolen hovedsakelig bli sett bakfra, og er designet med tanke på dette. Ryggbøylen og stolens øvrige form gjør den også svært enkel å dra ut, flytte rundt og rydde på plass. Stolen er solid og tung nok for å ivareta plassering i tiltenkt område. Deichmanstolen er kortreist og produsert i Sverige.

MILJØ OG PROSJEKTERING

Nye Deichman skal ha passivhusnivå, og bygges med minst 50 prosent lavere utslipp av klimagasser sammenlignet med tilsvarende bygg. Deichman skal være et forbildeprosjekt i FutureBuilt og skal være ledende både når det gjelder energiøkonomisering og reduserte klimagassutslipp. Vi i Scenario har i den anledning hatt fokus på å benytte naturlige og miljøriktige materialer samt designet løsninger som varer og tåler tidens tann. All spesialdesign er prosjektert med fokus på at det er mulig å bytte deler av leveranser uten å måtte bytte et helt inventar.

PROSESSEN

TEKST→DORTHE SMEBY

MUNCHMUSEET

Byggherre: **Oslo kommune v/Kultur- og idrettsbygg Oslo KF**
Arkitekt→**Estudio Herreros**
Interiørarkitekt→**AS Scenario Interiørarkitekter**
Oppstart prosjekt→**2013**
Står ferdig→**høsten 2020**
13 etasjer→**fordelt på 26 313 kvadratmeter**
Vil huse 28 000 kunstverk og 15 000 andre objekter fra samlingen

Prosjektansvarlig→**Linda Steen MNIL**
Kontraktstansvarlig→**Trine Vibeke Roald, MNIL**
prosjektleder→**Nina Stroda Olsen, MNIL,**
prosjektmedarbeidere→**Are Fredrik Berg, MA**
Heidi Nøringseth, MA

Munchmuseet

→ Inngang.

Arbeidet med det nye Munchmuseet har pågått siden 2013, og vil ved åpning i 2020 være ett av verdens største bygg dedikert til én og samme kunstner. Museet er prosjektert, løst planmessig og innredet av Scenario Interiørarkitekter med fokus på bevaring, konservering og formidling av Edvard Munchs svært omfattende kunstnerskap.

Visjonen for Munchmuseet var å skape et åpent, inviterende og inkluderende bygg for så store deler av publikum som mulig. Munchmuseets utstillinger skal besøkes av 500 000 i løpet av det første året. Edvard Munch testamenterte store deler av sitt kunstnerskap til Oslo kommune, noe som har gitt Munchmuseet en unik posisjon som kunstmuseum både nasjonalt og internasjonalt. I tillegg til 28 000 kunstverk inneholder samlingen også 15 000 andre objekter knyttet til Edvard Munchs liv og virke. Denne helt ekstraordinære gaven er et av Norges viktigste bidrag til verdens kulturelle arv, med både den forpliktelse og de store muligheter dette representerer for Oslo som by og Norge som kulturnasjon.

Vår intensjon som interiørarkitekter i bygget var å være en naturlig del av planleggingen av de innvendige arbeidene, sier Scenario. Vi har tegnet nær sagt all spesialdesign og inventar, prosjektert utstyr og plassert alt stort og smått av både møbler og spesialutstyr. All innredning, både løst og fast inventar og spesialdesignede elementer, er formgitt som en del av museets identitet.

Munchs kunst er kjent i store deler av verden og representerer store verdier. Dette tilsier at alle forhold som angår oppbevaring, behandling og presentasjon av kunstverkene må skje under optimale forhold og være underlagt de strengeste krav til sikkerhet – samtidig som dette i minst mulig grad skal hemme tilgjengeligheten for publikum.

Bevaring, konservering, forskning og formidling av samlingene var hovedanliggende for det nye museet. Våre møbleringsplaner inneholder derfor alt fra vaskemaskiner for moppevask til spesialmaskiner for fernissering.
Det har vært en stor jobb og mange revisjoner underveis.

KONSTRUKSJON OG OPPBYGGING

Museet består av en tårnkonstruksjon på 13 etasjer, omkranset av et podium på tre etasjer. Tårnet vil fungere som et kombinert utstillings- og publikumstårn, og er delt i to. Den ene delen er en betongkonstruksjon, og det er her kunsten skal stilles ut, oppbevares og konserveres. Her er det derfor satt strenge krav til både luftfuktighet, temperatur, og dagslyskontroll. Den andre delen er et dynamisk åpent rom som strekker seg opp gjennom hele byggets høyde. Denne delen av museet er satt av til oppholdssone hvor publikum kan ta rulletrappene eller heisen til neste etasje

Hovedmaterialer.

Materialer lobby.

Skranker.

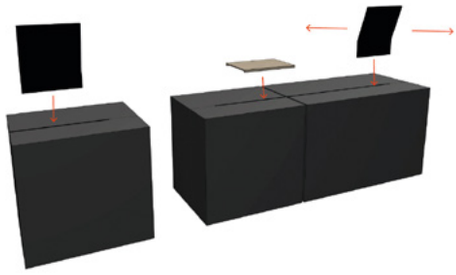

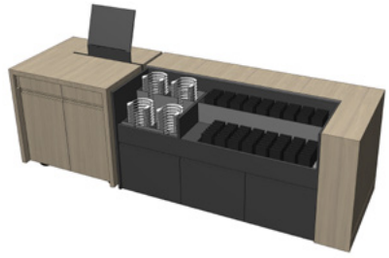

Bord.

Garderobe.

Maleverksted.

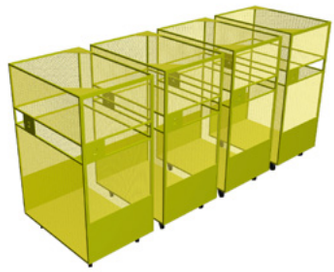

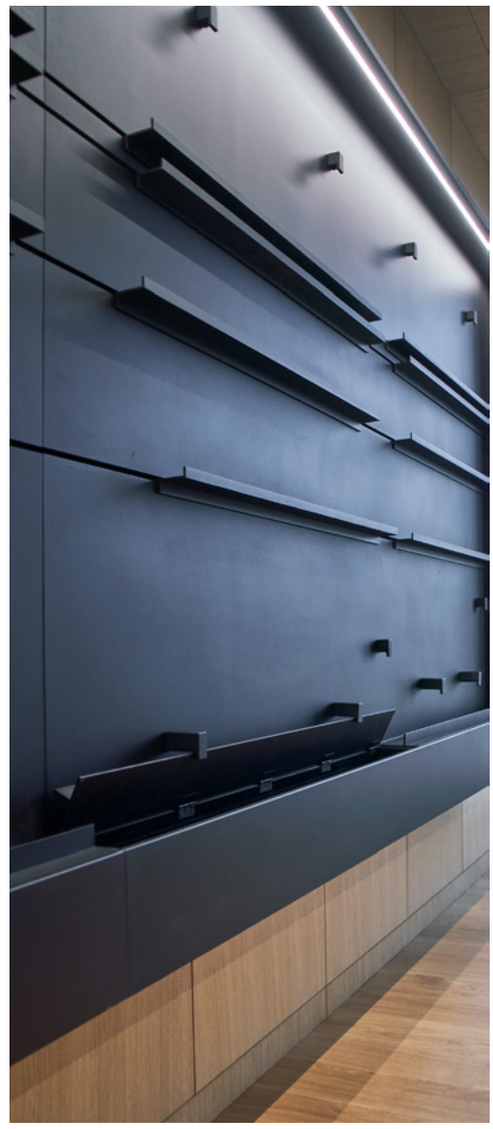

Visningsvegg grafikk.

og nyte utsikten. I podiet vil det være diverse publikumsarealer med blant annet lobby, butikk og forskningsbibliotek. I museets øverste etasjer vil takterrasser mot vest og øst gi panoramautsikt over fjorden og byen. I tillegg til å utforske de ulike utstillingene kan besøkende i det nye museet også delta på debatter, konserter og andre kulturelle evenementer.

Scenario har vært involvert i følgende områder i museet: Arbeidsarealene til administrasjonen, arbeids- og verkstedsarealene til malerikonservering, arbeidsplasser og verksted for papirkonservering og fotoavdelingen, kunstmottaket med all logistikk og utstyr, personalinngangen, møbellager for Munchs møbler, studierom, kantine, bibliotek, garderober, museumsbutikk, vestibyle og resepsjonsareal, VIP-sal i toppetasjen, studierom for litografier, treverksted, metallverksted og alle lagre. Det er mye spesialutstyr i et museum som må plasseres på mål og koordineres i forhold til senere drift. Alt spesialutstyret ble planlagt sammen med bruker, og tegnet inn i hvert eneste spesialrom.

KONSERVERINGSLOKALENE

Spesielt områdene for malerikonservering, papirkonservering, verksteder, laboratorier og til dels fotostudio var typiske områder med mange og strenge krav til funksjonalitet og innredning. Disse arealene må innfri unike krav til for eksempel avtrekk og klimastyring. Alle dører skal åpnes og lukkes automatisk og gulvene skal være uten hindringer som for eksempel terskler.

I arbeidsarealet for papirkonserveringens atelier har Scenario jobbet frem plasseringen av alt teknisk brukerutstyr. Det hele er en krevende logistikk, da særlig i forhold til transport av kunst samt å unngå mulige situasjoner som kan skade kunstverkene. – Atelieret har funksjonsinndelte arbeidssoner som for eksempel våtrom til vannbehandling, annen konservering og montering. Her har vi jobbet tett med brukerne og sammen fått til en optimal løsning for arbeidet som skal utføres i rommene tilhørende dette arealet, sier Scenario.

I arbeidsarealet for malerikonservering har interiørarkitektene arbeidet med plasseringen av alt teknisk brukerutstyr. Også her var det viktig å planlegge for transport og trygg håndtering av kunstverk, og et eget atelier med plass til mange arbeidsstasjoner. I arealet for malerikonservering finnes også egne LAB-kjøkken tegnet av Scenario og planlagt i detalj etter brukers innspill.

VESTIBYLE OG RESEPSJONSAREAL

Vestibylen representerer det første møtet med museets interiør og skal ønske publikum velkommen samt gi en inkluderende følelse. Den består av et stort område som inneholder blant

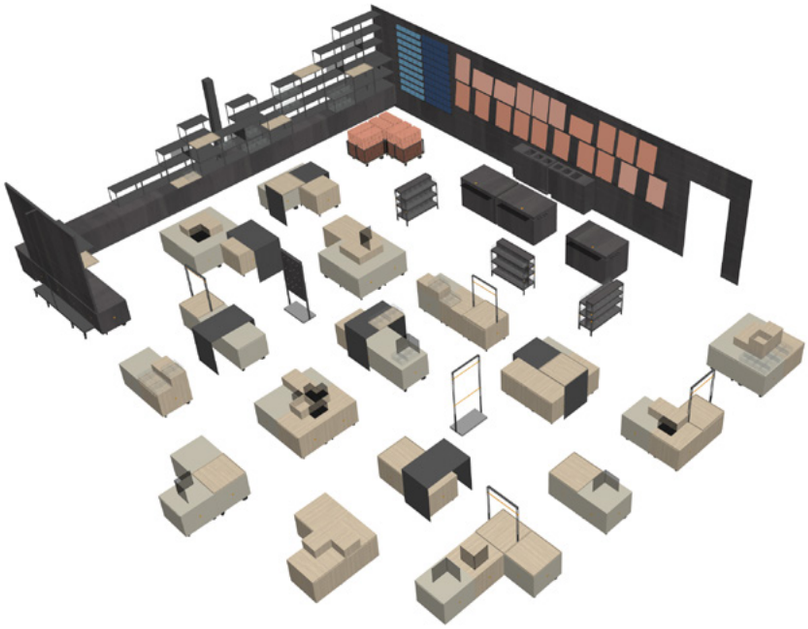

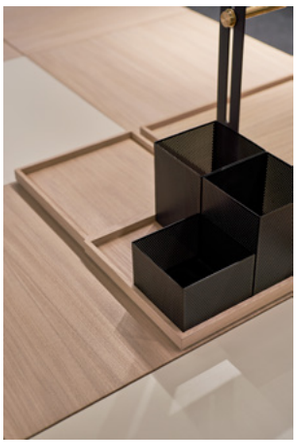

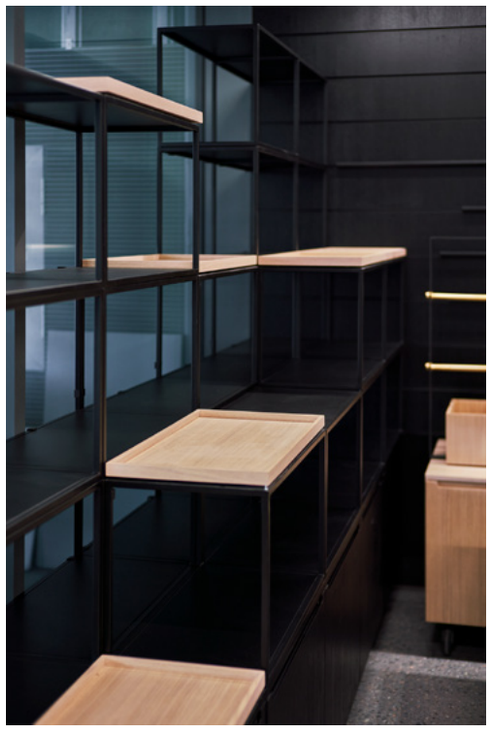

Butikk.

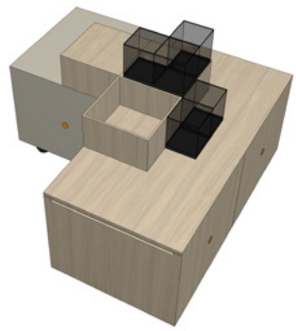

annet resepsjon, museumsbutikk og garderobe, alle funksjoner som Scenario har vært involvert i. Plasseringen av de ulike funksjonene i forhold til hverandre og til en logisk, enkel orientering for publikum, betød en grundig prosjektering med ulike alternative plasseringer. Skulle butikken ligge ut mot sjøen og kafeen mot inngangen? Eller omvendt? Skulle resepsjonene være fast monterte møbler man henvendte seg til? Skulle man måtte oppsøke informasjon og kjøpe billetter i resepsjonen? Vi gikk mange runder før vi kom til en konklusjon.

Behovet for en fleksibel resepsjonsløsning resulterte i tre mobile enheter med alle funksjoner innebygget. Modulene kan flyttes separat og fungere alene, eller settes sammen til én lang resepsjonsdisk. Hvor i lokalet resepsjonen plasseres vil avhenge av årstid og besøksantall.

MUSEUMSBUTIKK

Scenario har prosjektert museumsbutikken i samråd med bruker, og ble presentert for et stort utvalg varer som ble brukt som mal for mange av elementene de utviklet. Alle butikkens elementer er modulbaserte, og kan brukes om hverandre på mange måter. Selv om butikken har en «fast layout» er mulighetene for endring derfor mange.

BIBLIOTEK

Innredningen av bibliotekets samlinger og Ekelysamlingen er begge spesialtegnet av Scenario, hvor resultatet ble et fantastisk areal med bøker fra gulv til tak. En egen stige på hjul ble utviklet for å kunne nå opp til de øverste hyllene, der arkivet er plassert. Biblioteket er ikke for publikum uten avtale med museet. Det har vært tett dialog og prosjektering med utøvende møbelsnekker, som har gjort en formidabel jobb med å koordinere alle hjørner og vinkler hyllene utgjør, sier Scenario. Ekelysamlingen har fått eget klimatisert rom med vakker innredning, spesialtegnet til minste detalj.

I tillegg er det tegnet en egen monter for helt spesielle bøker. Oppdragsgiver er svært fornøyd med måten biblioteket er løst, og opplever at de har fått mye ut av de avsatte kvadratmeterne. Det var en del utfordringer underveis i forhold til plass, men ved å benytte den store takhøyden i rommet har vi klart å skape et funksjonelt og brukervennlig bibliotek.

KANTINE

Kantinen for de ansatte ble utarbeidet som et hyggelig og lyst rom med store vinduer og utsikt innover mot Ekebergåsen. Her har Scenario spesialtegnet kjøkkenet og den lange sittebenken. Vi måtte sloss litt for å få kjøkkenbenken i Corian, men det ble Corian. Og det kan brukerne være glade for, den vil holde seg pen lenge. Dette er et rom de ansatte kommer til å bruke mye, både som kantine, men også til avdelingsmøter og andre aktiviteter.

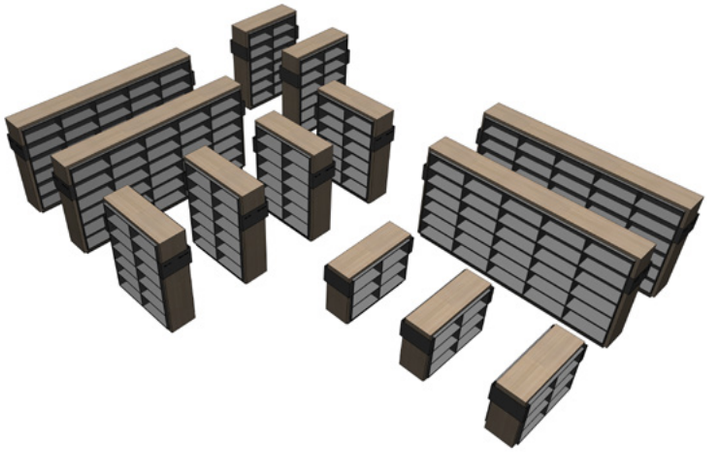

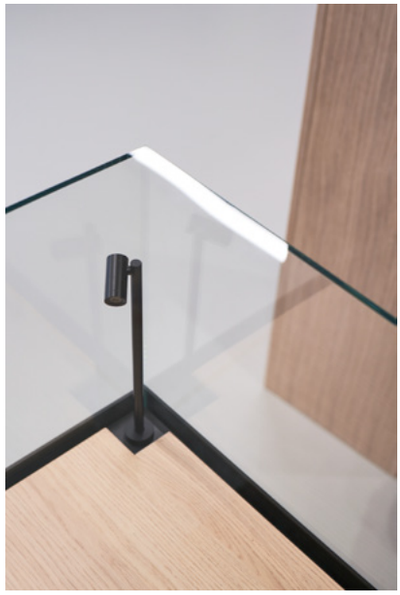

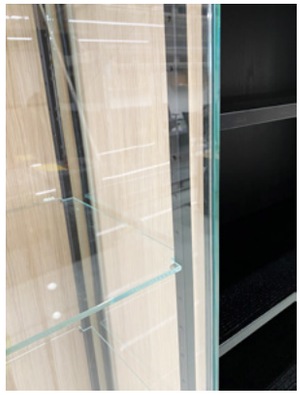

Bibliotek.

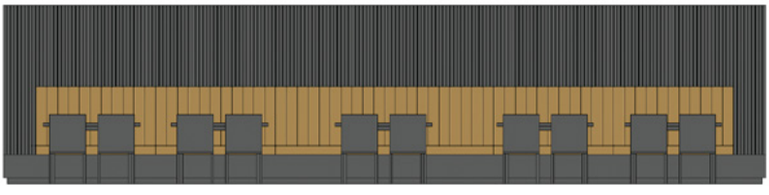

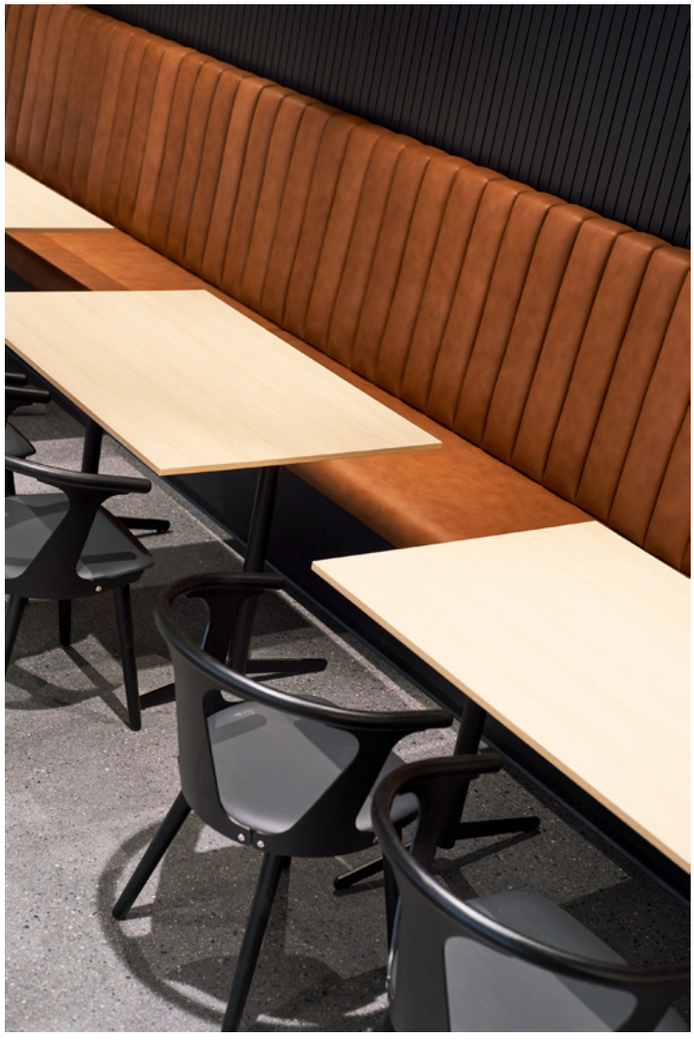

Sittebenk kantine.

Interiørarkitektene hos Cadi+Kaels har hatt som oppdrag i tett samarbeid med museets spesialister innen ulike arbeidsfelt å sørge for at de 22 000 kvadratmeterne Back of House i museet tilrettelegges slik at museet kan utføre sin virksomhet. Det er her landets kunst oppbevares og restaureres, og det er her alle utstillinger planlegges og iverksettes. For at kunsten skal kunne komme folket i møte på en moderne og oppdatert måte, er det viktig at disse lokalene fungerer optimalt.
Illustrasjon→Kleihues + Schuwerk

Byggegjerde fargesatt av Kaels Studio AS som sammen med Cadi AS har vært interiørarkitekter i Statsbyggs Brukerutstyrprosjekt for Nytt Nasjonalmuseum.
Foto→Sebastian Holmgren, Kaels Studio AS

PROSESSEN

TEKST→CADI+KAELS

PROSJEKT NYTT NASJONALMUSEUM BYGGES PÅ VESTBANETOMTEN I OSLO

Areal→**56 000 m²**
Brukerutstyrsprosjektet (BUT) er organisert som eget prosjekt på oppdrag fra Kulturdepartementet. Brukerutstyrsprosjektet gjennomføres parallelt med byggeprosjektet og ledes av Statsbygg
Kostnadsramme BUT→**619 MNOK**
Interiørarkitekter i BUT→**Cadi AS og Kaels Studio AS**
Størrelse areal Back of House→**22 000 m²**
Arkitekt byggeprosjektet→**Kleihues Schuwerk**

Back of House i nytt Nasjonalmuseum

– dypdykk i design for brukerbehov

Høsten 2015 vant interiørarkitekt- og designkontorene Cadi AS og Kaels Studio AS sammen interiøroppdraget for innredning av Nytt Nasjonalmuseum. I fem år har våre interiørarkitektkontorer på vegne av Statsbygg som oppdragsgiver samarbeidet nært med Nasjonalmuseets ulike brukergrupper om å tilrettelegge for best mulige interiørløsninger Back of House.

BACK OF HOUSE

Bakre del av den vidstrakte museumsbygningen på Vestbanetomten rommer seks etasjer med arealer for museets ansatte. Etasjene inneholder kontorarealer, verksteder, konserveringsatelierer, magasiner, fotoatelierer og andre spesialrom som trengs for museumsvirksomheten.

Vårt arbeid med arealet Back of House har vært delt i tre tematiske hovedområder: Arbeidsplasskonsept for museets ansatte, innredning av to teknisk tunge etasjer med konserveringsarealer og verksteder, og arealer med atelierer og mottaksrom for museets programtilbud til ulike publikumsgrupper. Cadi+Kaels har delt oppdraget 50/50, men har hatt som mål at firmaene oppleves som en samlet enhet utad. Vi har deltatt i, og til dels vært drivere for, brukerprosesser med grupperinger i museet, vi har tegnet oss gjennom ulike stadier av løsninger som er diskutert med brukerne og koordinert mot byggeprosjektet, vi har ferdigstilt arbeidstegninger, utformet kravspesifikasjoner og vært Statsbyggs ansvarlige for anskaffelser for mer enn 50 ulike kontrakter med alt det innebærer av fremdrifts- og økonomiansvar. Vi har også gjort et viktig arbeid med et felles designkonsept for å skape helhet mellom arealer med ulik type virksomhet og karakter og vi har tatt initiativ til å løfte design som et viktig virkemiddel for museet.

> *Som interiørarkitekter og designere er vi opptatt av helheter og sammenhenger. Vi ser alltid etter muligheter for å løse oppgaver som ikke tidligere er løst, det kan være en funksjon, og det kan være et kulturspørsmål som gir seg uttrykk i form. Eller naturligvis et spørsmål om bærekraft som handler om begge deler gjennom materialer, sammensetning, og gjenbruk. Med dette for øyet går vi inn i et stort og komplekst byggeprosjekt som det nye Nasjonalmuseet er.*
>
> Cadi+Kaels

ARBEIDSPLASSKONSEPT

En viktig oppgave for Cadi+Kaels har vært å bistå museet i prosessen med å utvikle nytt konsept for arbeidsplasser. Prosessen startet opp før vi kom inn i prosjektet, og da vi ble engasjert i 2015, gikk diskusjonen rundt åpne kontorløsninger. I 2016 fikk firmaet Veldhoen i oppdrag å kartlegge tilstedeværelse (belegningsgrad) samt å foreta en større undersøkelse som alle ansatte kunne delta i. Undersøkelsen kartla hvordan ansatte foretrakk å arbeide. Ut ifra dette tallgrunnlaget ble det beregnet hvor mange arbeidsplasser som krevde full konsentrasjon, og arbeidsplasser for ulike typer samhandling. Tallgrunnlaget ble bearbeidet av Cadi+Kaels til skisser for videre vurdering. Samtidig ble prosjektgruppen De nye arbeidsplassene (DNA) etablert. Gruppen skulle jobbe med å komme frem til en løsning for hvordan arbeidsplassen skulle utformes, og jobbet sammen med interiørarkitektene frem fire ulike alternativer, fra åpen løsning med faste plasser til 100% aktivitetsbasert løsning der ingen hadde faste plasser. Fra de 4 skissene forelå, og til en beslutning ble tatt på hvilken av løsningene Nasjonalmuseet skulle velge, brukte prosjektgruppen et halvt år til å hente inn mest mulig informasjon gjennom blant annet befaringer, behovsanalyser for alle grupperinger i museet, gjennomgang

Kontoretasjen inneholder et mangfold av møbler som gir stor bredde i valg av type arbeidssituasjon. Det finnes soner for samhandling der det er lov å snakke sammen, soner der det skal være helt stille, små rom som er tilgjengelig for alle, lesesalsplasser som kan bookes for perioder av gangen og uformelle og formelle møtesteder og -rom. «Kjøkkenet» er den største sosiale sonen i etasjen. Der serveres også lunsjen i løpet av arbeidsdagen.
Foto→Fin Serck-Hanssen

Spesielle behov som viste seg i kartleggingen var plass til kreativt arbeid i forbindelse med utvikling av utstillinger og behov for å «spre papir ut over bord». Som svar på dette er det satt av to større arealer til prosjektlaboratorier der det kan utføres kreativt «studioarbeid» ved store arbeidsbenker og det er plass til fysiske modeller av utstillingsarealene.
Foto→Fin Serck-Hanssen

av forskning på arbeidsplasskonsepter og deltakelse på allmøter. Disse tiltakene økte ansattes kunnskap på arbeidsplassutforming som igjen bidro til en mer konstruktiv dialog.

LØSNING TILPASSET NASJONALMUSEET

I juni 2017 besluttet museets ledelse et aktivitetsbasert arbeidsplasskonsept (ABW). Siden da har prosjektgruppen med vår bistand jobbet med å justere løsningen slik at den passer Nasjonalmuseet.

Det ble satt sammen to ressursgrupper som har jobbet spesifikt med møbler. Disse har vært svært verdifulle. Flere av ansatte i gruppene som var kritiske til løsningen bidro til gode diskusjoner, og det ble mer mangfoldige perspektiver på ulike problemstillinger. Arbeidet i gruppene ble ledet av interiørarkitektene sammen med DNA-prosjektgruppen. Vi fulgte også museets arbeid med digitalisering for integrering av it-teknikk i de fysiske løsningene. Spesielle behov som viste seg i kartleggingen var plass til kreativt arbeid i forbindelse med utvikling av utstillinger og behov for å «spre papir ut over bord». Som svar på dette er det satt av to større arealer til prosjektlaboratorier der det kan utføres kreativt «studioarbeid» ved store arbeidsbenker og det er plass til fysiske modeller av utstillingsarealene.

«HELE HUSET DIN ARBEIDSPLASS»

Arbeidsplasskonseptet skal følge prinsippet «hele huset din arbeidsplass» og ABW og free seating gjelder for hele museet. De fleste ansatte vil naturlig utføre sitt arbeid i den øverste etasjen som ligner mest på en «vanlig» kontorarbeidsplass. De andre etasjene har arbeidssteder som er mer spesifikt utstyrt for spesialistarbeid typisk for et museum som fotoatelier, konserveringsatelierer, verksted for utstillingsteknikk og bibliotek. I prinsippet kan alle sitte der de vil, såfremt arbeidsplassen er av en art som tilsier at man kan utføre sine oppgaver der. Det vil for eksempel være unaturlig for en regnskapsmedarbeider å sette seg på en pult hvor det er redigeringsutstyr for foto. Men de ansatte som kan benytte seg av redigeringsutstyret for foto vil kunne bytte på arbeidsplassene, og dermed ikke personifisere hver enkelt plass. Og har en fotograf behov for å svare på e-poster, kan han ta med seg sin laptop og sette seg der han vil i den øverste etasjen.

NYE MULIGHET SAMLET UNDER ETT TAK

Det nye museets konserveringsatelierer og verksteder er lagt til 3. og 4. etasje i bakbygget, hvor det er satt av så mye som ca. 6 000 kvadratmeter fordelt på omtrent 70 rom. Størrelsesmessig blir dette omtrent en dobling av tilsvarende typer areal i de tidligere museene. Museet ser for seg spennende muligheter for samarbeid når museets konserveringsavdelinger nå for første gang blir samlet under ett tak. Med tanke på sjangeroverskridende kunstverk, som kan inneholde elementer fra så vel maleri, foto og tekstil eller objekter, vil man nå lettere kunne samarbeide mellom avdelinger.

Museets konserveringsseksjon har hovedansvaret for bevaring av alle gjenstandene i museets samlinger. Disse består av maleri, papir, tekstiler, kunsthåndverk og design, installasjoner og elektroniske medier. Gjenstandene kan være komplekse og varierende både i materialer og størrelse.

En viktig del av konservatorenes arbeid er å undersøke og dokumentere verkenes tilstand i forbindelse med forskning, utlån, utstillinger eller innkjøp. I det nye museumsbygget får de enkelte kunstformene sine svært spesialiserte verksteder med 4 meters takhøyde og «State of the art» utstyr. Mange rom er også innredet for spesialiserte arbeidsmetoder i konserveringsprosessen. Bildet viser utsnitt fra konserveringsverksted papir. Her er det spesialtilpassede tegneskap, åpne rammeskap ved siden, med overflater som er tilpasset riktig kontrast for arbeid med papirbasert kunst. Gitterveggen bak er for oppheng av div. papir og kunst, og i forgrunn står en mobil spesialdesignet fraktetralle.
Foto→Fin Serck-Hanssen

Konservering er en kombinasjon av praktisk, nøyaktig arbeid og vitenskap. Utstyret må derfor være av høy kvalitet og fleksibilitet. Det er et fascinerende mangfold av stort og smått utstyr som brukes bare i konserveringsarbeidet. Fra ulike små verktøy som skalpeller, vekter og pensler i alle dimensjoner, til store maskiner og spesielle innretninger som aldringsskap for artifisiell aldring av materialer og giljotin for kutting av rammer.
Foto→Sebastian Holmgren, Kaels Studio AS.

I museets 2. etg, i direkte forbindelse til utstillingsrommene, innredes det tre store formidlingsverksteder med store glassflater mot gaten der publikumsgrupper kan booke aktiviteter, eller bli med på drop-in tilbud i forbindelse med skiftende utstillinger. Innredningen er tilrettelagt for trearbeid, grafikk, maleri, tegning, skulptur, tekstil, friere kunstformer som performance og skyggeteater og til og med matlaging.
Illustrasjon→Tegmark/Cadi + Kaels

«ARTIST STUDIO»

I arbeidet med design og utforming av arealene har vi benyttet begrepet «Artist studio» som en visjon. Der hvor konserveringsatelierene i mange museer fremstår som kliniske eller verkstedsaktige, har vi etterstrebet en helhet i materialitet og utforming som skal løfte rommenes kvalitet. Konserveringsatelierene skal oppleves som del av den designmessige helheten i bakbygget.

I konserveringsatelierene stilles det imidlertid strenge krav til funksjonalitet og tekniske løsninger. Anskaffelsene av utstyr og møbler til konserveringsatelierene har vært gjennomført i svært tett prosess med de enkelte rommenes brukere, der spesifikke krav og behov har blitt fanget opp og spesifisert. Den svært høye spesialiseringsgraden har ført til et stort antall kontrakter med leverandører fra mange ulike land. Det har derfor vært en svært krevende oppgave både å spesifisere og anskaffe utstyret, og ikke minst å få alt utstyret til å henge sammen i farger og overflater for å unngå et urolig og rotete arbeidsmiljø. For eksempel er spesielle innredninger som verktøyskap og avtrekkskap, som i standard utførelse leveres i ulike sterke farger, beskrevet i fargetoner tilpasset skapinnredningen langs veggene. Det er brukt innslag av treverk og materialoverflater på møbler i så lik materialholdning som i øvrige arbeidsplassarealer som mulig. Gjennom samarbeid med museets spesialister er det imidlertid sikret at materialbruken er i samsvar med de strenge kravene museet stiller til materialer og overflater som kan komme i kontakt med kunsten.

NYE KUNSTENTUSIASTER

Museet tar imot skoleklasser, barnehager og andre publikumsgrupper til tematisk programvirksomhet som foredrag, omvisninger og kunstneriske aktiviteter forbundet med de ulike utstillingene.

Nasjonalmuseet har hatt som mål å «skape nye generasjoner av kunstentusiaster». Museet har også som målsetting å «legge til rette for at det nye museet oppleves som et attraktivt sosialt møtepunkt for eksisterende og nye publikumsgrupper».

Alle disse strategiske målene berører den daglige virksomheten i museets atelierer. Kreative formidlingsmetoder som handler om å skape, berøre, og arbeide med kunstneriske prosesser er noe som gir fordypning, refleksjon, deltagelse, flerstemmighet og iblant en pause i museumsbesøket. Undersøkelser viser at disse aktivitetene fører til at besøkeren blir lengre i museet, i tillegg spiller alder, kjønn og etnisitet en mindre rolle i et praktisk arbeid.

Fra «Statusrapport – prosjektering av gruppemottak og atelierer i Nytt Nasjonalmuseum»

Virksomheten foregår i tre store formidlingsverksteder i 2. etg og velkomstrom for publikumsgrupper som har booket en aktivitet eller omvisning. I velkomstrommene blir de møtt av en av museets formidlere som introduserer utstillingen før gruppen tas med ut i utstillingsarealene. Cadi+Kaels har bidratt i en omfattende brukerprosess der representanter for formidlingsvirksomheten i museets fire tidligere avdelinger samlokaliseres for første gang i den nye museumsbygningen. Å utvikle nye muligheter for samhandling i det nye museet er noe arkitekturen er med på å skape. Diskusjonene mellom interiørarkitektene

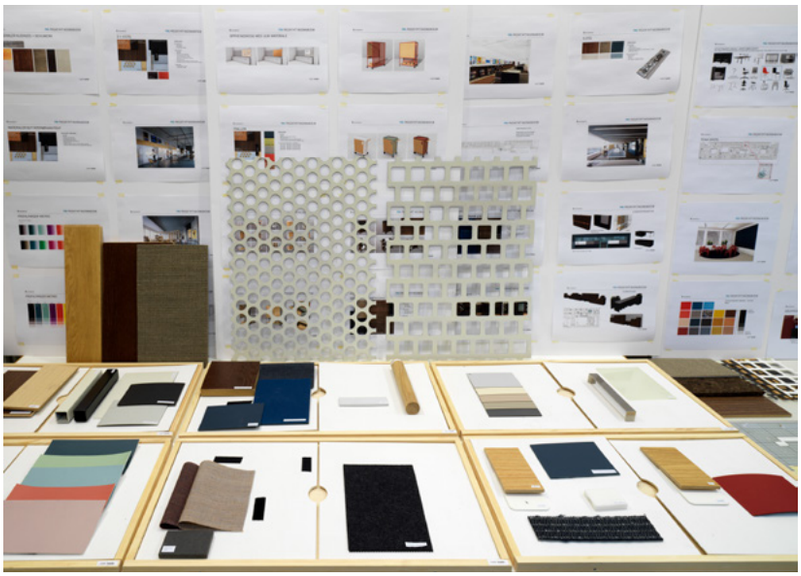

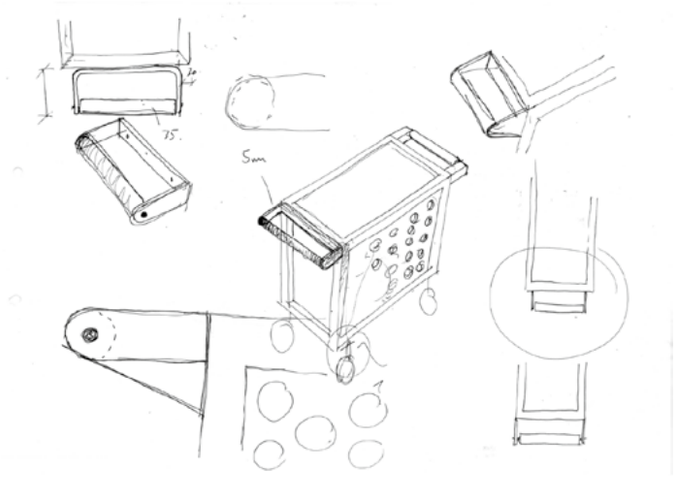

Designveilederen angir hovedgrep i innredningen med materialer, farger og formspråk. Dokumentet har vært vårt verktøy for å skape helhet i de ulike arealene vi har jobbet med. Vi tror dokumentet også blir et nyttig verktøy for drift av huset i fremtiden.
Foto→Fin Serck-Hanssen

og brukergruppen har blant annet handlet om metoder, daglige rutiner, struktur og pedagogikk. Sammen med ressursgruppen har vi kartlagt dagens situasjon, nye behov, jobbet med spesialutforming av fast inventar og møbler med høy grad av fleksibilitet og tilpasningsmuligheter for brukere i alle aldre.

DESIGNANSVAR OG TVERRFAGLIG ARBEID

I byggingen av et 56 000 kvadratmeter stort museum med mange aktører involvert er det viktig å finne noen felles, grunnleggende og samlende visjoner for den praktiske og visuelle utformingen av interiøret. Som interiørarkitekter med stort og bredt arbeidsfelt og ansvar for mange ulike områder i bygget, er det viktig å åpne opp, la seg inspirere, lytte, lære og til slutt konkludere på hvordan helheten skal sys sammen i det ferdige resultatet. Målet er å skape en estetikk i form av materialer og overflater som snakker med byggets arkitektoniske uttrykk og at sluttresultatet skal forme og formidle et helhetlig preg. Cadi+Kaels har utviklet et designveilederdokument som fungerer som et styringsdokument for hvordan man skal skape en sammenheng i interiørbehandlingen. Designveilederen har vært et godt verktøy å bruke i samtale med husets arkitekt, Statsbygg som oppdragsgiver, Nasjonalmuseet som bruker og Metric Design, museets samarbeidspartner for visuell identitet. Dokumentet angir hvordan brukerutstyrets innredning forholder seg til bygningsarkitekturen og museets grafiske visuelle identitet, men også hvordan innredningskomponenter, designet eller valgt ut av oss, forholder seg til hverandre.

Designveilederen ble etablert på et tidlig stadium og er blitt brukt i presentasjoner og til kommunikasjon gjennom alle årene vi har jobbet med museet. Konklusjonen som foreligger ved byggets overlevering inneholder overordnede løsninger og materialprinsipper som gjør at museet kan vedlikeholde innredningsløsningene innenfor en felles visuell forståelse.

HVERDAGSOBJEKTER SOM GIR IDENTITET

I forbindelse med prosjektet har Cadi+Kaels tegnet en rekke spesialutviklede innredninger som dekker behov som ikke dekkes av standard, ferdigproduserte møbler. Nasjonalmuseet hadde blant annet behov for traller med stor variasjon i størrelse og funksjon. Grunnlagsmateriale ble hentet inn fra behov i daglig arbeid i museet og intervjuer med de ulike fagansvarlige, og ut ifra dette ble det utviklet en serie spesialdesignete traller på 20 varianter og totalt ca. 120 traller. Hovedkriteriet var at trallene skulle ha like god funksjon som en vanlig kjøpetralle, samtidig som den skulle ha et unikt særpreg for å bygge opp under Nasjonalmuseets identitet. Trallene ble produsert hos Nesje AS, en håndverksbedrift med lang historie og sterk tilknytning til norsk møbelhistorie og fokus på godt håndverk. Det nye Nasjonalmuseet består av mange ulike fag som konservatorer, teknikere og bibliotekarer, og for å knytte disse og etasjene sammen ble det bestemt å overføre åtte farger fra Nasjonalmuseets fargeprofil fra museets visuelle profilprogram utviklet av Metric Design. På den måten kunne hverdagsobjektene «trallene» forflytte seg fritt mellom etasjene som små fargeflekker.

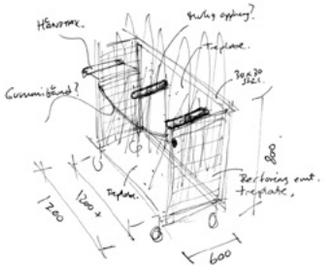

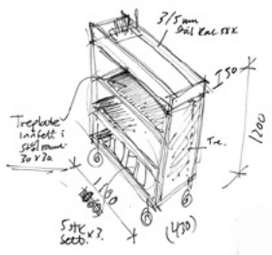

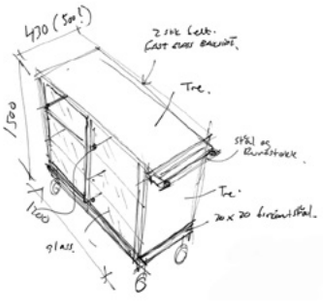

Traller som «hverdagsobjekter» i 20 varianter og totalt ca. 120 stk. benyttes i alle arealer Back of House. Designet av Cadi+Kaels, produsert av Nesje AS og Sandnes rør. Fargesatt med farger fra Nasjonalmuseets designprofil utviklet av Metric Design.
Foto→Cadi + Kaels

NORGES DESIGNMUSEUM

Brukerutstyrsprosjektet og vi som interiørarkitekter har også i ulike sammenhenger fått spørsmål fra norske designere og møbelprodusenter om byggeprosjektet og innredningen. Det er blitt stilt spørsmål om hva slags produkter som skal benyttes i bygget, hva slags ansvar Statsbygg har som bestiller i forhold til de nasjonale produksjons- og designmiljøene, og hva slags ansvar Nasjonalmuseet har som forvalter av et arkitektur- og designmiljø. Det har vært et felles ønske i brukerutstyrsprosjektet og Nasjonalmuseet om å være seg bevisst dette ansvaret i prosessen med utvikling av brukerutstyr.

Brukerutstyrsprosjektet ønsket derfor i samarbeid med Nasjonalmuseet å arrangere en designkonkurranse om en stol til bruk i nytt nasjonalmuseum. Hensikten med konkurransen var å skape oppmerksomhet og begeistring rundt Nasjonalmuseets oppdrag som Norges designmuseum, skape et produkt som tilhører og skaper identitet i museumsbygningen og styrke museets tilknytning til norsk designmiljø.

«DESIGN EXCELLENCE»

Vi ønsket å gå bredt ut blant industrirettede møbeldesignere og inviterte våren 2018 til en prekvalifisering der designere kunne melde sin interesse. Prekvalifiseringen ble lyst ut offentlig i tillegg til gjennom norske designeres fagorganisasjoner. I prekvalifiseringen ble det stilt krav til formell utdannelse og erfaring fra arbeid med tilsvarende prosjekter. Det var viktig for prosjektets gjennomføring og fremdrift å finne designere som hadde erfaring med produktutvikling av stoler med profesjonelle produsenter. Vi fikk god respons og ved fristens utløp hadde 26 designere søkt om å få være med videre i konkurransen. Det viste seg at alle var norske. Av disse ble ti firmaer valgt ut til å levere bidrag til designkonkurransen. To av firmaene ble plukket ut som «wildcard», det vil si nyetablerte firmaer som ikke er eldre enn fem år. Disse deltakerne viste i sine søknader om prekvalifisering til særlig god formgivingsevne og høy faglig kompetanse.

De 10 utvalgte designfirmaene utformet sine bidrag i henhold til gitte krav til estetikk og funksjonalitet definert i konkurranseprogrammet.

«Design Excellence» ble definert som et vesentlig kriterium.

> *Stolen skal respondere på den romlige og eksteriøre arkitekturen. Stolen skal ha et selvstendig, nåtidig uttrykk, stå for originalitet og ha potensial til å bli et møbel med symbolverdi for bygningen.*
>
> Fra konkurransegrunnlaget

Det ble i tillegg stilt en rekke krav til funksjonalitet, sittekomfort og teknisk kvalitet. Deltakerne leverte anonyme bidrag kun merket med motto, og da vinneren ble kåret i november 2018 viste det seg at det var Andreas Engesvik som vant med stolen «Aura».

Vera & Kyte og Hallgeir Homstvedt kom på henholdsvis 2. og 3. plass. Jasper Morrison var juryformann, Olav Eldøy var NILs representant i juryen, seniorkurator Dr. Denise Hagströmer representerte Nasjonalmuseet, Hedwig Witsøe representerte fagavdelingen for arkitektur i Statsbygg og Brukerutstyrsprosjektet var representert med Morten Kaels som juryens

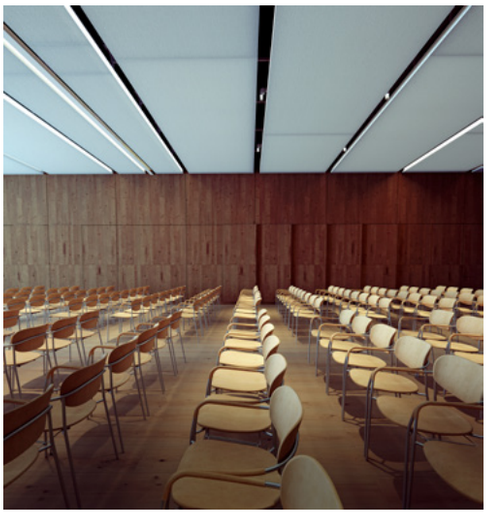

«*Aura* er en vakker stol som tilfører rommet der den skal benyttes en forførende mykhet og eleganse. Stoldesignet har en linjeføring som peker både bakover og fremover i tid. Stolens formspråk er kjent, men har et moderne og nåtidig uttrykk med selvstendig karakter og egenart. Møbelets formspråk står i kontrast til og supplerer bygningens rette linjer, minimalistiske materialbruk og store dimensjoner.» Fra juryens betenkning.
Foto→Andreas Engesvik/MIR

I forbindelse med designkonkurransen om stol til det nye Nasjonalmuseet ble det også laget en utstilling av de 10 bidragene i Mellomstasjonen, Nasjonalmuseets informasjonssenter i de gamle Vestbanebygningene. Vi var opptatt av å vise frem alle bidragene som potensielle vinnere og likeverdige og utstillingen åpnet før vinneren ble kåret. Utstillingen ble designet av Cadi+Kaels i samarbeid med Metric Design.
Foto→Fin Serck-Hanssen

Designintervensjon: NÅ
«Dagens bevisstgjøring rundt miljøproblematikken har landet i fanget hos dagens utøvende designere uansett alder og bakgrunn. Hvordan utfordrer og formidler designere og produsenter seg selv og forbrukerne? Samtidsdesign preges av enkelhet i materialbruk og uvante materialkombinasjoner, samtidig er den konstante påvirkningen fra sosiale media med på å bygge opp under materiell eksess. Kunsten blir å kunne skille klinten fra hveten!»

Tekst som vil monteres på vegg ved sittegruppen

Foto→Fin Serck-Hanssen

nestleder. Kaja K. Geiran var jurysekretær.

Etter en anbudskonkurranse utlyst internasjonalt ble Herman Miller valgt som produsent av stolen. Andreas Engesvik og hans team har sammen med produsenten videreutviklet vinnerutkastet til et ferdig, vakkert detaljert industriprodukt. Stolen skal leveres til museumsbygningen i løpet av våren 2020.

FRA GULL TIL MILJØ – EN DESIGNINTERVENSJON

Et annet virkemiddel for å løfte frem museets rolle som designmuseum har vært et samarbeid mellom Cadi+Kaels og museets seniorkurator i design Dr. Denise Hagströmer om å kuratere fem møteplasser eller sosiale soner i kontorarealet i 5. etasje. Dette er sosiale soner der de ansatte kan møtes for en rask prat eller uformelle møter. Møblene som ble valgt skulle basere seg på produkter som allerede befant seg i Nasjonalmuseet samling og ha en historisk relevans, samtidig som de skulle være i produksjon. Tidsepokene spente fra 50- og 60-tallet til nåtid. Gjennom arbeid i workshops med representanter fra museet kom vi frem til hvilke behov for komfort og funksjon møteplassene skulle dekke, ikke bare gjennom møblene, men også hvordan de skulle oppleves. Kuratorene ønsket helhetlige miljøer som viste omtanke for brukeren. Det skulle være en «intervensjon i kontormiljøet som varer og som har tydelige fargegrep ladet med individuelle tolkninger». Begrepet «designintervensjon» ble sentralt i den videre utviklingen av områdene, definert som et bevisst grep som griper inn i og lager en god forstyrrelse som er relevant til stedet den er plassert. Med det i tankene ble det i tillegg til designklassikerne, tilført to moderne, samtidige elementer som refererte til tidsepokene. Det første elementet var å involvere et nytt norsk teppefirma til å utvikle tepper i samarbeid med Cadi+Kaels og Nasjonalmuseet – som understreket og tydeliggjorde plasseringen i kontoretasjen. Teppene som ble produsert hentet opp mønster, farge og strukturer som supplerte og styrket de utvalgte møblene. Det andre elementet var en skillevegg bygd opp av en sveiset stålramme som rammet inn teppet og møblene. Tanken her var at skilleveggen med sokkel skulle speile materialene og samtidig ha en klar funksjon som avgrensning av møteplassen og oppheng for lamper som ikke kunne henges fra tekstilhimlingen i etasjen. Møteplassene ble gitt navn basert på viktige epoker innenfor Norsk design: «Gull» med møbler fra norske 50-tallsdesignere, «Pop» med møbler av Sven Ivar Dysthe fra 60-årene, «Ergopunk» – en kombinasjon av norsk fokus på ergonomi og britisk punk-kultur på 80-tallet, «Neo» – norsk møbeldesigns renessanse på 90-tallet med Norway Says

Siden Nasjonalmuseet startet samarbeidet med Cadi+Kaels i 2015, har de vært en verdifull ressurs i arbeidet med å tilrettelegge våre nye arbeidsområder. Som museum har vi nødvendigvis noen helt spesifikke behov. Disse har interiørarkitektene hjulpet oss med å definere, og vist både interesse for og evne til å sette seg inn i. Cadi+Kaels har satt funksjon i høysetet, samtidig som de har forstått at det har vært viktig for oss at norsk design, både nyere og historisk, skulle være en sentral del av løsningene. Nasjonalmuseet er tross alt et museum for design.
Gjennom hele prosessen har teamet av interiørarkitekter vist grundighet, kompetanse og stor samarbeidsevne. Som brukere har vi blitt involvert hele veien, ned til detaljnivå. Det har gitt resultater vi er svært fornøyde med, som understøtter vår måte å jobbe på, og som vi gleder oss til å ta fullt og helt i bruk.

Jon Geir Placht,
avdelingsdirektør åpning 2021,
Nasjonalmuseet

Arbeidsbord var ett av fem møbler som ble valgt ut som referanseprodukter for krav til miljø og etisk handel.
Foto→Foto: Fin Serck-Hanssen

Det er ikke vanlig at Statsbygg er ansvarlig for brukerutstyrsprosjekter, men på grunn av kompleksiteten ba Kulturdepartementet Statsbygg om å lede det. Derfor er jeg så glad for at det nettopp var Cadi + Kaels som fikk oppdraget. De har gjennomført gode analyser, vært gode prosessledere og har vært sentrale i gjennomføring av anbudskonkurranser. I tillegg besitter de en kombinasjon av lang erfaring, faglig dyktighet og kreativitet.
Vi har vært på en inspirerende reise sammen. Det blir spennende å lytte til Nasjonalmuseets videre erfaringer med valgte løsninger for design og utstyr. Jeg må også understreke at Statsbygg gjennom dette prosjektet høster verdifull erfaring med henhold til å lede brukerutstyrsprosjekter.

Hanne F. Raunehaug,
prosjektleder BUT, Statsbygg

og deres etterfølgere og «Nå» – dagens designere som møter utfordringene med miljøproblematikk og materiell eksess. Med dette som grunnlag skulle de fem møteplassene rendyrke material- og fargefølelse for tidsepoken der møbler, lamper og tekstiler fra samlingen var med på å understreke dette.

MILJØPERSPEKTIVET – ETISK HANDEL

Prosjekt Nytt Nasjonalmuseum er et forbildeprosjekt i FutureBuilt og har innfridd ambisiøse miljømål for klimagasser og energi. Det har vært et ønske i Brukerutstyrsprosjektet å følge opp byggeprosjektets høye miljøambisjoner. I forbindelse med møbelanskaffelsene ønsket prosjektet å sende et tydelig signal om at miljø er viktig, og i evalueringen av tilbudte møbler ble miljøkriteriet vektet inntil 30%. Det var imidlertid en utfordring å finne etterprøvbare evalueringskriterier og stille krav til dokumentasjon tilpasset møbelbransjens modenhet. Brukerutstyrsprosjektets miljørådgiver Elin Anita Hansen fant i samråd med interiørarkitektene frem til en metode som viste seg å fungere godt. Det ble valgt ut fem artikler som tilsammen representerte et gjennomsnitt av anskaffelsens totale omfang og utvalg av møbelkomponenter og råvarer. Leverandørene ble bedt om å gi seg selv poeng for miljøkvaliteter for råvarer (trevirke, tekstiler, overflatebehandling m.m.) benyttet for å produsere møbelet. Det betyr at tilbud som inneholdt møbler tilvirket av miljøvennlige materialer ble belønnet. De innkomne tilbudene var ganske like når det kom til vektkriteriene pris og kvalitet, og miljø som vektkriterium ble avgjørende i evalueringen av møbelanbudene.

I anskaffelsene av møbler til det nye Nasjonalmuseet ble det også stilt krav til etisk handel.

«Etisk handel er det arbeidet bedrifter gjør for å bidra til at varer de kjøper inn er laget i tråd med internasjonalt anerkjente standarder for arbeidsforhold og miljøhensyn.»

Statsbygg.no

Møbler er på DIFIs liste over høyrisikoprodukter i forhold til mulige brudd på grunnleggende menneskerettigheter i produksjonsapparatet. Krav til etisk handel ble lagt inn i møbelkontraktene i prosjektet. Det betyr at den valgte leverandøren måtte kunne svare ut krav til produksjonsforhold i forhold til grunnleggende menneskerettigheter i hele leverandørkjeden helt ned til råvarenivå før kontrakt ble inngått.

TEKST→ELLEN LEDSTEN,
INTERIØRARKITEKT MNIL

←
Transformasjon:
Mat- og merkevarehuset på Grünerløkka, Mills hovedkontor,
Ledsten Arkitektur AS, 2016.
Foto→Ivan Brodey

Transformasjon og gjenbruk av bygg

Oppføring av et nybygg kan ikke være miljøvennlig – men gjenbruk eller transformasjon av et eksisterene bygg kan være det.

I diskusjonsfeltet rundt gjenbruk og transformasjon kommer ofte spørsmålet opp hva er egentlig bygningstransformasjon? Hva skiller rehabilitering, konservering, gjenbruk og transformasjon?

Mens kulturinstitusjoner og arkitektstanden diskuterer begrepene rives det stadig fullt fungerende bygg i Oslo – og resten av landet, både med og uten kulturverdi, men alltid med enorme tap av materialressurser ved rivning. Samtidig blir mange av de fraflyttede byggene med kulturverdi stående tomme fordi vi lurer på hvor mye eller lite vi kan gripe inn i den eksisterende bygningskroppen før den mister verdi som kulturminne.

Etter mange år med prosjektering på ombygginger og transformasjon spør jeg meg om denne diskusjonen egentlig er relevant, eller er det andre hensyn som nå viser seg å være langt viktigere? I en verden der byggenæringen angivelig står for opp mot 40% av klimaavtrykket som påføres verden i dag, burde vi vel konsentrere oss om å bruke mest mulig av det vi allerede har, verneverdig eller ei? Vi må rett og slett ta alt det eksisterende i bruk, og kanskje fire litt på arkitektoniske tradisjoner og regelverk. Det er fortsatt mulig å ha høyt fokus på historie, funksjon, fremtidig levetid, brukervennlighet medvirkning og estetikk. Sistnevnte med en ny betydning og kanskje annen forståelse av begrepet, men la oss droppe formalitetene og agere.

BREEAM-HVERDAGEN

Arkitektstanden, både interiørarkitekter og bygningsarkitekter, møter stadig strengere miljøkrav til materialer og regler i nybyggsammenheng og vi jobber med små detaljer i forskjellige regelverk og sertifiseringsordninger som i den store sammenheng, virker totalt meningsløse. Paradokset er opplagt, vi har et lovverk for en del av byggeprosessen som egentlig ikke monner i forhold til hva vi oppnår ved bevaring av eksisterende bygningsmasser. Ser vi på antallet bygg som rives i Oslo for tiden er det betimelig å spørre om noen i det hele tatt vurderer de enorme klimabelastningene riving og nybygg medfører. Tidligere leder for Plan- og Bygningsetaten, Ellen De Vibe ba om beregning av klimagassutslippene på riving av Y-blokka, som et siste forsøk på å unngå riving, men hvorfor har ikke dette vært en selvfølge i denne saken og alle rivesaker for lenge siden?

Min påstand er at vi ikke kan bygge et miljøvennlig bygg, det kan bare bli litt mindre *miljøfiendtlig* enn et annet nybygg, ved lavere energibruk og miljøvennlige eller gjenbrukte materialer, men det vil alltid være en stor miljøbelastning å bygge nytt.

La oss se på litt bakgrunnsmateriale for den påstanden der. Hvor mange år tar det før det er mer klimavennlig å rive og bygge nytt enn å oppgradere et gammelt bygg? Dette er et av flere spørsmål som blir stilt i en ny rapport som Asplan Viak har utarbeidet på oppdrag fra Riksantikvaren. Og svaret de kommer frem til er i realiteten – aldri ...

Som det påpekes i rapporten «eksisterende hus er en stor ressurs fordi de allerede er bygd, og klimagassutslippene ved materialproduksjon, transport og bygging dermed er unnagjort. Men gamle hus er dårligere isolert og krever mer energi».

Så stilles spørsmålet «hvor lang tid går det før klimagassutslippene fra det gamle oppgraderte huset tilsvarer utslippene fra riving og bygging og drift av et nytt hus oppført etter dagens forskrifter?»
De estimerer ca. 50–60 år på et bolighus – I dag regner vi ofte den tidsrammen som hele levealderen på et nybygg ... Om 50 år har vi en helt annen tilgang på ren, fornybar energi – ikke bare i Norge, men i hele verden – og strømbelastningen vil derfor sannsynligvis være sekundert på det tidspunktet i forhold til besparelsen vi nå kan gjøre på råmaterialer.

Et nytt bygg reist av gjenbrukte byggeelementer fra andre bygg kan heller

Unfold kontor – sirkulær gjenbruk av interiør.

ikke måle seg i verdi mot å gjenbruke eller transformere hele bygningsmasser der de er. Derfor: la bygget stå, bruk det som brukes kan, og tilfør det man må.

VI KAN PÅVIRKE

Vi som fagstand må kjenne til fakta og å ha gode argumenter dersom vi ønsker å videreutvikle eksisterende bygningsmasser, og hindre riving. Det er ikke alltid gamle kule fabrikkbygninger, eller verneverdige praktbygg vi skal jobbe videre med. Noen ganger er det ordinære, kjedelige «80-talls-bygg» med potensielt dårlige dekkehøyder og stygge vinduer som skal få nytt liv. Og da må vi ville det, primært for miljøet, sekundært for arkitekturen. Det er selvfølgelig fristende å rive noe gammelt og broket og isteden se for seg et nytt og vakkert bygg tegnet i minste detalj med nye presise materialer, et bygg som skaper beundring og arkitektonisk nytelse hos betrakteren. Men ikonarkitekturens tid er forbi, og tiden der brukers behov og byggets eksisterende form bestemmer funksjon er her. Vi må *ville* jobbe med og bearbeide eksisterende og kanskje middelmådig arkitektur, og da må vi påvirke våre oppdragsgivere til å ville det samme.

Det er i denne «kladdingen» med eksisterende bygg vi interiørarkitekter med hele vår faglige tyngde, kan gjøre en forskjell, bruke all vår kunnskap om materialer, funksjoner, planløsning og alternative romprogram for å utnytte det som allerede har kostet miljøet masse ressurser for å bli bygget. Vi må søke samarbeid med andre faggrupper som vil det samme. Få inn ventilasjonsrådgivere som tenker alternativ naturlig ventilasjon og ser muligheter i eksisterende bygg, selv om det ikke er idealhøyde mellom dekkene. Jobbe med byggingeniører som tør å beregne alternative utsparinger og som orker å gå inn i materien der det ikke foreligger komplette konstruksjonstegninger og FDVer klare til gjennomgang.

På toppen av det bør vi tilstrebe å gjøre transformasjonen eller gjenbruket langsiktig. Det vi måtte tilføre, eller velger å beholde, må kunne bestå i et langt perspektiv.

Alternativt gjør vi noe helt midlertidig som ikke er ment å stå, men da må vi være veldig bevisst på hva det arbeidet genererer av avfall og energibruk.

Jeg mener generelt vi ikke kan, eller bør, stille lavere funksjonelle krav til gjenbruks- og transformasjonsbygg, slik man tidvis har gjort til nå, når dette blir hovedvekten av bygningsmassen i fremtiden. Vi må tilrettelegge byggene våre med fullverdige løsninger etter tilpassede forskrifter, samtidig som vi bevarer byggets egenart, og det er kanskje da det begynner virkelig å bli krevende.

EN NY ESTETIKK

I denne sammenheng der vi tar vare på mest mulig må vi tåle, og formidle, en ny estetikk,

Rokke ved våre selvbilder som arkitekter og tillate at noe ikke er estetisk perfekt, tillate en annen form for estetikk. Alt har handlet om perfeksjon og vakre detaljer i arkitekturhistorien, denne tradisjonen blir nå snudd helt på hodet, og vi må lage konsepter som tåler det upresise og bevare det vi kanskje tidligere har definert som stygt.

Vi kan endre fokus og konsentrere arbeidet med gjenbruk og transformasjon om å bevare eller tilføre sjel til et bygg, gjøre det menneskelig og brukervennlig. Da kan vi likevel finne tilfredsstillelse og mening med arkitekturfaget, selv om noe av fokuset på estetisk perfeksjon må vike.

BYGGHERRE OG MYNDIGHETER MÅ OVERBEVISES

For å få bruker og byggherrer med på dette tankesettet er det avgjørende med gode eksempler og suksesshistorier. Det er veldig mye enklere å overbevise en byggherre som har sett et vellykket gjenbruksbygg om å gjøre en tilsvarende reise, enn å gå inn i den eksisterende bygningen som skal bearbeides og si at dette kommer til å bli bra. For byggherre kan det være høyere risiko forbundet med et transformasjonsbygg enn nybygg, og det er en tyngre prosess å stå i for de prosjekterende, men har man gjort det én gang vet man at det er belønning i andre enden. For det første med et uendelig mye bedre miljøregnskap enn det man noen gang kan skilte med på et nybygg, og høyst sannsynlig en høyere grad av sjarm og sjel som vil følge bygget gjennom mange nye år.

Transformasjon: Hovedkontor for USBL Oslo.

Hvor ignorante vi i et samfunn kan være topper seg i disse dager ved at våre styresmakter insisterer på å rive et konstruktivt fullverdig bygg med arkitektonisk, kunstnerisk og historisk høy verdi.

La Y-blokka stå!

TEKST→SVEIN GUSRUD, MØBELDESIGNER MNIL,
PROFESSOR EMERITUS

Ettore Sottsass, Perry King, Valentine Portable Typewriter for Olivetti, 1968.

Produktsemantikk

Utdanningene i Bergen og Oslo er de eneste som har møbeldesign i sine fagplaner. Kunstindustrielle fagdisipliner som omfatter design av møbler og andre produkter, enten spesifikt for gitte rom eller industrifremstilte for generelle situasjoner. Dette er utdanningenes fagplaner i dag. Produktene stilles som oftest ut på messer hvor gjenstanden skal tale sin egen sak som «Das Ding an sich», gjenstanden i seg selv, uten relasjon til bruk i en sammenheng.

Under ICSIDs 60-års jubileumsutstilling i Ljubljana i Slovenia i 2017, besto en av utstillingene av gjenstander uten slik sammenheng med hverandre eller omgivelsene; som på en helt vanlig møbelmesse. (Ref. Boelen, Jan, Chief Editor, *Designing Everyday Life*, Ljubljana, Slovenia, Park Books, 2017). Det ble opp til publikum å plassere gjenstandene etter eget hode og sammenligne med hva man hadde sett tidligere. Norden deltok ikke på utstillingen. En annen vinkling var derimot Spanias stand med temaet: *Tapas*. Dette «matordet» gir automatiske assosiasjoner om bar, barkrakk, små bord, stående klientell og uformelt samvær. Situasjoner har oppstått. (Situasjonsdesign er et relativt nytt begrep som omfatter symbiosen: gjenstander i rom, og hensikten med plassering og tilhørighet både inne og ute.) En rekke designere leverte sine prototyper av produkter som assosierte med temaet tapas på en forbløffende frisk og ny måte.

PRODUKTSEMANTIKK

I 1993 lanserte professor Klaus Krippendorf ordet produktsemantikk i en rapport fra et høstseminar ved University of the Arts i Philadelphia i USA. Den amerikanske rapporten er oversatt til norsk og sammenfattet av meg. Det som følger er en klargjøring av hva ordet produktsemantikk innebærer. Ordet produktsemantikk lanserer en ny innfallsvinkel, i forhold til den tradisjonelle bruken av begrepet design som jo «ikke er noe i seg selv». Hensikten er at produktene skal bli enklere å tolke, for betydning er sentral i all designvirksomhet. Motivene er derimot forskjellige, ved å «tale» brukerens sak, eller som avantgardestatus for designeren, som ofte prøver å gi produkter en særskilt egen mening. Gjenstander som overlever i en kultur, hefter som regel ved brukeres rasjonelle og irrasjonelle behov. Brukeren velger ofte sine gjenstander ut fra psykisk utstråling, som farge og form, fremfor objektets fysiske kvaliteter i en funksjonalistisk sammenheng. I en produktsemantisk sammenheng er mening hverken spesiell eller generell. Forbrukere har mange forskjellige tolkninger i ulike kulturer, sosiale grupper, eller hos individer og i forskjellige sammenhenger.

SAMHANDLING

Rent objektivt ser vi ikke hvordan gjenstander er, men hvilken mening de signaliserer. Vi sier at noe gir mening når vi forstår rollen det spiller i en viss sammenheng og situasjon. Mennesker identifiserer ting i en dynamisk samhandling mellom gjenstanders overflate og egen bevissthet. Gjenstander er meningsfulle så lenge brukeren er villig til å identifisere seg med produkters hensikt. Menneskelig

Temaet på den spanske standen under ICSIDs 60 års jubileumsutstilling i Ljubljana i 2017.

Kazuo Kawasaki, Carna Folding Wheelchair, 1989.

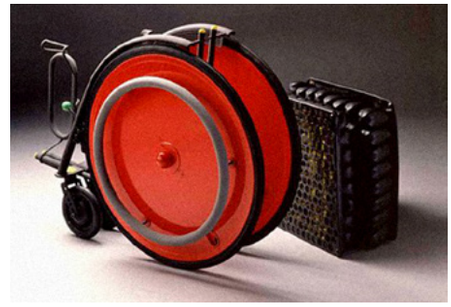

Produktsemantiske iskremstoler på Madeira.

deltagelse i samhandling er frivillig, og når meningen blir borte, må det motivasjon til. For å oppnå varighet må deltageren fornemme at gjenstanden kan utforskes. Eksempelvis kan en blyant også brukes til å stille digitale klokker, som bokmerke eller for å imponere andre. Klokkelenker er blitt ledigere enn før, noe som signaliserer at en viss skjødesløshet er «in», og klokker har blitt del av smykkebransjen. Gjenstanders opphav er ikke bare i samsvar med materielle forhold, men også i samsvar med språk. Å høre hva andre mener om produkter, gir den beste innsikten i hvordan brukere forholder seg til gjenstander. Verbale utsagn gir mulighet til å danne oss et bilde av hvordan andre mennesker tolker og anvender gjenstander i en sosial sammenheng. Vi tilegner oss forståelse ved persepsjon (en blanding av sansing, forståelse og handling). Forståelse bygger på hva vi har tilegnet oss i fortiden, eller kan forestille oss. I dagligtale sammenblandes ofte hva noe er, i forhold til forståelse og mening om hva det betyr. Dette kan føre til mange forskjellige tolkninger.

RESULTATET KAN KATEGORISERES PÅ FØLGENDE MÅTER:

- → Navn – (hva det er, tilhørighet).
- → Likhet – (hva det ligner, hva det ser ut som).
- → Fordeler og ulemper – (tingens kvalitet).
- → Den objektive historie – (hvordan det kom til, bakgrunnen, produsent).
- → Den personlige historien – (hvordan det er blitt skaffet til veie, hvilken betydning det har for giveren, og bruken over tid).
- → Fremtiden – (hvor lenge det varer, neste bruker, «pensjonering»)
- → Hva det skal være godt for – (hensikten).
- → Geometri – (beskrivelse av formen i geometriske termer).
- → Materialet – (overflatekvalitet, produksjonsmåte).
- → Hvordan det er satt sammen – (deler, mønster og logistikk).
- → Hvordan det virker – (hva skal til for at det fungerer, brukervennlighet og funksjon).
- → Hvor godt det virker – (sammenlignet med andre, holdbarhet).
- → Tilhørighet – (hvor det skal være, og hva det er del av).
- → Motivasjon – (emosjonell tiltrekning, hvorfor det blir brukt).
- → User interface – (innebygget kontroll og manipulerbarhet).
- → Eierskap – (hvem det tilhører).
- → Hvordan det bidrar til brukerens identitet.
- → Hvordan det påvirker andre mennesker – (gaver, presanger og minner).
- → Diskriminering – (integrasjon, omdømme).

←
Roald Amundsens gate 6, 2014.
Metropolis arkitektur & design AS
feirer 20-årsjubileum i år.
Foto→Metropolis arkitektur & design AS/
Cathrine Holst

TEKST→ELLEN KLINGENBERG, INTERIØRARKITEKT MNIL,
PROFESSOR EMERITA

Interiørarkitektenes posisjonering

I begynnelsen av forrige århundre tok Marie Karsten fatt på yrkeslivet etter studier ved Tegneskolen i Kristiania (SHKS) og RCA i London. Inspirert av blant annet Arts & Crafts-bevegelsen i England arbeidet hun profesjonelt med å skape levelige, harmoniske og funksjonelle interiør og møbler[1]. Hun var en pionér, og vi regner henne som Norges første interiørarkitekt. Pionerer var også de nitten nyutdannede elevene av Arne Korsmo på SHKS som tok initiativ til Interiørarkitektenes Forening i 1945[2]. De dannet en forening av interiørarkitekter som senere ble til NIL.

Hvor står interiørarkitektenes profesjon i dag, syttifem år etter foreningsdannelsen? «Aldri før har interiør som felt vært så stort, så mangefasettert, så komplekst og så uoversiktlig. Profesjonens legitimitet har aldri vært større, det har aldri vært sterkere etterspørsel etter dens tjenester og innsikt, det har aldri eksistert flere interiørarkitekter som lever av sitt yrke […]». Det skrev samfunnsforsker Erling Dokk Holm i 2015[3]. Samme år feiret NIL 70 år og utga jubileumsheftet *Fra privat til offentlig rom*, som tegner et bilde av interiørarkitektene som kompetente fagutøvere som har utviklet sitt fag og tatt en selvstendig plass blant arkitekturfagene. I dag, fem år etter, er dette bildet fortsatt gyldig. Interiørarkitektene har tatt stadig nye posisjoner, faglig og i markedet.

TILBAKEBLIKK

En fersk medlemsundersøkelse NIL har gjennomført viser at over halvparten av respondentene arbeider i virksomheter med mer enn seks interiørarkitekter. Kontrasten er stor til situasjonen i 1970-årene. Frem til da arbeidet flertallet av NILs medlemmer i små enkeltmannskontor med én til to personer og med privat boliginnredning eller møbeldesign som hovedområde. Noen var ansatt hos arkitekter og fikk oppgaver knyttet til innredning og fargesetting i kontorets arkitektoppdrag, i tillegg til arbeid som arkitektassistent. Selvstendige interiøroppdrag var sjeldne hos arkitektene. Interiørarkitekter var også ansatt i detaljhandel og i større organisasjoner. I de første tiårene etter stiftelsen av foreningen var mange av interiørarkitektene sterkt engasjert i sosiale boligspørsmål som var oppstått etter krigen. De initierte og deltok i boligutstillinger og opplysningsarbeid for å fremme enklere og mer hensiktsmessig innredning av boliger for alle.

Siden slutten av 1970-årene har etterspørselen etter interiørarkitektenes tjenester økt enormt frem til vår tid; det forklarer dagens høye sysselsetting og fremveksten av store interiørarkitektkontor. For eksempel har interiørarkitektkontorene IARK, Metropolis, Scenario, Zinc og Ramsøskar mer enn 20 interiørarkitekter. Bare ca. ⅕ av interiørarkitektene i NILs undersøkelse arbeider i dag i enkeltmannsbedrifter[4]. I tillegg til ekspansjonen i interiørarkitektbedriftene har de fleste store arkitektkontorene etablert egne avdelinger for interiøroppdrag, med flere ansatte interiørarkitekter. Gjennom mange år har iherdige og dyktige interiørarkitekter tatt posisjoner og vist fagets verdi og potensiale for å forme gode rom og omgivelser.

I tillegg til stor innsats fra interiørarkitektene selv, har den generelle samfunnsutviklingen og velstandsøkningen siden 70-årene bidratt til økt etterspørsel etter interiørarkitekter. Markedsøkonomi, postmodernisme og jappetid i 1980-årene var faktorer som sprengte grensene for modernismen og den kollektive innstillingen og nøkternheten som preget Norge i etterkrigstiden. Den nye tidsånden skapte behov for identitetsmarkører, både for enkeltpersoner og i næringslivet. Utforming av interiørene ble en slik markør. Bedrifter ønsket å skape sin egen identitet og profil og så til interiørarkitektene for hjelp til å forme sine lokaler. Individualismen og utelivet blomstret, og behovet oppsto for interiør som hadde underholdningsverdi og ga atmosfære og opplevelser. Interiørarkitekt Petter Abrahamsen i RISS var den første til å gjøre utelivsbransjens interiør både ikonisk populære og innbringende.

Den økonomiske nedturen omkring 1990 førte til at bedrifter valgte å oppgradere interiørene i eksisterende næringsbygg fremfor å bygge nytt. Nye arbeidsformer i store åpne arealer ble introdusert. Arealene skulle utformes, og interiørarkitektene fikk oppdragene. Dette var også en tid med strukturendringer i eiendomsbransjen som medførte at arkitekter ble engasjert til å planlegge generelle bygg for utleie. Da ble arkitektene ofte underlagt utbyggere og entreprenører, og den tradisjonelle kontakten mellom arkitekt og brukere av bygget ble svekket. Det oppsto et behov for detaljplanlegging av interiørene for leietagere, og interiørarkitekter fikk oppdragene. Alle disse faktorene skapte økte arbeidsmuligheter for interiørarkitektene som bransje.

Samfunnsutviklingen i denne perioden har også brakt med seg en generelt større oppmerksomhet og bevissthet om enkeltindividers rettigheter og muligheter til livsutfoldelse. Vi har fått regler og krav til universell utforming, og til tilrettelegging for bedre arbeidsmiljø i kontorer og institusjoner. Ny psykologisk forskning påviste den store betydningen omgivelsenes utforming har på helse og trivsel. Interiøret ble et viktig element til å imøtekomme de nye kravene, og både næringsliv offentlige institusjoner så behovet for interiørarkitekt-tjenester.

Dyktige interiørarkitekter grep utfordringene og utformet identitetsskapende og tilpassede interiør i alle typer bygg, som i sykehus og institusjoner, i skoler, hoteller, butikker, kontorer og kulturhus, ja til og med på oljeplattformer, i tillegg til private hjem. Samtidig bygget de langsomt sine virksomheter opp i størrelse og profesjonalitet. Anseelsen til interiørarkitektenes kompetanse og tjenester økte.

PROFESJONALISERING

Med større oppgaver kom også økte krav til profesjonell drift av interiørarkitektenes virksomheter. NIL engasjerte seg ved årtusenskiftet i å utarbeide en profesjonshåndbok som etterhvert ble nettbasert, til hjelp for medlemmene. Det ble utarbeidet råd og maler til bruk for administrasjon av kontordriften. Flere interiørarkitektfirma meldte seg inn i bransjeorganisasjonen Arkitektbedriftene og fikk tilgang til deres kvalitetssikringssystem MAKS. Et viktig arbeid for å definere interiørarkitektens arbeidsområder var NILs samarbeid med arkitektbedriftene om revisjon av ytelsesbeskrivelse for arkitekttjenester, et samarbeid NIL tok initiativ til for å korrigere og supplere beskrivelser om interiørarbeider. Hensikten med ytelsesbeskrivelsen er å tydeliggjøre hvilke arbeider som kan inngå i kontrakter om arkitektfaglige oppdrag. Resultatet har i dag blitt et felles dokument, AY10, som beskriver både arkitekt-, interiørarkitekt- og landskapsarkitekt-faglige ytelser.

Statsbygg, som er byggherre, eiendomsforvalter og rådgiver for staten, er en viktig premissleverandør for arkitektfagenes bidrag i statlige byggeprosjekter. Interiørarkitekters oppdrag for staten har fra 1980-tallet vært begrenset til avtaler om brukerutstyr, hvor interiørarkitekten deltar i byggeprosjektenes siste fase, og oppdragene har vært begrenset til å omfatte bare løs møblering. I dag inngår interiørarkitekttjenester i Statsbyggs nylig etablerte rammeavtaler om «helhetlig rådgivningstjenester om modernisering av statlig lokalbruk». Avtalene innebærer at interiørarkitekter inngår i tverrfaglige grupper av planleggere som deltar fra tidlig fase av et prosjekt, når program og rammer fastlegges. Interiørarkitekter har særlig kompetanse på å gjennomføre brukerprosesser og tolke brukerkrav om til fysisk form. At denne kompetansen nå kan trekkes inn i tidlig fase av byggeprosjekter, vil bidra til at statlige bygg blir best mulig tilpasset brukeres behov og funksjon, og tilpasninger og endringer i etterkant av byggefasen kan unngås.

TVERRFAGLIGHET

Utviklingen i arkitektbransjen de senere år har tendert mot større tverrfaglig samarbeid mellom de ulike arkitektfagene. Dels har dette vært en naturlig utvikling innen fagmiljøene selv, og dels har krav om tverrfaglighet kommet i konkurranseutlysninger fra store oppdragsgivere; de nye rammeavtalene med Statsbygg er også et eksempel på dette. Snøhetta var det kontoret som først organiserte designarbeidet i dynamiske, tverrfaglige team og markedsførte dette som en fast arbeidsform fra oppstart av prosjekter. Interiørarkitekt Bjørg Aabø i Snøhetta sa i et intervju at «For meg er denne arbeidsmåten svært givende og inspirerende. Det gjør at interiøret lettere kan bli en integrert del av arkitekturen og ikke et tillegg til den.»[5] Andre større arkitektkontor markedsfører interiørarkitektur som eget forretningsområde og har flere interiørarkitekter ansatt. De rene interiørarkitektfirmaene inngår i likeverdig samarbeid med arkitektkontorer om store prosjekter og har rollen som spesialister på brukerprosesser og interiørutforming. Ombygging og gjenbruk av eldre bygninger er et aktuelt område hvor interiørarkitekter oftere tar førersetet og knytter til seg arkitekter ved behov. Et eksempel på det er det prisbelønte transformasjons- og interiørprosjektet Mat- og merkevarehuset Mills i Oslo (ferdig 2016), som interiørarkitekt Ellen Ledsten i Ledsten Arkitektur AS var ansvarlig for. En ny variant i firmadannelse er Metropolis arkitektur & design AS, hvor interiørarkitektene Kari Ihle og Hanne Arvik har dannet søsterselskap med LOF Arkitekter AS som de også er eiere av. Eksemplene viser at likeverdighet og tverrfaglighet mellom arkitektfagene i vår tid synes å bli mer regelen enn unntaket.

UTDANNELSEN

Samtidig med den økende etterspørselen etter interiørarkitekt-tjenester fra 1980-tallet og fremover gjennomgikk utdannelsen store endringer. Kunsthøgskolene i Oslo og Bergen, som utdanner interiørarkitekter og møbeldesignere i Norge, endret status fra yrkesskoler til kunsthøgskoler. Utdannelsen ble endret fra diplom- til hovedfag-utdanning i 1986, og senere (i 2003) til tre års bachelor- og to års masterutdanning, i tråd med det nye systemet for høyere utdanning i Europa. Med ny organisering av utdanningen kom også større vektlegging av faglig refleksjon og kritisk analyse inn i undervisningen. Det fremmet tydeligere formuleringsevne og evne til verbalisering hos studentene og har bidratt til at interiørarkitektene ble bedre rustet enn før til å markedsføre sine tjenester og til å heve stemmen og hevde profesjonens plass blant arkitektfagene.

Selv om modernismen i arkitekturen var på vikende front fra 1980-årene, har utdannelsen i interiørarkitektur hele tiden vært forankret i god modernistisk ånd ved kunsthøgskolene: funksjon og rasjonell analyse skulle ligge i bunnen av ethvert designprosjekt, og estetiske valg skulle fattes med bakgrunn i skolenes bauhausinspirerte, kunstneriske grunnutdannelse. Sammen med kunnskapene om detaljert design av møbler og innredning og forståelsen av både det fysiske og det psykologiske forholdet mellom menneske, møbel og rom er dette fremdeles grunnlaget for fagutøvelsen i Norge i dag.

Fagfeltet interiørarkitektur lar seg i dag ikke fange i en enkel definisjon. Dokk Holm brukte ordene «mangefasettert» og «komplekst» i sin artikkel til 70-års jubileet. Nettopp det uavgrensede ved faget åpner muligheter for praksis på mange forskjellige

Hvem har retten til byens uterom? – «Tre benker med verdighet».
MakersHub Arkitektur AS.
Se side 76 for møbelprosjekt.
Foto→Alex Asensi

områder, selv om utgangspunktet alltid vil være å gi fysisk form til menneskers behov i – og opplevelse av – omgivelsene.

FREMTIDEN

Frem til i dag har vi interiørarkitekter gitt viktige samfunnsbidrag gjennom å løse romlige behov og skape vakre og funksjonelle innredninger i alle typer bygninger. Vår bransje har vært båret frem av en stadig økende velstandsutvikling i Norge. Den økonomiske oppgangen kan vi ikke forvente skal fortsette i samme takt i årene fremover, og konsekvensene vil merkes også blant i vår profesjon. Interiørarkitekter må finne og fylle nye roller i et samfunn som endres i stadig raskere takt. Klimakrisen er over oss, og vi interiørarkitekter må yte vårt for å begrense den.

Det er derfor gledelig når stadig flere interiørarkitektfirma satser på bærekraft som hovedelement i sin praksis. Rehabilitering og gjenbruk av gammel bygningsmasse er effektive miljøtiltak, og siden design for ny bruk av eksisterende bygninger alltid vært hovedbeskjeftigelsen for interiørarkitekter, er ombygging og tilpasning for gjenbruk av bygninger et naturlig, klimavennlig satsningsområde for oss. Interiørbransjen som helhet står i dag for et enormt forbruk av produkter og materialer. Interiørarkitekter bør fremover være bevisste sin rolle som pådrivere overfor kunder og produsenter for bruk av miljøvennlige nye materialer, men også for økt gjenbruk av både produkter og materialer.

Mange unge interiørarkitekter satser på fremtiden med stort miljøengasjement. For eksempel har de fem interiørarkitektene i det unge firmaet Sane erklært bærekraft som en hovedvisjon[6]. Idealisten Else Marie Abrahamsen Egenes i firmaet MakersHub Arkitektur AS har sosialt entreprenørskap som metode i planlegging og utførelse av lavbudsjettprosjekter for ulike vanskeligstilte grupper. Runa Klock er også et av NILs medlemmer som arbeider med design og sosialt entreprenørskap. Deres ideelle engasjement er paralleller til det engasjementet interiørarkitekter i NIL hadde for bedre boliger for alle i de første par tiår av foreningens historie

Når engasjement for miljø og for sosiale samfunnsforhold legges til interiørarkitektenes øvrige kompetanse, er det håp om bedre omgivelser for alle og en lys arbeidsfremtid for NILs medlemmer.

NOTER

1 Bergan, Gunvor Øverland og Trinelise Dysthe, *Hjemme i Norge. Tradisjon og fornyelse*, Oslo 1994: J.W. Cappelen Forlag,

2 Aas, Anne Lise, Hjemmefra og ut i verden, artikkel i *Rom og møbler gjennom 50 år*, (NILs jubileumsbok), Oslo 1995, s. 8

3 Klingenberg, E.S. (red.), Interiørarkitektur, Oslo 2015: Scandinavian Academic Press, s. 10

4 NIL medlemsundersøkelse 2020

5 ibid. s. 50

6 intervju i *Arkitektnytt* nr. 1/2020 s. 20

TEKST→RUNA KLOCK,
MØBELDESIGNER MNIL

Sobia Rug Cream.

Bærekraft i koronaens tid

Eg skulle skrive om bærekraft og designaren si store muligheit til å påverke utviklinga av produkt i samfunnet i dag. Eg hadde tenkt å skrive om korleis vi som skaparar av det nye, både har eit enormt potensiale til, men også ansvar for, at det vi designar er til gagn og ikkje til skade. Men så kom korona, og det ansvaret som eg aldri har vore redd for å ta blei plutseleg stort og alvorleg.

Design kan både løyse problem, men og være med på å skape dei. I ei verd med overforbruk, skeivfordeling, og press på ressursar og miljø, er denne dobbelheita, der design er ein del av både løysninga, men og problemet, noko som har oppteke meg som har eit sterkt både sosialt og økologisk engasjement. Det fortel meg at vi designarar har eit stort ansvar i yrket vårt.

«Houston we have a problem» … Slik starta masteroppgåva mi frå 2009 om bærekraftig design. NASA og Houston er nok ikkje rette adressat for bøna om hjelp, men kanskje var det nettopp NASA som sto bak den første store økologiske oppvakninga, då dei i 1966 publiserte fotografi av jorda tatt frå verdsrommet. Aldri før hadde ein sett jorda som ein eigen, heilskapeleg organisme.

Ein kunne sjå den vernande atomsfæren, og mange blei slått av kor tynn og skjør denne såg ut. Fotografia av jorda vår var utslagsgivande for ei stor og vidtrekkande bølgje av ei ny, og sosialt akseptert, verdsetting av naturen.

Verdskommisjonen for miljø og utvikling blei stifta av FN i 1983, og i 1987 kom Brundtlandkommisjonen sin rapporten: Our common future, som definerte bærekraftig utvikling som «Utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at framtidige generasjoner skal få dekket sine behov», og omfatta ikkje berre miljø, men også økonomiske, sosiale og kulturelle aspekt. No, gode 30 år etter, er bærekraft overalt, både i ords form, i grønmaling, i FN sine 17 mål, og i ekte engasjement og gjennomføringsvilje. Aldri før har miljø, klima og bærekraft vore høgare på agendaen, og ikkje berre blant ei elite, men alt frå skuleungdommar, til bestemødrer, til politikarar og store selskap.

Vi skjønar alle alvoret, men resultatet kan like gjerne bli apati som kamplyst. Kva muligheit har vi for å påverke til endring? «Be the change you want to see in the world» sa Mahatma Gandhi – kanskje eit like forslitt uttrykk som ordet bærekraft begynner å bli, men det er ein plass vi alle kan byrje.

Kanskje forstår vi alle som forbrukarar snart at kvar gong nokon bestemmer seg for å kjøpe noko, er det med på å forme framtida, den er eit «biprodukt» av våre val. Du gir ei stemme på den utviklinga du ønskjer. Den makta har vi både i arbeidet vårt og privat, Som designar har vi være med å gjere dei gode, miljøvennlege vala attraktive og tilgjengelege, og vi kan i designprosessen påverke verknaden alle våre framtidige produkt vil ha på miljøet og samfunn. Som interiørarkitekt kan vi bruke kunnskapen vi har om gjenbruk, transformasjon, lokal produksjon m.m. til å vegleie og overtale kundane om å ta dei gode vala. Vi har alle ein stor muligheit for å påverke omgivnadane og samfunnet hvis vi tek ansvaret på alvor.

Men med ansvar kjem også bekymring. I Sultan Town, ein liten landsby i Pakistan ligg det eit veveri og ein skule som er hovudgrunnen til at eg no har denne kjensla. Gjennom felles kjende møtte eg i 2013 Laila og Amar Bokhari som hadde arva eit veveri og ein skule der. Veveriet, som produserte fillerye til den norske marknaden, blei grunnlagt i 1989, og med ein filantropiske eigar; Laila og Amar sin far Yawar Bokhari, utvikla det seg etterkvart til eit sosialt prosjekt. Området er preget av analfabetisme og fattigdom, og med etableringa av LAMS-skulen i 1996 vegg i vegg, kunne barna til dei som arbeidde på veveriet få gratis skulegang. Då eg kom i kontakt med dei, var prosjektet nær kollaps.

LAMS-skulen.

Ainy Cream: Rust.

Norpak stab.

Dalir Rug Rust.

Parvin Rug Cream: Jet Stream

På taket.

Dalir Rug Hemp.

Sobia Rug Twilight Blue.

Fabrikken hadde vore nede i to år, og dermed også skulen og trua. Det dei trengte, var nokon som kunne designe filleryer. Trudde dei, i alle fall.

Men å designe handlar ikkje om det konvensjonelle. Å tenke som ein designar er ikkje å repetere ting slik dei alltid har blitt gjort, men å finne nye spørsmål, nye løysingar og nye svar. Designarar har ofte eit innblikk i kva som skjer med både utvikling av materiale, samt kva dagens og morgondagens konsumentar ønsker og treng. Disse innsiktene gjer at designarar har mykje å bidra med, både når det gjeld produktutvikling, men og samarbeid og utvikling av forretningskonsept og marknadsstrategiar. Slik kan og designarane for eksempel hjelpe industrien til å ta fram bærekraftige og miljøvennlege alternativ til ein brei marknad.

Filleryer er kanskje noko av det mest bærekraftige produkt som finns; upcycling av material som eller ville bli kasta!
Vi arbeidde fram ein ny strategi og bestemte oss for å lage nye typar produkt av same material og produksjonsmetode , og slik nå nye kundar. Motivert av å berge skule og arbeidsplassar tok vi også val om å fortsatt vere eit handverksveveri, sjølv om maskiner kanskje kunne lette utviklinga. Mest mogleg hender i arbeid var målet, samt fleire kvinner inn i produksjonen. Vi utvikla derfor fleire strikka og hekla produkt som gir arbeid til kvinnene i landsbyen. Systova der vi lagar tøynett i resirkulert bomull er blitt ein svært populær arbeidsplass. Strategien fungerte, og med Kid Interiør som hovudkunde sidan hausten 2014, er både verksemda og skulen verkeleg oppe og gå igjen. Derfor er det no 300 dyktige tilsette som ikkje får gå på arbeid og 700 born som ikkje får gå på skulen når Pakistan no har stengt landet på grunn av Korona. Her finns ikkje Nav og offentleg støtte, og det er lett å forstå om eit liknande ansvar ikkje freistar alle.

Men like sterk som bekymringa er gleda over det ein trass alt har gjort og kan gjere. Tenk for eksempel på å vaske hendene med såpe. Denne enkle handlinga reddar millionar av liv kvart år. Mens vi tek det for gitt, er det svært mange som ikkje verken har vatn eller såpe. I oktober 2019 opna vi nytt reinseanlegg ved veveriet, eit resultat av den pågåande oppgraderinga vi har halde på med sidan første ordren kom. Der reinsar vi i tillegg grunnvatn til drikkevatn, og har sett opp kraner på utsida av veveriet slik at heile landsbyen kan hente gratis, reint vatn. I dag deler vi ut over 6000 såper til alle som bur der. Eit lite bidrag i ein situasjon som kan kjennes håplaus.

Bilda av jordkloden som eit heile, er tydeleg for oss no, for kjensla av håpløyse deler vi på kryss og tvers av både kontinent og sosiale lag, og minner oss igjen på kor skjørt alt er. Kor lenge vil dette vare?
Kva vil skje etterpå? Kanskje er Korona ein vekker som verkeleg får oss til å forstå meininga bak ordet bærekraft. Det vil då bety at morgondagens forbrukarar kjem til å være enda meir opplyste og interesserte i korleis og kvar noko blir produsert. Kvar det er produsert av og av kven, kvar og korleis det skal bli gjenvunne. Det vil også føre til at vi alle må ta større ansvar for ei verkeleg bærekraftig utvikling.

BRITANNIA HOTEL→TRONDHEIM
METROPOLIS ARKITEKTUR & DESIGN AS
Prosjektansvarlig→Hanne Arvik, interiørarkitekt og møbeldesigner MNIL
KREDITERING→SIDE 224

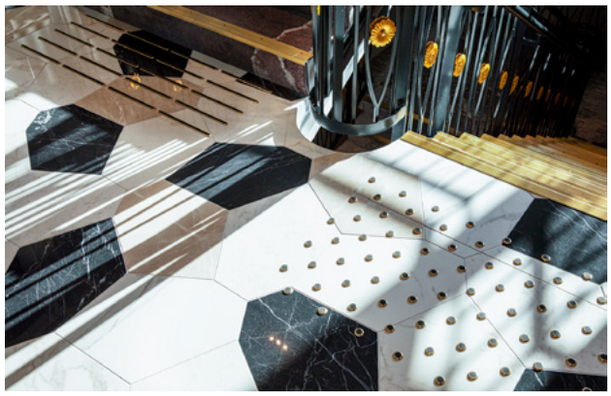

←↑
Eksempel på universell utforming, doble håndløpere på begge sider. Navigasjonsstriper i messing. Trappeneser er også en del av universell utforming.

Fra drøm til virkelighet

DRØMMEN
Odd Reitan er sønn av en kjøpmann. Familien besøkte Britannia Hotel når noe skulle feires. En gang de var der i 1966, stod eieren i døren i sin flotteste dress og tok imot et selskap. Det fikk Odd Reitan til å drømme om engang å kunne gjøre det samme.

HISTORIEN
Britannia Hotel åpnet sine dører første gang i 1870. Navnet ble valgt for å tiltrekke seg den britiske overklassen som reiste til Orkla, Gaula, Nidelven og Namsen for å fiske laks, de såkalte lakselordene.

Siden hotellet åpnet for 150 år siden har det vært gjennom mye: konkurs, tysk okkupasjon og brann. Britannia har bestått som byens storstue og fått mange utvidelser og oppgraderinger. Dagens hovedbygning mot Dronningens gate sto ferdig i 1897, og ble tegnet av arkitekt Karl Martin Norum. 17. mai 1918 åpnet Palmehaven, tegnet av Fritz Martin Backe. Den mest kjente arkitekten som har satt sitt preg på hotellet er Arne Korsmo som stod for en modernisering og ombygging i 1962. De ulike tidsepoker og arkitekter har satt sitt preg.

VISJON
Da Odd Reitan overtok hotellet i 2015 var det nedslitt. Det var også preget av de mange ulike stilartene og konsepter tilpasset ulike behov. Reitans visjon var å gjenskape denne diamanten til Norges beste hotell. Et hotell som hadde en helhetlig stil og identitet. Britannia Hotel skulle favne vidt og mot toppen. Alle Trondheims borgere skulle kunne finne et sted de kunne føle seg velkomne. I tillegg skulle Britannia bli et reisemål i seg selv.

PROSJEKTGRUPPE
For å nå målet ble det nedsatt en tverrfaglig gruppe: byggeleder Arne Opsal, hotellfaglig kompetanse ble tilført av Bjarte Gjerde og Mikael Forselius. Arkitekter var Per Knutsen Arkitekter, med Per Knutsen selv som prosjektansvarlig. Metropolis arkitektur & design var interiørarkitekter, med Hanne Arvik som prosjektansvarlig. Et tett samarbeid mellom alle fagene har vært viktig for dagens resultat.

UTGANGSPUNKTET
Målet med konseptet for hotellet var å bli et femstjerners hotell, Norges beste og medlem av den prestisjetunge hotellkjeden Leading Hotels of the World. Dette krevde dyptgripende inngrep i eksisterende bygningsmasse og nytenking. Hotellet var bygd på og utvidet i alle retninger uten en helhetlig plan. Dette gjorde at hotellet var

BRITANNIA HOTEL→TRONDHEIM

Korsmotrappen – original telefonkiosk integrert i søyle, kledd i messing. Speilpaneler erstatter glassfibertapet. Messingneser lagt til i 2019 for universell utforming.

uoversiktlig og infrastrukturen var kronglete og vanskelig. For å kunne skape et bedre og mer lettdrevet hotell ble det besluttet å rive de to byggene fra 1950- og 1980-tallet. Da ble det mulig å skape bedre romløsninger og en infrastruktur som gjør det lett for gjestene å finne frem. Denne løsningen gjør det mulig for bedriften å drive rasjonelt ut fra dagens krav til effektivitet og lønnsomhet. Bygningskroppen er på 22 000 m², med nytt konferansesenter, nye rom og restauranter.

VERNEVERDIG

Et hotell med så lang historie medførte tett dialog med vernemyndighetene som by-, fylke- og riksantikvar. Hotellet ble midlertidig fredet midt i byggeperioden. Sammen med vernemyndighetene fant vi gode løsninger. Interiøret mot Dronningensgate, Lobbybaren, Speilsalen, Palmehaven og Korsmos trapp og telefonboks ble fredet. I løpet av byggeprosessen ble det søkt om 40 dispensasjoner fra kulturminneloven, hvorav de fleste ble innvilget.

OM PROSJEKTET

Opprinnelig interiørprosjekt var å beskrive overflater og møbler. Etterhvert ble interiøroppdraget utvidet til å utvikle et helhetlig interiørkonsept for hele hotellet, samt løse infrastrukturen og logistikken i hotellkroppen. Interiørarkitekten har både vært dypt inne i planløsninger og jobbet med det visuelle uttrykket. For det visuelle inntrykket har det vært jobbet mye med materialiteten. Det er gjennomgående brukt naturmaterialer: tre, sten, marmor, lin, silke, bomull. Fokus har vært på holdbarhet. Følelsen Odd Reitan søkte var at det skulle være en hårfin balanse mellom det sofistikerte, det luksuriøse og det hyggelige, lune og imøtekommende trønderske jordnære.

Hotellet og områdets historie er gjennomgått for å vurdere muligheter for gjenbruk, ombruk, inspirasjon og skape noe nytt fra dette, både designelementer og innredningselementer.

Et eksempel er at Trondhjemsrosen har inspirert dekoren på søylene. Flere lamper er restaurert og modernisert, blant annet de store lysekronene i speilsalen.

UNIVERSELL UTFORMING

Det har vært jobbet mye med universell utforming og integrering av dette i designelementene, slik at de er en «usynlig» del av helheten, men likevel tydelige i sin kommunikasjon.

LOBBY

I inngangspartiet var lobby og resepsjon på ulike nivåer. De mente det var et viktig grep å få lobby og resepsjonsområdet på gateplan. Siden deler av området var fredet medførte det flere runder med vernemyndighetene. Etterhvert ble det løst ved å senke de resterende delene av gulvet til bakkenivå. Resepsjonen fikk to innganger. Dette skapte en større og mer oversiktlig lobby. Resepsjonen ble det naturlige midtpunktet og inngangen til hotellet, og er designet på nytt med inspirasjon fra byggets og områdets historie. Fra lobbyen kan en enkelt ta seg videre til de forskjellige

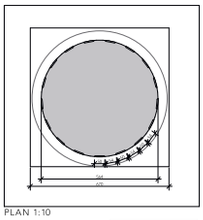

PLAN 1:10

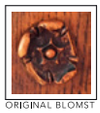

ORIGINAL BLOMST

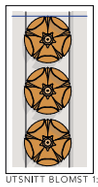

UTSNITT BLOMST 1:2

SØYLE: NCS S 0500-N
BLOMSTER: GOLD COLOR

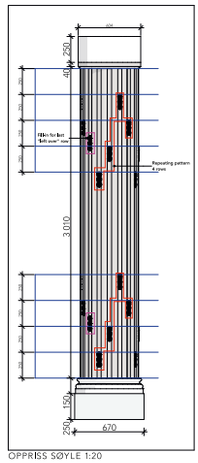

OPPRISS SØYLE 1:20

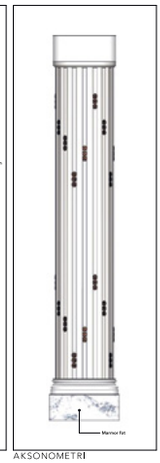

AKSONOMETRI

Trondhjemsrosen har inspirert dekoren på søylene.

Den opprinnelige Palmehaven.

Resepsjon – Lobby – Utstrakt bruk av marmor.
Søyler med Trondhjemsroser. Spesialdesignede lysekroner.

Palmehaven, maurisk stil, alt er rehabilitert og beholdt. Gulv er nytt.

BRITANNIA HOTEL→TRONDHEIM

Speilsalen. Opprinnelige paneler og stukkatur er restaurert.
Det er lagt et nytt håndmalt tapet.

Brasserie Britannia.

Jonathan Grill – integrerte griller i noen bord hvor gjestene griller selv.

Fra foaje til spaavdelingen.

Spaavdelingen.

Kurs- og konferanseavdelingen med spesialdesignede lamper.

Et av møterommene i konferanseavdelingen, spesialdesignede stoler og bord i marmor og skinn.

restaurantene, baren og husets øvrige fasiliteter.

KORSMO

For mange arkitekturinteresserte står Korsmo høyt. Korsmos trapp i marmor og telefonkiosk i messing er blant de elementer som er fredet. Disse er restaurert og fornyet, og Britannia er stolte av å ha et element av Korsmo sentralt i huset.

Fra lobbyen går man opp en kort trapp til baren som er utvidet med salonger, og henvender seg mot frontfasade for å åpne mot hotellets forside. Fra baren kan du komme inn i Palmehaven og videre inn i Speilsalen. Palmehaven og Speilsalen er i stor grad beholdt, restaurert og oppgradert. For Speilsalen er paneler og stukkatur restaurert, mens det er lagt et nytt håndmalt tapet. Møblene er spesialdesignet for å passe inn i konseptet og helheten.

SERVERINGSSTEDER

Britannia har seks serveringssteder; Palmehaven, Speilsalen, Brasserie Britannia og Jonathan Grill (oppkalt etter Gjedda Jonathan), Vinbaren og Britannia bar. Mange av navnene er tradisjonsrike, men alt er redesignet og konseptene bearbeidet for gjenåpningen i 2019. Fire av serveringsstedene har fått egen inngang slik at en kunne henvende seg direkte til byens befolkning og åpne for at de skal kunne finne sin plass på Britannias restauranter. Gjestene skal ikke være begrenset til hospiterende på hotellet. De har allerede, etter ni måneder fått en stjerne i Guide Michelin for Speilsalen.

ROMMENE

Hotellet har per i dag 287 rom, inkludert 11 suiter. Alle rommene er totalt redesignet. Alt, inkludert vegger, ble revet og bygget opp på nytt for å nå målet om å være det beste hotellet i Norge, med rom som gir følelsen av ro og luksus. Det gamle tårnet er totalt ombygd, og gir rom for tårnsuiten, hotellets flotteste suite.

SIKKERHET

Man skal kunne ta imot de mest prominente gjester, inkludert presidenter, konger og muligens en pave, noe som har satt store krav til sikkerheten i hotellet, særlig rommene og suitene.

KONFERANSEDEL

Passagen konferansesenter er åpnet i et nybygg plassert i det som var en overbygget passasje mellom hotellbygget og Nordre gate. Her er det godt med møterom og mye veggplass for utstillinger.

SPA OG FITNESSAVDELING

I kjelleren er det en luksuriøs spa & fitnessavdeling, med en eksklusiv members club.

BRITANNIA HOTEL→TRONDHEIM

De Luxe 1897 Rom – alt er spesialdesignet for Britannia.

Fra Executive Suite.

Salong fra Junior Suite.

Small Superior Rom (standardrom) – alt er spesialdesignet for Britannia, inkludert sengetøy med logo. Skuff i skrivebordet inneholder safe, TV skjult bak speil.

RESULTAT

Britannia Hotel fremstår i dag med et helhetlig konsept i en moderne klassisk stil i en nedtonet fargeskala, uten å virke kjedelig eller jålete. Slik Odd Reitans drøm var.

Målet for hotellet er å være på topp internasjonalt og å være et reisemål i seg selv. Under arbeidet med hotellet ble ingen ting spart, og alle detaljer ble fulgt opp nøye. Dette kjennetegner også hotellets drift. De ansatte ledes eksemplarisk av Mikael Forselius, slik at alle, uansett stilling, føler seg som en viktig del av maskineriet, og gjestene tas perfekt vare på.

I april 2019 sto Odd Reitan, som i drømmen, i døren og tok imot gjestene. Han hadde blitt den stolte eieren av Britannia.

UTMERKELSER OG PRESSE

Siden åpningen har hotellet fått stor oppmerksomhet både nasjonalt og internasjonalt.

I april 2019 anbefalte CNN Britannia Hotel som ett av sommeren 2019s 19 besøksmål.

Trondheim og Britannia er på verdens mest leste reisemagasin, *Travel + Leisure*'s, «where to go now»-liste over de mest spennende steder å besøke i 2020.

I midten av februar 2020 ble restauranten Speilsalen honorert med en stjerne i Guide Michelin.

I slutten av februar 2020 ble Britannia, som det eneste i Norden, inkludert på listen over verdens beste nye hoteller i 2020 av det anerkjente reisemagasinet *Travel + Leisure*. De beskriver bl.a. «Thanks to a top-to-bottom overhaul, this 1870 property, which once catered primarily to English visitors, feels both palatial and down-to-earth.»

Britannia har blitt det hotellet som Reitan drømte om å eie, og Trondheim har fått det hotellet som byen og næringslivet har all grunn til å være stolte av. Britannia er blitt hotellet som er blitt et reisemål i seg selv, et jordnært palass.

Bad i Signature Suite 312. Badekar i messing.

Signature Suite.

Salong i Signature Suite 512 – med original lysekrone.

JORDAL FRITIDSKLUBB→OSLO
MAKERSHUB ARKITEKTUR AS
Prosjektansvarlig→Else Marie Abrahamsen Egenes, interiørarkitekt MNIL
KREDITERING→SIDE 224

Ungdommen trenger gode fritidsklubber for å finne ut hva de vil her i livet. Et nedslitt hus med et ping-pong bord er ikke nok. Hvilke signaler sender dette til ungdom som leter etter et sted å være? I alle fall ikke «du er viktig».

Rapper og skuespiller, Adam Ezzari.
NRK Ytring 14/04/2019

→
Til sammen ble det over 50 meter med sofa – som var det ungdommene aller helst ville ha. Sofaene er spesialtegnet til rommet.

Betydningen av gode rom

Konseptet fritidsklubb har opp gjennom årene vært et omdiskutert tema. De første ble opprettet på femtitallet i Oslo, og på nitti-tallet ble mange nedlagt. I dag finnes det minst én fritidsklubb i hver bydel, og det virker som om det for øyeblikket er medvind. Historisk sett har fritidsklubber vært et viktig lavterskeltilbud, spesielt til de ungdommene som ikke deltar på organiserte fritidsaktiviteter. Deres oppgave er å skape sosiale møteplasser hvor ungdom kan være ungdom og bidra til å motvirke negative trekk i ungdomsmiljøene som utenforskap, psykisk uhelse, rus og kriminalitet.

Men hvorfor ser fritidsklubber alltid så triste og nedslitte ut? Forklaringen er som regel mangelfulle budsjetter og at fagekspertise og interiørarkitektur sjeldent blir involvert i denne type prosjekter.

Jordal fritidsklubb er et av de viktigste ungdomstilbudene i lokalmiljøet rundt Jordal skole på Vålerenga, Oslo øst. Daglig besøkes klubben av mellom 50–80 ungdommer og er åpen flere timer hver dag etter skoletid. Mange i Bydel Gamle Oslo bor trangt og har ikke plass til å for eksempel ta med venner hjem. Derfor er fritidsklubben ekstra viktig for ungdom.

Prosessen med å pusse opp Jordal fritidsklubb startet høsten 2018 og ble gjennomført med en fysisk oppussing i mai 2019. Oppdragsgiver Bydel Gamle Oslo hadde i forkant en målrettet innsats for å skaffe den nødvendige finansieringen, og det var utslagsgivende at oppdragsgiver hadde forståelse for hvilken kraft medvirkning har – og etterspurte det spesifikt.

Fritidsklubben disponerer to rom i første etasjen på bakkeplan og et danserom i kjelleren på Jordal skole fra 1999, og klubben har vært åpen like lenge. En av de ansatte, som har jobbet der siden de åpnet dørene for tyve år siden, forteller at ikke mye har skjedd på interiørfronten siden den gang.

Oppussingen ble begrenset til å omfatte kun det ene rommet på 85 kvadratmeter og er av typen oppholdsrom. Inventaret var stusselig og utdatert. Jordal fritidsklubb var dessverre intet unntak fra hvordan mange oppfatter offentlige interiører: trist og nedslitt. Sparsommelig, delvis ødelagt møblement – og fargen på veggene ble beskrevet som gyselig av ungdommene og de ansatte.

Vinduspartiet ut mot Strømsveien er en dominerende 15 meter lang vegg med vindu fra gulv til tak. Den var mesteparten av tiden dekket av henslengte lamellgardiner, fordi ansatte opplyste om at de ikke ønsket at folk på gata skulle kunne se inn, fordi de opplever at ungdommen kan utsettes for sosial kontroll ved at folk holder oppsyn med dem mens de er på fritidsklubben. Ungdommene var klare på at mye av de løse

I diskusjon med Klubbrådet om planløsningen der de bruker volummodell som verktøy.

Sosialantropologen Maiken med alle delene til volummodellen. Hennes rolle var blant annet å dokumentere alle innspill under workshopene, så den som ledet workshopen kunne konsentrere seg om å prate med deltagerne.

Før-bilde av rommet.

Ungdom er med på å klargjøre rommet. Her rives det ene skapet.

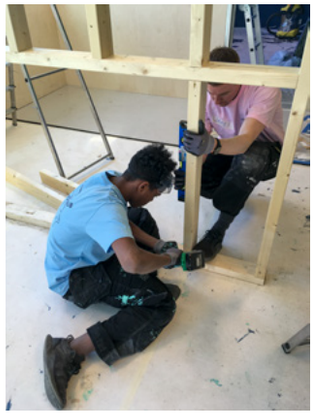

Ungdom og arbeidsleder bygger en av skilleveggene sammen. Ungdommen har lært seg å bruke drill for første gang.

Ungom som maler frivillig etter skolen.

JORDAL FRITIDSKLUBB→OSLO

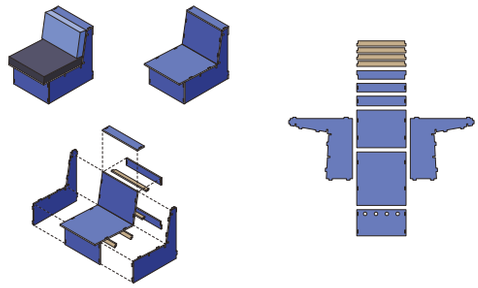

Single-sofamodul.

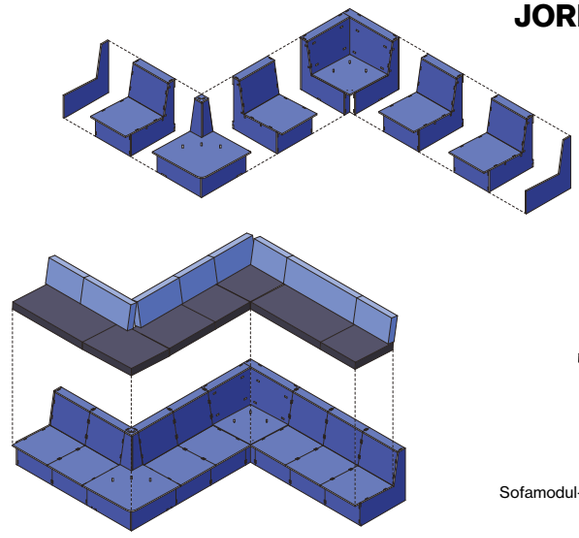

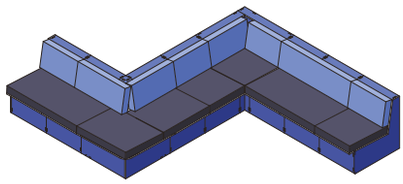

Sofamodul-prinsipp.

Ungdom som monterer sammen sofamodulene.

Veggmaleriet. Ungdommene ønsket seg legender på veggen og det var en avstemning av hvem som skulle bli malt.

I forgrunnen de ferdig produserte delene de har laget på Fellesverkstedet med CNC-maskinen. I bakgrunnen ungdommer som monterer sammen bitene, litt som et puslespill.

møblene var gjenbruk fra andre avdelinger i bydelen. Dessverre ikke den type gjenbruk som er positiv, men fritidsklubben var blitt et siste stopp for utdaterte møbler bydelen ikke hadde bruk for lenger. Dette sender et uheldig signal til ungdommen.

De ansatte viser stort engasjement for å pusse opp rommet. De mener det har vært svært etterlengtet og at det endelig var på tide. De hadde ikke mye positivt å si om rommet, annet enn at det var oversiktlig. Interiøret var ikke holdbart nok for brukergruppen og heller ikke egnet til den type bruk, derfor ble mange av møblene fort ødelagt. Ungdommer ødela ofte møblene, ikke med vilje, men med tenåringer kommer hard bruk. De ansatte uttrykte frustrasjon over at ødelagte møbler måtte bli stående, for de hadde ikke budsjetter til å kjøpe nytt.

PROSESS & MEDVIRKNING

MakersHub samarbeidet med en sosialantropolog fra Byantropologene gjennom hele prosessen og la en strategisk plan basert på demokratisk medvirkning, som betyr at alle som vil, gis muligheten til å påvirke. Ungdommene ble satt i førersetet. Deres oppgave som fagpersoner var å veilede dem gjennom en kreativ prosess der de tok mange beslutninger, slik at ungdommene fikk se direkte resultater av egen medvirkning. De vekslet mellom flere strategier som å bare dukke opp og snakke med ungdommene, arrangerte verksteder med temaer som planløsning og farger, til strukturerte møter med Klubbrådet som utover i prosessen ble deres viktigste samspillspartner. De brukte verktøy fra antropologien og arkitekturen for å kommunisere og skape forståelse mellom ungdommene og seg.

De gjorde en kartlegging av de eksisterende fysiske omgivelsene ved både passiv og aktiv observasjon som metode. Hvordan fungerte rommet i dag, og hva ble rommet mest brukt til. Hva er bra og hva slags forandringer ønsket de seg. Interiørarkitekten brukte ulike verktøy som bildekort og 1:1 testing i rommet ved hjelp av tekstil og maskeringsteip på gulvet for å vise alternative planløsninger for å senke terskelen for forståelse av komplekse kreative prosesser.

Basert på ideene og innspillene til ungdommene begynte de å skissere ut konsepter for rommet. De lagde flere forslag til ulike planløsninger og ved hjelp av en skalamodell, der de brukte styrofoam til å illustrere volumer som skillevegger og sofaer, kom de sammen med Klubbrådet

JORDAL FRITIDSKLUBB→OSLO

«Stua» var et av de store diskusjonsmomentene. Lettvegg montert med glassdør og glassparti, så det er både rom for privatliv og at de ansatte kan ha oversikt.

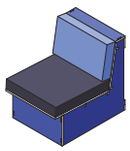

Singel sofamodul

Mediaboks med ladestasjon

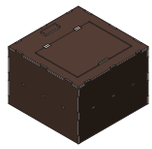

Ladestasjon

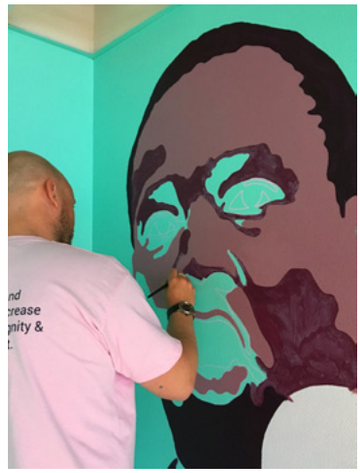

Sammen med en kunstner kom ungdommene frem til hvilke legender og quotes de ville ha på veggene.

frem til en planløsning de ønsket seg etter sine behov. Den nye planløsningen ble så drøftet med ansatte og ledelsen, og til slutt landet de på en løsning som fungerte for alle. Herifra begynte MakersHub å utarbeide detaljer for utforming av interiøret.
Den opprinnelige planen for rommet manglet helhet og et interiør som samspilte med hva rommet brukes til – og av hvem. Dette rommet brukes primært til å henge sammen, se på YouTube og game.

I designfasen hadde Klubbrådet en spesiell rolle. De var med-designere, og gjennom en chat-gruppe på Instagram kunne man enkelt kommunisere ideer frem og tilbake, og de hadde noen møter for å diskutere spesifikke temaer som for eksempel farger – og veggmaleriene. Ungdommene hadde en finger med i spillet på nesten hver eneste beslutning i interiøret. Man oppnådde en fin balanse med å lytte til ungdommen og bruk av fagekspertise på interiør. De tilrettela for deltagelse ved å for eksempel presentere fem fargekonsepter, som endte med at Klubbrådet shoppet farger fra de ulike konseptene og lagde sin egen palett for rommet. I neste steg testet de ulike valører av fargene de hadde valgt og bestemte hvor i rommet hvilken farge skulle være.

FUNKSJONELLE LØSNINGER

Når MakersHub designer, arbeider de ut fra prinsippet om at det skal være byggbart for ufaglærte. Derfor var deres ambisjon å spesialtegne mesteparten av møblementet, fordi man skulle ha en inkluderende byggeprosess der ungdommene selv er med å bidra i oppussingen. Dette er viktig fordi det viser at ungdommene får en sterkere tilhørighet til rommet og vil behandle det deretter.

Etter kartleggingen ble det tydelig at det ungdommen ønsket seg aller mest var store, gode sofaer hvor de kunne sitte sammen i større grupper. Designet måtte være kult, motstandsdyktig, lett å reparere og rengjøre samt enkelt å montere uten snekkerferdigheter.

Det løse interiøret ble utformet til å bli produsert av en CNC-maskin og de anvendte seg av denne teknikken på grunn av to årsaker: møblene blir som et puslespill, som er veldig lett for hvem som helst å montere sammen, og fordi de selv kunne produsere møblene lokalt ved å leie seg inn på Fellesverkstedet i Oslo.

Sofaene ble utformet som moduler, noe som er fordelaktig fordi det tillot oss til å produsere over 50 meter med sofa på en billig og effektiv måte. En annen fordel er at ved slitasje eller ødeleggelse kan enkelte biter byttes ut. Dette er på lengre sikt bærekraftig, kostnadsbesparende og med på å opprettholde en god standard på interiøret.

Rommet ble delt inn i tydelige soner: to store loungeområder, en åpen gaming-krok, «Stua» og et spisebord. Oversiktlighet var det viktigste stikkordet de hadde med seg – når man utformer en fritidsklubb er det viktig for de ansatte å ha full oversikt over rommet. De ulike sonene ble adskilt med spilevegger, som skaper et fysisk skille uten å blokkere for sikt. Langs hele vindusveggen bygget de opp brystningshøyden for å effektivisere arealbruken av rommet samt for å skjerme mot innsyn.

«Stua» var ett av de viktigste tiltakene for jentene. Guttene var de som dominerte dette stedet og gjennom både observasjon, samtaler med ansatte og jenter, var behovet stort for et sted som var litt skjermet fra de høylytte guttene. Løsningen ble å bygge

en lettvegg og en glassvegg for å skape et separat rom i et hjørne. Skyvedør av glass og glassveggen var nødvendig for å opprettholde kravet om oversiktlighet, men ungdommene var veldig fornøyde med det kompromisset. Dette rommet ville de skulle være mørkt, litt som en hule.

Det kom tidlig i prosessen et ønske om veggmalerier, og ungdommene i Klubbrådet hadde klare ønskemål. De ville ha legender og inspirational quotes på veggene. Sammen med en kunstner kom de frem til stil og plassering i rommet, og hvilke legender og quotes ble bestemt gjennom avstemning på klubben.

Av løst inventar designet MakersHub ladestasjoner og mediabokser, bord og krakker. Bord og krakker ble produsert i 18 mm bjerkefiner med Formica-laminat i ulike farger for robusthet. Lade- og mediaboksene ble produsert i 18 mm filmbelagt kryssfiner. Mediaboksene var et viktig element fordi nå kunne de låse inn spillmaskiner og konsoller, som tidligere har vært populært å stjele – de er også ladestasjoner for mobiltelefoner. Det å lade mobil var tidligere et stort problem fordi ungdommene måtte spørre de ansatte, som måtte låse mobilene til lading inne på kontoret. Nå har ungdommene kontinuerlig tilgang til flere ladekabler ved hver sone.

På grunn av budsjettbegrensninger og at bydelen leier rommet fra Undervisningsbygg, kunne man ikke gjøre strukturelle endringer i rommet. Selv med et stramt budsjett valgte de å prioritere kvalitet i det de anså som de viktigste elementene, fordi dette er et rom med hard bruk. Materialbudsjettet var på totalt 250 000 kroner og 46% av budsjettet gikk til sofaene og 36% til skillevegger og løst møblement. Resterende 18% gikk til maling, nye gardinskinner og gardiner, noe belysning og andre kostnader knyttet til byggeprosessen som leie av byggegjerder og mat til ungdom og frivillige.

REALISERING

I løpet av fire uker ble rommet totalrenovert. MakersHub klargjorde rommet, innleide håndverkere bygde opp brystningshøyden og lettveggene, og ungdommer var med på dugnad etter skoletid og frivillige fra MakerHub Volunteer bidro.

I påskeferien ansatte de åtte ungdommer fra Jordal for å bygge ferdig interiøret med. Det var en byggeleder og fire arbeidsledere fra MakersHub, og de teamet opp to og to ungdommer til å arbeide på ulike oppgaver sammen, fra å montere møbler til å bygge spileveggene. Læringskurven var bratt. De fikk fantastiske tilbakemeldinger fra ungdommene og deres familier om at prosessen hadde vært veldig myndig og morsom. I løpet av uken kunne man se ungdommen fikk mer selvtillit og man kunne ta et steg tilbake og la dem være selvgående.

Klubben ble åpnet for bruk så snart de var ferdige. Ungdommen løp inn og ropte: «Vi gjorde dette!». Det var et fantastisk øyeblikk og fremhevet MakersHubs grunnleggende oppgave; å skape gode rom med verdi og tilhørighet for de som bruker dem. Ledelsen og ansatte melder om at ungdommene trives bedre, er mer avslappet og det er mindre uroligheter. Ansatte forteller at de nå endelig er stolte av arbeidsplassen sin.

Som et resultat av oppussingen bidro Undervisningsbygg med å bygge et helt nytt, utvidet kjøkken. Alt av teknisk utstyr som surround-anlegg og store nye flatskjermer ble kjøpt inn med midler fra Sparebankstiftelsen. Øvrige kostnader ble finansiert av midler fra Byråd for eldre, helse og arbeid.

Nytt interiør ferdig. Skilleveggene fungerer som romdelere – men for personalet var det viktig mer oversiktelighet, derfor er de utformet slik at de avskiller, men ikke dekker.

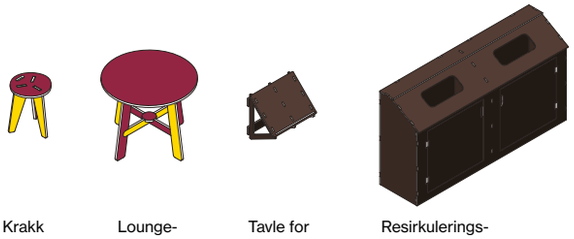

Krakk | Lounge-bord | Tavle for innsignering | Resirkulerings-stasjon

Godt med plass i midtgangen. Både for rømning, men også at fritidsklubben nå er tilpasset brukere med f.eks. rullestol.

BODØ RÅDHUS
MELLOMROM ARKITEKTURPSYKOLOGI AS
Prosjektansvarlig→Ingfrid Aasen, interiørarkitekt MNIL
KREDITERING→SIDE 224

←
Langs atriet; på gangbroer, i åpne soner og i arbeidskafeer, er det tilrettelagt for at man kan sitte og jobbe, drikke kaffe og ha uformelle møter. Møbleringen har ulike kvaliteter, slik at man kan velge det som passer best for det man skal gjøre.

Ved hovedinngangen til rådhuset kan man se sammenføyningen av de to gamle byggene med det nye. Det nye bygget henter opp fargetonene fra det gamle rådhuset, og mønstrene i fasadesteinen på den gamle banken.

Det moderne demokrati

I visjonen om det nye rådhuset heter det at det skal forbinde byens nettverk, borgere og samfunn. Det skal være et sted hvor demokratiet formidles og et sted som styrker lokalsamfunnet. Det skal være et sted for historiefortelling og kulturelle begivenheter. Det skal fremme et moderne og åpent demokrati og være et utviklende krysningsfelt.

Det nye rådhuset skal være et verktøy for fremtiden. Her samler man alle under samme tak for å øke samarbeid innad og utad, for å enklere kunne møtes – både avtalt og tilfeldig, og gjennom dette yte Bodøs borgere enda bedre tjenester. Borgerne er i sentrum av byggets utforming, og har fått sitt folkeforum i et spektakulært atrierom i kjernen av bygget.

Rammen – arkitekturen og det faste inventaret – er det danske Atelier Lorentzen og Langkilde som har stått for. Det gamle rådhuset og den gamle banken flettes sammen ved hjelp av nybygget, og danner det nye rådhuset på til sammen 11 700 m² BTA. De gamle byggene har fått den samme behandlingen på innsiden som det nye bygget, og det gjør at man får en flyt mellom, og likeverdighet i, alle rom. Det dominerende materialet i det faste interiøret er perforerte askefinerplater. Disse finner man på mange av veggene og i de fleste himlinger. Det gjør bygget lunt, og perforeringen sikrer gode akustiske kvaliteter. Det er fokusert mye på transparens og siktlinjer, og ved bruk av mye glass oppnår man dette til tross for at man også har mange små rom som skiller ulike soner i kontoretasjene.

FREMTIDENS ARBEIDSPLASS

Teamet i Mellomrom Arkitekturpsykologi har hatt to hovedoppgaver i prosjektet; arbeidsplassløsninger i samarbeid med arkitekten og kommunen, og brukermedvirkning overfor ansatte og ledere. Allerede kort tid etter at arkitektkonkurransen var avgjort i 2015, kom arbeidet i gang med begge oppgavene. Ved hjelp av det forskningsbaserte SMAP-systemet for kvalitetskontroll av arbeidsplassarkitektur, fikk de i tett samarbeid med arkitekten innført visse strukturelle endringer. I den fasen handlet det hovedsakelig om utforming og plasseringer av multirom, av akustiske forhold, og arealanalyser og – effektivisering.

Bodø kommune er fremoverlent, og har investert betydelige ressurser i å finne ut hvordan de ønsker å jobbe i fremtiden. Gjennom en rekke samlinger og workshops med ledere og alle 400 ansatte, og gjennom den omfattende piloten Øvebasen, har de kartlagt og forankret alt fra de store spørsmålene om hvilke arbeidsplasskonsept som passer den enkelte avdeling, til de små detaljene i inventaret som gjør det mulig å

BODØ RÅDHUS

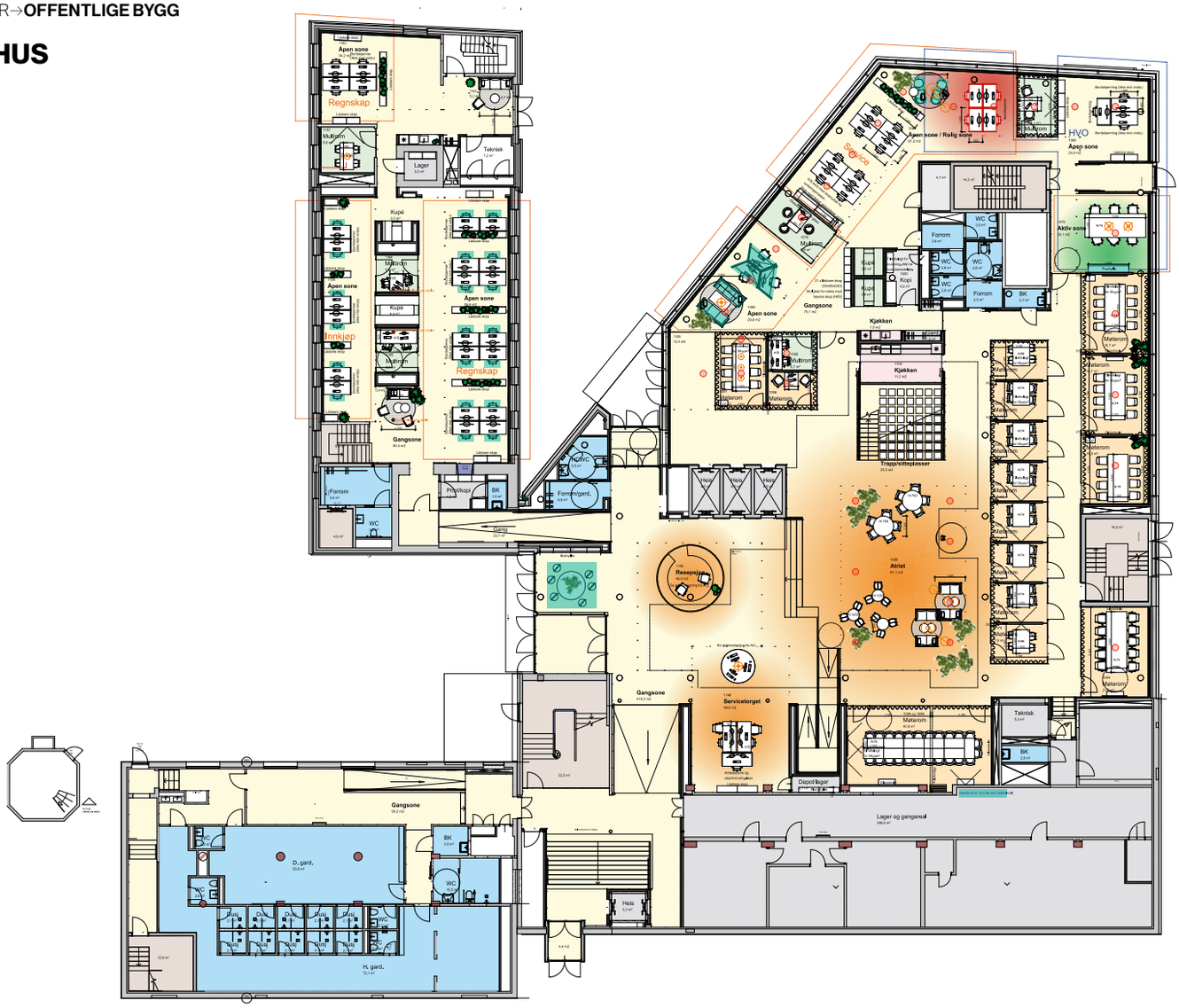

1. etg.

trives og jobbe effektivt. Resultatet av en så omstendelig prosess er trygge ansatte som vet hvordan de skal utnytte de mulighetene som ligger tilrettelagt for det arbeidet de skal utføre til enhver tid.

De fleste avdelinger har valgt aktivitetsbaserte arbeidsplasser fremfor faste plasser. De har sett verdien av variasjonsmuligheter og en mer fleksibel arbeidshverdag. Tydelige kjøreregler for de ulike sonene etableres, slik at man får en best mulig utnyttelse av konseptet.

Det er for alle, uavhengig av arbeidsplasskonsept, tilrettelagt med mange multirom i nærheten av arbeidssonene som skal kunne dekke arbeidsoppgaver man ikke kan eller ønsker å utføre i åpne arbeidssoner. De som har aktivitetsbaserte arbeidsplasser har i tillegg til hjemmebaser og multirom også tilgang til aktive soner og rolige soner. De ulike sonene er strategisk plassert ut fra aktivitetsnivå og nærhet til hovedfartsårer og arbeidskafeer, slik at man får en mest mulig tilpasset utnyttelse av alle arealer.

KONSEPTET LEGGER FØRINGER FOR MØBLERING

Møblering av avdelingenes hjemmebaser i den aktivitetsbaserte løsningen krever en viss generalitet for å opprettholde fleksibiliteten i bygget. Endringer i organisasjonen skjer stadig, og møbleringen skal enkelt kunne følge disse. Man har derfor valgt å ha én størrelse på alle skrivebordene og en god kontorstol med mange innstillingsmuligheter som standard, mens dekningsgrad og mengde oppbevaring er variert ut fra den enkelte avdelings behov.

IT-løsningene er avgjørende for å få et slikt arbeidsplasskonsept til å fungere. Det er lagt ned betydelig arbeid i å finne den optimale løsningen på hvordan man bestykker arbeidsplassene for å få arbeidshverdagen til å flyte sømløst mellom de ulike sonene.

I tilknytning til hjemmebasene finner man aktive og rolige soner. I de aktive sonene er det tilrettelagt med møbler som inviterer til prosjektarbeid, samarbeid og møter i det åpne. I de rolige sonene finner man mer skjermede arbeidsplasser for konsentrert og individuelt arbeid. Ved bruk av spesialtilpassede møbler og tekstiler, som gulvtepper og gardiner, signaliserer man hva man skal bruke sonen til.

Det er tilrettelagt med to arbeidskafeer i hver av kontoretasjene, i tillegg til noen minikjøkken. I andre sammenlignbare prosjekter ville man kanskje kalle disse sonene for sosiale soner. De har valgt å kalle dem for arbeidskafe for å signalisere at de kan noe mer. I noen tilfeller kan det være fint å arbeide i en sone med møblering som en kafe. Det er blant annet tilrettelagt med mykere møblering, og flere steder

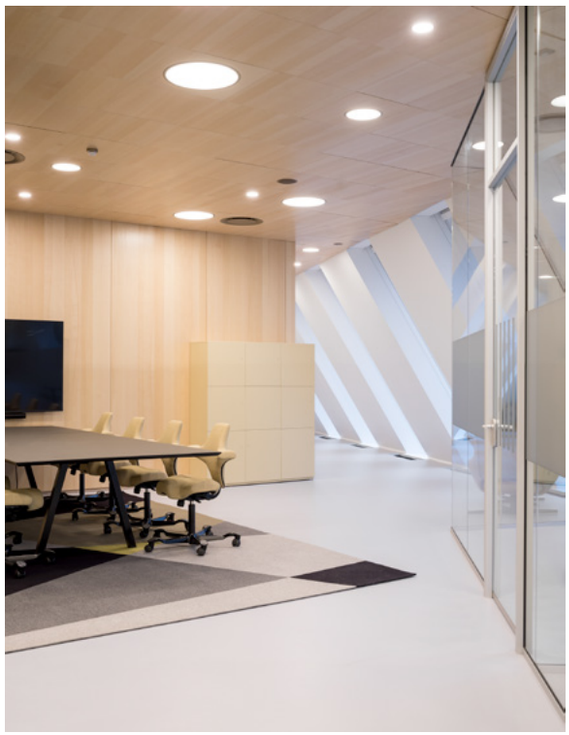

De aktive sonene er plassert i aktive områder i nærheten av hovedfartsårer og arbeidskafeer. De tilrettelegger blant annet for prosjektarbeid og møter i det åpne.

De rolige sonene har skjermede og varierte arbeidsplasser, adskilt av bokhyller og gardiner. De er plassert på steder i etasjene som har lite trafikk og har avstand til aktive områder. Her ser man en del av sonen som er møblert med langbord med har enkel strømtilkobling og mobile bordskjermer. Andre deler av sonen er møblert som en fullverdig arbeidsplass med høye bordskjermer.

Fra de fleste arbeidssoner og fra gangbroer som krysser etasjene får man utsikt til atriet med sin spennende utforming. Noen av de mange multirommene og møterommene i kontoretasjene stikker seg ut i atriet, og man kommer tett på det som skjer utenfor sin egen arbeidssone.

Folkeforumet i 1. etasje er omkranset av møteromssenteret, resepsjonen og servicetorget. Møbleringen er lett, slik at den enkelt skal kunne flyttes ved større arrangementer. Forumet er utstyrt med prosjektor og et stort lerret for presentasjoner og andre fremvisninger, og en amfitrapp slik at man kan huse mange på en gang. Langs atriet i kontoretasjene er det rekkverk bestående av glass og askefiner, som gjør at man også i disse etasjene kan følge livet i Folkeforumet.

Transparens er et viktig element i den indre arkitekturen, og det er benyttet mye glassvegger i multirom og møterom. For å kunne regulere innsyn er det i mange rom tilrettelagt med semitransparente gardiner. På den måten kan man velge hvor mye innsyn man ønsker, samtidig som man ikke stenger ute alt lys og all sikt.

BODØ RÅDHUS

Kantinen i bygget er plassert i øverste etasje, og har en fantastisk utsikt over Bodø. De klare boblestolene som er plassert øverst i kantinen forsterker rommets luftighet og utsikt med sin transparente kvalitet.

kan man sitte ved bord som er vendt ut mot atriet, slik at man kan følge livet i folkeforumet fra avstand samtidig som man arbeider.

Øverst i 6. etasje finner man kantinen, som med sine store vindusflater byr på en fantastisk utsikt over byen og Bodøs natur. For å sikre at man får utnyttet denne etasjen utover de to timene man har åpent for lunsj, de har tilrettelagt med variasjon i møblering og fokusert på komfort, slik at man innbyr til utvidet bruk og arbeid også her.

FARGERIKE OG LUNE INTERIØR

I grunnlaget fra arkitekten lå det en enkel palett med 6 farger – én for hver etasje, i tillegg til materialene man finner i det faste inventaret. Man ønsket å utvide paletten for å få en dybde og variasjon, samtidig som de fastholdt på de etasjevise fargene som fungerer som en del av veifinningen i bygget. Løsningen ble å spille på nyanser og teksturer innenfor hver av de 6 basefargene. De rene og naturlige flatene i den indre arkitekturen tillater mye farger i møblene, og de har fokusert på å komplementere kvaliteten i arkitekturen ved å gi møbleringen varige og gode fargekombinasjoner. Kartleggingen som ble gjort i forkant, blant annet i Øvebasen, viste at farger var noe de ansatte også ønsket seg.

I tillegg til fargerike møbler er det fokusert på planter, som ikke bare gir skjerming til arbeidsplassene og sonene, men også bidrar til et bedre innemiljø. Fargene og plantene gir til sammen et frodig uttrykk i det ellers stramme og rene bygget, og reflekterer menneskene i Bodø kommune som har deltatt sammen med gjennom hele prosessen.

I tett samarbeid med både arkitekt og Bodø kommune har interiørarkitektene arbeidet for å nå målet, og teamet Mellomrom Arkitekturpsykologi har vært tett på de ansatte for å sikre at de skulle få en skreddersydd løsning tilpasset de ulike behovene de har. Bodø kommune har nå fått et nytt rådhus som skal huse dem i mange tiår fremover. Fokus har hele tiden vært fleksibilitet og kvalitet, både i fast bygningsmateriell så vel som i arbeidsplasskonsept og understøttende møblering. Dette sikrer at de har et bygg som fungerer i lang tid uten at de behøver å gjøre store og kostbare endringer underveis.

NYE BEHOV I HISTORISK LEILIGHET→OSLO
ROMLABORATORIET AS
Prosjektansvarlig→Malin Skjelland Eriksen, interiørarkitekt MNIL
KREDITERING→SIDE 224

→
Utsnitt fra gangen og ut mot korridor med gjesterom. Ved å fjerne døren mellom de to korridorene – og pga. rivearbeider, valgte man å legge nytt, gjennomgående tregulv i dette området for å binde det nye, åpne rommet sammen.

Nye behov i historisk leilighet

Da oppdragsgiver tok over leiligheten i Bygdøy Allé 28 banket de på hos sine nye naboer. De hadde nylig pusset opp leiligheten sin og kunne komme med råd og erfaringer fra prosessen. Det bidro også til at Romlaboratoriet AS fikk oppdraget, og det var med stor begeistring de startet et nytt revitaliseringsprosjekt i bygården de hadde fått så god kjennskap til.

I motsetning til naboleiligheten de jobbet med for to år siden, var leiligheten de nå kom inn i så å si i sin opprinnelige stand. Et historisk skattekammer på 255 m² med originale detaljer og opprinnelig planløsning, dannet raskt rammeverket for prosjektet. Allikevel er livene vi lever i dag ganske annerledes enn i 1899, og det ble tydelig at planløsningen måtte justeres og funksjoner omdisponeres.

Oppdragsgiver ønsket en leilighet som skulle være intim og funksjonell for to, samtidig som den la til rette for god plass til gjester og besøk over lengre tid. Det skulle også etableres en hybel for utleie i enden av leiligheten, med egen inngang fra bitrappen i gården. Ambisjonen var å skape et velfungerende, moderne hjem som både hensyntar – og utfordrer de historiske kvalitetene.

Den største endringen var flytting av kjøkkenet. Tidligere plassert bakerst i leiligheten, i enden av en mørk og trang korridor, ble det nye kjøkkenet etablert i hjertet av leiligheten. Dette bidrar til at leiligheten blir mer komprimert – og det oppstår en bedre kontakt og sammenheng mellom oppholdsrommene – uten at opprinnelig romforløp går tapt.

Helt fra første befaring ble det klart for dem at de ønsket å bevare så mye av de opprinnelige materialene og detaljene som mulig. Ikke nødvendigvis for å tilbakeføre, men som interessante spor av historien i nye løsninger – og sammenhenger. Sammen med håndverkerne la man tidlig en plan for å gjenbruke det de kunne av eksisterende bygningsdeler og materialer. Originale dører ble flyttet til nye rom, gammel perlefaspanel ble gjenmontert på både nye og gamle vegger og tregulv ble slipt. Der inngrep fra nyere tid ikke holdt mål, lette de frem til opprinnelige materialer – som nesten utelukkende viste

Biblioteket ble i stor grad bevart som opprinnelig,
med ubehandlet trepanel på vegger og umalte dører.

Mellom gangen og biblioteket ble blant annet
en dobbeltfløyet dør blendet av – og har blitt
transformert til et praktisk skap for glass
og servise.

Hovedsalongen er mer eller mindre bevart, men har fått ny
fargesetting og det opprinnelige gulvet er hentet frem.
Det er slipt og overlatebehandlet – klar for et enda lengre liv.

NYE BEHOV I HISTORISK LEILIGHET→OSLO

Utsikt mot kjøkken fra hovedsalong/bibliotek. På tross av endret planløsning, var det også viktig for dem å bevare store deler av de opprinngelige romforløpene.

Det nye kjøkkenet fikk ny sentral plassering i en av de opprinnelige stuene. Innredningen er plassbygget og eikefineren står som en fin kontrast til de umalte dørene – og tregulvet med flotte bruksspor og patina.

Den gamle anretningen som tidligere stod i gangen utenfor kjøkkenet helt bakerst i leiligheten, har fått ny hedersplassering i det nye kjøkkenet.

NYE BEHOV I HISTORISK LEILIGHET→OSLO

Det nye hovedbadet med sin enkle utforming og materialitet, står som en kontrast til rommets eksisterende detaljering. Kontrasten er forsterket ved å fargesette og belyse himling, samt ved å avslutte flisene nedenfor stukkaturet. Tanken er at badet er «satt ned i» et eksisterende rom. Flisene er lagt inn i vindussmyg – og gerikter er fjernet. Dette forsterker inntrykket av at badet er et nytt element i et historisk rom.

Håndverkerne fikk beskjed om at rivingen måtte gjøres med nennsom hånd. Målet var å gjenbruke så mye av de velbevarte bygningselementene som mulig. Originale lister og gerikter har ofte en kvalitet og detaljering ikke er å finne blant dagens hyllevarer. Ikke bare ivaretar det unike kvaliteter å gjenbruke disse om mulig – det er også en gevinst for miljøet.

I hovedsoverommet fant de frem til opprinnelig trepanel på ytterveggen, mens øvrige vegger er beholdt glatte. Hele rommet, inkludert den plassbygde garderoben, har gått samme fargesetting, og møtene mellom nytt og gammelt viskes ut og blir interessante og subtile kontraster.

Riveplan.

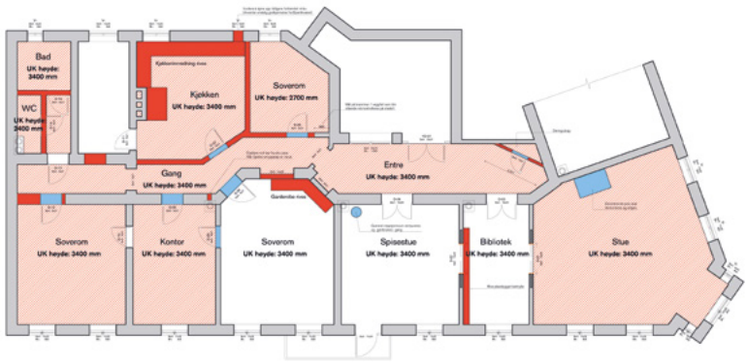

Rives.

Gjenbrukes/selges.

Møbleringsplan.

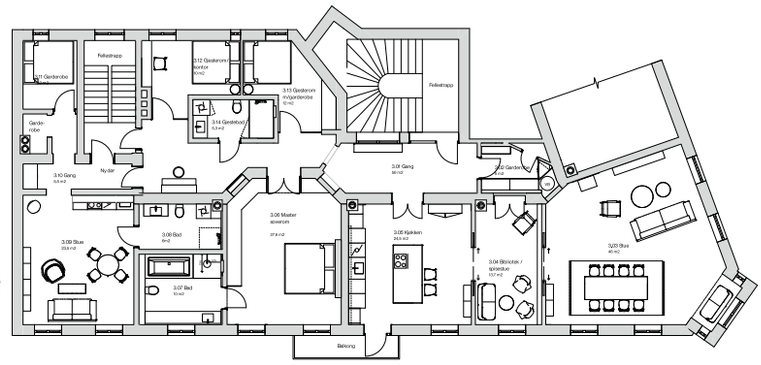

Alle innvendige glassfelt har gardiner som kan trekkes for ved behov for privatliv. Gardinene er integrert i innredningen og kan parkeres bak dører i garderobeskapene når de ikke er i bruk.

Den største omgjøringen var innerst i leiligheten, hvor kjøkkenet opprinnelig lå. Her fikk de plass til to gjesterom og et «frittstående» gjestebad. Døren inn til badet er opprinnelig og stod i et av rommene som ble revet i dette området. Kuben med badet er forøvrig enkelt utformet og står med sin rene form som en interessant kontrast til den ellers detaljerte arkitekturen.

seg å være av utmerket kvalitet.

Det ble også etablert tre nye bad i leiligheten. Et hovedbad i tilknytning hovedsoverommet, et bad i hybeldelen og et gjestebad. Dette innebar en del endringer av planløsningen, samtidig var det viktig at det opprinnelige avtrykket fortsatt var lesbart. Et tidligere soverom ble til to nye bad – med hver sin halvdel av rosetten i himlingen. Grepet avslører det opprinnelige, samtidig som det gir den nye løsningen særpreg. Flisene på veggene i hovedbadet ble avsluttet i vindushøyde, for å markere overgangen mellom det nye og det gamle. Den gulmalte himlingen opptrer nesten som en historisk kulisse når den skjulte LED-listen bak flisveggen lyser opp stukkaturen. Baderomsinnredningen er tegnet og tilpasset rommets form og føringer.

Der det opprinnelige kjøkkenet lå, ble det etablert to gjesterom og et gjestebad plassert i en nærmest frittstående kube i midten. Utformingen av de nyetablerte rommene er enkel, ren og uten dekor og tidstypiske detaljer. Historien avsløres allikevel ved at blant annet døren inn til badet er en av de opprinnelige speildørene, malt i tilsvarende farge som kubens utside.

Dagslys var også et viktig premiss og det var ønskelig å skape en luftigere følelse i den delen av leiligheten som tidligere var oppholdssted for tjenerskapet. Alle soverommene fikk store glassdører ut mot gangen og bidrar til gjennomgående dagslys i leiligheten og en ny romfølelse. Alle glassfeltene har gardiner som kan trekkes igjen for mer privatliv – og disse er integrert i interiøret. På den måten kan gardinene enkelt parkeres i garderobeskapet når de ikke er i bruk.

Spesialtilpassede innredningselementer i leiligheten bidrar til at nye elementer blir en del av det eksisterende, selv om formspråket er fra forskjellige tider. Eldre bygninger er sjelden helt i vater og har gjerne en del kriker og kroker. Ved å skreddersy innredningsløsninger får man virkelig utnyttet arealene, samtidig som det oppstår helt andre muligheter og nye løsninger.

Det er sjelden rett frem i prosjekter som omhandler historisk arkitektur, hvor det gjerne avdekkes både positive – og mindre positive overraskelser underveis. Da er det avgjørende med godt samarbeid med oppdragsgivere og håndverkere, slik at den dynamiske prosessen kan bli til en styrke i prosjektet – og bidra til unike løsninger der nye arkitektoniske grep blir en naturlig – og interessant del av historien.

PARALLELLER. VIGELAND OG HANS SAMTIDIGE→VIGELANDMUSEET→OSLO
TORSTEINSEN DESIGN AS
Prosjektansvarlig→Solveig Torsteinsen,
interiørarkitekt og møbeldesigner MNIL
KREDITERING→SIDE 224

←
Enkelte skulpturer fra den permanente utstillingen skulle inngå i jubileumsutstillingen og ikke flyttes. Samspill mellom nye og eksisterende sokler var avgjørende. Vigelands arbeider var fondmotiv i den første salen.

Paralleller. Vigeland og hans samtidige

Gustav Vigeland er en av de største norske kunstnerne gjennom alle tider. I forbindelse med Vigelandjubileet og 150-årsmarkeringen, vant Torsteinsen Design oppdraget med å utvikle designkonseptet for jubileumsutstillingen, «Paralleller. Vigeland og hans samtidige», på Vigelandmuseet.

Utstillingen viste Gustav Vigeland sammen med noen av de mest sentrale kunstnerne i hans samtid: Constantin Meunier, Auguste Rodin, Antoine Bourdelle og Aristide Maillol – alle pionerer i utviklingen av moderne skulptur. Disse var kunstnere Vigeland var spesielt opptatt av, og som han stilte ut sammen med ved flere anledninger. Store innlån fra noen av verdens fremste kunstinstitusjoner, som Musée Rodin, Musée d'Orsay, Musée du Louvre og Ny Carlsberg Glyptotek, gjorde designoppgaven særlig attraktiv og medførte stort fokus på sikkerhet.

Startpunktet for utstillingsdesignet lå i møtet mellom kunsten og arkitekturen ved Vigelandmuseet. Kunsten til Vigeland og bygget som huser det, oppfattes nærmest uadskillelige – et slags gesamtkunstverk – og en naturlig følge av at museet opprinnelig ble bygget som atelier og bolig for Vigeland selv. Her skapte han mesterverkene sine og påvirket sine omgivelser.

FREDET NYKLASSISISME

På Vigelandmuseet finnes ingen hvite saler som i moderne museumsbygg. Jubileumsutstillingen skulle finne sin plass innimellom den permanente utstillingen, både skille seg fra det publikum kjente fra før og samtidig kaste nytt lys over Vigeland som kunstner. Mange av Vigelands verk fra museets samling skulle inngå i jubileumsutstillingen, samtidig som noen av salene faktisk er fredet i sin helhet.

Siden utstillingsdesignet måtte ta hensyn

PARALLELLER. VIGELAND OG HANS SAMTIDIGE→VIGELANDMUSEET→OSLO

Samordning av størrelser og høyder på sokler og glassklokker til grupperte verk skapte ro i utstillingen.

Innlån fra utenlandske institusjoner medførte ekstra høye krav til sikkerhet.

Auguste Rodins mesterverk, *Tenkeren*, sto i sterk kontrast til Vigelands øglegrupper i den fredede salen.
Tematekst på veggen til høyre.

Materialiteten i fredede interiører og tilførte sokler spilte vakkert på lag.

til fredning, var antall skulpturer i de ulike salene varierende. I noen saler utgjorde Vigelands kunst nesten alle arbeider, mens i andre saler kunne det spilles friere, og la ett eller to arbeider utgjøre den røde tråden som ledet videre.

Museet og interiørarkitekt ønsket begge en utstilling som ikke virket iscenesatt. Kuratorene Guri Skuggen og Jarle Strømodden ville at kunsten skulle vises på sine egne premisser – klassisk, monumental, stillferdig. Målet for utstillingsdesignet var å fremme kunstnerisk visjon og legge til rette for gode publikumsopplevelser. Kunsten skulle stå i fokus, tilføyelser holdes til et minimum.

De valgte bort åpenbare designkontraster og lot seg snarere inspirere av Vigelands egen samtid. Museets nyklassisistiske bygg ble selve inspirasjonskilden, med sin mettede fargepalett, mørke eikedører, terrassogulv, detaljer i smijern og messing. Visjonen var at utstillingselementene skulle ha referanser til klassisk møbelkunst, med en utførelse som løftet kunsten og en form som underordnet seg kunsten. På samme måte som skulpturene er materialbasert kunst, valgte de å utforske materialitet i tilførte elementer.

MATERIALITET SOM DEN RØDE TRÅD

Valget falt på gjennomgående bruk av mørkbeiset eik til sokler. Deres enkle form var på linje med eksisterende gråmalte sokler, mens materialvalget løftet kvalitetsopplevelsen og skapte samhørighet med arkitektoniske detaljer. For å tilføye en liten kontrast i mengden av sokler og med Vigelands originalmontere i smijern som forbilder, fikk enkelte verk lettere sokler i en kombinasjon av eik og svarte stålunderstell. Andre steder ble grå hylleplater oppgradert med eikeplater. Konstruksjonsprinsipper hensyntok individuell og verkstilpasset innfesting og særskilte sikkerhetskrav, stedvis med tillegg av glassklokker.

Verkslisten var omfattende, og så godt som alle verkene ble plassert på gulv slik at publikum kunne betrakte skulpturene fritt fra alle sider. For å skape visuell ro og orden i mengden med sokler og for å redusere antall sokkelvarianter, ble skulpturene innledningsvis katalogisert i

En mettet farge- og materialpalett preger Vigelandmuseets interiører. Hyllekonstruksjonen til venstre er fredet, men ble oppjustert med nye plater.

→
Utsøkt eikefiner var et elegant underlag for klassisk skulptur, *Danaide* av Auguste Rodin.

henhold til høyde og fotavtrykk. Utfra dette ble det igjen utarbeidet et omfattende størrelsesprogram for sokler slik at hver skulptur fikk en sokkel som ivaretok optimal betraktningshøyde. Ut fra unike krav til enkelte arbeider, temainndeling og romlig plassering, ble justeringer gjort i tett dialog med kurator. En tilsvarende prosess lå til grunn for dimensjonering av glassklokkene. Bestillingsunderlaget var med andre ord omfattende, selv om utstillingsuttrykket var minimert.

Med referanse i museets originalskilting, ble etiketter til soklene laget i messing. De ble «brettet» rundt hjørnene, for å markere at verkene i sitt vesen var tre-dimensjonale og for å oppmuntre besøkende til å bevege seg rundt hver enkelt skulptur – noe som beviselig fungerte etter intensjonen.

Både etikett- og veggtekster ble utarbeidet i samarbeid med NODE, som hadde ansvar for den grafiske profilen til jubileet samt grafisk design i utstillingen. Tekst til hvert tema og utvalgte sitater ble skåret i mørk, matt folie og montert direkte på vegg. Informasjon om utstillingen ble dermed formidlet uten tilføyelse av romlige elementer som trakk oppmerksomheten fra kunsten eller forstyrret den arkitektoniske helheten. Det var avgjørende at folien ikke gjorde skade på de fredede veggene. Folieprøver ble utført flere måneder før selve utstillingen fant sted.

DEN FINE STEMNINGEN

Mesterverkene av Vigeland, Meunier, Rodin, Bourdelle og Maillol fikk den eksklusive presentasjonen de fortjente. Tett dialog med museet gjennom hele designprosessen sikret samsvar mellom kunst, kuratorisk visjon og helhetlig uttrykk. Kurator Guri Skuggen kommenterte at måten utstillingsdesignet tok opp materialiteten i bygget på, ga en god historiefortelling og en rød tråd gjennom jubileumsutstillingen. Utstillingens materialkonsekvens og helhet ble komplettert med nye displayelementer i mørkbeiset eik for salgsvarer i inngangshallen.

Museumsleder Jarle Strømodden bemerket at det var en spennende og god effekt i de brettede etikettene og at utstillingsdesignet utfordret betrakteren til å bevege seg helt rundt skulpturene. Designgrepet var å insistere på at kunstverkene skulle sees fra alle kanter. Materialvalgene spilte på lag med interiørets fargepalett og arkitekturen i bygget for øvrig, og skapte den finstemte atmosfæren Vigelandmuseet er så kjent for.

PARALLELLER. VIGELAND OG HANS SAMTIDIGE→VIGELANDMUSEET→OSLO

På Vigelandmuseet er alle detaljer originale og fredet – fra høye sokkelister med spesialdesignede ventilasjonsrister, til gulv og veggflater. Utstillingselementene skulle uttrykke den samme fine detaljeringen og kvaliteten.

Enkelte lettere arbeider, som Vigelands *Petter Dass*, fikk sokler med stålunderstell inspirert av museets originalmontere i smijern.

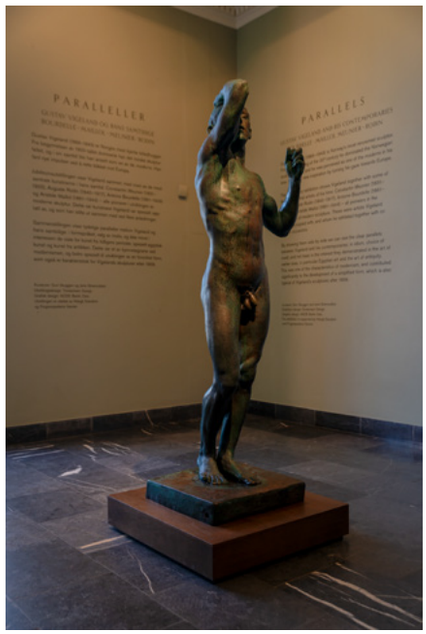

Auguste Rodins *Bronsealderen* markerte starten på utstillingen, et brudd med fortiden og en ny realisme. Veggtekstene er diskret montert på vegg og underordner seg kunsten.

TEKST→SOLVEIG TORSTEINSEN,
INTERIØRARKITEKT OG MØBELDESIGNER MNIL,
TORSTEINSEN DESIGN AS

←
Nordia av Torsteinsen design for Helland Home. Møbler med universell design levert rett hjem. Innen 15 år vil det første gang være flere over 65 år enn under 19 år i Norge. Det gjør at stadig flere eldre bor hjemme lenger. Med nettbutikken Helland Home ønsker vi å bidra til en enklere hverdag i disse hjemmene. Det gjør vi ved å levere funksjonelle designmøbler som blant annet gjør det enklere å komme seg opp og frem.

Saga. Design Fredrik Torsteinsen MNIL.
Både høy og lav utgave har universell utforming.

Når godt håndverk blir miljøarbeid. Glomma Industrier er Norges ledende industribedrift innen omtrekk/gjenbruk og reparerer alle kvalitetsmøbler. Møbler som vi reparer, blir minst like bra som originalen – noen ganger bedre.

Samfunnsoppdrag og kulturuttrykk

I løpet av de siste 50 år er det skjedd store endringer i den hjemlige møbelindustrien og for norske møbeldesignere. Etterkrigstidens møbelindustri brukte formgivere til å skape sårt tiltrengte forbruksprodukter tilpasset industrialiseringens nye vilkår. Designernes porteføljer utviklet seg parallelt med produsentenes voksende omsetning. Mange steder oppstod det tette bånd mellom formgivere og produsent. Samarbeidsmodellen kastet av seg en formidabel utvikling for møbelproduksjon som industri og en storhetstid for norsk og skandinavisk møbeldesign.

Et par generasjoner seinere ser situasjonen i Norge og verden nokså annerledes ut. Mangel på forbruksvarer er ingen reell drivkraft, mens storsamfunnets utvikling fortsatt danner bakteppet for et designfag i endring.

VEIEN HJEM

På 90-tallet snakket enkelte stemmer i designmiljøet høyt om en norsk møbelindustri som var blitt sidrumpet og uinteressert i design. Designerens suksess skulle måles i antall internasjonale kontrakter – for det var der ute det skjedde.

I dag er det ikke enten eller, hjemme eller ute. Den digitale plattformen kjenner ingen grenser. Datastyrte maskiner snakker samme språk, selv når ikke operatørene gjør det. På godt og ondt, er ikke designeren lenger like avhengig av tette bånd til produsent.

Heldigvis er norske designere igjen stolte av å jobbe med norske bedrifter og fremsnakke hjemlig industri. Utviklingen har skjedd over et par tiår og i kjølvannet av suksessrike designere med portfolioer som spenner fra det lokale til det globale. Miljøbølgen har samtidig skylt inn over landet, vokst i styrke, påvirket forbruksvaner og tankesett. I dette har vi troen på det norske – at lovverket sikrer arbeidsforhold og miljøvennlig industri. Vi føler oss rimelig sikre på at det som lages i Norge er litt grønnere og litt mer etisk enn importvarer.

Det er nå både legitimt og stas for designere å samarbeide med norske produsenter – som på sin side ser verdien av å profilere design. Samarbeidet er på nytt tuftet på gjensidig respekt for hverandres kompetanse og positiv felles forventning.

HVA TRENGER VI? SÅNN EGENTLIG?

Hver tid har sin estetikk. Likevel: Kan vi i dag velge å være mindre opptatt av det ytre og mer av innhold, kvalitet og etikk? Hva vi designer og for hvem, hvor og hvordan vi produserer er temaer som diskuteres flittig i norsk møbelmiljø.

Og det klassiske spørsmålet: Trenger vi flere stoler? Nja. Vi trenger nok andre stoler som er laget på andre måter. Vi vet, for eksempel, at befolkningen blir eldre og at eldre skal bo hjemme så lenge som mulig. Det følger at flere stoler skal tilpasses dette segmentet, til mennesker som ikke trenger loungemøbler, men stoler med riktig sittehøyde og gode armlener.

Ikke bare trenger vi møbler tilpasset endringer i demografi og levekår, vi trenger bærekraftige løsninger. FNs bærekraftmål stiller krav som er innenfor påvirkningsmandatet til kvalitative designprosesser. Designmiljøet må bidra med økt trykk på innovasjon, ansvarlighet og bærekraft. La oss lytte til den nye generasjonen designere som har miljøtenkning i ryggraden.

Hundreårsprodukt er blitt et nytt begrep som sier noe om viljen til å tenke langsiktig, løfte fram produktlevetid og satse på kvalitet. Det formidler fremfor alt et ønske om å designe produkter med en kvalitet som kan overleve en selv, en vilje til å lage produkter som kan gå i arv.

Når møbler skal ha lenger levetid, blir gjenbruk et viktig fokusområde. Hva gjør vi med møbler som vi ikke har bruk for, men som fortsatt har bruksverdi? Flere firmaer gjør nå business på å tilby rehabilitering av brukte møbler som alternativ til nykjøp.

Det virker opplagt at møbelprodusenter i fremtiden vil tilby service på egne modeller som en del av forretningskonseptet sitt. Når møbler er designet etter prinsippene for sirkulær økonomi, kan de demonteres i sin helhet. Da er veien kort til utskifting og oppgradering. Produksjon og service kan bli to sider av samme næring.

Og på samme måte som folk flest har en blanding av arvestykker og nykjøpte møbler hjemme, ser vi starten på en tilsvarende trend i det offentlige rom, der gjenbruk og nytt blandes for å skape levende interiører, der historien får lov til å sette sine spor.

Samtidsdesign skapes her og nå, i skjæringspunktet mellom fortid og framtid, et bilde på vår tid. Design er både næring og visuell kunst, verdiskapning og kulturarv. Vi velger hva vi etterlater oss.

DOZE→HVILESTOL FOR MUUTO (DK)
ANDERSSEN & VOLL AS
Prosjektansvarlig→Torbjørn Anderssen, møbeldesigner MNIL
Prosjektmedarbeider→Espen Voll, møbeldesigner MNIL
KREDITERING→SIDE 224

Doze fra Anderssen & Voll for Muuto (DK).

Doze leveres også med fotskammel.

Doze

Utviklingsprosessen til Doze var veldig grundig med ulike fullskalamodeller i flere runder. Anderssen & Voll forsøker å bygge alt de designer internt i studioet i 1:1 før de leverer det fra seg: fra mindre interiørgjenstander og helt opp til sofaer.

De har tegnekontor og verksted i samme lokale, og forsøker å holde seg til rene materialer. Doze-modellene ble bygget i bølgepapp og silkepapir. De skisset langs flere parallelle spor uten å komme videre. Forløsningen ble å forenkle konstruksjonen ned til to hovedvolum – en setepute som ble omfavnet av en type «dyne».

Det er lang tradisjon for superkomfortable hvilestoler i Norge og mye av vår nasjonale møbelindustri ble i sin tid bygget opp rundt ulike komfortkonsepter. Språket i stolen har derimot flere referanser til italiensk design og til de tydelige og sterke silhuettene man kan finne i klassisk dansk modernisme. Doze er blitt en slags blanding av en norsk sans for komfort på den ene siden og dansk fremtoning på den andre. Det er tydelig å se overskuddet og overfloden i prosjektet – den tekstile gestikken i stoppingen kombinert med den sjenerøse størrelsen – uttrykker komforten i stolen.

TAWA→BARKRAKK FOR ARIAKE (JP)
ANDERSSEN & VOLL AS
Prosjektansvarlig→Torbjørn Anderssen, møbeldesigner MNIL
Prosjektmedarbeider→Espen Voll, møbeldesigner MNIL
KREDITERING→SIDE 224

Setet og fotstøtte er forsøkt gitt en likeverdig fysisk representasjon.

Tawa bryter med vante konvensjoner og har fått sitt konstruktive språk fra heltreet.

Tawa

Det er lett å tenke på barkrakken som en stol med lange bein og med en eller annen teknisk fotstøtte som underordner seg helheten. Anderssen & Voll mener derimot at slektskapet mellom en konvensjonell stol og barkrakken ikke er så nært i den forstand at i en barkrakk er setestøtte og fotstøtte sidestilte funksjoner.

Tawa – som betyr «tower» på japansk – er et steg i en pågående utforsking av denne produktkategorien, hvor man nettopp gir disse funksjonene en mer likeverdig representasjon. Formspråket er et resultat av at funksjonene er på plass uten at de har forholdt seg så mye til hvordan barkrakker konvensjonelt skal se ut. Tawa har fått en fin skulpturell verdi med et arkitektonisk tilsnitt. Den har noe japansk over seg, samtidig som den representerer en kompromissløs holdning som gjør at man også godt kan komme til å tenke på norske formgivere – som kanskje særlig Peter Opsvik.

Tawa kommer i heltre eik og er behandlet med en slitesterk oljevoks som vanligvis brukes på flyplassgulv.

Ariake er et japansk møbelmerke grunnlagt av fabrikkene Legnatec og Hirata Chair. Begge produserer møblene sine i byen Morodomi. Ariake er oppkalt etter det nærliggende Ariakehavet. Ariake betyr «daggry» på japansk og dette symboliserer en ny start for to tradisjonelle møbelprodusenter i den forstand at de samarbeider med en gruppe internasjonale designere med sikte på det internasjonale markedet.

Samarbeidet med Ariake tar form som workshops der de ulike designerne samles på fabrikkene i Japan og jobber sammen med de lokale håndverkerne i faktiske prototyper i 1:1. Kolleksjonen fremstår som en blanding av samtidige behov og designprinsipper kombinert med vår vestlige forståelse av japansk kultur.

OUTLINE HIGHBACK WORK→SOFA FOR MUUTO (DK)
ANDERSSEN & VOLL AS
Prosjektansvarlig→Torbjørn Anderssen, møbeldesigner MNIL
Prosjektmedarbeider→Espen Voll, møbeldesigner MNIL
KREDITERING→SIDE 224

Outline-serien kan nå også tilby en komfortabel og skjermet arbeidsplass. Oppbevaringsenheten samt arbeidsplan er i gjennomfarget Valchromat.

Outline Highback Work

En av Anderssen & Volls erfaringer med å tegne sofaer er at det som regel er en hovedperson i familien – den originale varianten der alle proporsjoner og detaljer sitter som støpt. Enten er 2-seteren finest eller så er det 3-seteren som stemmer best.

Etter deres mening er Outline en sofa som skalerer veldig godt: den høyryggede kontraktsvarianten kjennes like harmonisk ut som 3-seteren til hjemmebruk – eller den lille studioversjonen på 140 cm med grunnere setedybde til bruk i små rom.

Highback Work er nyeste tilskudd til familien – den er blitt en komfortabel og skjermet arbeidsplass. Allerede før lansering ble prototypen et ettertraktet krypinn for de som arbeider i showroom'et i hovedkvarteret til Muuto i København. Det opplevdes som et stort kompliment til møbeldesignerne.

Samarbeidet Anderssen & Voll har med Muuto strekker seg helt tilbake til før Muuto ble grunnlagt som firma. Det er et samarbeid preget av fortrolighet, langsiktighet og ro. Produkter som sofaene Oslo og Outline er blitt sentrale elementer i kolleksjonen som også har vært med å definere det overordnede uttrykket i Muuto som merkevare.

HIVE→PROTOTYP UTVIKLET TIL UTSTILLING I MILANO 2019
BERG & HINDENES
Prosjektansvarlige→Anders Berg & Steinar Hindenes, møbeldesignere MNIL
KREDITERING→SIDE 224

Skuffekasse i oljet heltre eik.

HIVE

Modellen består av to skuffemoduler i to lengder. To små moduler går opp i en stor modul.

Dette er «skuffekasse» som kan stå hver for seg, eller stables i ønskede høyder og sammenstillinger. En kan starte med en «skuffekasse» og senere utvide etter ønske og behov.

Materialet her er oljet heltre eik. Ved en produksjon vil andre treslag også være aktuelle. I tillegg vil også modulene være fargebeiset i noen utvalgte farger. Én vil da kunne kombinere «skuffeboksene» i naturtre, i flere fargekombinasjoner – eller helt ensfargede sammensettinger.

Hive har en god funksjonell egenskap og stor fleksibilitet med sine varierte sammenstillinger. Dette gir også en sterk og egenartet visuell karakter. Inspirasjonen har Berg & Hindenes fra vestlandsk bordkledning og fra bikuber. Modellen ble juryert til å være med på den store norske utstillingen Norwegian Presence i Milano, under møbelmessen, Salone del Mobile 9.–12. april 2019. I regi av DOGA + Klubben og Norwegian Crafts. Modellen ble her lansert og presentert med en stor modul + to små moduler, stablet oppå hverandre. Overflate i oljet heltre eik.

FARGEBØLGEN→HELSEMØBELSERIE FRA HELLAND MØBLER
GOTTLIEB PALUDAN ARCHITECTS
Prosjektansvarlig→Urd Schjetne, interiørarkitekt og møbeldesigner MNIL
Prosjektmedarbeider→Karen Naalsund, interiørarkitekt og møbeldesigner MNIL
KREDITERING→SIDE 224

Minibølge i hjemmebasen. Enkel og morsom.
Møbler som kan ta ut litt aktivitetstrang.

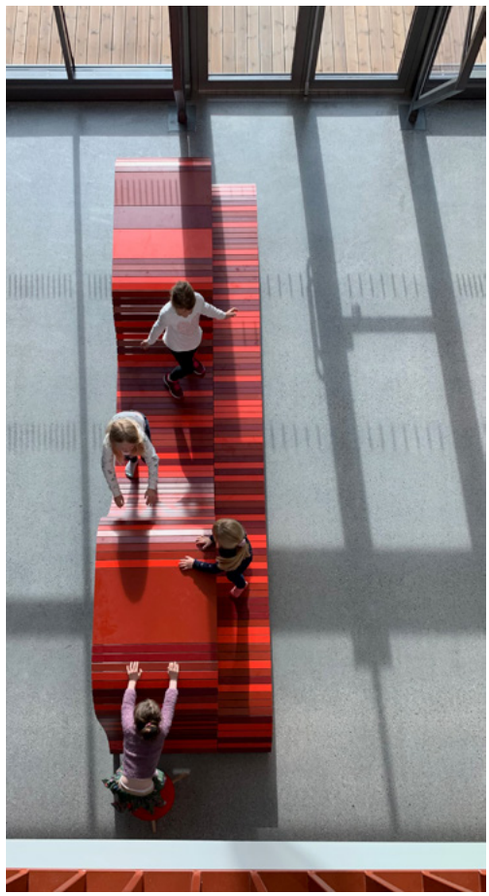

Møblene skal være et vesentlig estetisk blikkfang
i et ellers svært stort areal som atriet er.

Fargebølgen

Kan interiørarkitekter bidra til en verden med mer lek? Kan man viske ut grensene mellom barn og ungdom ved at møblene nettopp gir boltreplass for ulike aldre? Og ikke minst – lage møbler som er rause, vakre og fargerike på samme tid.

Fargebølgen er en serie på seks store møbler spesialdesignet for Nye Sandnes og Bjørnevatn skole hvor Gottlieb Paludan Architects hadde interiørprosjektering av løst inventar. Konsept og detaljering ved Lene Angen Walstad sammen med Urd Schjetne. Tidlig i prosjektet var de på studietur med en engasjert brukergruppe og så at det ofte var utfordrende å få til god møblering av åpne arealer på skoler. Videre hadde de en 1.–10. skole hvor barna varierte svært mye i størrelse og interaksjon. Det var viktig for brukergruppen å skape fellesskap på tvers av trinnene. Kunne de utvikle møbler som bidro til dette? Med disse to hovedutfordringene gikk de i gang.

Interiørarkitektene hadde lyst å jobbe aktivt med farger. Farger er et sterkt element fra arkitektens side og i samspill var det spennende for dem å berike dette. De dype rødfargene ble brukt som en rød tråd. Det å velge mange rødfarger som er i slekt gjør at det ikke er så farlig om de flyttes rundt. Variasjonen skaper liksom raushet – et fargerikt fellesskap. En rik palett på smale lameller gjør det dessuten mulig å skifte ut enkeltelementer med andre farger, slik blir løsningen svært bærekraftig over mange år. Her må det gjerne komme noen nye farger til etter hvert.

Det er alltid fristende å skape noe mykt fra det harde. Såpass hard bruk gir fort litt kantete form med mindre man har avanserte produksjonsmetoder og høy prisklasse – noe man ikke hadde i dette prosjektet. Her hadde de et stort rom preget av trappeamfi og stive rekkverk, hvor de lot seg inspirere av stripene til smale lameller. «If you can't beat them – join them» ble konseptet deres – spill med og ikke i mot.

Interiørarkitekten har lyst til å trekke frem samarbeidet med møbelsnekker. Første pristilbud var 50% over budsjett. Her hadde de stor tillit hos oppdragsgiver som ga ok på å starte samarbeid selv om prisen lå alt for høyt, det er ikke alltid innkjøpsordninger muliggjør dette. Tett samarbeid med møbelsnekker og få endringer underveis i konseptet førte til at de fikk til en smart konstruksjon som reduserte kostnadene – og prosjektet ble gjennomført. Lamellene har ingen skruer, men en plugg på undersiden som elegant passer i et spor. De kan enkelt monteres og demonteres. Materialbruk er bevisst valgt utfra holdbarhet med laminat på toppen og ask på sidene.

Det aller viktigste elementet i utvikling av denne serien er naturligvis bruken. Her hadde de en fantastisk utfordring i at elevene ved denne skolen var fra 1.–10. trinn og at elevene ønsker seg og trenger helt ulik interaksjon. De små hopper, sklir, gjemmer seg og sitter lite stille. De store henger, ligger, sitter og slenger – men trenger kanskje et lite puff til fortsatt lekenhet. Ved å lage ulike sittehøyder blir møblene åpne for mange typer bruk. Møbler som er åpne, ikke helt tydelige i sin bruk utfordrer kreativiteten. I seg selv innbyr de og skaper interaksjon. Da skolen åpnet, omfavnet elevene møblene momentant nesten før de var montert. Rektor melder gledelig at de fortsatt gjør det. Oppdraget er utført, og Gottlieb Paludan Architects har bidratt til en mer fargerik og leken verden.

Den blå bølgen på toppen av amfiet er «Himmelrommet, der kan ungdommen slenge seg rundt, man kan ligge og se opp gjennom skylighten på nordlys og stjerner». I Himmelrommet er benken mye bredere, den hviler mer, er enklere i formen. Dette er et roligere sted.

Kantine. Sterke farger, stor og kraftig form – rom for alle.

←
I løpet av én dag bygget og installerte MakersHub stuntet «Tre benker med verdighet» i parken på Elgsletta i Oslo sentrum.

HVEM HAR RETTEN TIL BYENS UTEROM?→TRE BENKER MED VERDIGHET
MAKERSHUB ARKITEKTUR AS
Prosjektansvarlig→Else Marie Abrahamsen Egenes, interiørarkitekt MNIL
KREDITERING→SIDE 224

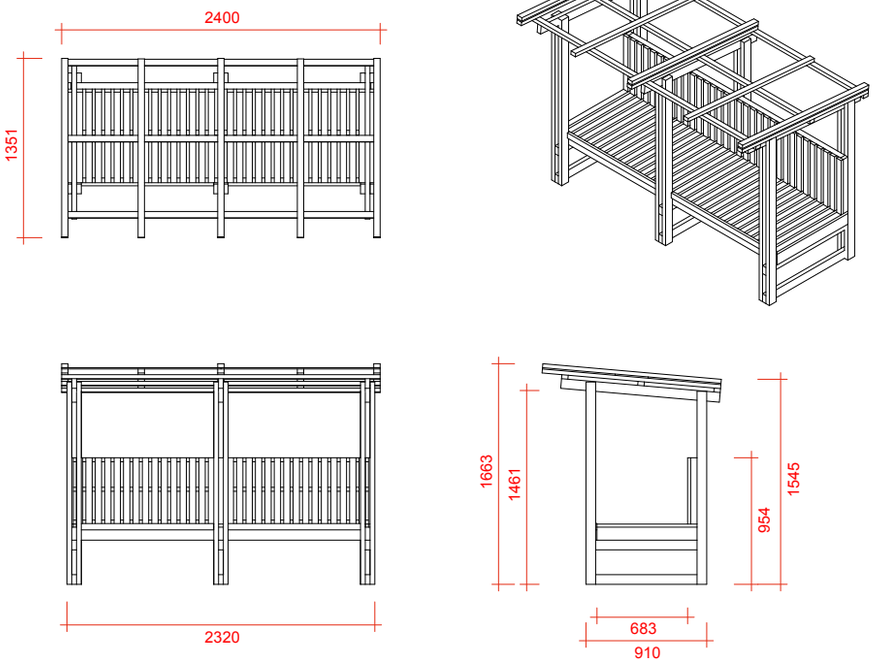

De designet en enkel benk, som de i fellesskap med andre frivillige bygget tre eksemplarer av, og plasserte ut i parken.

Tre benker med verdighet

I teorien har vi alle samme muligheter til å bruke det offentlige rom, men i praksis er det ikke alltid slik. Rusbrukere anvender det offentlige rom mer enn de fleste av oss andre, og mange er henvist til å oppholde seg i byens rom på alle tider av døgnet – og året rundt. Derfor mener MakersHub deres tilstedeværelse, behov og bruk er viktig å ta høyde for når urbane byrom skal utformes – eller oppgraderes.

For det første fordi de har krav på å bli anerkjent som likeverdige borgere med rett til å oppholde seg i byens rom. Og for det andre, fordi man er nødt til å håndtere de sosiale problemene som nå en gang finnes i Oslo.

Selv om man kunne ønsket seg et samfunn uten hjemløshet og misbruk, forsvinner ikke de sosiale problemene ved bortvisning eller fjerning av benker. Det handler ikke bare om å planlegge for det samfunn vi gjerne vil ha, men også for det som allerede finnes i dag. Hver dag opplever rusbrukere å bli bortvist, diskriminert og ikke tolerert i byens rom. Hvordan kan man som designer ta tak i en slik problemstilling og være med på å skape endring i hovedstadens bybilde?

Sammen med Growlab Oslo, har dette vært et tema som MakersHub sterkt brenner for, og de ønsker å skape en endring i hvordan man planlegger og oppgraderer uterom.

I løpet av én dag bygget og installerte de stuntet «Tre benker med verdighet» i parken på Elgsletta i Oslo sentrum. Stuntet var en del av Action City, en byaktivistskole som Growlab Oslo arrangerte som en del av Oslo arkitekturtriennale 2019 (Utplasseringen av benkene var ikke en del av Oslo arkitekturtriennale).

De designet en enkel benk, som de i fellesskap med andre frivillige bygget tre eksemplarer av og plasserte ut i parken. Benken hadde en enkel funksjon: den skulle tilby et sted å sitte under tak til de rusbrukere som oppholder seg i området rundt elgstatuen. De ønsket å belyse at disse brukerne av offentlig rom også trenger et sted å være som er tilrettelagt for dem. Etter to uker fikk MakersHub pålegg om å fjerne installasjonen – og benkene ble så flyttet til en bakgård på et hospits. Benkene ble veldig godt mottatt av brukerne, og de var i hyppig bruk de to ukene de fikk stå. Håpet er at dette er en liten start på en lengre debatt om hvem som har retten til å bruke det offentlige rom.

FORA FORM
FORA FORM

INNLEDNING SHOWROOM

TEKST→INGEBJØRG BERG HOLM & INGHILD DYRNES KARLSEN,
INTERIØRARKITEKTER MNIL,
LINK ARKITEKTUR AS, TEAM BERGEN

Fora Form, utstillingsområde på Stockholm Furniture Fair 2018.
LINK Arkitektur AS. Team Bergen.

←
Fora Form, utstillingsområde
på Stockholm Furniture Fair 2017.
LINK Arkitektur AS. Team Bergen.

Kampen om oppmerksomheten

Showroom og messestands skal være salgsfremmende. Designerens oppgaver er å forme rom som skaper begeistring og interesse, og bygger opp under merkevaren. Det er produktene som skal stå i fokus, og det er salg som til syvende og sist er formålet.

Salgs- og produktmesser er inntrykksmettede sfærer. For å fange besøkende, deltar utstillerne i et våpenkappløp av ulike virkemidler. Spektakulært utformede messestands utgjør det tunge visuelle skytset. Men i kampen om oppmerksomheten bombarderes besøkende med andre sanseinntrykk. Duft av espresso fra en stand, lyden av poppende champagnekorker fra en annen, det er fingermat og goodiebags, lysshow og forelesninger.

Å trekke publikum til standen er første utfordring, men slaget er ikke vunnet med det. Målet er å få mulighet til å kommunisere, slik at merkevaren og produktene oppleves som relevante. Når alt kommer til alt, er det ingen vits i å huskes for messens kuleste bar. Det er produktene man ønsker å samtale rundt.

Vi aner en tendens til at stadig flere aktører trekker seg ut av messenes slagmark, for å fokusere på territorier hvor man selv har kontrollen. På en arena hvor man selv setter premissene, ligger gjerne muligheter for enda tydeligere merkevarebygging, formidling av budskap og identitet, samt målrettet salgsarbeid.

Et godt utformet showroom både stiller ut og demonstrerer produktene. Et showroom er en langt større flate enn en stand, og kan utformes med varierte soner. Som på en messestand kan man løfte fram produktene som statiske utstillingsobjekter, og benytte lyssetting, farger og andre effekter til å skape den nødvendige wow-effekten. Men produktene kan også settes i større sammenhenger og miljøer, og inngå mer naturlige i rommet. Slik kan produktdemonstrasjonen bli en naturlig del av vandringen gjennom rommene, i en helhetlig opplevelse.

En messestand er en enkeltstående hendelse, et øyeblikk som fanger og forstørrer tendenser i tiden. Når designeren fokuserer virkemidlene mot produktene, kan en stand være svært effektiv kommunikasjon som fester seg i minnet. Et showroom må utformes for varig bruk. Fleksible rom med gjennomtenkte planløsninger og overflater gir muligheter for utvikling og endring. Slik kan rommet møte trender og vise fram produktene i settinger som stadig oppleves som relevante.

Vi i Link Arkitektur har med oss alle disse faktorene i vårt arbeid når vi utformer showroom og messestands. Vi opplever det som både spennende og utfordrende å designe for de ulike behovene som stilles til de to forskjellige utstillingsarenaene. Her får vi mulighet til å tenke enda mer konseptuelt og eksperimentelt enn ellers. Det er også særlig interessant å bli utfordret på løsninger av mindre permanent art enn vi ellers jobber med, da de ofte bare varer noen dager. Dette gir helt egne føringer både når det gjelder økonomi, materialvalg, konstruksjoner og miljøhensyn.

Kampen om oppmerksomheten kan ikke vinnes en gang for alle. Publikums interesse må erobres igjen og igjen, gjennom målrettet og gjennomtenkt bruk av forskjellige virkemidler. Messestand'er og showroom kan være god ammunisjon, og gjennom smart design – som underbygger og tilfører verdi til merkevaren og produktene – kan de være et helt arsenal.

NORAS HJEM→BOLIG-SHOWROOM→OSLO
AS SCENARIO INTERIØRARKITEKTER
Prosjektansvarlige→Linda Steen,
Marte Roverud Fredriksen, interiørarkitekter MNIL
KREDITERING→SIDE 224

Nora fabrikker i Norabakken. Navnevalget ble enkelt: Noras hjem.

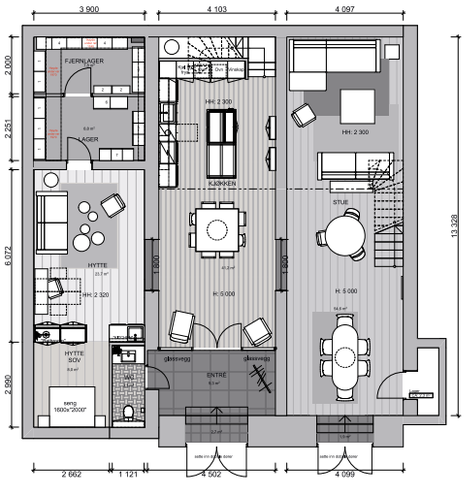

1. ETASJE
155 M²

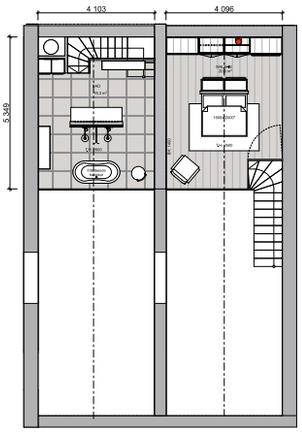

MESANIN
39 M²

Et stort og sosialt kjøkken.

Materialvalget er nøye gjennomtenkt og basert på god kvalitet og naturlige materialer, men også med tanke på varighet og miljø.

Noras hjem

Da lokalet, med de hvelvede takene på fem meter plutselig stod ledig, grep Scenario sjansen og fikk kloa i det. En spennende tanke som lenge hadde kvernet i Linda Steens hode, kunne endelig komme ut i livet. Noras hjem er et nytt bolig-showroom, skapt av Scenario Interiørarkitekter, som skal vise aktuelle produkter. Showrommet viser elementer fra en rekke leverandører – både bygningselementer, belysning, samt fast og løst inventar.

Etter flere reiser i utlandet, og besøk av nye og inspirerende showroom, ønsket Scenario å skape en slik arena også i Oslo. Visjonen var å skape en møteplass for interiørarkitektene, leverandørene og kundene. Et sted hvor de kunne skape et inspirerende miljø, og hvor ulike leverandører kan stå side ved side og sammen skape og fronte gode produkter. Noras hjem har blitt en slik møteplass.

De ønsker at showrommet skal bidra til at kunden kan oppdage nye produkter og se bredden og variasjonen i en intim setting som et hjem. Ved å se, ta og føle på vil det være enklere å ta de valg og beslutninger som kreves i et oppussingsprosjekt. Noras hjem skal være et sted hvor du kan bli inspirert, forenkle beslutningsprosessen og dermed gjøre det lettere å ta de rette valgene for deg og skape de omgivelsene du drømmer om.

Lokalet ligger rett ved siden av Scenarios kontorer i tidligere Nora Industriers gamle lokaler. Her måtte det en total rehabilitering til for å realisere drømmen, en leilighet med alt det innebærer; kjøkken, stue, soverom og bad. I tillegg har de laget en liten «hytte»-avdeling. Alle eksisterende vegger måtte fjernes, og ny infrastruktur bygges opp på nytt: med strøm, vann, ventilasjon, mesaniner og nye gulv. Det eneste som er bevart er vegg- og takstrukturen med sine vakre buete hvelv på fem meter, og grove pussete vegger.

I utviklingen av konseptet tok Scenario utgangspunkt i de historiske lagerlokalene og tanken om å bygge opp en leilighet i Scenarios ånd. De ønsket at stedet skulle

Ved å se, ta og føle på vil det være enklere å ta de valg og beslutninger som kreves i et oppussingsprosjekt.

Flere møbelleverandører stiller ut sine produkter. Disse har alle sine særegne produkter og identiteter som ikke konkurrerer med hverandre.

gi assosiasjoner til de gamle lokalene, kombinert med en tydelig identitet og de kvaliteter de liker å jobbe med. I spenningsfeltet mellom den industrielle arkitekturen og det stilrene, moderne formspråket, fikk de frem stedets særegne intime identitet.

Basert på ønsket om å skape stedstilhørighet til lokalet, gamle Nora fabrikker og adressen i Norabakken, falt valget enkelt på at stedet skulle hete Noras hjem. En god referanse til både stedet og hva som skal presenteres i lokalet.

Lokalet ligger på bakkenivå, og er godt synlig i bakgården i Pilestredet 75 C. I første etasje finner man entre, gjestetoalett, et stort og sosialt kjøkken, stue og en egen «hyttedel». Ved å lage store åpninger i begge veggene skapte de en fin åpenhet og flyt i lokalet og koblet på en måte kjøkken, stuedel og hyttedel sammen. På mesaninene finner vi et stort bad, og et soverom med garderobe. De ulike sonene i lokalet har også ulike gulv som harmonerer godt med hverandre, samtidig som man får vist frem de ulike varianter av flis- og parkettgulv. De monterte to trapper i lokalet opp til de to mesaninene, to ulike design for å vise variasjon i både formspråk, løsning og pris.

Materialvalget er nøye gjennomtenkt og basert på god kvalitet og naturlige materialer, men også med tanke på varighet og miljø – for å skape bærekraftige og varige løsninger. Interiøret vil stadig vekk variere noe, for å ha en kontinuerlig inspirasjonsfaktor. Men vil overordnet være stramt, moderne og tidløst. Scenario har tegnet all fast innredning for dette konseptet, og fått det produsert og levert av møbelsnekker.

Flere møbelleverandører stiller ut sine produkter. Disse har alle sine særegne produkter og identiteter som ikke konkurrerer med hverandre, men heller fremhever og står elegant side om side. På denne måten klarer de å treffe det brede spennet de har hos sine kunder. Flere ulike sofaer, spisestuestoler og lenestoler, spisebord, tepper, lamper m.m. står elegant plassert i lokalet – akkurat som i en leilighet.

INNLEDNING
UTSTILLINGER

TEKST→AUD DALSEG, INTERIØRARKITEKT MNIL

←
Keeping an Eye on the World, Catherine Opie,
Henie Onstad Kunstsenter, 2017.
Torsteinsen Design AS.
Foto→Øystein Thorvaldsen/Henie Onstad Kunstsenter

Mine kolleger Hilde Mortvedt og Leif Volmar Lindberg har arbeidet med andre utstillingsgrep enn de jeg har benyttet, som her i jubileumsutstillingen for NIL i 1996. Her inviteres betrakteren inn i utstillingen, til å kjenne etter og utforske rom. I andre utstillinger er publikum med på å montere utstillingen, eller de ledes fra tablå til tablå, nærmest som i en film. Det vi har felles er utdanningen fra SHKS, nå KHiO, men fra ulke tidsepoker. Jeg er preget av skolens estetiske idealer fra 1950- og 1960-tallet, med romlige komposisjoner hvor deler forholder seg til helheten, mens de er preget av designidealer på 1970- og 1980-tallet, med vekt på medvirkning og bruk av mer scenografiske virkemidler.

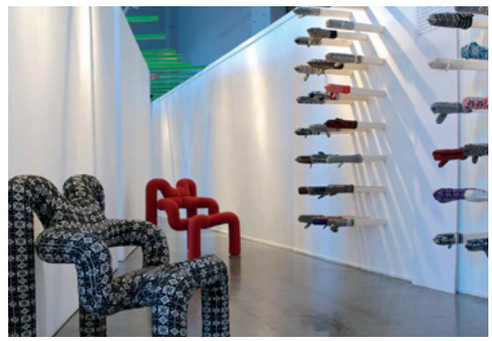

Aud Dalseg, Den norske husfliden 115 ÅR.
Rådhusgalleriet, Oslo i 2007.

Runa Klock, *Den farlige prisen*, Nobels Fredssenter, Oslo, 2016. Utstillingskonseptet er bygget opp rundt teaterscenes gjenkjennelige estetikk. I utstillingen tar vi deg med bak kulissene hvor du kan fordype deg i det som skjedde.
Foto→Johannes Granseth/Nobels Fredssenter

Tredimensjonal opplevelse

I dag drukner vi i visuelle inntrykk både i reklameverdenen og via dataskjermene som vi alle må forholde oss til enten vi vil eller ei.

Utstillinger kommer og går og vi greier nesten ikke å følge med i alle tilbudene, men ennå snakker man om verdensutstillingen i Paris i 1889 og utstillingen på Frogner i 1914. I Paris står Eiffeltårnet som en sterk påminnelse; som ble reist ved hovedinngangen til verdensutstillingen. Og her hjemme har vi de hvite paviljongene i Frognerparken som minner oss om den store begivenheten. Det var for øvrig ikke en park i 1914, men jordene til Frogner hovedgård. Den store utstillingen på Frogner går det fremdeles gjetord om.

I dagens visuelle verden skal det mye til å bli husket i generasjoner, bortsett fra store kunstneres arbeider som nesten er uavhengig av selve monteringen. Arbeidene er så sterke at de taler for seg. De store brukskunstutstillingene etter freden 1945 i Kunstnernes Hus huskes i alle fall av min generasjon. Den gang spilte selve utstillingsmonteringen en viktig rolle. Alle inntrykkene fra disse utstillingene har nok inspirert meg til å arbeide med utstillinger som jo i prinsippet er en interiøroppgave. Vi møblerer rommene med det som skal stilles ut. Jeg slår et slag for interiørarkitektutdannelsen som er godt egnet for å lage utstillingsarkitektur. Interiørarkitekten er utdannet til å tenke rom og behandle rom. Med ordet utstilling tenker man på noe visuelt. En utstilling skal gi den besøkende en opplevelse. Den skal formidle et budskap i et gitt rom, trangt eller stort. I tillegg til utstillingens tema er rommets form en utfordring for utstillingsarkitekten.

Utstilling og rom henger sammen, man har separatutstillinger, kollektivutstillinger, temporære utstillinger og faste utstillinger. Utstilling i lavloftede, trange rom eller i store saler bør uansett være en visuell opplevelse. Den kan være vakker, harmonisk eller provoserende. God tilgjengelighet gjelder i alle former for rom. I faste utstillinger kan man legge mye av utgiftene i montering av utstillingen. Den må kunne tåle tidens tann og stå over lang tid, gjerne i årevis. Ikke for lange tekster, men korte og konsise. Etter mitt skjønn skal man ikke lese seg gjennom en utstilling. En utstilling er først og fremst visuell.

GJENBRUK

Montering av utstillinger er gjerne et stort økonomisk løft. Utstillinger kan gjøres rimelige ved å ha noen enkle materialer oppbevart fra gang til gang. Det er altfor mye bruk og kast når man setter opp utstillinger. En institusjon eller et galleri kan for eksempel ha et sett plater i ulike størrelser, pluss stokker i ulike lengder, klosser, enkle montre etc. Det er sammensetningen fra gang til gang som forandrer rommet og gir publikum en ny opplevelse. Med variert lyssetting, bruk av lyd og farger kan rommet også endres. Rimelige hjelpemidler brukt på riktig måte kan ha stor effekt. Uansett hvor kort eller lenge utstillingen skal stå må rommet først og fremst behandles med det som skal stilles ut. Min filosofi er at man ikke skal bruke så mange utenforliggende effekter, men lar plassering av det man skal stille ut være med å skape opplevelsen.

I dag hvor store og små forholder seg til skjerm fra morgen til kveld vil man i en utstilling betrakte det som stilles ut fra mange vinkler. Utstillinger er ikke utdaterte, men et viktig supplement til dataskjermen. En utstilling vil gi den besøkende en tredimensjonal opplevelse som skjermen mangler.

BALANCE→OSLO DESIGN FAIR→LILLESTRØM
DESIGN I SENTRUM AS
Prosjektansvarlig→Eili Frøholm Olsen, interiørarkitekt MNIL
KREDITERING→SIDE 224

Inspirasjons- og hvileområde for publikum.

Lette gloriosa leker i rammen til vegguret.

Taket i korridoren besto av en kombinasjon av spiler som lot lyset sive inn, og tette paneler kledd med tung mose. Gjenbruk er en naturlig del av prosessen når Frøholm og Leren samarbeider; alle materialene Leren bruker er naturlige og kan gjenbrukes eller nedbrytes på naturlig vis.

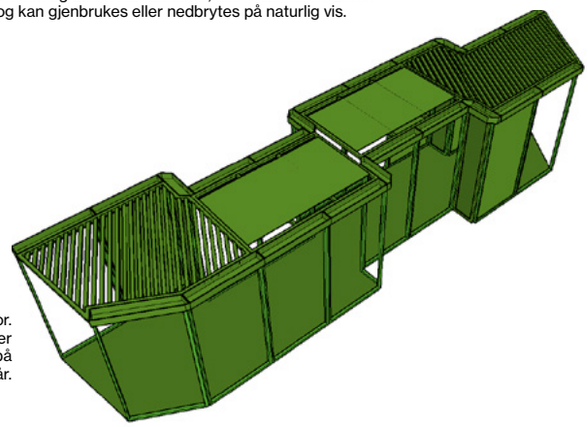

Opplevelseskorridor. Rammeverket som ble bygget opp her ble gjenbrukt til ny utstilling på Hagemessen samme år.

Interiør og natur i balanse

Frøholm og Leren ble invitert av Nordic Living/Oslo Design Fair til å designe et inspirasjons- og hvileområde for messen som ble avholdt i Lillestrøm 23.–25. januar 2019.

Med konseptet BALANCE stilte duoen på nytt spørsmål rundt forholdet mellom interiør og natur, og søkte å utfordre grensene mellom interiørarkitektur og blomsterdesign på en ny og spennende måte. Med base i interiørverdenen har Frøholm en visjon om uttrykk og helhetlig opplevelse som hun formidler til Leren, som på bakgrunn av dette velger ut botaniske elementer som formidler og representerer et slikt uttrykk. Sammen konstruerer duoen nye og uventende rom og opplevelser.

I arbeidet med å forme standen ble mye tanke lagt i publikumsflyt, og viktigheten av å skape et inviterende og positivt volum. Standen skulle inspirere, og plassering av produkter og diverse elementer skulle kunne innlemmes, samtidig som publikum skulle kunne oppleve ro og hvile.
To elementer, som besto av en grønn korridor og en skyggevegg, ble nøye posisjonert og bygget opp med rammeverk, botaniske materialer, og lys- og skyggevirkninger. Som et rom i rommet delte rammeverket standen opp i flere avgrensede områder som de besøkende kunne bevege seg rundt og igjennom. Den grønne delen var en opplevelseskorridor som ledet publikum gjennom variert grønt terreng til skyggeveggen på andre siden; et veggelement med frem-og-bakside for projisering av skygger. Sammen lekte duoen seg med former, volumer, farger, produkter og botaniske elementer til de fant den rette kombinasjonen av tett og åpent uttrykk. Frøholm med en hard hånd om romopplevelse, helhet, bevegelsesmønster og lyssetting. Leren med introduksjon av ruscus, mose, blomstrende kreasjoner og de organiske linjene som trekker publikumet «ut av interiøret og inn i naturen» og skaper den estetiske prikken over i'en.

Skillet mellom interiør og natur viskes ut.

I enden av den fargesterke korridoren møtes publikum av et svarthvitt skyggespill. Frøholm samarbeidet tett med lysdesigner for å få til ønsket virkning ved skyggeveggen.

I dagens interiørtrend er plantematerialer representert med blomstertapeter og kompakte mose-/plantevegger. Frøholm og Leren ønsket å vise at levende vegger kan være så mye mer. De to elementene som utgjorde standen tok utgangspunkt i henholdsvis Frøholms interiørverden og Lerens blomsterverden. Blomsterdesignerens botaniske elementer fylte rammeverket som interiørarkitekten hadde kreert på tegnebrettet og sammen dannet de volum og rom. Elementene hørte sammen og spilte på lag, men de utfordret også hverandre. Skyggeveggen bestod av et enkelt rammeverk med papir som ble lyssatt fra én side. Her fikk publikum en todelt utstillingsopplevelse; på en side sto produktene i farger og kunne tas og kikkes på, på den andre siden danset flotte skygger av produkter sammenstilt med de botaniske kreasjonene til Leren i svart-hvitt over lerretet. Lyder av fuglekvitter akkompagnerte skyggene og skapte en meditativ effekt.

Den grønne korridoren var bygget opp på lignende vis, men rammeverket ble fylt med botaniske materialer for å gi det uttrykket og følelsen duoen ønsket. Ved inngang og utgang hadde korridoren et lett uttrykk med eføy og ruscus, mens midten hadde et tyngre preg med mose, furu og en deilig lukt av skog og natur. Det føltes som om det grønne grodde ut av treverket, hadde viklet seg inn i sprinkler i taket, og blandet seg med produktene. Lyset kastet skygger på både interiør- og botaniske elementer slik at de smeltet sammen og ble en symbiose av interiør og natur. Fuglekvitter og diffuser med eterisk olje av sibirsk furu forsterket sansene opp mot skog og natur, og inviterte publikum til å ta en pause fra messen, og tre «ut i naturen».

Den grønne korridoren ble sammensatt av rammer i to forskjellige størrelser hvor de minste ble plassert 90 grader på de største for å lage små nisjer på inn- og utsiden av korridoren og dermed også plass til varierende botanisk uttrykk, men også egne «lommer» til fremheving av produkter. På toppen designet Frøholm blomsterkasser som fungerte som potteskjulere og tillot større og tyngre grønne vekster, også i jord. Oppbygningen var viktig for å skape et stødig element med mye variasjon, men også for å kunne demonteres og gjenbrukes i andre sammensetninger.

Fargevalget var også annerledes enn i et «tradisjonelt interiørprosjekt». I og med at rammeverket skulle sidestilles grønne planter, og helst blande seg med disse slik at det føltes som ett, ble grønnfargen valgt mest mulig lik gress- og plantefarge; en ganske heftig og sterk farge som vakte oppsikt helt til ruscus og mose kom opp; da falt alt på plass.

Frøholm er prosjektleder og sørger for helheten i dialog med snekker, lystekniker, maler og blomsterdesigner. Leren er en kreativ håndverker som jobber fritt med sine kreasjoner innenfor gitte rammer. Blomster og plantevalg ble nøye utvalgt i forhold til åpne rom i korridoren og i dialog med Frøholm. Duoen opplever at de beste resultatene kommer når konsept og ramme for prosjektet er helt klare og begge jobber mot samme overordnede uttrykk, men fritt innenfor hvert sitt fag. Da klarer de å utfordre og overraske hverandre, og på den måten pushe grenser i hvert samarbeidsprosjekt.

Med verket BALANCE ønsket duoen å utfordre og inspirere utstillere og publikum til å tenke annerledes rundt bruken av naturelementer i design av showroom, butikker og egne hjem. Når man jobber med fagene sidestilt og forsøker å viske ut grensene mellom disse, kan en plante kaste flotte skygger på en vegg og eliminere behovet for vegghengt kunst. Eller en romdeler kan fremtre fra hengende eføy. Med å ta i bruk planter, blomster og botanikk skapes ikke bare levende, men også pustende vegger, og vi nærmer oss naturen i større grad. Alle materialene Leren bruker er naturlige og kan gjenbrukes eller nedbrytes på naturlig vis. Gjenbruk er en naturlig del av prosessen når Frøholm og Leren samarbeider; botaniske materialer gjenbrukes i nye prosjekter, og rammeverket som ble bygget opp her ble gjenbrukt til ny utstilling på Hagemessen samme år.

INTERIØRARKITEKTUR PÅ GJENLÅN→TI OBJEKTER 2009–2019→RAM GALLERI→OSLO
KAELS STUDIO AS
Prosjektansvarlig→Morten Steen Kaels, interiørarkitekt og møbeldesigner MNIL
Prosjektmedarbeider→Karl Marius Sveen, møbeldesigner MNIL
KREDITERING→SIDE 224

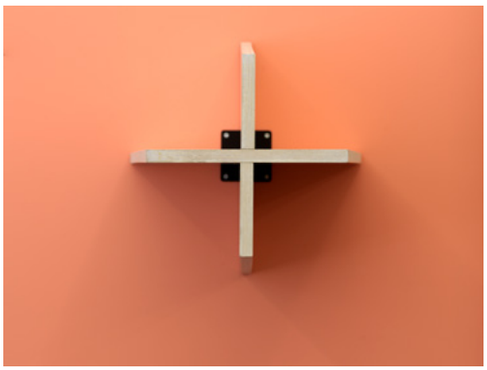

Detalj av sammenleggbart bordsystem for Galleri Format.

Skolepulten til KHIO, Treningsapparat Aktiv Mot Kreft
og salgsmøbel for Kon-Tiki Museet.

På gjenlån

Å stille ut arkitektur eller interiørarkitektur er en utfordring i seg selv. Kaels Studio samlet ti objekter fra prosjekter de har utført de siste ti årene, satt sammen til en helhet. Interiørarkitektur på Gjenlån, Ti objekter 2009–2019, i Ram Galleri 26.09–27.10 2019.

Svært mange av de bygningene som skal bygges i verden er allerede bygget. Andelen kan variere, men tallet er uansett høyt. Det vil si at det finnes masse rom, innenfor det ytre skallet, som skal tilpasses, transformeres, suppleres og brukes. Det er dette Kaels Studio liker aller best å jobbe med.

Alle gode arkitekter ser dette som den beste måten å utnytte råvaren man har til rådighet. Mens bygningsarkitekten leter etter de beste måter å utnytte tomten på; beliggenhet, topografi, solforhold med mere, studerer interiørarkitekten mulighetene innenfor skallet.

Alle prosjekter har et interessant utgangspunkt, hvis oppdragsgiveren også er åpen for muligheter utover det de har sett før. I de utstilte prosjektene har de lett etter byggets materialverdi, kulturell eller historisk verdi i tillegg til den funksjonelle. Svarene er resultatet av grundig tankearbeid og analyse.

Man kan ikke stille ut hele interiøret, men Kaels Studio viste ti løsninger/objekter som har vært sentrale i noen av prosjektene deres. I utstillingen viste de elementer som ikke ble tegnet for å stå sammen, men i utstillingen blir de satt sammen i en sammenheng. Objektene er generøst gjenlånt fra deres oppdragsgivere, og når utstillingen er over skal de tilbake på sin opprinnelige plass. Uten utfordrende og samarbeidsvillige oppdragsgivere ville aldri utstillingen blitt til.

FRA D2, «Å STILLE UT INTERIØRARKITEKTUR»:
«Vi har samlet ti objekter fra prosjekter vi har utført de siste ti årene. Å stille ut arkitektur eller interiørarkitektur er en utfordring i seg selv. Skal man stille ut arkitektur, stiller man vanligvis ut modeller – med interiørarkitektur viser man vanligvis plakater av arbeidene. På denne utstillingen har vi trukket ut ti objekter som er spesielle

Historisk Tombola for kunstinnsamling for Bildende Kunstneres Hjelpefond.

Spesialdesignet betraktermøbel for utstillingen Munch 150 på Nasjonalmuseet.

Display-møbel for kunstsamling Norad.

for oss, forteller Kaels».

FRA ARKITEKTNYTT:
«Kvifor er det viktig å stilla ut interiørarkitektur? Det er viktig å kommunisera all type arkitektur i ein annan samanheng, fordi ein då kan laga eit meir konsentrert bilete av kva ein ønskjer å seia, seier Kaels.»

Utstillingen satt sammen fra utvalg fra Kaels Studios egen portefølje de siste ti årene. Grunnlaget for utvelgelsen er at prosjektene er originale og inneholder deler de har designet selv. De ser på det som en hyllest til interiøret, ikke et interiør som en sammensatt rekke av produkter, men som er et originalt stykke arbeid hvor de har trengt såpass langt inn i oppgaven at de har definert noen utfordringer og kan gi et svar på dette gjennom originalt design. De har også benyttet samme teknikk når de har utforsket gallerirommet, Kaels Studio hadde et ønske om at rommet hos Ram galleri skulle endres av utstillingen – for å understreke at galleriet også er et interiør som skulle oppleves annerledes når de besøkende kom inn i rommet. Dette understreker konseptet deres. Ved å plassere objektene i uventede posisjoner som de normalt ikke hører hjemme i, bord på veggen, sofabenker på veggen, utendørsmøbler med mose innendørs, og en collage av prosessen av å rehabilitere lampene på Rådhuset i Asker, hadde de som mål at betrakteren skulle se ekstra nøye, gis tid til å bli nysgjerrig, samtidig som de kunne se i katalogen og lese om prosjektet og se objektet i sin naturlige bruk. Ved å stille ut på et galleri forsterkes opplevelsen av å finne bruksgjenstandene isolert og konsentrerte, tatt ut av sin daglige sammenheng og satt sammen på nytt, i den korte tiden de var på galleriet var de transformert fra noe som kan brukes til noe som bare kan sees på.

Utvalget som ble gjort består av: Syv prosjekter som ble representert med møbler, ett prosjekt ble representert med to farger, og ett prosjekt ble representert med en kopi av et utsnitt av en vegg i originalmaterialer, tre og keramiske fliser.

NASJONALBIBLIOTEKET→NYTT KARTSENTER→SOLLI PLASS→OSLO
ANDERSEN INTERIØRARKITEKTER AS
Prosjektansvarlig→Kari Cecilie Andersen, interiørarkitekt MNIL
KREDITERING→SIDE 224

Fasaden på kartsenteret er kledd med aluminium kompositplater fra Stac Bond i to ulike farger med ulik glans for å skape en variasjon i overflaten.

Void AS har og stått ansvarlig for utformingen av den digitale skiltingen som er integrert i fasaden.

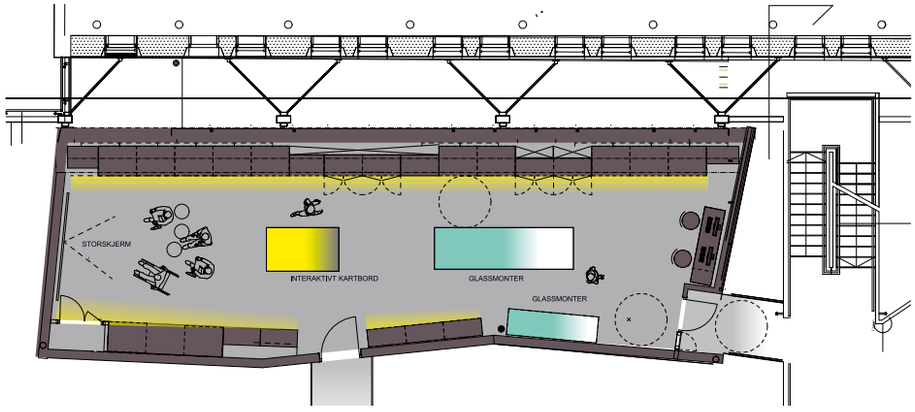

Visuelle kontraster

Andersen Interiørarkitekter og Interiørarkitekt Katrine Kristiansen i KatrineK, har i samarbeide med arkitekt Sindre Hakstad hatt ansvar for utformingen av det nye kartsenteret i sin helhet. Kartsenteret skulle i første omgang tilpasses eksisterende bygg, som består av det ærverdige verneverdige Nasjonalbiblioteket på Solli plass i Oslo, samt «Halvbroren»: et nyere tilbygg, og deres mellombygg som består av en glassgård som binder disse to byggene sammen.

Nasjonalbibliotekets kartsenter inneholder verdens største samling av trykte kart over Norge, Norden og nordområdene. De eldste kartene er fra 1482, de nyeste fra slutten av 1800-tallet. Kartsamling inneholder rundt 150 000 kart og atlas. Alle kart trykt i Norge etter 1882 er bevart her, siden pliktavleveringsordningen ble lovfestet dette året.

Det nye kartsenteret er bygget som en nærmest frittstående konstruksjon i mellombygget som bæres av, og forsiktig tilknyttes mellomrommet mellom gammelt og nytt. Dette var også en måte å presentere innholdet på, nemlig de gamle kartene: det gamle verneverdige i en moderne innpakning. Interiørarkitektene har i nært samarbeide med arkitekten designet utvendig form og dens overflater. Det nye kartsenteret fremstår som en installasjon i et eksisterende rom; et slags «rom i rommet». Form og overflater knytter seg til det eksisterende trappehuset i glassgården, som nå forbinder kartsenteret til Nasjonalbiblioteket. Likevel er disse knyttet sammen med adkomstbroer i glass for å gi de ulike elementene litt visuell avstand; kartsenteret er tilknyttet, men har likevel sin egen form og funksjon. Kartsenterets fasader er kledd med aluminiumsplater i farger og en finish som reflekterer og ikke konkurrerer med de fredede fasadene, i tillegg til at det underordner seg «Halvbroren» som ligger i den nedre delen av glassgården. Innvendig har oppgaven bestått i å romme, samt fremvise flere hundre kart (utstillingen veksler og er delvis rullerende) på litt over 100m². Det har vært strenge krav til belysning, luftfuktighet og luftkvalitet på

Det digitale kartbordet gir publikum mulighet for å zoome inn på detaljer i innscannede kart. Digitale løsninger er utviklet av Void.

Skreddersydd innredning er holdt i sort for å fremheve det vakre, utstilte materialet. Innredning er levert av LUN furniture AS.

grunn av kartenes sårbarhet. De eldste kartene stammer helt tilbake til 1400-tallet. For å opprettholde et lavt lux-nivå, er alle innvendige overflater mørke, nærmest sorte. Lyset faller kun på de utstilte elementene, noe som både skaper en flott dramatisk visuell kontrast, og trekker publikum mot de utstilte kartene og atlasene. Slepelys langs gulvet under innredningen ivaretar synlige gangsoner for besøkende, og blir et lede-lys sett i forhold til universell utforming. De mørke flatene er en flott kontrast til det utstilte materialet som ofte innehar vakre farger. Belysningen er skjult og dempet i montre og skap. For å effektivisere både oppbevaring og utstilling på et relativt begrenset areal, er veggene dekket av montre fra gulv til tak. Selve utstillingen er for det meste plassert i montrenes midtparti; i en høyde som er behagelig synlig for både barn, voksne og rullestolbrukere, mens det er skjult oppbevaring i skuffer under montrene og i skap langs himlingen. Sikkerheten i kartsenteret er svært høy, slik at alle utstillingsmontre er utstyrt med skjulte låsmekanismer og alarmer. Dette er dog ikke synlig for publikum, som heller opplever overflater og innredning som sømløse og rene i formspråket. Det er tilrettelagt ventilasjon for at en skoleklasse på ca. 30 elever skal kunne få omvisning i kartsenteret. Fleksibel sitteplass til 30 personer er løst med Montanas sammenleggbare krakker, som hver og én har hylleplass i innredningen bygget rundt montrene. Slik kan disse lett ryddes på plass etter bruk. Overflatene innvendig for øvrig består av teppelagt gulv og mørkbeiset spilehimling for å ivareta akustikken i rommet. Innredningen består av fargelakkerte plater med kjerne av spon. Alle overflater er behandlet med hensyn til minimal avgassing, for å ivareta kartenes skjørhet. Ansvar i prosjektet: Andersen interiørarkitekter med sitt team hadde ansvar for utarbeidelse av helheten i forbindelse med etableringen av det nye kartsenteret i glassgården på Nasjonalbiblioteket. Videre sto de også for rehabilitering av den eksisterende kantinen i glassgården. Herunder planløsninger og møbleringsplaner. Videre utarbeidet interiørarkitektene konsept for farger og materialer for løst og fast inventar. Teamet var også ansvarlig for både den eksteriør- og interiørfaglige prosjekteringen. Det var kontinuerlig tett dialog og møter med alle prosjekterende som; VVS, El, arkitekt, byggteknisk rådgiver, brannrådgiver og akustiker for å nevne noen. Interiørarkitekter hadde også ansvar for himlings- og belysningsplaner, og det ble utarbeidet materialcollager med forslag til løst og fast inventar, da spesielt med tanke på presentasjon overfor både Nasjonalbiblioteket og Entra. Endelig utforming av interiørene ble gjort i tett dialog med brukerne for å sikre et godt resultat særlig med tanke på bevaring og eksponering av det verdifulle materialet. Det ble tegnet skjemategninger for all skreddersydd innredning, og interiørarkitektene hadde ansvar for innhenting av pris og videre kontrahering av snekker for utførelse av innredningen. Interiørarkitektene hadde ansvar for oppfølging av alle leveranser for løst og fast inventar. De deltok i prosjekteringsmøter og hadde ansvar for møter med leverandører og produsenter. Som rådgivere utarbeidet de også kostnadsoverslag og beskrivelser for innhenting av tilbud på løst og fast inventar.

INNLEDNING
HELSEBYGG

TEKST→LINDA EVENSEN,
INTERIØRARKITEKT MNIL,
LINDA EVENSEN DESIGN LTD

Materialitet.

Ullerud Helsebygg, vinterhage.

Ullerud Helsebygg, allrom.

←
Ullerud Helsebygg, biblioteksstue.
Linda Evensen Design LTD, 2017.
Foto→Espen Grønli/Linda Evensen

Fra institusjon til hjem

Gjennom hele livet, fra vugge til grav, påvirkes vi av miljøet rundt oss. Vi lever våre liv innenfor arkitektoniske rammer der omgivelsene påvirker og tilrettelegger for livskvalitet, utfoldelse, livsmestring, tilhørighet og trygghet. Det å ha tilhørighet til et sted og et hjem skaper trygge rammer for oss i hverdagen. I oppveksten oppleves våre barndomshjem som livsnødvendige holdepunkt. I voksen alder ønsker vi i stor grad selv å bestemme og utforme våre nære omgivelser. Som eldre og pleietrengende derimot har man få valgmuligheter og må i de aller fleste tilfeller ta til takke med det kommunene har å tilby av sykehjem. Da helsebygg og sykehjem er drevet av det offentlige har det inntil ganske nylig vært et langt større fokus på at de skal være effektive arbeidsplasser enn å utforme dem som verdige hjem. I Norge er sykehjem definert som medisinske institusjoner underlagt norsk helselovgivning, og er følgelig forpliktet til å fungere som medisinsk og helsefaglig institusjon, noe som i stor grad har lagt føringer for arkitektoniske løsninger.

Det er allikevel ingen grunn til at norske helsebygg og sykehjem ikke kan være både gode og trygge hjem for beboere og en effektiv og inspirerende arbeidsplass for de ansatte.

Trenden er heldigvis i ferd med å snu. I de senere årene har kommuner i langt større grad vektlagt boliggjøring og hjemlighet ved utforming av sine helsebygg og sykehjem. Med boliggjøring og hjemlighet menes at omgivelsene skal ha personlig og hjemlig preg, ikke ulikt det hjemmet beboere flyttet fra, fremfor et typisk institusjonelt uttrykk. Et stadig økende antall demente beboere gjør dette spesielt viktig da hjemlige omgivelser har vist seg å ha positiv innvirkning på dementes adferd. Det er en kjent utfordring at eldre generelt og demente spesielt mistrives og har en utagerende oppførsel i situasjoner som oppleves som fremmed og ugjenkjennelig. Videre tilsier utviklingen innen eldreomsorgen at eldre bor lengre i egen bolig og at beboerne dermed er sykere når de kommer på hjem. Følgelig er det avgjørende å skape lune og trygge omgivelser for beboerne i deres siste livsfase.

Det å utforme helsebygg og sykehjem handler i stor grad om å utforme romlige løsninger som tar vare på og omfavner beboere, som skaper omgivelser og en atmosfære som gir mulighet for ro, avslapning, aktivitet og sosialt samvær i det som for de fleste er deres siste hjem.

Det kan oppnås ved å bruke romlige virkemidler som bidrar til variasjon i uttrykket, taktile overflater og materialitet. I motsetning til det glatte og harde, samt løsninger av høy håndverksmessig kvalitet, ikke ulikt det vi ville hatt i våre egne hjem. I tillegg er variasjoner i farge- og materialbruk med på å skape ulike miljøer i beboerarealene og dermed mindre monotoni i beboernes hverdag.

Det vitenskapelige grunnlaget for tiltak innenfor demensvennlig design er svakt, og studier som fokuserer på hvordan det fysiske miljøet kan brukes for å skape trivsel og velvære for personer med demens, er nødvendig. Også her har interiørarkitekten viktig kompetanse å bidra med.

PARADIS HELSE→PARADIS→BERGEN
SOL DESIGN
Prosjektansvarlig→Sonja Solstrand, interiørarkitekt MNIL
KREDITERING→SIDE 225

Resepsjon og venteområde med spesialdesignet resepsjonsskranke.

Lunt og friskt helsesenter

Paradis Helse etablerte seg i 2019 med et tverrfaglig helsesenter på Paradis i Bergen. Senteret tilbyr et helhetlig helsetilbud med ernæringsfysiolog, lege, fysioterapeut, yogaterapeut og personlig trener. Sven Gundersen har vært arkitekt for nybygget, Sol Design har vært interiørarkitekt for byggherre Stoller AS og leietaker Paradis Helse. I tett samarbeid med arkitekt og oppdragsgiver ble planløsning for senteret utarbeidet med fokus på møte med kunden, funksjonalitet og logistikk.

Målet for prosjektet var å skape en lun og imøtekommende atmosfære, med en inspirerende og sporty friskhet, hvor gode og bærekraftige løsninger var gjennomgående. Behandlingene skreddersys til den enkelte kunde gjennom tverrfaglig samarbeid mellom de ulike disiplinene. Paradis Helse ønsker å inspirere og veileder til gode helse- og livsstilsvalg.

Senteret inneholder resepsjon, vente/fellesareal, behandlingsrom, lab, pauserom, garderober, HC wc, yogasal og treningssal. Interiøret er universelt utformet og tilrettelagt for kunder i alle aldre og funksjonsnivå.

Bygget har en beliggenhet tett på naturen, med blant annet et stort eiketre som pryder inngangspartiet. Dette eiketreet ble tema for logoen til Paradis Helse. Den grafiske profilen og interiøret ble bundet tett sammen, og tre som materiale ble sentralt også i interiøruttrykket. Limedrop AS utformet den grafiske profilen i samarbeid med Paradis Helse og Sol Design.

I disponeringen av arealet ble funksjonsrom som wc, lab o.l. plassert i den indre kjernen, mens behandlingsrom, venteareal og pauserom ble lagt ut mot vinduene. Yogarom og treningssal vender ut mot frodig natur med en terrasse på hele langsiden, noe som tilfører interiøret spennende skift gjennom årstidene. Terrassen blir på fine dager brukt som en utvidelse av treningsareal, og bidrar til en enda tettere kontakt mellom interiør og natur.

Kjernen i lokalet er omgitt av smale trespiler med integrert LED-belysning, det skaper en behagelig atmosfære i gangarealene og legger en ro over interiøret.

Yogasal med vakker beliggenhet mot terasse og natur.

Gangområdet mot lunsjrom, buet hjørne for et mykere uttrykk.

Behandlingsrom med spesialdesignet innredning og slynger over behandlingsbenk. Gul glassvegg gir friskhet til rommet.

I bakre del mot behandlingsrommene er hjørnet rundet av for å skape et mykere formuttrykk og et vennligere møte. Behandlingsrommene er gitt et innbydende uttrykk med lyst tregulv, og mørkt tre i spesialdesignet innredning. Foliering på glassvegger og kontraster mellom fargene sort, gult og grønt skaper friskhet i uttrykket. Navn på behandlingsrommene er hentet fra latinske ord innen anatomi. Kombinasjonen mellom lunhet og friskhet er valgt for å skape trygghet og velvære hos brukere og ansatte.

Funksjonelle, fleksible og velutstyrte løsninger stod sentralt for å skape et velfungerende senter. Innredningene til behandlingsrom og garderober ble spesialdesignet, det ble bygget bæresystem for slynger over behandlingsbenker i fysioterapirom og alle vasker ble utstyrt med berøringsfrie blandebatterier. Pauserommet fungerer både som pauseareal, møterom og som kurslokale for mindre grupper. Pauserommet har spesialdesignet kjøkkeninnredning i sortbeiset eik med Silestone som benkeplate og veggbeskyttelse. Elementer fra logoen skaper en åpen og leken foliering ut mot gangareal. Ved behov for mer skjerming er det på innsiden av pauserommet montert en tekstil som kan trekkes for – den både skjermer og tilføyer akustisk demping.

Oppdragsgiver ønsket å løfte senterets kvalitetsnivå med bærekraftige og holdbare løsninger for å gi brukerne en eksklusiv og spa-aktig opplevelse. Dette understrekes gjennom sammensetningen av farger og materialvalg som lyse og mørke treslag, mørke fliser, farget glass i en frisk turkis farge, Corian-vasker, tredimensjonale fliser og Bolon-tepper i gangarealene. Materialer og farger kombineres med vekt på kontraster og balansen mellom tyngde og letthet. Belysningen er utformet med tanke på å understreke designkonseptet og skape en veksling mellom funksjonelt lys og stemningsbelysning. Fokus på kunden i et skreddersydd interiør gir gjestene en opplevelse av gjennomført kvalitet.

KIRKENS BYMISJON→BERGEN
DESIGN&INNREDNING
Prosjektansvarlig→Heidi Irene Tungodden, interiørarkitekt MNIL
KREDITERING→SIDE 225

Foajeen i første etasje er hjertet i huset.
Her kan en sitte ned for en prat, og få en kopp kaffe.

Et hjerte for de svakeste

Da Kirkens Bymisjon i Bergen ønsket å samle ulike tilbud for eldre, barn og unge under ett tak, hadde de behov for hjelp. Ledelsen kontaktet design&innredning som ble engasjert for å ivareta brukerprosesser, og for å samordne flytting til ett hus.

Kirkens Bymisjon har en spesiell plass i Bergen sentrum, med et unikt fokus på de svake i samfunnet. I lang tid var bymisjonens arbeid spredt på mange ulike steder, men gjennom dette prosjektet ble det skapt et nytt samlingssted, som skal være hjertet for Kirkens Bymisjons ulike aktiviteter, inkludert et flerkulturelt ressurssenter, et familiestøtteprogram, rusarbeid, og en åpen barnehage. Det nye huset er på ca. 2 000 m² og er over seks etasjer. Målet med det interiørarkitektoniske arbeidet for det nye huset var å skape et felles uttrykk for de ulike aktivitetene og speile Kirkens Bymisjons overordnede mål om å være en åpen og inkluderende organisasjon hvor alle mennesker blir møtt med respekt, rettferdighet og omsorg.

design&innredning har hatt ansvar for brukerprosesser, møbleringsplan, universell utforming, valg og design av løst og fast inventar, farger og materialer, flytteprosess, skilting, beskrivelser, anbud og innstillinger.

Prosjektet gikk over to år, hvor prosessen speilet Kirkens Bymisjons verdier. Det ble lagt stor vekt på åpne og inkluderende dialoger, hvor alle typer brukere fikk anledning til å påvirke utformingen av arealene. Et annet viktig verdielement for Kirkens Bymisjon er miljøvennlighet og bærekraft. Dette ble oppnådd i prosjektet ved gjenbruk av fast og løst inventar hvor det var mulig, og ved å samarbeide med ulike bedrifter og organisasjoner som donerte brukte møbler. En spennende og viktig utfordring i dette arbeidet var å knytte sammen nytt og brukt inventar på en måte som skapte et helhetlig uttrykk og sikret effektive og brukervennlige løsninger.

Loftet er innredet med ulike typer møbler for å åpne opp for gode samtaler. Det runde vinduet er fargesatt i Kirkens Bymisjons hovedfarge, og framstår som et smykke i rommet.

Kosekrok i åpen barnehage, et møtested for hjemmeværende med små barn.

Store vinduer slipper mye lys inn i det åpne kontorlandskapet.

Et viktig grep var å knytte lokalene sammen ved gjennomgående å bruke hovedprofilfargen til Kirkens Bymisjon – som er en varm oransjefarge. Sammen med naturmaterialer skaper den varme fargen et estetiske uttrykk som signaliserer inkluderende omgivelser og hjertevarme. Denne fargebruken var også reflektert i skiltingen mot byen.

Det ble også lagt stor vekt på å signalisere en åpen organisasjon gjennom planløsningene. I første etasje ble det etablert en imøtekommende resepsjon, som skal være hjertet i huset. Her blir det gjennom farger, materialvalg og møbler skapt en atmosfære som gir et pusterom for byens brukere. Store vinduer gir godt tilfang av dagslys og komfortable sitteløsninger gjør det enkelt for brukerne å føle seg velkommen og ivaretatt.

I samme etasje ble det tilrettelagt for Bamsehiet, en åpen barnehage for hjemmeværende med barn mellom 0–6 år. Her møtes ulike kulturer og det utveksles gode råd, det lages mat, og det prates på ulike språk. Barnehagen består av et lekerom og et allrom.

Fra resepsjonen går det en stor trapp til de øvrige etasjene. I samarbeid med de yngre brukerne ble det laget utsmykking til trapperommet, noe som gir eierskap og formidler respekt. I de andre etasjene ble det utformet møte-, bruker-, og behandlingsrom, hvor det ble lagt vekt på ha en gjennomgående material- og fargebruk. I toppetasjen ble et tidligere loft omgjort til et stort åpent allrom, hvor man la vekt på å fremheve det unike runde vinduet. Dette ble gjort gjennom å male profillister i oransje. Samtidig balanserte de dagslyset ved å beise bjelkene i en mørk naturfarge. Samspillet mellom det lyse og det mørke gir en sanseopplevelse som avspeiler livets mørke og lyse stunder, som er en av grunnpilarene i Kirkens Bymisjons verdigrunnlag.

TANNTUNET→OSLO
INNE DESIGN
Prosjektansvarlig→Vigdis A. Bergh, interiørarkitekt MNIL
KREDITERING→SIDE 225

Form og farge assosieres mot et uterom; der lampen som henger i treet, med de små glasskrystallene, skal minne om vanndråper, og fliser på gulv og vegg skal henlede tankene mot singel, gress og mose.

Beroligende tannlegekontor

Oppdragsgiver Kristin W. Haugstoga er en godt etablert tannlege i markedet, og har mange års erfaring med egen praksis, og flere ansatte tannleger i Oslo. Sammen med mannen Knut Harald Granheim, som er daglig leder av bedriften, besluttet de å flytte til større nybygde lokaler i Nydalen i Oslo. Samtidig med flyttingen ønsket man også å gi tannhelsesenteret nytt navn og ny identitet, samt utvide bedriften med flere ansatte. Inne Design fikk tidlig i 2019 oppdraget med å utarbeide prosjektet og konseptet for det nye tannlegesenteret.

Bestillingen var utarbeidelse av interiørkonsept, navn, logo og identitetsdesign. Inne Design gjennomførte grundig forarbeid. Omfattende samtaler med oppdragsgiver ga dem en god dybdeforståelse for betydningen av arbeidsplasser med høy funksjonalitet, daglig drift og kundevennlige løsninger. Helt sentralt måtte tannlegenes behov for en funksjonell arbeidsplass gis tydelig prioritet. Tannleger har spesielle behov knyttet til så vel belysning, teknisk utstyr og spesialinnredninger. Tannlegene har behov for svært mye sterkt lys og en praktisk og funksjonell arbeidsplass. Mens en pasient ønsker å møte et miljø som er varmere og mer beroligende. Utfordringen med å forene disse kryssende behovene har gjort dette til et faglig utfordrende og interessant oppdrag.

Mange mennesker har et anspent forhold til tannlegebesøk, og Inne Design ønsket derfor å skape et annerledes, varmere og mer imøtekommende sted.

Ønsket var å gi kundene opplevelsen av trygghet. De brukte tid på å jobbe frem et egnet navn, etter grundig dialog med kunden ble TANNTUNET valgt.

Dette navnet bygger på noe tradisjonelt og trygt, et samlingspunkt – et tun.

Med utgangspunkt i tun-begrepet ble utviklingen av konseptet basert på grunnbegreper som tun og natur.

Tannlegesenteret består av to etasjer. I første etasje møter man venterommet, wc, resepsjon og korridor med behandlingsrom. I andre etasje finnes en mindre resepsjonsdisk i tilknytning til et

Skyvedørene har trådglass for å slippe lys ut i korridoren. Kombinasjonen glass, eik og de stramme linjene i det sorte håndtaket skaper et stramt og lett kvalitetsuttrykk.

I andre etasje møter man et litt mindre «tun» med en resepsjonsdisk og en liten ventesone. Lyktestolpen med lampe skal tydeligere tunet og venteområdet.

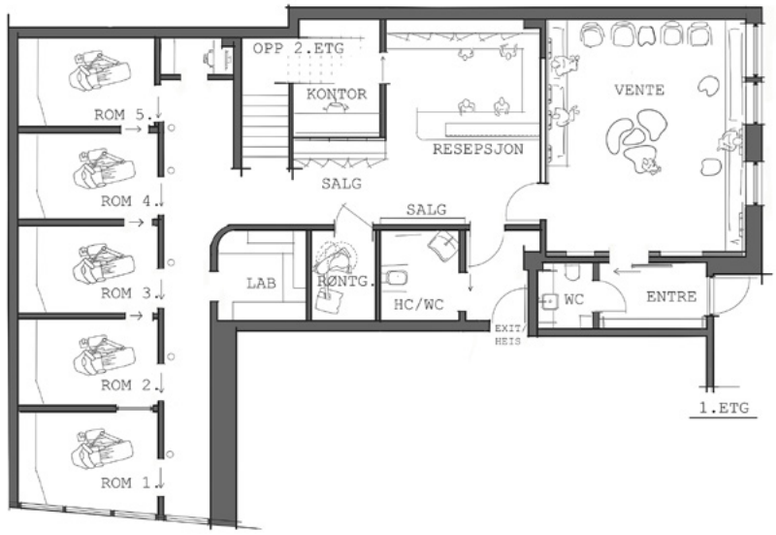

En vask i hvit marmor har form som minner om en jeksel.

lite venteområde, personalrommene og to korridorer med behandlingsrom. Lokalet har i utgangspunktet lite dagslys med vinduer kun på den ene siden. Det var derfor viktig å finne løsninger med glass slik at man fikk utnyttet mest mulig av dagslyset, og skape en transparent og luftig uttrykk. Det var mange behandlingsrom som skulle inn på få kvadratmeter, så det var viktig å oppnå et lett og luftig uttrykk.

Venterommet er første mulighet til å gi Tanntunets kunder en annerledes opplevelse av å gå til tannlegen. For å motvirke «tannlegeskrekk», redsel og ubehag ønsket man å skape et rom med elementer som skal gi trygghet og ro. Viktig er det at venterommet gir et godt førsteinntrykk. De valgte å utforme venterommet som et tun, med et «tuntre» midt i rommet, som et blikkfang som leder tankene bort.

Hele første etasje er i en dempet mosegrønn farge, mot lys eik. Den buede veggen leder kundene inn mot korridoren og behandlingsrommene. Siden det meste i et tannlegesenter handler om funksjon, så har man færre muligheter for utforming og designgrep. Alle skyvedørene inn til behandlingsrommene er spesialdesignet. Dørene ble gjort til identitetsskapende elementer med logoen TT frest inn i dørhåndtakene. Hvert behandlingsrom fikk også lampe med romnummer på kuppelen, for tydelig å veilede pasientene.

Alle behandlingsrom har fliser på veggene. Dette var et tydelig ønske fra oppdragsgiver, da det er viktig at veggene skal kunne rengjøres ofte og vare i mange år. Fliser kan gi et noe kjølig inntrykk, så for å unngå et for kaldt uttrykk valgte de hvite fliser med ujevn overflate som skulle assosieres med «snøskav» som ga en noe mer mykhet til veggflatene.

Gulvene er i miljøvennlig linoleum fra Forbo. Dette ble valgt av miljøhensyn og er også et bærekraftig valg av gulv. I andre etasje møter kunden en hel etasje i en lys himmelblå tone. Tanken er at pasienten skal ledes fra bakken og det grønne, og opp mot himmelen og blåtonen i etasjen over.

INNLEDNING KONTORER/ ARBEIDSPLASSER

TEKST→MARI SKOGLAND; PH.D. SENIOR ARBEIDSPLASSUTVIKLER OG INTERIØRARKITEKT MNIL.
GOTTLIEB PALUDAN ARCHITECTS
URD SCHJETNE; SENIOR ARBEIDSPLASSUTVIKLER OG INTERIØRARKITEKT MNIL,
GOTTLIEB PALUDAN ARCHITECTS

Her ser vi et landskap fra maskinbyråkratiets tid, foto er hentet fra *The Electronic Engineering Journal*, 1904. Kun menn, god oversikt for leder som kan sitte øverst i eget kontor med glass og jevnlig patruljere rekkene og påse at «kontormaskinen» fungere som den skal.

Kontorets historie

– en fortelling om endret syn på verdi og mening med arbeid, om å gå fra kontroll til frihet

Arbeidsplassens utforming har gjennom historien speilet både samfunns- og organisasjonstrender. Kontorets fysiske utforming og organisering forteller oss om en utvikling som gått fra kontrollbasert styring og hierarkiske strukturer til frihet, egenstyring og en arena for kompleks strategisk verdiskaping. Dette er en historie som ikke kun forteller om forandringer i arbeidsmarkedet, men også om et forandret syn på de fysiske omgivelsenes betydning for organisasjonens verdiskaping.

FRA 1900-TALL TIL 2000 – INN I DET MODERNE SAMFUNN

Tidlig på 1900-tallet påvirket industrialiseringens ideer om effektive produksjonsløp gjennom samlebåndsprinsippet de første arbeidsplasskonseptene. På 50–60-tallet bidro organisasjonsforskingen «the social relations movement» til et økt fokus på den sosiale konteksten på jobben. Arbeidet begynte å organiseres etter team med fokus på effektive kommunikasjonsprosesser. Gradvis førte dette til utviklingen av det vi i dag kjenner som det «åpne landskapet».

Den sosialdemokratiske bølgen som tok fart i Nord-Europa på 70- og 80-tallet, brakte i sin tur med seg et arbeidsliv formet av krav til medbestemmelsesrett, sterke fagforeninger, ideer om likeverd i arbeidslivet samt svakere hierarki. Enkeltmenneskets muligheter for å utføre jobben på en god måte står etter hvert høyt på dagsorden, noe som retter fokus mot muligheter for konsentrasjon, personifisering og individuell tilrettelegging av arbeidsplassen. Samlet vil disse faktorene lede til at cellekontoret de kommende tiårene blir den dominerende arbeidsplassløsningen i de nordiske landene.

I 90-årene skyter teknologiutviklingen fart, noe som vil sette stort preg på kontorets utforming. Samtidig er kunnskapssamfunnet i sterk utvikling. Organisasjonsforskningen påpeker nå at medarbeideren og dennes kompetanse er organisasjonens viktigste ressurs, noe som leder til økt fokus på motivasjonsfaktorer. Fokus rettes også mot økt behov for samhandling og kommunikasjon samt team- og nettverksbasert arbeid. Denne utviklingen bidrar igjen til at teambaserte landskapsløsninger får ett oppsving i det norske arbeidsliv.

2000-TALLET – STARTSKUDDET FOR DET AKTIVITETSBASERTE ARBEIDSLIV

Det nye millenniets teknologiutvikling skaper en tid hvor endringer begynner å skje i raskere takt. Samtidig påvirkes organisasjoner av flere faktorer, noe som også gjenspeiles i arkitekturen. Innen organisasjons- og ledelsesforsking fremmes utvikling av lave hierarkiske strukturer og nettverksbasert organisering. Selvledelse, initiativtaking blant medarbeiderne,

En av de viktigste endringene vi ser nå er det samtidige behovet for både kompleks samhandling og at flere etterspør stillhet til de mer kognitivt krevende oppgavene. Vi kan være stille sammen – et godt eksempel på delingsøkonomien.

På 70-tallet har kvinnene for alvor inntatt kontoret, her ser vi Kreditkassen på Stortorvet i Oslo i 1971. skrive- og regnemaskiner, stempler og rekvisita er viktig arbeidsverktøy. Alt dette har senere forsvunnet i den digitale forenklingen.

Arbeidslandskap hos M Moser Associates fra 2019. Her er det kort vei mellom ulike soner, ingen faste plasser og stor variasjon i hvordan man personlig innretter seg.

økt frihet og kontroll står også høyt på agendaen. Arbeidsdagen blir gradvis mer variert og mobil – med arbeid som skjer både i og utenfor kontorets fysiske rammer. I samfunnsdebatten fremmes økt behov for å tilrettelegge for balanse mellom arbeidsliv og privatliv. Innen estetiske fag og markedsføring oppstår også gradvis ideer om at kontoret bør bli sett på som en del av organisasjonens merkevare, som verdiformidler av organisasjonens identitet – både ekstern, men også internt.

Samlet betyr dette at kontorarkitekturen får en viktigere rolle – både som estetisk og strategisk virkemiddel. Arbeidsplass, teknologi og organisasjon blir nå sett på som et helhetlig system hvis hensikt er å legge til rette for økt kompleksitet, raske endringer samt møte ulike individers og gruppers behov.

Med dette utvikles den aktivitetsbaserte arbeidsplassen som et svar på en ny praksis – ikke kun en ny fysisk løsning, som kan møte behovene – og med denne en ny epoke innen arbeidsplassarkitektur.

FREMTIDEN – BÆREKRAFT, DELING OG ENDRING

Fremtiden er vanskelig å spå. De siste 20 årene har imidlertid vist oss at endring skjer i et stadig raskere tempo – noe som trolig vil komme til å fortsette. De utfordringer som samfunnet står i vil også prege fremtidens arbeidsplasser. Utvikling av bærekraftige løsninger med lav belastning for miljøet, samtidig som de har en lang holdbarhet, vil være sentrale tema i tiden som kommer.

Interiørarkitektens og arbeidsplass-utviklernes største utfordring vil være å bygge konsepter hvor endring og utvikling kan utfolde seg uten at dette nødvendigvis vil kreve endring ved det fysiske.

Allerede i dag ser vi konturene av dette ved den voksende delingsøkonomien som på ulike måter bidrar til nytenking innenfor arbeidsplassutforming. Flerbruk og multibruk av kontoret, hvor arbeidsplassen brukes «on-demand» er noe vi trolig kommer å se mer av. Slike tanker vil ikke kun skape nytenking og innovasjon, men også bidra til at arbeidsplassarkitektur i fremtiden vil bli et enda viktigere strategisk verktøy.

Den største utfordringen er kanskje ikke å utvikle løsningene fremover, men hvordan komme dit og å ta dem godt i bruk. På andre felt heies delingsøkonomi frem, men få andre områder er det mer tabu å ta dette opp enn for arbeidsplassutvikling. Tryggheten utfordres når noen rikker på praksis, kanskje mer enn når vi flytter bordet. Vår faggruppe går spennende tider i møte og vi gleder oss til å lese denne årboken om ti år. Hvordan virker arbeidsplassen da?

IFS (INDUSTRIAL AND FINANCIAL SYSTEMS)→ASKER

CADI INTERIØRARKITEKTER AS
Prosjektansvarlig→Eline Eide, interiørarkitekt MNIL
KS ansvarlig→Elin Bashevkin, interiørarkitekt MNIL
KREDITERING→SIDE 225

Deler av den sosiale sonen, her er det spesialtegnet sittebåser og bordtennisbord. Når bordet ikke brukes til bordtennis fungerer det som et drop down-bord. Sittebåsene har en spilehimling grunnet brannkrav, men også for å slippe inn lys og knytte de sammen med spileveggene. Bakveggen er kledd i filt for å få en lyddempende og lun effekt.

Den ene veggen i den sosiale sonen er kledd med en eik-spilevegg. Folieringen og kunsten på glassfrontene og veggene er utformet sammen med Signex As og Featuring Spaces AS.

Sosiale møtepunkt

Cadi interiørarkitekter AS fikk i oppdrag av Totalreform AS å utarbeide et designkonsept og en ny planløsning for de nye kontorlokalene til IFS (Industrial and Financial Systems) i Asker. IFS ønsket et åpent kontorlandskap med en blanding av faste arbeidsplasser, «shared desk», lesesalsplasser og et møtesenter. Det var også fokus på gjenbruk av møbler.

IFS flyttet med de ca. 100 ansatte fra lokalet ved togstasjonen i Asker til 5. etasje i næringsbygget Asker Tek, det nye lokalet utgjør rundt 1 000 m². Lokalet er delt inn i tre hovedløsninger; møtesenter, sosial sone og åpent kontorlandskap.

IFS er en bedrift som har mange kundemøter, både eksternt og internt og derfor var det et behov for møtesenter med direkte tilknytning til hovedinngangen. I møtesenteret er det fire møterom, tre mindre og ett større, samt et tekjøkken. I samme del av lokalet, også med direkte tilknytning til hovedinngangen, er venteområdet samt sosial sone, som er plassert mellom lokalets eksterne og interne del – slik at det enkelt kan benyttes av både ansatte og kunder. Den sosiale sonen er delt inn i to deler. Den ene delen er utstyrt med kjøkken med en tilhørende spiseplass og lounge. I denne delen er også den personlige oppbevaringen plassert, dette for å minske støynivået inne i arbeidsarealene/kontorlandskapet. Den andre delen av den sosiale sonen er en «fun-zone» med et spesiallaget bordtennisbord og to sittebåser. Denne delen er også tiltenkt å bruke som en drop down-arbeidsplass når det ikke brukes som pauseareal. Bordtennisbordet er tegnet slik at det også fungerer som et prosjektbord. Sittebåsene fungerer både som en plass der man kan trekke seg tilbake for fokusert arbeid, og til å ha kortere møter og samtaler.

Videre inn i lokalet er arbeidsarealet, som er delt inn i tre kategorier.
De første plassene er faste plasser med kun dataskjermer som skjerming. Videre er det fortsatt faste plasser, men med bordskjermer for å kommunisere et medium konsentrasjonsnivå. Deretter er det free seating-plasser med et høyt konsentrasjonsnivå, med både front- og sideskjermer på arbeidsbordene. Det også 12 lesesalsplasser med høyt konsentrasjonsnivå for individuelt arbeid. Disse plassene er utstyrt med gulvskjermer på sidene og i front. Mellom arbeidsplassene og gangarealet er det høye oppbevaringsskap med planter for å ytterligere skjerme og markere soner. I tillegg er det også fordelt multirom med ulike funksjoner rundt om i det åpne

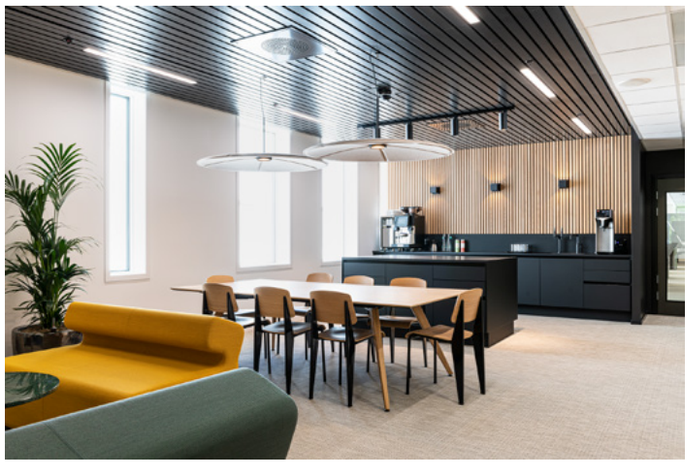

Kjøkkenet har en sort utførelse med spilevegg bak. Spilene kobler de to sosiale sonene sammen og gir en lunhet til det sorte. Over spisebordet henger det to lyddempende pendler.

Den personlige oppbevaringen er samlet på en vegg i den sosiale sonen. Skapene er foret inn for å få et helhetlig og ryddig uttrykk.

Teppet og møblene ved inngangen markerer ventesonen, bak er det en spesialtilpasset garderobeløsning.

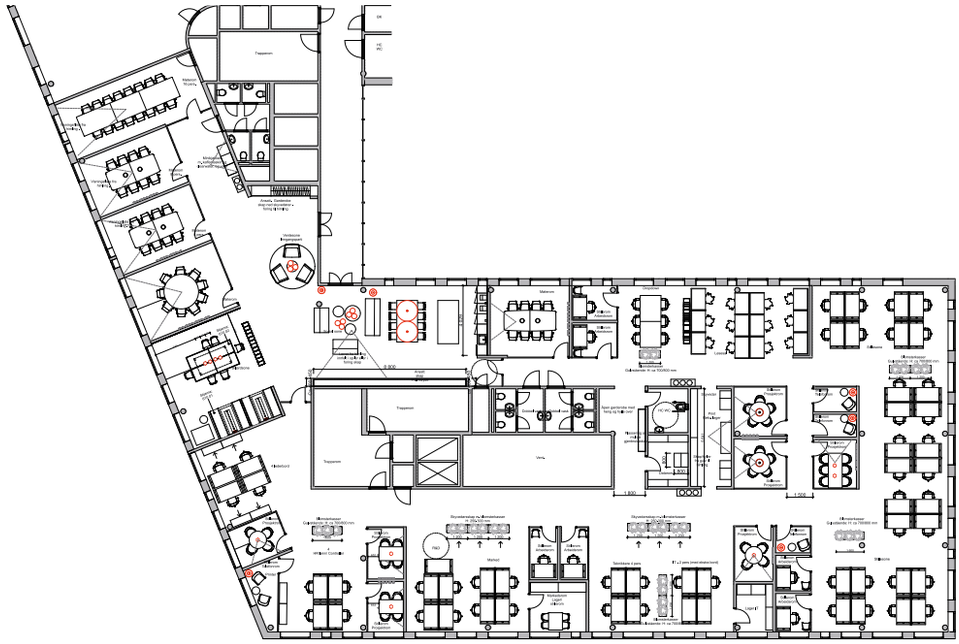

Møbleringsplan 5. etg.

landskapet. Disse er innredet med en variasjon av lenestoler og småbord, mindre møtebord med sving-stoler samt fullverdige arbeidsplasser.

Kunden hadde en designmanual som skulle ligge til grunn for utviklingen av interiørkonseptet. I designmanualen var hovedfargene grønn og lilla i kombinasjon med eik. Cadi brukte manualen, men tok også inspirasjon fra naturen og skogen som ligger ved siden av bygget.

Den lilla fargen ble tonet ned til en dyp lilla/burgunderfarge som ble brukt som tekstil på møteromsstolene. Den grønne fargen ble brukt i både lyse og friske toner samt i en dyp tyngre fargeskala, både som veggmaling og på tekstiler. De to kjernene ble malt i forskjellige grønnfarger, for å skape et spill i fargesettingen. Det ble også brukt grønn tekstil i forskjellige kombinasjoner på sittemøbler og skjermvegger i hele lokalet. Eik ble brukt gjennomgående i lokalet, både på de to spileveggene i de sosiale sonene, på deler av oppbevaringen, og på de spesialtegnete møblene. I tillegg er det trukket inn gule og beige innslag for å få mer inn av de naturinspirerte elementene. I ventearelaet ved inngangen er det brukt en gul farge på loungestolene for å gi et spennende førsteinntrykk.

Cadi påvirket materialitet og farger på leveransen fra entreprenør, blant annet gulv, deler av himlingen og detaljering av glassfelt. Det ble lagt vekt på sorte og stramme linjer.

Møbelutvalget består av en kombinasjon av gjenbruk og nye møbler. Arbeidsstoler, krakker og noen pendler er gjenbruk. De gjenbrukte møblene ble plassert i lokalet hvor det var mest egnet, mange av pendlene ble brukt i de sosiale sonene og i multirommene. Understellene på arbeidsbordene ble også gjenbrukt, men i kombinasjon med nye bordplater i andre dimensjoner og overflater.

I prosjektet ble det lagt vekt på å lage en helhetlig og konseptuell foliering og utsmykking av veggene i lokalet. Det ble utformet i samarbeid med Signex AS og Featuring Spaces AS. Konseptet for utsmykkingen er norske eventyrere gjennom tidene. Folieringen er en kombinasjon av trekanter i forskjellige størrelser og høyder. Trekantene er fylt med en gråfarge i ulike graderinger for å skape en dybde og 3D-effekt.

En annen viktig del av konseptet var planter. Alle plantene ble planlagt og valgt i samarbeid med Ambius AS.

ABAX→MØLLA SYD→LARVIK
KB ARKITEKTER AS
Prosjektansvarlig→Marilina Arvaniti, interiørarkitekt MNIL
Prosjektmedarbeidere→Maria E. Andreassen, Sølvi Finnøy, interiørarkitekter MNIL
KREDITERING→SIDE 225

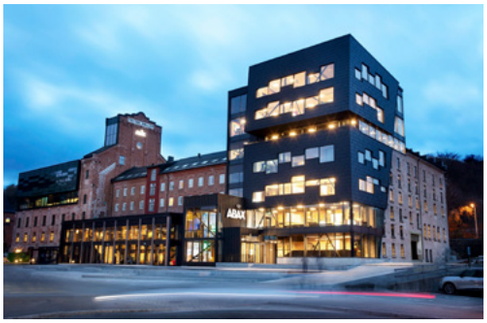

Transformasjonsprosjektet med gjenbruk av eksisterende bygningsmasse og bevaring av både materielle og kulturelle verdier gir Larvik og Abax et identitetsskapende, originalt bygg. Her er et bygg som forteller sin egen historie i et konsept hvor det moderne arkitekturen også ytes rettferdighet

Byggets hjerte og samlingssted. Langs amfitrappen ligger en sklie som binder 1. og 2. etasje sammen.

Høyteknologisk transformasjon

Mølla Syd er et monumentalt industrianlegg der moderne byggekunst og funksjonalitet møter Larviks historie. Teknologiselskapet ABAX flytter inn i lokaler der et eksisterende historisk skall danner rammen rundt et nytt, moderne interiør. Interiørarkitektene i KB Arkitekter ble engasjert til interiørprosjektet fra konseptutvikling, forprosjekt til ferdigstillelse.

Mølla Syd er en del av verdiskapings-prosjektet i Hammerdalen, Larvik. I samarbeid med Fritzøe Eiendom, Larvik kommune med flere står PV Arkitekter for ombygging av industrianlegget Fritzøe Verk. Som et ledd i prosessen er store deler av den eksisterende bygningsmassen, herunder det gamle pakkeriet fra 1874, rehabilitert og transformert. Med dette prosjektet er nå hele den gamle møllebygningen på ca. 4 500 m², fordelt på syv etasjer, rehabilitert og tatt i bruk som kontorlokale, leiligheter og hybler. Arbeidet ble påbegynt januar 2018 og var ferdigstilt oktober 2019.

Vestfold fylkeskommune la føringer for bevaring av fasader og hadde et ønske om å bevare bygningshistorien også for den innvendige delen av bygget. Den gamle teglsteinsfasaden på Pakkeriet ble bevart, nye etasjedekker ble etablert for å optimalisere arealbruk, og det ble tilføyd et nytt volum. Det nye volumet som er plassert mot vest er en stålkonstruksjon med en fasade i glass og aluminium. Prosjektet inkluderer også et nytt, stort auditorium som binder nordre og søndre del av bygget sammen. ABAX AS er Europas raskest voksende selskap innen telematikk, elektroniske kjørebøker, hard- og software for flåtestyring og sporing. ABAX' funksjonelle behov ble grundig kartlagt. Visjonen var å skape innovative lokaler inspirert av bl.a. Google og Lego; en leken innredning dels til glede for de ansatte og dels for å brande ABAX. Tett dialog mellom alle involverte var avgjørende fra første fase. Kompleksiteten i gammelt og nytt fordret en felles tegnefil for arkitekter og interiørarkitekter for å sikre teknisk grensesnitt og gjøre det enklere å kvalitetssikre krav til universell utforming.

ABAX Mølla Syd består av en rehabilitert del og et nytt tilbygg/påbygg. Den aktive sonen er i den nye delen og de øvrige arbeidsplassene ligger i det skjermede,

Fleksible arbeids- og møteplasser gjør det enklere å tilpasse arbeidsdagen til de ansatte og deres individuelle arbeidsoppgaver.

Møterom i kjernen.

Pausesone i 3. etg.

Ytre black box-cowork. Ergonomiske møbler på hjul og glasstavler som romdelere gir et fleksibelt rom.

transformerte bygget. Etasjene har unike temaer i form av en sinnsstemning én aktivitet og én farge. Temaene gjenspeiler ABAX' kjerneverdier; People, Technology and Services, og implementeres symbolsk i kjernene som er gjennomgående fra 2. etasje t.o.m. 7. etasje. Med utradisjonelle møterom, kaffebar, aktiviteter og lounger byr kjernen på stor variasjon av rom- og sanseopplevelser tilrettelagt for kreativitet og samhandling. Allerede innenfor hoveddøren møter vi en heldekkende infoskjerm (LED) over to etasjer, som uttrykker ABAX' teknologiske profil.

Det store amfiet er «hjertet» i bygget der ABAX samler sine ansatte til fellesskap og motivasjon. Amfiet er åpent over to etasjer, og store vinduer slipper rikelig med dagslys inn og visker samtidig ut skillet mellom ute og inne. Amfiet er bygget utenpå den gamle mølla, men de gamle ytterveggene i tegl er likevel bevart, nå som en del av interiøret. I samme etasje finnes kaffebar, yogarom, prosjektrom og uformelle arbeidssoner. Oppover i etasjene kombineres aktivitetsbaserte arbeidsplasser, coworking, møterom, arbeidsplasser i åpent landskap og noen få cellekontorer.

Overalt møter moderne stål og glass gamle, tradisjonelle materialer. Gamle vinduer eller vindusåpninger er en del av interiøret, og rester av gamle trebjelker har fått stå igjen som minner fra den gang det ble produsert mel her.

Alle typer innredninger og utsmykking har et nåtidig uttrykk og er identitetsbærere. Fototapeter har motiver som gjenspeiler ABAX' virke. Møbler, overflater og grønne planter er valgt ut fra miljøprofil og hensyn til inneklima. Materialpaletten spiller sammen med industriarkitekturen; sort, cortenstål, glass og noen sterke kontrastfarger.

Det benyttes ny teknologi, bl.a. 3D-scanning av eksisterende bygg for å lette tverrfaglig prosjektering. Bygget forsynes med grønn energi fra Fritzøes energisentral i Hammerdalen – via et varmepumpesystem som benytter sjøvann fra fjorden. Den grønne energiforsyningen er i samsvar med ABAX' miljøpolicy.

ABAX Mølla Syd har bevart sin historie og med de nye elementers manifesterte identitet har Larvik og Abax fått et originalt, fremtidsrettet bygg hvor de materielle og kulturelle verdier bevares.

AFRY→OSLO
ZINC AS
Prosjektansvarlig→Therese Haaland Jonassen, interiørarkitekt MNIL
KREDITERING→SIDE 225

→
All materialbruk skulle være bærekraftig.

Spesialdesignet sittenisje for å utnytte plassen i en korridor.

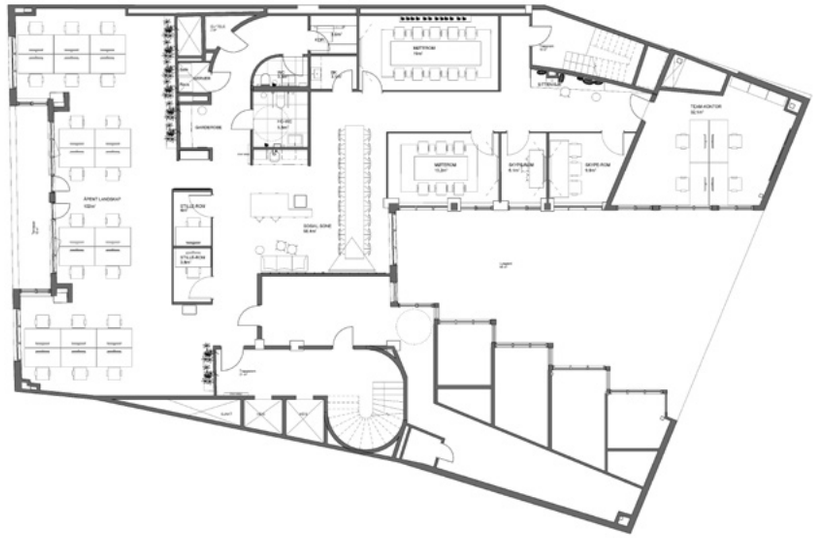

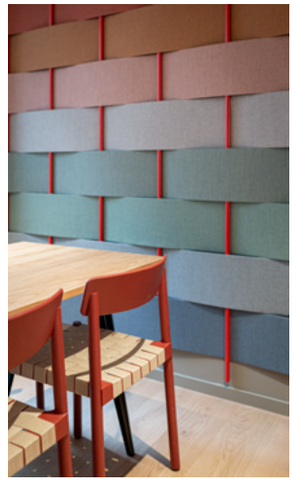

Tekstilene på veggen er av 45% resirkulert ull fra Kvadrats spinnerier, og er designet av Margrethe Odgaard.

Lokalene ble delt inn i ulike soner med transparente glassvegger som buffere.

Utnyttelse av hver krok

AFRY er en del av et internasjonalt konsulent- og ingeniørselskap som jobber med bærekraftig samfunnsutvikling. Da en liten del av AFRY (tidligere Pöyry Norway AS) skulle flytte til nye lokaler i Lille Grensen 5, bistod Zinc med inntegning av AFRYs kravspesifikasjon, konseptutvikling for interiørprosjektet, arbeidstegninger, design av spesial-inventar, møbelbeskrivelser, oppfølging på byggeplass og innflytning av 20 ansatte.

Lokalene hadde mange utfordringer som dominerende bærende konstruksjoner, lite optimale lysforhold og lave himlingshøyder, men har gjennomgått en totalrehabilitering. Zincs mål var å skape en god flyt i lokalene, med gode arbeidsplasser og ulike soner med funksjoner som understøtter arbeidsformene til AFRY. De kom fra åpne lokaler, og ønsket å jobbe enda mer aktivitetsbasert. Lokalene ble delt inn i ulike soner med rom med transparente glassvegger som buffer. Veggene gir et stramt og grafisk uttrykk, og ved behov for skjerming i møterom og stillerom kan tynne tekstiler trekkes for. Hver sone har fått ulike uttrykk som understreker inndelingen. Sonen med arbeidsplasser oppleves lune og imøtekommende – og har godt dagslys. Den sosiale sonen med kjøkken ligger midt i arealet og er mer leken i farger og uttrykk. Møterommene har fått ulik karakter gjennom farger. Hver sones karakter gir tydelig variasjon mellom arbeidssonen, møterom og fellessonen.

Konseptet tar utgangspunkt i at AFRY arbeider innenfor alle de fire elementene, jord, vann, ild og luft. Dette var utgangspunktet for farge-, material- og produktvalg. Samtidig var det høyt fokus på at materialbruk skulle være bærekraftig.

I den sosiale sonen er det designet en akustisk og identitetsskapende vegg som er inspirert av landskap/blåner. Bølgene i veggen symboliserer hele spekteret fra luft til jord og vann. Veggen er trukket i tekstilet Re-wool fra Kvadrat laget av resirkulert materialer. Tekstilet benytter 45% resirkulert ull fra Kvadrats spinnerier, og er designet av Margrethe Odgaard. De tekstilkledte båndene er vevd mellom lakkerte stålstenger som gir veggen karakter.

Det lille kontoret har fått tilpassede løsninger for å utnytte hver krok. Det er spesialdesignet en sittenisje for å utnytte plass i en litt bred korridor. Denne fungerer godt om man trenger å sette seg litt vekk alene eller ta en telefon.

Møterommene har fått ulik karakter gjennom farger. Hver sones karakter gir tydelig variasjon mellom arbeidssonen, møterom og fellessonen.

Sosial sone med spesialdesignet dekor/akustisk vegg.
Veggen er trukket i tekstilet Re-wool fra Kvadrat laget av resirkulerte materialer.

Det er totalt fem rigglinjerom. Her styres aktiviteten offshore. Store mengder informasjon deles på et åtte meter langt lerret. Det er prosjektet som styrer hvem som sitter her inne, og arbeidsbordene er vendt i bue mot lerret. Rigglinjene har spesialdesignede pulter med skinn i front som skjuler alle tekniske føringer samtidig som det har en akustisk funksjon.

Loungen har de plassert ved inngangen. Det er det første ansatte møter når de kommer på jobb. Her ligger kaffebaren og rommet er innredet lunt og det inviterer til avslapping. Bak peisen er det shuffleboard. De har lagt belysningen over tekstilhimlingen nettopp for å gi inntrykk av at lyset treffer havoverflaten og stråler ned mot havbunnen. Tekstilet har akustiske metalltråder i seg som gir et fint spill når lysstrålen treffer det.

OCC har en prosjektsone der ansatte som ikke behøver å være en del av rigglinjen kan komme inn og gi kompetansestøtte eller jobbe sammen teamet over en liten periode. Prosjektsonen er skjermet med spiler mot rigglinjen. Den har spesialdesignet sofa trukket i skinn og nedhengte pendler for å gi en litt annen opplevelse enn de «strenge» rigglinjerommene.

AKER BP ONSHORE COLLABORATION CENTER (OCC)→STAVANGER
MAGU DESIGN AS
Prosjektansvarlig→Gudbjørg Simonsen, interiørarkitekt MNIL
KREDITERING→SIDE 225

Senter for levende utvikling

Lykkeland er et av samhandlingsrommene der alle tilknyttet senteret kan samles for å dele informasjon. Området er også tilknyttet andre lokasjoner med live videooverføring. Himlingen i Lykkeland er spesialdesignet med akustisk tekstil som skal symbolisere lagene i reservoarene. Sandtonene henter opp igjen fargene fra reservoarene og gir en dempet og lun stemning selv om mange mennesker samles her inne. Glassfolien de har designet tar utgangspunkt i borekronen og skaper en fin avgrensning mellom soner og rom.

Magu Design har vært med å utvikle Aker BPs nye Onshore Collaboration Center. Senteret drifter og overvåker alle Aker BPs aktiviteter og prosesser offshore. OCC er en arena for samhandling mellom ulike forretningsenheter i Aker BP. Visjonen for prosjektet er at OCC stadig skal være i utvikling og være et «levende senter».

Aker BP er et lete- og produksjonsselskap på den norske kontinentalsokkelen. Visjonen er å digitalisere hele livssyklusen for drift, for å oppnå økt produktivitet, bedre kvalitet, redusere miljøbelastningen og forbedre sikkerheten til de ansatte. For å lykkes må det jobbes annerledes. Arbeidsplassene i senteret er organisert etter prinsippet aktivitetsstyrt arbeidsplass. Det er tilrettelagt for økt samhandling og bedre læring på tvers av teamene, forenkle flyt og effektivisere prosesser. Målet med prosjektet er å skape arkitektur som understøtter den nye måten å jobbe på.

Lokalene er designet for fem rigglinjer og to supportteam. Rigglinjene har egne rom mens teamene ligger på utsiden som støttefunksjoner. I rigglinjene styres boreaktivitet og offshorevirksomhet. Arbeidsbordene er vendt mot et åtte meter bredt lerret som gir tilgang til all informasjon. Det er to rekker med arbeidsplasser – totalt åtte. Første rad er disiplinene som har tettest dialog mot offshoreriggen, og andre rad er støttefunksjon. Bakerst i rommet er en alkovesofa og arbeidsbord for dem som trenger å komme inn og gi support eller overvåke situasjonen over en kort periode. Alkoven kan også benyttes som møteplass.

Arbeidsbordene i rigglinjen er inndelt etter disipliner og er ikke faste arbeidsplasser. Det kan til tider være behov for aktivitet hele døgnet. Organiseringen av rommet tilrettelegger for at rigglinjen kan ha arbeidsmøter og samhandle med alle involverte samtidig. Det er også tilrettelagt for stillerom for konsentrert arbeid. Intervensjonene er organisert i åpent landskap på utsiden av rigglinjene.

I OCC finnes et større samhandlingsrom som kalles «Lykkeland», her er det plass for å samle alle fem rigglinjene på én tribune. I dette området strømmes det live fra andre lokasjoner i Aker BP slik at kunnskap enkelt formidles, og det knyttes kontakter med nødvendig kompetanse ved Aker BP i andre byer.

Ved inngangen til senteret ligger lokalets hjerte, en lounge med kaffebar og peis. Det er arbeidsplasser i rommet, men de er delvis skjermet. Her kan for eksempel offshore-arbeidere komme og få informasjon før de reiser ut. En stor skjerm som dekker hele den ene veggen gir informasjon. Der er det også en spillsone med shuffleboard for avkobling. Dette rommet fungerer som et slags «hjem» for de ansatte, samt gir en hyggelig velkomst når man kommer på jobb. Det har derfor et mye lunere og hjemmekoselig preg enn resten av lokalet.

Interiørkonseptet henter inspirasjon fra både offshore og onshore. Hovedideen er lag på lag fra reservoarene som inspirasjon både i forhold til hvordan lokalene er organisert, samt ulike estetiske og funksjonelle interiørelementer. De naturlige formene fra naturen symboliserer vekst og samhandling. En balansert og harmonisk atmosfære skaper en inspirerende møteplass. Lag på lag-ideen vises blant annet i form av tekstiler i himling hvor fargene er hentet fra boresanden. Tekstilene er lyssatt fra oversiden for å gjenskape lyset som treffer havoverflaten. Stoffene har akustiske metalltråder som skinner når lyset treffer dem.

Rigglinjerommene er fastere i uttrykket og med fokuset vendt mot lerretet. Rommene er kledd i grått treverk med stramme belysningsskinner innfelt i himlingen. Trehimlingen er perforert for å gi god akustikk – og sammen med trespilene på veggene oppleves rommet dempet og behagelig, selv ved høy aktivitet. Resten av takene har en lysegrå metallhimling som hinter om metallet ellers spredt rundt i lokalet og forestiller en stilisert borekrone, dette gjentas også som folie på alle glassveggene. Den duse bronseutførelsen i glassveggene gir følelse av litt skjerming samtidig som det gir et varmt lys gjennom lokalene. All spesialinnredning er designet av Magu.

ARCTIC SECURITIES MØTESENTER→OSLO

IARK AS

Prosjektansvarlig→Thea Røhrt, interiørarkitekt MNIL

Prosjektmedarbeider→Juni Hanstvedt, interiørarkitekt MNIL

KREDITERING→SIDE 225

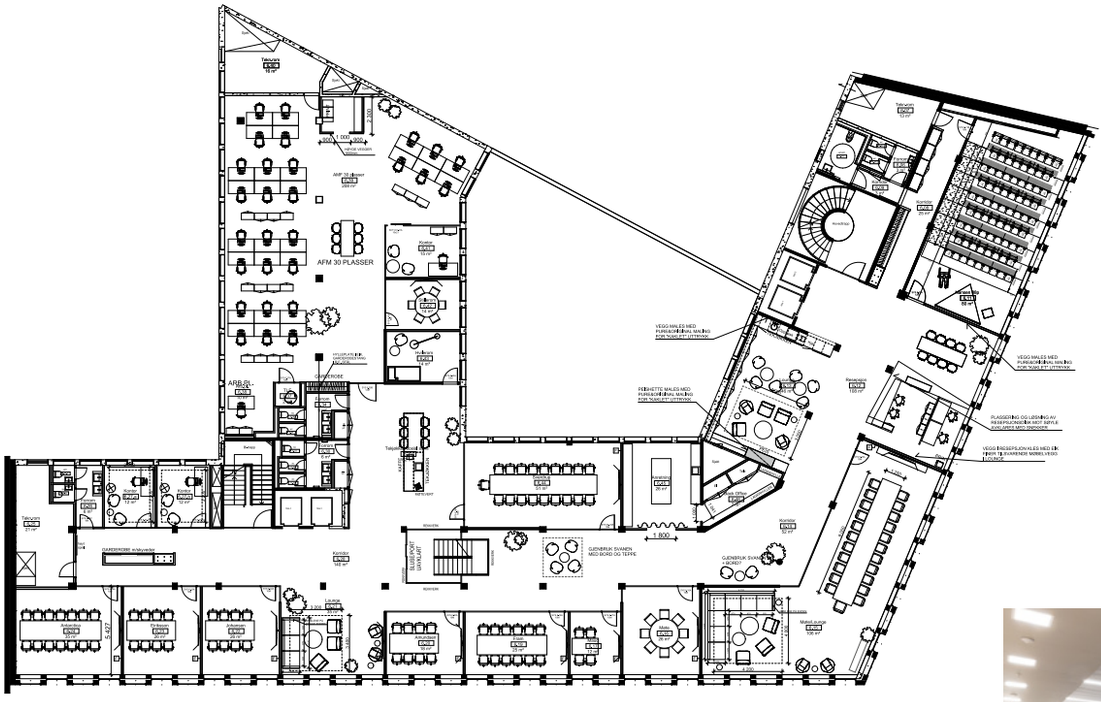

Loungen i Dronning Maud Land benyttes i forlengelse av middagene som jevnlig arrangeres her. Veggen er kledd med tapet, og plukker opp fargene i møbeltekstilene. Arctic har selv sørget for store planter og har alltid friske blomster rundt i lokalet.

Rommet er bygget opp med et svakt stigende amfi med kun fem cm forhøyning per trinn på grunn av relativt lav takhøyde. Dette sørger likevel for god sikt i hele lokalet. Himling er hevet over sitteområdet for mest mulig romlighet.

Imøtekommende eleganse

Arctic Securities ønsket å bli værende i sine lokaler i Haakon VIIs gt. 5, men hadde behov for mer plass. Gårdeier Pecunia tilbød dem å leie en etasje til i bygget da denne ble ledig. IARKs rolle i prosjektet har vært både som interiørarkitekt for gårdeier, og som rådgiver for Arctic direkte, med bistand til beskrivelse og bestilling av løst inventar. Samarbeidet mellom gårdeier, leietaker og interiørarkitektene som rådgivere har vært tett og godt, noe som var svært viktig da tidsvinduet for gjennomføring var begrenset.

For å knytte den nye etasjen sammen med resten, måtte møtesenteret som opprinnelig lå på plan 8, flyttes ned til plan 6. På denne måten oppnådde man en god sammenheng og flyt mellom arbeidsetasjene. Omrokering av de ansatte lot seg løse med mindre tilpasninger i arbeidsarealene. Man beholdt i stor grad det opprinnelige, og kunne nøye seg med rehabilitering av enkelte overflater, og oppgradering av toaletter som var slitt etter ti års bruk. Det gamle møtesenteret lot seg enkelt gjenbruke som teamkontor, en struktur som passer godt med Arctics mange selskapsinndelinger.

Både Pecunia og Arctic Securities er kvalitetsbevisste oppdragsgivere. De var opptatt av at det skulle være skikkelig, gjennomarbeidet og solid, med høy kvalitet. Men det har samtidig vært fokus på å beholde det som har vært i god nok stand til å beholde, oppgradere og bygge videre på. Til tross for ti års bruk, har arbeidsarealene stått seg godt. Arctic har vært flinke til å ta vare på lokalene sine. Prosjektet har båret med seg en nøkternhet, og da særlig i arbeidsetasjene. Representasjonsdelen, møtesenteret, har gjennomgått en totalrehabilitering etter forrige leietaker, og blitt optimalisert i forhold til Arctics møtebehov. Arctic har hatt fokus på opplevelsen av hvordan kunder blir tatt imot i møtesenteret. Stikkord som beskriver ambisjonen er; imøtekommende, lunt, trivelig og eksklusivt. Høy grad av service – kundemiddager, kveldsarrangement, foredrag og større samlinger skulle også kunne finne sted i lokalene. Flyt, sonedeling og god funksjonalitet for disse settingene, sammen med daglig høy møtefrekvens har vært styrende for løsningen.

Møtesenteret var sprengt på kapasitet, og med den nye etasjen som ble til rådighet, valgte man å utvide møtesenteret i forhold til opprinnelig løsning. Man blir tatt imot i et lyst og åpent resepsjonsområde, med ekstra plass til mingling, kaffeservering, og med lave og høye sittemuligheter. Resepsjonsdisken i hvit Corian er

Resepsjonsdisken i hvit Corian ble gjenbrukt og har fått usynlige tilpasninger. Den lyser arktisk hvit og står i fin kontrast til det varme treverket.

For å skape en lun atmosfære er veggen kledd i eik, og peisen integrert i denne. Utstrakt bruk av tre er med på å gi varme. Detaljer på disse er i røkt eik for variasjon.

Fra korridoren utenfor Dronning Maud Land er glassveggen transparent når møterommet ikke er i bruk. Dette gir utsyn til de grønne trærne i Slottsparken, og til 7. Juniplassen. Når møterommet er i bruk aktiveres den elektriske folien i glasset.

Lenger inn i møtesenteret, der interntrapp og interne heiser kommer ned, åpnes det opp mot fasaden for å slippe inn lys og skape rom i dette knutepunktet. Her ligger også en kaffestasjon som skaper et møtepunkt mellom interne og eksterne.

Rommet er utformet for å kunne fungere til både representasjons-middager og større møter. Det har vært viktig å finne møbler som skaper en god balanse mellom funksjon, komfort og samtidig danner en trivelig ramme for middager.

gjenbrukt fra det gamle møtesenteret. Den ble demontert, modifisert i størrelse og reetablert i den nye etasjen. Her kom virkelig materialegenskapene ved Corian til sin rett. Skjøter er sveiset usynlig sammen igjen, og det er ikke mulig å se spor av modifikasjonene. Gasspeisen med klebersten er også flyttet og fremstår i ny prakt som en del av helheten. Resepsjonsområdet benyttes som vrimleområde i forbindelse med større kundearrangementer. Her kan det bli servert mat og drikke ved kveldsarrangement. Da kan resepsjonsdisken også benyttes som buffet. Vrimleområdet er koblet direkte sammen med det store møterommet, Nansen. Det har sitteplass til 77 personer, og er bygget opp med et svakt amfi med klappstoler.

Det neste store møterommet, Dronning Maud Land, var tiltenkt styremøter og representasjonsmiddager, men er blitt et svært populært møterom. Det er utstyrt med loungemøblering for å kunne romme mange gjester. Glasset inn til dette rommet har derfor fått elektronisk folie, slik at det fremstår som mest mulig transparent når det ikke er i bruk, og ivaretar den flotte utsikten mot Slottsparken og 7. Juniplassen. Rommet ligger også nært et flott anretningskjøkken, hvor mat anrettes og serveres gjestene i spisestuen. Videre innover er det flere møterom i varierende størrelser, som rommer alt fra fire til 18 personer. Det er også to gjestekontor som kan benyttes av kunder eller besøkende i forlengelse av møter. Alle møterom har fått en påforing på visningsvegg, som integrerer og skjuler kabling til skjermer. Mingleområder, møterommene Nansen, Dronning Maud Land og Wisting har fått nye møbler, mens øvrige møterom har gjenbrukt møbler fra det gamle møtesenteret. Disse var i god forfatning og tåler godt ti nye år.

Møtesenteret ble knyttet sammen med arbeidsetasjene ved en forlengelse av interntrappen i etasjene over. Trappen er i identisk utførelse, og fremstår som sammenhengende og helhetlig. Dit interntrapp og heiser leder åpner arealet seg opp mot fasaden for å slippe inn lys og skape rom i dette knutepunktet. Der finnes også en kaffestasjon, som benyttes av arbeidsplassene i fløyen innenfor, og skaper et møtepunkt mellom ansatte og besøkende – et viktig symbol på hvordan Arctic ønsker å møte sine kunder.

Torget er en samhandlingssone, og i tilknytning til dette ligger to «hytter». «Tenketanken» for kreative møter og «Bibliotektet» for konsentrasjon og fokus.

Multirommene deler av gangsonen og arbeidsområdene. Rommene har ulikt uttrykk i form av farger, tapeter og variert møblering.

Interntrappen binder de to etasjene sammen og store vindusfelt gir mye dagslys inn i rommene. Her ser vi personalrestaurant og sosial sone i 1. etg., samt et stort drop-in arbeidsbord i 2. etg.

Trappen har et flerfunksjonelt formål både som vertikal kommunikasjon, samtidig som den kan benyttes som arena for uformelle møter og amfi ved større sammenkomster.

BERGGÅRD AMUNDSEN & CO AS→LANGHUS
METROPOLIS ARKITEKTUR & DESIGN AS
Prosjektansvarlig→Kari Ihle, interiørarkitekt MNIL
Prosjektmedarbeider→Cathrine Stokke, interiørarkitekt MNIL
KREDITERING→SIDE 225

Interaktiv informasjonsvegg ved inngangspartiet. Tusenvis av lysdioder er frest inn i eikepanelet, og skaper en innovativ og innbydende måte å ønske kunder og ansatte velkommen på. Hva som vises kan programmeres – alt fra velkomsthilsener til kunder, informasjon om bedriften eller abstrakte motiver.

Hjemlige omgivelser

I august flyttet elektrogrossisten Berggård Amundsen & Co AS inn i sitt splitter nye hovedkontor i Langhus. Dette var en nøye planlagt bygge- og flytteprosess, da firmaets 12 000 m² store sentrallager også skulle ha samme adresse.

Berggård Amundsen (BA) er et norskt og familieeid selskap, og det er med på å gjøre dem litt annerledes enn mange andre i bransjen. Det har påvirket deres forretningsverdier og kjerneverdier, og inspirerer til å tenke langsiktig. Forut for formgiverprosessen jobbet BA og Metropolis med å definerte hvordan kontorene og arbeidsprosessene kan svare ut selskapets overordnede visjon og mål.

Med utgangspunkt i nøkkelordene; norsk, familieeid, teknologi, innovasjon har Metropolis utviklet et konsept, med sterke bånd til det nordiske og dens natur, med innslag av teknologi. Det skal være lyst og rent, med ekte og bestandige materialer. Ønsket var å «invitere hjem».

INTERAKTIV VELKOMST

Når du går inn dørene hos BA møtes du av et teknisk og lunt inngangsparti. Historien fortelles gjennom en lysinstallasjon på en finerkledd vegg bestående av tusenvis av små lysdioder. Uttrykket og funksjonen har vi utviklet i samarbeid med Void, et firma som opererer i krysningspunktet mellom design, arkitektur, kunst og teknologi. Resultatet har blitt en iøynefallende og interaktiv lysende vegg som hele tiden er i forandring. BA har selv fått tilgang til å programmere veggen og diodene, og kan ønske kunder velkommen på veggen.
En fiffig detalj som får én til å føle seg ekstra velkommen!

I første etasje har de plassert alle møterom, kantine, sosial sone. Det er her én møtes for å ta seg en kaffe, nyte en deilig lunsj, strekke litt på beina, eller å utvikle de nytenkende ideene sammen med kolleger og gjester. I hjertet av etasjen finner du trappen. Dette er et viktig element og fungerer som det sosiale knutepunktet mellom etasjene. Den har et flerfunksjonelt formål både som vertikal kommunikasjon, samtidig som den kan benyttes som arena for uformelle møter og amfi ved større sammenkomster.

STORSTUEN

Kantinen fungerer som et hyggelig allrom. Det skal innby til morgenkaffe med kollegaene, uformelle eksterne og interne møter, og samle hele bedriften til felles sammenkomster og spesielle anledninger. I tilknytning til kantinen og inngangspartiet ligger kaffebaren, og er selve kraftsenteret i bygget. Her er det spenning, det er liv og det skjer masse. Her treffer man kunder og besøkende i tillegg til at det er stedet for å bli kjent og for sammen å skape morgendagens løsninger. I møteromssenteret har hvert av møterommene sin egen identitet. De har tatt i bruk ulike produkter og elementer av det BA har i sitt sortiment og leverer hver dag. Produktene er fremhevet ved å lage et lite «kunstverk» der de er satt sammen i et mønster, system eller belyst på en måte som gjør at de i tillegg til å ha en dekorativ effekt, også forteller en historie eller fremhever produktet i seg selv.

TORGET SOM BINDER ETASJEN SAMMEN

Beveger du deg opp trappen til andre etasje kommer du først til Torget. Dette er etasjens sosiale sone som også inneholder et stort bord for arbeid alene eller for samhandling. Tilknyttet er også to «hytter» med ulike funksjoner. «Tenketanken» er et kreativt rom med fleksibel møblering, store tavler og interaktiv skjerm. Godt med lys og friske farger gir energi og liv til kreative tanker. Vegg i vegg ligger «Biblioteket» som er et mørkere areal. Myke og behagelige loungemøbler og dempet belysning inviterer til roligere aktivitet og konsentrasjon. Dette er et sted å trekke seg tilbake for å jobbe, lese eller roe ned. Multirom og soner langs gangsonen skiller trafikken og det visuelle støyet fra arbeidsområdene.

Her finner vi rom og soner av ulik størrelse og karakter, variert møblering og mangfoldig bruk av farger og tapeter, skaper rom med ulik atmosfære og innbyr til varierte arbeidsformer. Arbeidsområdene ligger rolig til og er arealer med mye dagslys og lysere farger. Et dekorativt teppe med naturmønster gjør også dette området til et variert og stimulerende areal.
Ingen krok er kjedelig!

Etter innflyttingen har Berggård Amundsen fått veldig positive tilbakemeldinger fra de ansatte og besøkende. Lokalene har fått en deilig atmosfære og er lagt opp til en fleksibel og digital arbeidshverdag. Arbeidsformen er aktivitetsbasert, og hvor du vil arbeide velger du selv, alt etter hva slags oppgave du skal utføre. De besøkende blir tatt varmt imot og får et lite innblikk i historien, dette gjør at besøket hos Berggård Amundsen blir ekstra minneverdig. Velkommen hjem!

BOSTON CONSULTING GROUP/BCG→OSLO
RADIUS DESIGN AS
Prosjektansvarlig→Daniel Ness Turco, interiørarkitekt MNIL
KREDITERING→SIDE 225

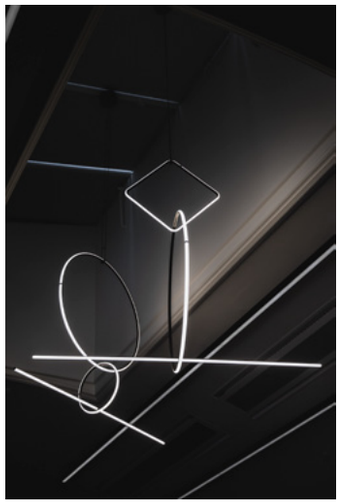

Gjennomgående bruk av eget design av dekorpendler og vegglamper i sosiale soner.

Resepsjonsområdet, med ny interntrapp til plan 2, samt kaffebar med mindre møteromsfasiliteter og garderober.

Dialog mellom gammelt og nytt

BCG er et internasjonalt konsulentselskap med fokus på strategisk og finansiell rådgivning, og finnes i dag i 48 land i verden. Med stikkord som omstilling, nyskapning og fremtidens arbeidsplasser, ble Radius design utfordret til å utvikle deres nye hovedkontor til en kompleks sammensatt «by-bolig».

I hjørnegården i Henrik Ibsens gate 1, vis à vis Utenriksdepartementet, og med Slottet som nærmeste nabo, skulle BCG transformere den seksjonerte, gamle bygården til ett gjennomgående kontorbygg, tilrettelagt for én bruker, med kontakt på tvers av etasjer, inndelt etter et mangefasettert romprogram.

Den ærverdige bygårdens dekorelementer og detaljrikdom, buehvelv og trappeløp, karakteristiske vinduer og inngangsparti, fasadeornamenter og bruk av edle, slitesterke materialer, med profiler i treverk, ble utgangspunktet for en dialog mellom det eksisterende gamle og forventning til innovasjon og nyskapning i det nye interiøret.

Like innenfor inngangsdøren begynner de vakre buehvelvene som leder inn i trapperommet og med én gang forteller historien om byggets opprinnelse.

Her ligger resepsjonsområdet, med ny interntrapp til plan 2, samt kaffebar med mindre møteromsfasiliteter og garderober.

Plasstøpt terrazzo i spesialfarge på gulv, betongtrapp med detaljer i cortenstål og lær – dekorelementer av finerte veggpaneler i eik med integrerte lyselementer, introduseres her og der gjennomgående i interiøret.

En rik og variert palett av varme og kaldere grønn, jord- og bruntoner, stillet opp mot hvite flater, gir hver etasje sin egen overordnete fargepalett. Eikepanelene med profiler brukes i forskjellige variasjoner av natureik eller hvitbeiset eik. Overganger til plassbygde skap og oppbevaring i møterom blir sømløse, der den samme linjeføringen brukes i fronter og hyller. Horisontale linjer er markert ved bruk av brystningsdetaljer i alle etasjer med referanser til gamle bygårder på Frogner, noen steder understreket med en cortenstål-detalj for enda tydeligere kontrast til de hvite feltene over.

Gjennomgående bruk av eget design av dekorpendler og vegglamper i sosiale soner, møterom og korridorer, står i kontrast til og utfordrer de opprinnelige detaljene i huset.

Den eksisterende gamle trappen mistet ved omstrukturering sine opprinnelige inndelinger til seksjoner på hvert repos, men oppleves nå som ett sammenhengende løp med direkte åpning inn til cellekontorer, åpne landskap og team-rom i hver etasje.

Bæreveggelementer er benyttet til å bygge lokale minikjøkken som avgrensning mot trapperom og intern trafikk.

I husets øverste etasje åpenbarer det seg et unikt loftsrom med buehvelv og dobbel takhøyde, hvor det er etablert et fellesrom med mulighet for større arrangementer og store møter med sitteamfi og bar.

Det opprinnelige gamle tørkeloftet med god takhøyde, er bygget om til en stor, sosial sone med kantine, barløsning, spill-soner, og bibliotek. Direkte adkomst til takterrasse med en spektakulær utsikt over hele byen – ligger som en liten skjult hemmelighet på toppen av det ærverdige gamle bygget.

Det er lagt vekt på løse møbler med karakter og høy kvalitet satt i kontrast til hverandre – møbeltekstiler med utradisjonelle fargevalg, plassbygde sittebenker og blomsterkasser, edle materialer som skal tåle bruk og bli vakre med tiden som går, tåle hverdagsliv og danne basen for et mangfold med kvalitet som skal vare i mange år. Et fantastisk spennende prosjekt som åpnet for mulighet til å gå i dybden i alle detaljer.

Horisontale linjer er markert ved bruk av brystningsdetaljer i alle etasjer med referanser til gamle bygårder på Frogner.

Eikepanelene med profiler brukes i forskjellige variasjoner av natureik eller hvitbeiset eik.

Dialog mellom det eksisterende gamle og forventning til innovasjon og nyskapning i det nye interiøret.

Overganger til plassbygde skap og oppbevaring i møterom blir sømløse.

Det er lagt vekt på løse møbler med karakter og høy kvalitet satt i kontrast til hverandre – møbeltekstiler med utradisjonelle fargevalg, plassbygde sittebenker og blomsterkasser.

Små båser til å arbeide i skiller den åpne workshop-sonen og kantine og møteromsdelen.

Amfiet gir plass til mange deltagere på konferanser og workshop og er et supert sted å ta morgenkaffen eller ha uformelle møter mellom jobbøktene.

I møteromsavdelingen finner man ulik type møblering for ulike aktiviteter. Gjennomgående for alle rommene er de lyssatte gardinene, fargede pendler og masse skriveflater på veggene. En baklys-gardin i møterommet gir følelse av dagslys i det dype lokalet og gjør møterommene lyse og trivelige.

FINSTART NORDIC→OSLO
KUBIK INTERIØRARKITEKTER AS
Prosjektansvarlig→Pia Sand, interiørarkitekt MNIL
KREDITERING→SIDE 225

Veggene i lunsj- og workshop-arealet er designet for å kunne skrive og henge ting på.

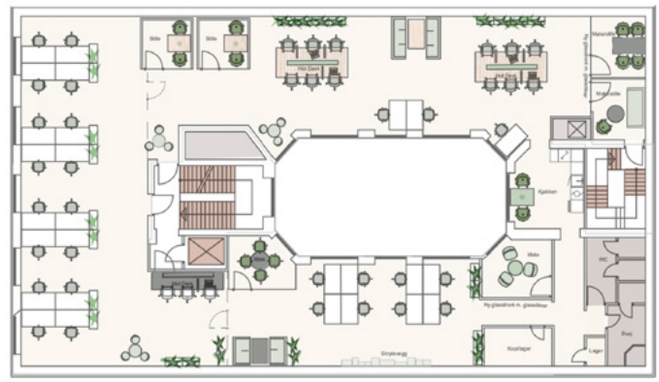

Møbleringsplan.

Fleksibelt lyst, og innbydende i kontoretasjene.

God oppstart

Finstart Nordic investerer og utvikler startups innenfor fintec markedet. Da Kubik Interiørarkitekter startet prosessen med Finstart skulle de ta over to etasjer i Kongensgate 12 – nå, ett år etter, har de vokst og sitter i tre kontoretasjer i tillegg til første etasje.

Første etasje har store vinduer ut mot gateplan. Denne etasjen er samlingspunktet for alle de ulike start up-selskapene på huset. Her holdes det foredrag og workshops. Man finner varierte møteplasser for å ta en kaffe, jobbe eller ha et lite møte. Lunsjen serveres i denne etasjen og man kan benytte seg av en møteromsavdeling i bakkant av lokalet. Man kan også leie etasjen for events hvis man ønsker det. Vinduspostene mot gaten ble utnyttet som sitteplasser og belyst for å trekke til seg oppmerksomhet fra forbipasserende. Et amfi ble bygget for å romme et stort antall mennesker ved større arrangementer – og er også en svært populær møteplass blant de ansatte.

Finstart ønsket seg et interiør som speiler deres identitet og profil – de ønsker å være som et hvitt lerret for nye start ups. Her skal de ulike gründerne kunne blomstre og finne sin identitet. De jobbet med å få inn materialer og funksjoner på det hvite lerretet. Akustikkelementer, oppslagstavler, skrivetavler og møbler er nøye planlagt for å passe med firmaets profil. Tekstiler og møbler er trukket i naturmaterialer som gir et harmonisk og rolig preg på lokalene. Kontoretasjene er organisert for å kunne tilpasse seg ulike start up-størrelser. Det er mulighet for å skille av deler av etasjer eller velge å ha det helt åpent. Hver etasje har et lite tekjøkken, møterom og stillerom – men i hovedsak er det arbeidsplasser som fyller disse etasjene. Samlingspunktet og kjernen ligger i første etasje for å skape kunnskapsutveksling og møteplasser mellom de ulike selskapene. Det ble lagt stor vekt på belysningen av lokalene. I samarbeid med Arve Hansen og Lightbureau utviklet interiørarkitekten en lysplan som forsterket den gode takhøyden og den buede himlingen. I inngangen i første etasje er det benyttet armaturer som minner om gatelys for å trekke gatelivfølelsen inn i lokalet. Kontoretasjene har en spennende lysplan med en kombinasjon av lysrør som lyser opp buene og gir generell belysning i lokalet og sobert fargede pendler i møterom, kjøkken og stillerom. Huset myldrer av liv og det er aktivitet i alle kroker av lokalene.

GOOGLE NORWAY→OSLO

ZINC AS

Prosjektansvarlig→Guri Mo, interiørarkitekt MNIL

Prosjektmedarbeider→Martin Ramstad Rygner, møbeldesigner og interiørarkitekt MNIL

KREDITERING→SIDE 225

Googles fokus på biofilisk design med utstrakt bruk av planter er gjennomført.

En stille sone for avkobling og stille arbeid.

Kjøkkenet ble bygget om og bespisningsareal utvidet. Nå strømmer det dagslys inn i hele arealet og fargene er avstemt med resten av oppgraderingen. De gamle skiene henger igjen fra tidligere.

Tydelig identitet

Google Norway har vokst raskt, og bare tre år etter innflytting i nye lokaler på Aker Brygge, meldte behovet seg for å utvide kontoret til tilstøtende arealer. Zinc ble engasjert til å programmere arealet i tråd med Googles internasjonale retningslinjer og krav om fleksibilitet i lokalene, gjennomføre en brukerprosess med lokale ansatte, definere konsept for lokalene, prosjektere utforming, koordinere mot tekniske fag og følge opp gjennomføringen av byggeprosjektet.

De nye lokalene rommer arbeidsplasser til nesten 60 ansatte, i tillegg til sårt tiltrengte møterom i ulike størrelser, stillerom, garderober, stillesone og et stort fleksibelt flerbruksareal. Eksisterende kjøkken og bespisningsområder ble også bygget om og oppgradert som en del av prosjektet.

I konseptutviklingen arbeidet Zinc tett med brukergruppen for å definere hvordan det nye arealet skulle utformes. Det var viktig å definere et konsept som kunne flettes fint sammen med det eksisterende, men likevel være noe eget og nytt; et uttrykk som var raffinert og voksent, samtidig som det var røft, urbant og lekent. Lokal forankring og nordiske verdier var viktige premisser og «Norwegian Urban Culture» har vært førende for bruk av velkjente motiver fra Oslo i grafikken og røffe, ærlige og rene materialer og farger.

Arbeidsarealene er lagt langs fasaden der dagslyset flommer inn og utsikten er mot de flotte gamle teglstensbyggene på Aker Brygge. Åpne himlinger gir lokalet et røft og industrielt preg samtidig som det gir rommet ekstra høyde. Tekniske føringer er eksponert og akustikken løst med nedhengte bafler. Belysningen understreker uttrykket med strekkmetall og store industripendler. Teppet er valgt for å gi assosiasjoner til asfalt og byrom. Møterommene er bygget opp av standardiserte moduler i kryssfiner og glass og står som frittstående bokser i rommet.

Rundt omkring i arbeidsarealet finnes steder å sette seg ned, skrible på en tavle, lene seg tilbake, løfte blikket eller ta en rask samtale med en kollega – alle «kriker og kroker» er utnyttet til en uformell møteplass. I tillegg ligger en dedikert stillesone innerst i lokalet. Her er teppet mykere, møblene mer komfortable, belysningen dempet og tempoet lavere. Her kan du komme med laptopen og jobbe i ro og fred, eller ta deg en pause i sofakroken.

I overgangen mellom de nye og gamle arealene ligger et fleksibelt flerbruksareal med amfi til events, uformelle møter og avkobling. Arealet brukes til interne og eksterne arrangementer og er utstyrt med AV-utstyr og ekstra sitteplasser. Den store moseveggen med det lysende Google-skiltet er synlig fra resepsjonsarealet og en tydelig markør av beboeren. Tilknyttet flerbruksarealet ligger tekjøkkenet som også ble oppgradert i prosjektet. Parkett på gulvet, nye fronter på eksisterende kjøkkenskap, supplering av en kjøkkenøy og kafebord ble en god løsning for å løfte arealet, imøtekomme nye behov, og knytte det til det nye konseptet. Videre ble kjøkken og bespisningsareal bygget om og utvidet.

Det har vært viktig for Zinc å sørge for at lokalene underbygger Googles virksomhet, ideologi og identitet. En fleksibel og bærekraftig løsning som sikrer Googles behov fremover og som er et attraktivt sted å være.

Møterommene er fleksible og bygget i moduler av kryssfiner. Alle møterommene har veggmotiv fra Oslo, som «Løkka», «Sinnataggen», «Botsen» og «Trikken». Grafikken er bearbeidet av Zinc og printet på kryssfiner. På glassvegger er rutekartet for trikk, buss og bane lagt inn som et gjenkjennbart motiv. Dørene er lakkert i samme fargekode som Oslotrikken.

En eksisterende vegg med graffitikunst av Whatson passet godt i det nye konseptet. Veggen ble flyttet og integrert i den nye løsningen.

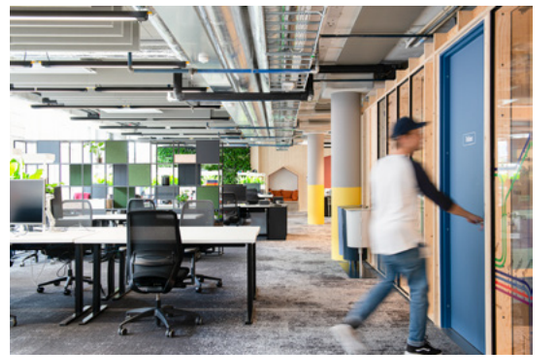

Teppet i lokalet er laget av resirkulert fiskegarn, som passer godt i Googles mål for bærekraft. Farge og mønster gir assosiasjoner til asfalt og by. De åpne himlingene underbygget det røffe og ærlige konseptet.

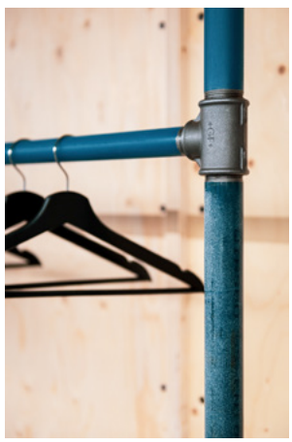

De gamle sprinklerrørene ble til nye garderober.

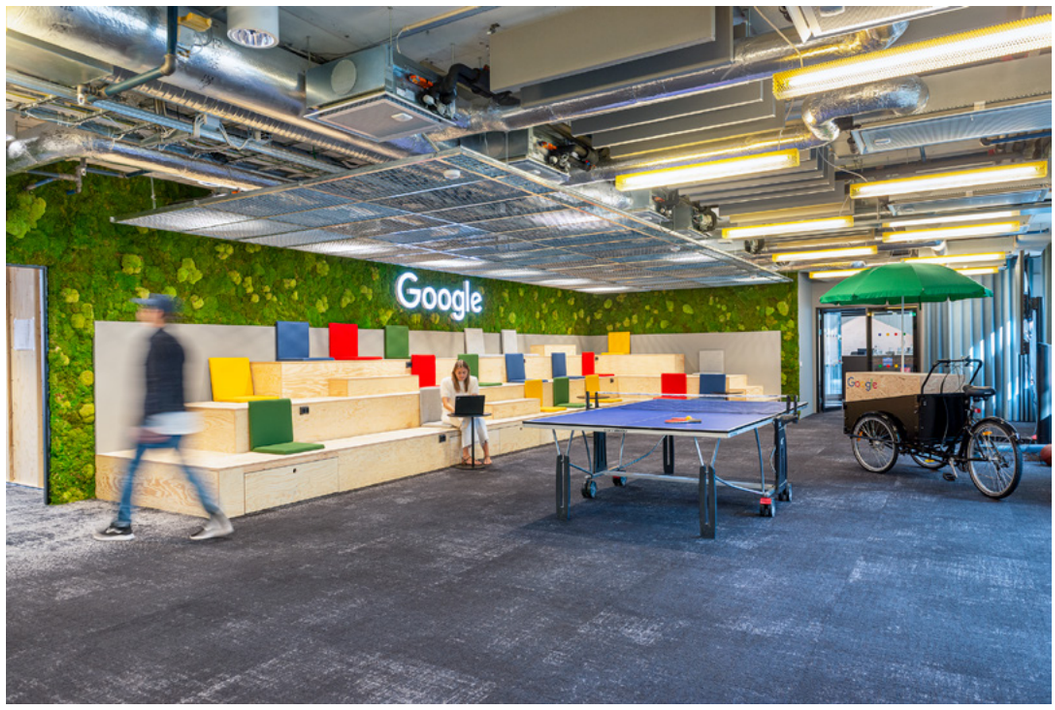

Det fleksible flerbruksarealet ligger i overgangen mellom de gamle og de nye lokalene, og er et sted for møter, events, lek og moro.

Hvilested mot lyset. Moderne møblering møter historiske materialer. Spesialdesignet stol i lønn.

Stue på stue med teambaserte arbeidsplasser.

Kontinental stemning i Trondheim

I 2018 vokste TAG, Trondheim ut av sine egne lokaler og måtte finne nye kontorer. Etter en tids leting kom de over Huitfeldtgården, et bypalé fra 1898 opprinnelig bygget som leiligheter til brødrene Huitfeldt. Brødrene var forretningsmenn innen trelast, og bypaléet i fransk nyrenessansestil ble oppført av murmester Christian Christensen etter arkitekt Axel Guldahls tegninger. Interiørkonseptet legger vekt på å fremheve originale detaljer og løsninger i bygget, og samtidig som det skulle fungere som et moderne arkitektkontor.

Første etasje i det ærverdige bygget hadde stått tomt i åtte år, og ingen så for seg hvordan arealet kunne bli en moderne arbeidsplass. Lokalet har en klassisk planløsning med langsgående siktlinjer gjennom stue på stue mot gaten, kontor, salong og tjenerfløy mot bakgården. De store rommene har ornamenterte himlinger med stukkaturer. Tykke, tette vegger skiller rommene og flere steder er de originale veggpanelene og de doble dørene bevart. Store vinduer med sprosser og en himlingshøyde på rett under fire meter gjør rommene lyse og luftige. Lokalet er derfor langt fra det man finner i et moderne kontorbygg med systemhimling, store åpne arealer med glassvegger og lav himlingshøyde. De originale tregulvene var byttet ut med linoleum engang på slutten av åttitallet. Men de så potensialet i det unike lokalet med høy verneklasse, og bestemte seg for å kombinere stramt og moderne med de historiske rammene i bygget.

Man valgte å legge arbeidsplassene i «stuene» grunnet daglys og kontakt med livet i gaten. De var vant til å jobbe i åpent landskap, og ble utfordret på å sitte i mindre team da det viste seg utfordrende å åpne opp de mindre stuene. Løsningen ble å tilpasse størrelsen på arbeidsbordene etter rommets form og størrelse. Møterom og sosial sone ble plassert i den gamle salongen. Nytt kjøkken, kopirom, garderobe og wc er plassert i den gamle tjenerfløyen.

Det er gjennomført en brukermedvirkningsprosess med alle ansatte, hvor de kartla behov, diskuterte arbeidsform i forhold til en teambasert løsning og forankret planløsningen. Konsept for material-, fargevalg og møblering ble også diskutert i felleskap.

I utarbeidelsen av ny farge- og materialpalett tok de vare på de historiske elementene. Originale dører, himlingene, materialer og veggpaneler ble istandsatt møysommelig. Gulvene er valgt i massiv eik, delvis lagt i fiskebeinsmønster. Dette gir rommene gode materialkvaliteter og er trolig tilsvarende de opprinnelige gulvene. De slette veggene er malt i lys grå for å fremheve de originale detaljene i hvitt.

HUITFELDTGÅRDEN→TRONDHEIM

TAG ARKITEKTER TRONDHEIM

Prosjektansvarlig→Elisabeth Våpenstad-Rånes, interiørarkitekt MNIL

KREDITERING→SIDE 225

Spesialdesignede plantekasser med oppbevaring som skjermer arbeidsplassene.

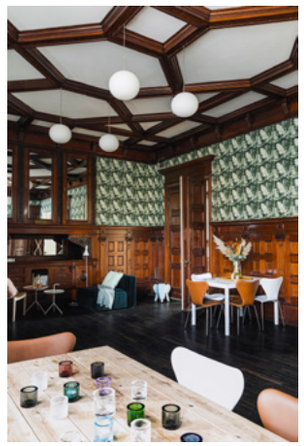

Variasjon i møblering gir mulighet til å skape ulike soner og grupper etter behov.

I den gamle salongen er det valgt en frodig tapet som spiller opp mot anretningen og brystningspanel fra byggeår. Det nye inventaret er valgt som en stram, moderne kontrast til det gamle – samtidig som lokalet er funksjonelt som arkitektkontor. Mange av møblene i interiøret er spesialdesignet for prosjektet. Det er laget bord og hyller i kryssfiner og plantekasser i valchromat i ulike farger.

Plantekassene ble designet med intensjon om å lage et produkt som både kunne løse behovet for oppbevaring og skjerming av ansatte i åpent landskap.

Ideen var også å uttrykke firmaets tverrfaglige identitet med ansatte innenfor fagfeltene byplanlegging, landskapsarkitektur, arkitektur, interiørarkitektur og produktdesign var bærende. I samarbeid med landskapsarkitektene forskes det på å plante i en blanding av strøsand og biokull ladet med gjødsel, også kjent som skjelettjord. I arbeidshverdagen fungerer den som en skulptur.

I sosial sone og på møterommene skapte man en lunere stemning med møbler og tekstiler i hud, velur og ull. Interiørarkitektene har hatt fokus på fleksibilitet og variasjon i møbleringen. Den tidligere salongen er hjertet i lokalet, og benyttes både til lunsj i hverdagen, kveldsarrangement og til fest. Røffe møbler, prototyper og en variasjon av stoler gir interiøret et uhøytidelig preg. Designet av den grafiske skiltingen av lokalet følger det stramme monokrome uttrykk som er tilført i øvrig møblering. Alle møblene og tekstiler fra det tidligere lokalet til TAG er gjenbrukt i Huitfeldtgården. Brukte stoler trukket i nytt lær ble valgt til den sosiale sonen, og kjøkkenet er produsert av resirkulerte plastflasker, da miljø har vært i fokus i hele prosessen.

Belysning var utfordrende i prosjektet grunnet profilerte himlinger og dekorerte taklister. De ønsket en belysning som ikke konkurrerte med de historiske elementene, men samtidig ga godt arbeidslys. Lysdesignerne hos Stokkan lys bistod i prosessen. Arbeidsplassbelysningen er diskret i form av skinner med spoter kombinert med bordlamper. Spotene er hvite, og diskret lyser de opp detaljer i stukkatur og arbeidsplass på en vakker måte. Belysningen er lagt gjennomgående i alle rom bortsett fra i sosial sone hvor det er valgt en mindre teknisk belysning med pendler og gulvlamper. I arbeidsrommet som leder ut fra den sosiale sonen har lyskunstnerne Children of the Light tatt utgangspunkt i TAGs logo. Skulpturen er programmert med animasjoner over logoens tema i ulike farger.

Lokalet som hadde stått tomt i åtte år fikk i 2019 endelig nytt liv, og de fleste besøkende blir litt overveldet når de kommer inn. Mange hevder at lokalene har en kontinental stemning. Et lite stykke Paris i Trondheim.

PANGEA PROPERTY PARTNERS→OSLO
AS SCENARIO INTERIØRARKITEKTER
Prosjektansvarlig→Heidi Berg Edbo, interiørarkitekt MNIL
KREDITERING→SIDE 225

Bindeleddet mellom åttende etasje og toppetasjen ble en stor spesialdesignet, buet interntrapp i tre og glass.

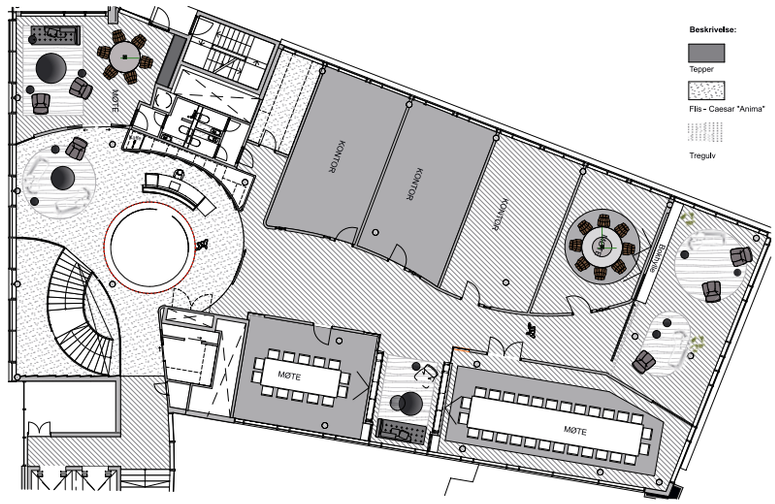

En buet vegg bak resepsjonen skjuler kaffestasjon, oppbevaringsskap og kopirom.

Eksklusiv coworking

Pangea ønsket å utvide sine eksisterende lokaler på Tjuvholmen med byens mest eksklusive «coworking» for investeringsselskaper. De overtok toppetasjen i bygget der de har sittet siden 2009, og Scenarios oppgave var å lage 2–3 «family offices» for mindre leietakere i tillegg til å utvide møteromssenteret, samt å etablere ny resepsjon og kundesone. Det nye arealet var på ca. 800 kvadratmeter.

De nye lokalene skulle passe sammen med dagens lokaler, som fremstår som attraktive og eksklusive, men allikevel fremstå som noe nytt. Lokalene skulle være moderne og fremtidsrettet, samt trivelig og hjemmekoselig. Pangea ville at det skulle oppfattes som «a second home». Generøs takhøyde, vinduer fra gulv til tak og store rom, ble kombinert med mer private avdelinger og stuer, og den fantastiske utsikten over Oslo og Oslofjorden var et flott bakteppe for interiøret.

I nært samarbeid med Pangea har Scenario vært med på å utforme hele konseptet. Scenario har bistått med alt fra planløsning, interiørkonsept, fast inventar og spesialelementer, til gjennomføring av prosjektet. Planen er en kombinasjon av motsetninger mellom myke og harde former og overflater. Buede vegger i varmt trematerialer, og rette vegger med aluminiumskledning. Gangsoner og fellesarealer er som et galleri for den fantastiske kunsten, som har spilte en veldig viktig rolle i konseptutviklingen og for det endelige resultatet.

Bindeleddet mellom åttende etasje, de eksisterende lokalene og toppetasjen, ble en stor spesialdesignet buet interntrapp i tre og glass. Veggen i trappehullet ble kledd

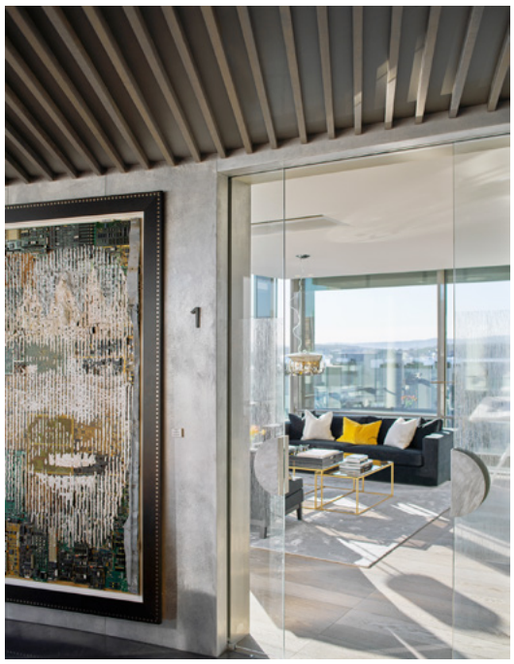

Lokalene skulle være moderne og fremtidsrettet, samt trivelig og hjemmekoselig.

Alt fra veggkledninger i tre og aluminium, spesialdører i full høyde, bokhyller, spilevegger, baderomsmøbler, skjulte dører, og ikke minst spilehimlingene er spesialdesignet.

Pangea har oppnådd målet sitt om å få et av byens mest eksklusive coworkingarealer.

Myke og harde former og overflater.

med finerplater i full høyde, der platene ble montert forskutt med lys i overlappen mellom platene. Det samme prinsippet ble brukt på den buede veggen bak resepsjonen som skjuler kaffestasjon, oppbevaringsskap og kopirom. I senter av rommet når man kommer opp trappen er det en sirkulær lysinstallasjon med en diameter på ca. tre meter. Ut fra «sola» er spilehimlingen lagt som stråler, noe som understreker formen på rommet. Resepsjonsdisken følger også formen på rommet og er laget i en kombinasjon av tre og flis. Resepsjonen er avskjermet fra møteromsavdelingen med en buet spilevegg. I stuene har de designet bokhyller som har innebygde damppeiser.

Garderoben og dører inn til tekniske rom har samme materiale som veggene slik at de blir minst mulig synlige. Møterommet ved resepsjonen har skyvedører i glass som skjules inn i den buede aluminiumsveggen når rommet ikke er i bruk. De sirkulære håndtakene i lokalet er spesialdesignet av Scenario. Toalettene har gulv og brystning kledd i marmor. Den samme steinen er brukt på innredningen som er spesialdesignet og tilpasset rommene.

Henriksen Snekkeri har laget alt av spesialdesign – alt fra veggkledninger i tre og aluminium, spesialdører i full høyde, bokhyller, spilevegger, baderomsmøbler, skjulte dører, og ikke minst spilehimlingene.

Gårdeier Eiendomsspar sammen med Neteland entreprenør har vært en stor bidragsyter for at Pangeas ønsker har blitt realisert.

Resultatet har blitt et lokale som alle bidragsytere er stolte av, og Pangea har oppnådd målet sitt om å få et av byens mest eksklusive coworkingarealer.

Styrerommet, med en flerfarget Porsche-modell som inspirasjon.
Drop in-plasser for gjester i forgrunnen.

Rik fargepalett og bestandige materialer er gjennomgående valgt.

Team Lilla med teamleder-kontoret i forkant.

PORSCHE NORGE→HOVEDKONTOR→OSLO
KUBIK INTERIØRARKITEKTER AS
Prosjektansvarlig→Pia Sand, interiørarkitekt MNIL
KREDITERING→SIDE 225

De klassiske møblene fra Hans Brattrud i hud og krom inviterer til å slå seg ned i den sosiale sonen.

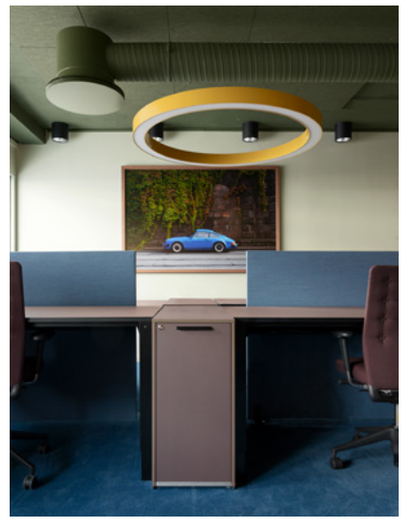

Team Blå.

Legendarisk fargepalett

I samarbeide med Koi fargestudio har Kubik Interiørarkitekter utviklet Porsche Norge/Autozentrums nye hovedkontor på Ryen i Oslo. Fargekonseptet som ble utviklet av Koi fargestudio tar utgangspunkt i Porsches legendariske 911-farger fra 60- og 70-årene.

Konseptet skulle også vise Porsche som brand; luksus, kvalitet og lekre detaljer. Dette har vært førende for valg av møbler, tekstiler, materialer og belysningsarmaturer. Resultatet ble et unikt og elegant kontorlokale tydelig inspirert av 60- og 70-årenes estetikk. Her er ikke en hvit flekk å spore noe sted, de ansatte kan boltre seg i rik farge- og materialbruk.

Hvert team ble definert med et stort foto av en klassisk Porsche-modell i en egen unik Porsche-farge. Bildet ga utgangspunktet til fargen på tepper og bordskjermer i de ulike teamene. Kontoretasjen ble organisert med en tradisjonell planløsning med åpne teamplasser hvor teamlederen sitter i eget cellekontor. Sjefskontoret er stort og sentralt plassert i lokalet. Det ble valgt møbler med referanser til 60-årene – blant annet er stoler og sofaer fra Hans Brattruds nylanserte Futura-serie å finne i sosiale soner og på sjefens kontor.

Utover en rik fargepalett er det valgt bestandige materialer som heltre eik i den spesialsnekrede kaffebaren, messinglamper over arbeidsplassene, en varm brun linoleum på arbeidsplassmøblene, cognacfarget hud og ulltekstiler ble brukt på de polstrede møblene. Veggene på sjefens kontor er tapetsert med et klassisk Biri-tapet. Det er også en rik bruk av planter i lokalet. Planter er brukt som romdelere i det åpne landskapet, og en stor mosevegg med en rød Porsche-logo ønsker deg velkommen inn til kontoret.

Toalettbesøket i disse kontorene er også en opplevelse. Forrommet til toalettene er Bubble Gum Rosa – og hvert avlukke har fått sin egen farge på fliser og fuger.

VALLE WOOD→OSLO
LUND+SLAATTO ARKITEKTER AS
Prosjektansvarlig→Torunn Petersen, interiørarkitekt MNIL
Prosjektmedarbeidere→Cathrine Heyerdahl, Beate Hoell-Abrahamsen, interiørarkitekter MNIL
KREDITERING→SIDE 225

Eksteriør med restaurant i første etasje.

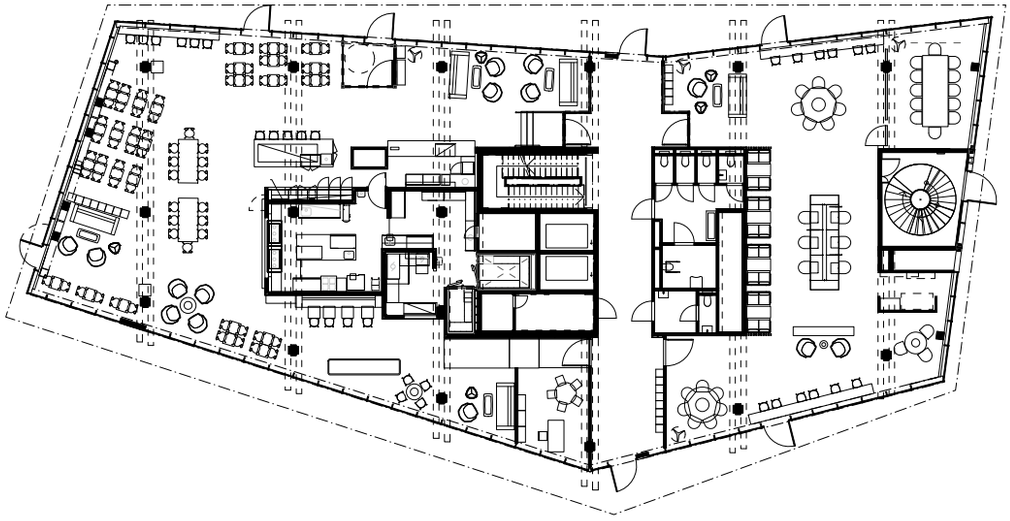

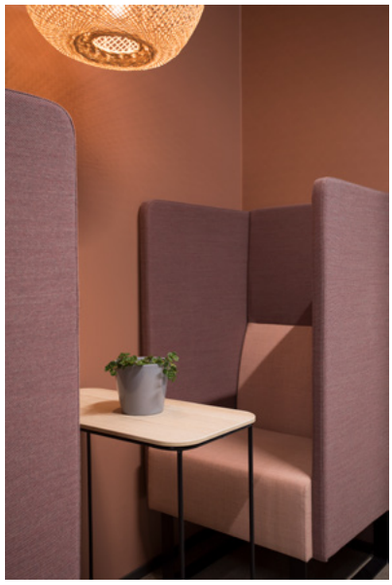

Det er tilbud om små multirom, telefonrom og semiåpne møteplasser i coworksenteret.

Spesiell romfølelse i Valle Wood

Valle Wood er første del av kontorkomplekset Valle, som består av ca. 60 000 m² kontor og næring, med NCC som utbygger. Utformingen av prosjektet søker å skape et tydelig byrom og et møtested for stadionen og omkringliggende bygg med Valle Wood som en paviljong liggende i midten. Et tverrfaglig team hos Lund+Slaatto arkitekter har prosjektert dette bygget i tett samarbeid fra første strek. Fasadene er inspirert av trefibre og årringer, og viser seg gjennom variasjon av tetthet, med åpne og lukkede partier. Med sin sentrale posisjon aktiverer Valle Wood området som et utadrettet publikumsbygg med fellesfunksjoner for nabobyggene og allmennheten generelt.

I tillegg til at Lund+Slaatto arkitekter har stått for interiørarbeidene for mange av leietakerne i bygget, har de også prosjektert restauranten Trewerket på plan 1. samt coworkingarealer og møtesenter på plan 2. Øvrige etasjer består av kontorlokaler, i tillegg til en takterrasse med utsikt ned mot Oslofjorden.

Prosessen for utformingen av interiørene har blitt gjennomført i samarbeid med 4Service som er driver av alle fellesfunksjonene på stedet. 4service har hatt en klar visjon for hva de har ønsket å oppnå – nemlig å skape det viktigste og mest sentrale treffstedet på Valle. Åpent for alle, både på dag- og kveldstid. Trewerket som restaurant skal også fungere som frokostkafe og ha et kantinetilbud. Dette betyr at lokalene lett skal kunne transformeres fra raske lunsjbuffeter til kveldshygge med lange middager og vinservering. Enkelte kvelder har Trewerket også tema-arrangementer med f.eks. spill eller konserter. Med sin åpne planløsning og adkomst direkte fra bakkeplan er lokalene godt egnet for alle med nedsatt bevegelsesmulighet eller andre med behov for universell utforming.

Det har vært viktig å skape et inviterende spise- og treffsted, som fungerer for byggets leietakere, kontorområdets øvrige arbeidende, samt tilreisende og beboere i området. På tross av et stort areal, er det skapt definerte soner og forskjellige nisjer til ulike former for sosial kontakt og arbeid. Her er det mulighet å finne en krok til å jobbe med bærbar PC, holde møter, eller spise lunsj rundt langbordet med kollegene. Kjøkkenet og baren ligger sentralt plassert som et omdreiningspunkt i lokalet. På tross av den generøse romhøyden, har rommet en intim karakter ved hjelp av materialbruk. Byggets trekonstruksjon gir en varme og spesiell duft til lokalet, der innspill

Deler av møblementet på Trewerket restaurant er kjøpt på bruktmarked i Lommedalen. Her ser vi Budalsstolen i ulike farger.

I første etasje er en åpen coworksone i tilknytning til kafeen. Ingen booking – åpen for alle medlemmer.

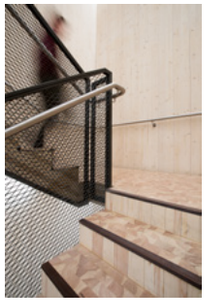

Trappeoppgang i massivtre med kubbegulv.

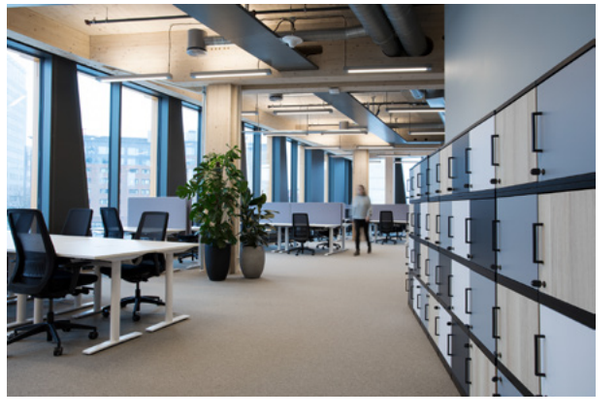

På plan 2 finner man åpne coworkplasser i tillegg til rom med mulighet for avlåsning.

av gjenbrukstre og metall danner en rik materialitet. Planter er med på å gi lokalene et frodig og grønt preg.

Som leietaker og driver har 4service sett verdien av å skape et helhetlig interiørkonsept som knytter seg tett til byggets materialpalett. Massivtre i konstruksjon og kjerneflater har vært et sentralt utgangspunkt for konseptvalg i innredningen med lyst tre og fargevalg i naturtoner – fra grønt, strågult, lyngrødt og bruntoner. Det er ikke brukt kalde farger, og vegger har heller ikke hvitmalt gips, men er nyansert med varme, lyse gråtoner. Konstruksjon og interiørelementer har et slektskap som besøkende umiddelbart oppfatter som harmonisk og behagelig.

I resten av 1. etasje og 2. etasje holder coworkingstedet Tribe til. Her finnes det både soner for «drop-in» for fleksible arbeidsplasser – og samtidig leie av faste kontorplasser og møterom. Et viktig moment i planlegningen har vært å skape rolige soner for konsentrasjon og planlagte møter, men også steder som åpner for uformelle møter og diskusjon – noe som er en viktig kvalitet i et coworking-miljø. I første etasje er det bygget ulike sittenisjer med en innebygget pergola som gir en intim og hyggelig karakter.

Konseptet hadde i utgangspunktet flere interiørelementer og flere belysningsarmaturer, men økonomi tilsa at man måtte foreta reduksjoner. Et av grepene for å nå budsjettmålene var å gå til anskaffelse av bruktmøbler. Dette gikk også hånd i hånd med prosjektets mål om bærekraftige løsninger. Det ble hentet overskuddsmøbler fra en annen restaurant. Servicestasjoner fikk et strøk med svart beis, og ble som nye. Spisestedet skulle ha trestoler, og man fikk tak en mengde med brukte Budalsstoler fra en låve i Lommedalen. I utgangspunktet tenkte man at stolene måtte males for å stå godt til fargepaletten til restauranten, men oppdaget etter hvert at de tilfeldige fargene utgjorde en fin kontrast til alt som ellers var så nøye tilpasset i interiørene.

Opplevelsen av Valle Wood er et imøtekommende bygg. I tillegg til de visuelle kvalitetene gir de eksponerte treflatene en helt spesiell romfølelse, med godt inneklima og behagelige akustikk. Tilbakemeldinger fra folk som arbeider i bygget, er at de føler seg mindre slitne etter endt arbeidsdag, enn erfaringer fra tidligere arbeidssteder i betongbygg.

Bygget sertifiseres som BREEAM Excellent med 40% mindre energibruk enn tilsvarende kontorbygg.

VIPPS→NYTT HOVEDKONTOR→OSLO
RADIUS DESIGN AS
Prosjektansvarlig→Thomas Ness, interiørarkitekt MNIL
KREDITERING→SIDE 225

«Sentralrommet» er selve kjernen til Vipps; rommet der alle møtes, slapper av og småjobber i liggestoler. Store digitale skjermer er integrert i plassbygde vegger.

Kreativ arena

Våren 2019 ble selskapene BankAxept, Vipps og BankID fusjonert og lansert samlet under navnet Vipps. Radius design fikk i oppdrag å være med og utvikle et formspråk for de nye lokalene, som skulle ivareta de mange ulike behov for samarbeid der kreativitet og innovasjon, teknologi og forskning står sentralt.

Vis-à-vis operaen, ligger «Diagonale»; de tre nye byggene mellom Dronning Eufemias gate og Operagata, tegnet av arkitektene Lund+Hagem, og som favner det nye Deichman og nytt hovedsete for TV2 og Vinmonopolet.

I midtbygget skulle de tre selskapene forme sin nye, felles identitet på plan 1, 2 og 3, der tre ulike firmakulturer skulle smelte sammen og oppstå samlet som den nye giganten innfor betalingssystemer og utvikling av disse.

Vipps er vårt hverdagsliv; hver gang vi trekker kortet og betaler for noe, bygger dette på innovasjon og kreativ tekning i så mange ulike former. En stor og innholdsrik farge- og materialpalett ble utgangspunktet for en dialog med oppdragsgiver, som gjerne bruker dette som redskap for hva de står for og hvem de vil være. Vipps ønsket å utfordre seg selv og se på hva slags romfasiliteter de hadde behov for. Det ble utviklet et romprogram som kunne stimulere til samarbeid og egenutvikling, med mange ulike muligheter for alt fra korte møter der grupper står rundt skrivetavler, til verksteder for utforming av for eksempel nye betalingsterminaler, til hvilerom med liggestoler, møterom med «jungel-lyder» med planetgrid i taket, flyttbare skillevegger i papir, som kan snurpes sammen eller trekkes ut; alt etter hvilken sone som skal skjermes, og rom med hemmelige dører til private soner.

Inngangen til Vipps ligger på byggets plan 2 og her finnes hjertet av prosjektet; «sentralrommet» – selve kjernen av Vipps; det rommet der alle møtes, slapper av, småjobber i integrerte liggestoler, henter kaffe, sitter bak et forheng og tar en telefon. Store digitale skjermer er integrert i plassbygde vegger som både dekorerer, signaliserer og informerer om hva Vipps i fremtiden utvikler og skaper. På plan 3 ligger en kreativ arena for mange ulike aktiviteter, med plass til workshops, foredrag, teamutvikling, presentasjoner og opplevelser.

Egen terrasse med utsikt mot Operaen

Vipps ble en utrolig morsom og inspirerende utfordring der oppdragsgivers overordnete ønsker fylt av humor og begeistring for det som er annerledes.

For mye fargeinformasjon kan også være forstyrrende i en hektisk hverdag. Balanse mellom sterke og overraskende dekorelementer og den enkeltes arbeidsdag var viktig.

På plan 3 ligger en kreativ arena for mange ulike aktiviteter, med plass til workshops, foredrag og teamutvikling.

En stor og innholdsrik farge- og materialpalett ble utgangspunktet for en dialog med oppdragsgiver, som gjerne bruker dette som redskap for hva de står for og hvem de vil være.

Humor og uhøytidelig felles tone. Alle toaletter ble utformet med særegen design; der konseptet «Utedo» for eksempel ble realisert med klassiske dekorelementer.

og Oslofjorden er flott forlengelse av amfiet på innsiden der den enkelte medarbeider kan arbeide, slappe av eller drikke kaffe.

I yttersonene ut mot Dronning Eufemias gate, Operagata og Robert Levinsgate ligger åpne landskap, den store møteromsavdelingen, samt soner avstengt for innsyn for utvikling av ny teknologi.

Måten å arbeide på, plassbygde møbler, utfordrende formforløp, en leken fargepalett, mye humor, løse møbler av aparte karakter og sammenstilling av disse, skal underbygge selskapets ønske om hele tiden være i levende kontakt med og i forkant av hva samtid og samfunn til enhver tid trenger, vil ha behov for, og som de skal skape av ny teknologi.

Som symboler på humor og uhøytidelig felles tone, ble alle toaletter utformet med særegen design; der konseptet «Utedo» for eksempel ble realisert med klassiske dekorelementer som plankevegger og utgåtte ski, gamle klokkestrenger brodert av tante Edith, sliten skismøring og magasiner som er 30 år gamle.

Vipps ble en utrolig morsom og inspirerende utfordring der oppdragsgivers overordnete ønsker fylt av humor og begeistring for det som er annerledes ble førende når man skulle lande alle de hverdagslige og nødvendige krav til kontorlokaler tilpasset daglig bruk. Det var likevel viktig at vanlige arbeidsplasser fungerer godt og uansett hvor mye moro man kan designe og finne på, må hensyn til balanse og ro, riktig arbeidshøyde, fleksibilitet rundt sitt eget arbeide også få fokus. For mye fargeinformasjon kan også være forstyrrende og bli et irritasjonsmoment i en hektisk hverdag. Det ble derfor viktig å finne en balanse mellom sterke og overraskende dekorelementer og den enkeltes arbeidsdag.

Våren 2020 åpner Vipps plan 1; matkonsept med mange ulike soner, der Vipps egne ansatte gjennom arbeidsdagen vil spise og arbeide, samtidig som disse arealene vil være åpne for gjester fra gaten, samt være en arena for eventer og arrangementer av ulik karakter og størrelse.

INNLEDNING BOLIGER

←
Hytte Hafjell
Nyfelt og Strand Interiørarkitekter AS, 2018.
Foto→Anne Bråtveit

Arkitekten er en slags iscenesætter. Utallige forhold er afhængige af, hvordan han ordner vore omgivelser. Når hans bestræbelser lykkes, saa er han som den gode vært, der inbyder folk til at komme, værten, der har sørget for alting, saa at samværet forløber paa en harmonisk maade.

TEKST→ANNE-LINN NYFELT OG MERETE STRAND HEIEN,
INTERIØRARKITEKTER MNIL,
NYFELT OG STRAND INTERIØRARKITEKTER AS

Hvordan å skape et hjem

– Å ha en forståelse av hvem menneskene er og hvordan de lever.

Sitatet er hentet fra den danske arkitekten Steen Eiler Rasmussens bok *Om at opleve arkitektur*, først utgitt i 1957. I likhet med arkitekter, spiller vi interiørarkitekter også rollen som iscenesettere i det vi løser oppgavene med å ordne omgivelsene for folk. Og er det ikke nettopp det harmoniske forløpet vi etterstreber? – De grepene som gjør at alt flyter, at alt har sin plass og tenkelige scenarioer finner sin naturlige posisjon.

Når det kommer til innredning av boliger, kan man virkelig betrakte interiørarkitekten som en slags vert. Man må bli kjent med kunden, forstå tempoet i deres hverdag og legge til rette for at boligen fungerer for akkurat dem, både praktisk og estetisk. Hvor skal barna sette sekkene sine når de kommer hjem fra skolen? Hvor skal de lange kjolene henge? Hvor går veien når handleposene skal fraktes fra inngangsdøren og inn på kjøkkenet?

Man kommer aldri så tett på en kunde som når man innreder deres private hjem. Det er på mange måter en tillitserklæring kunden gir oss i det vi, med tommestokk i hånden, får stikke hodet inn i klesskapet deres. Eller når de med nedslått blikk åpner døren for oss til roterommet sitt. Vårt privilegium som boliginteriørarkitekter er den tette og direkte kontakten vi har med brukeren og muligheten vi har til å lære og kjenne menneskene i husene og deres hverdag i boligene sine.

Hvordan vi lever og ordner livene våre er i en konstant utvikling. Teknologi har innvirkning på de praktiske oppgavene som utføres i hjemmet og måten vi lever på og er sosiale. Vi har de senere årene mottatt flerfoldige henvendelser fra private kunder der formuleringen «Vi ønsker å åpne opp mellom kjøkken og stue» er brukt. Fra der man tidligere hadde et klart skille mellom hva som var kjøkken og hva som var dagligstue, kan det virke som at det nå ikke kan bli åpent nok. Øverst på ønskelisten hos mange står allrommet der alle er og der alt skjer. Vi er alle opptatt med vårt, men vi ønsker likevel å være sammen. Kanskje er det tidsklemma og den korte tiden familien er hjemme på samme tid som gjør at vi, om ikke annet, ønsker å være i samme rom?

I vårt virke som interiørarkitekter, hytte- og boliginnredere er vi opptatt av materialer og taktilitet. Naturen og årstidene inspirer oss og gjenspeiles i et nordisk uttrykk der naturmaterialene får en sentral plass. Naturmaterialene får oss til å føle oss hjemme og er med på å skape den lune stemningen som vi her i Norge alltid har vært opptatt av. Hjemmet er viktig for oss. Når det er mørkt og kaldt ute, lengter vi etter varmen og gløden i husene våre. Overflatene i boligen kommer tett på kroppen og har en stor betydning for velværet vårt. Riktig og god bruk av naturmaterialer kan også ses på i et bærekraftig perspektiv. Vi ønsker oppriktig at interiørene vi skaper skal vare langt inn i fremtiden, at overflatene skal eldes vakkert og få en naturlig og fin patina. Produktene vi beskriver skal kunne arves av neste generasjon – ikke som søppel, men som praktiske og estetiske gode objekter.

Plassbygde møbler er noe vi ofte benytter oss av når det kommer til hus- og hytteinnredning. Da er det kort vei fra produksjon til sluttbruker, og man får muligheten til å planlegge alle detaljer slik at løsningene skreddersys det konkrete rommet og den konkrete brukeren. Disse grepene bidrar også til å skape visuell ro og orden i hjemmet. Blant løsøre og ting som er i «fri flyt», kan faste møbler som utnytter plassen man har til rådighet sørge for å være en tidløs, konstant faktor som samtidig tilfredsstiller et definert behov.

Som interiørarkitekt i et boligprosjekt bør målet alltid være å bli den gode verten som Steen Eiler Rasmussen så treffende beskriver – Verten som har en forståelse av hvem menneskene er og hvordan de lever og som tilrettelegger for vakre, funksjonelle og bærekraftige løsninger.

BERGRÅDVEIEN 6→OSLO

PEDER OLIMB ARKITEKTUR OG INTERIØR

Prosjektansvarlig→Peder Olimb, interiørarkitekt MNIL

KREDITERING→SIDE 225

Utforming av hagearealene har også vært et oppdrag i prosjektet. På husets nordside er arealene opparbeidet med skifermurer, trapper, gangarealer og beplantede arealer med et stramt formspråk.

Tilbygget er skåret inn i det eksiterende utkragede taket og har fått et moderne arkitektonisk uttrykk, men med like karaktertrekk som det eksisterende huset.

Trappen mellom første og andre etasje har innspent glassrekkverk og sidevegger i bronsefarget glass. Dagslyset fra andre etasjen får nå slippe til i trappen og ned mot entreen.

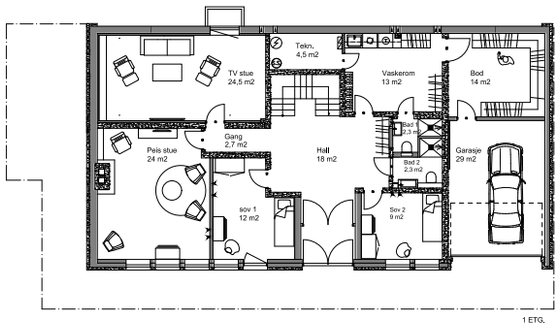

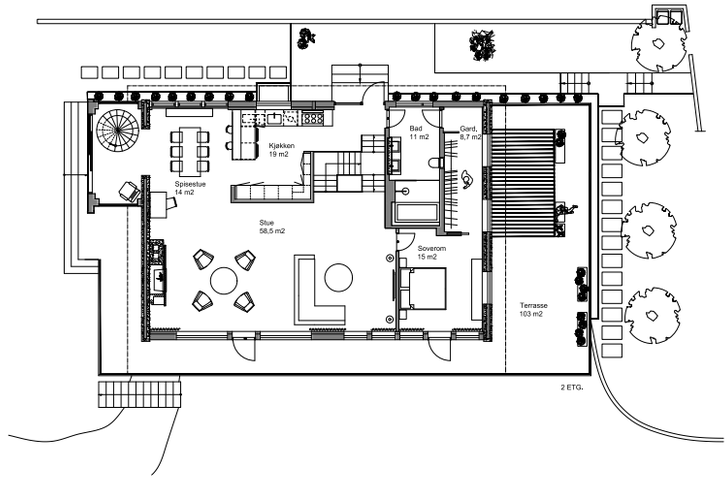

Lyst og åpent

Da familien kjøpte huset fra sekstiårene, fikk Peder Olimb Arkitektur og Interiør oppdraget med å tegne om og tilpasse huset til familien på to voksne og deres to barn. Prosessen har vært gjennomført i tett samarbeid med kundene, andre konsulenter og håndverkere. Eierskap til prosjektet har gjort at gode tanker og ideer har kommet fra alle de involverte.

Huset ble oppført i 1965 og er et etterkrigsmoderne hus. Huset hadde ikke blitt nevneverdig renovert tidligere og det var derfor behov for omfattende oppgradering. Det er foretatt en total renovering innvendig og det har blitt oppført ett tilbygg/påbygg med tilsluttet takterrasse.

I prosessen med å utforme tilbygget var den største utfordringen å få dette til å underordne seg huset, som har et opprinnelig godt formspråk, høy materialkvalitet og ligger fint integrert i terrenget. Svaret ble et påbygg som ligger på det ene bakre hjørnet av huset, der det oppleves som nedtonet og lite dominerende. Loftstuen og takterrassen ble derfor senket ned i flat takkonstruksjon slik at det har fått en så diskre høyde som mulig.

Med unntak av noen gulv og vegger i første etasje inkludert vindfang og entre, har hele huset blitt renovert innvendig. Gulv er pigget opp for å få på plass nye VVS- og elektroinstallasjoner. Huset har blitt etterisolert og fått vannbåren gulvvarme. De originale vindusrammer i teak er beholdt, men glassene er skiftet. Nye ytterdører er satt inn i original stil.

Det var ønskelig med noen endringer i planløsning, og det var derfor viktig å få oversikt over husets bærende konstruksjon og bygningsstruktur. Etasjeskillet og bærevegger i første etasje måtte beholdes, men med små inngrep i vegger var det mulig å få til endringene. Fasader har ikke blitt endret og det er tatt hensyn til eksisterende dør- og vindusplassering i ny planløsning.

Familiens drømmer og ideer for egen bolig har vært med hele veien, noe som er viktig for at det skulle bli en morsom og kreativ prosess for alle. Tidlig i fasen ble det tatt en nøye gjennomgang av hva slags rom familien hadde behov for og hvordan rommene skulle brukes. Soner, samhandling og individuelle behov ble med i planene.

Stuen er på 60 m² og er delt inn i to soner. En ved peisen, som innbyr til samtale og peiskos og en på motsatt side med stor sofa og hjemmekino.

Kjøkkenet er spesialtegnet og har mørkbeisede eikefronter. Eikepanelet i himlingen skaper en lun atmosfære i dette området.

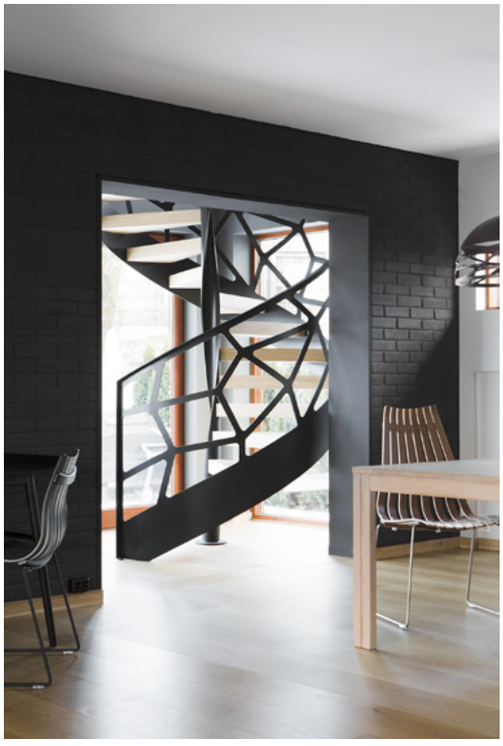

Tilbygg med trapp som knytter andre og tredje etasje sammen.

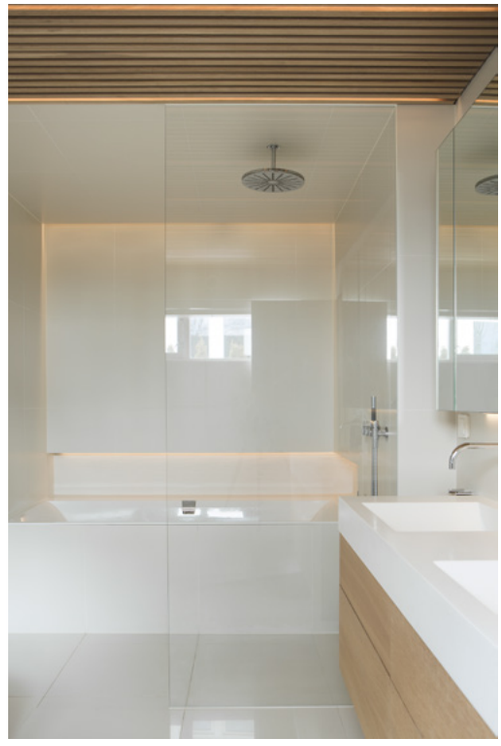

Badets våtsone er bygget som en kube med samme flis på vegg tak og gulv. Det er lagt matte fliser på vegger og blanke fliser på gulvet. Spilehimlingen i eik har LED-striper trukket opp mellom spilene. Speilskapet over servantene er felt inn i veggen for å redusere volumet ute i rommet. Møblene er spesialtegnede.

Loftstue med peishjørne. Her er det et stort vindus- og skyvedørsfelt og takterrasse på husets sørside. Rommet har to gulvnivåer, der den innerste delen ligger høyest og på nivå med takterrassen, slik at utbytte av utsikten blir optimal.

Det har ikke vært jobbet ut ifra en helt fastsatt plan. Det har i stedet vært løpende dialog og idemyldring gjennom prosessen. Løsninger har fått lov å modnes helt opp mot byggestart, og litt etter hvert som byggearbeidene har pågått. Målet har allikevel vært å få til et godt samspill mellom eksteriøret og interiøret. Uttrykket på interiøret har blitt helhetlig, men allikevel noe variert mellom det stramme og det mer rustikke. Fargepaletten er dempet, litt mørk og uten fremtredende sterke farger. Et variert utvalg av tresorter, jordfarger, sorte flater og sorte stålprodukter preger den visuelle opplevelsen.

Huset som tidligere opplevdes som mørkt og lukket, ble mer åpent og lyst da en del vegger og rom ble fjernet. Hovedtrappen mellom første og andre etasje var bygd inn med tette vegger og opplevdes trang og lite innbydende. I ny løsning slippes lyset nå gjennom huset, både vertikalt og horisontalt.

Vindeltrappen mellom andre og tredje etasje er formsterk og med skulpturale kvaliteter. Rekkverket består av laserskårede stålplater og har eiketrinn som er fargebalanserte og hardvokset likt som eikegulvene ellers.

Peisens front er bygd opp med brannhemmende plater med stålplater i front. Den regnes fremdeles som «under arbeid» og skal bearbeides slik at den vil fremstå som et mer fargerikt og dekorativt element.

Mursteinsveggen bak peisen var opprinnelig gul, samme som husets gavlvegger. Veggen og pipestokken ble delvis pusset og slemmet, slik at konturene av mursteinene fremdeles er synlige og er deretter malt med sort helmatt silikatmaling. Godt med lys fra store vinduer og innebelysning gir liv til dette litt mørke fondmotivet.

Hovedbadet ligger på nordøstsiden av huset og får lite dagslys, så rommet har fått en helt lys farge- og materialpalett i motsetning til resten av huset. Med sitt iscenesettende lys får badet et litt luksuriøst preg med spafølelse.

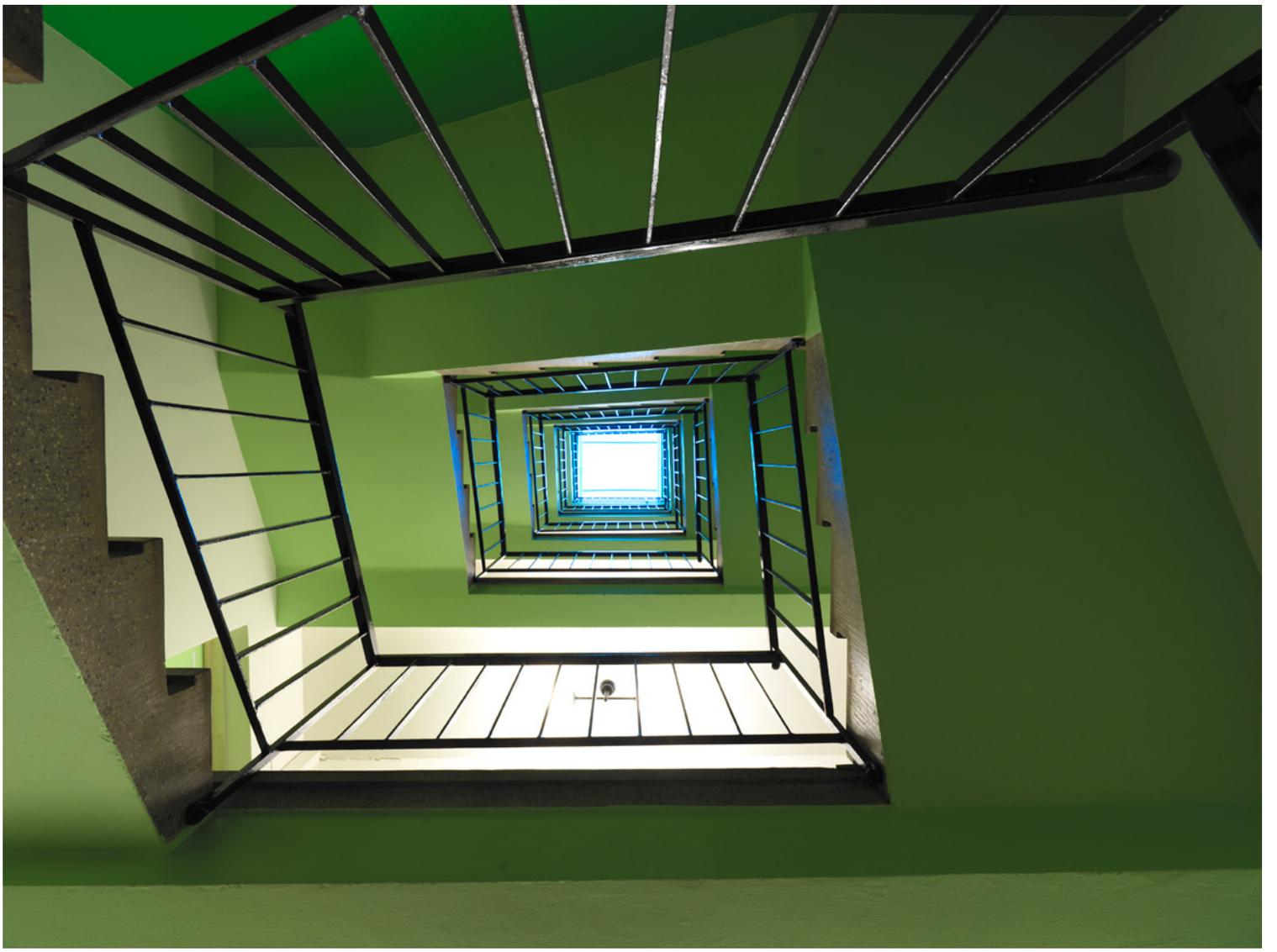

Beboerne skulle få en større estetisk nytelse med farge og belysning i oppgangene.

Fargene som ble valgt hadde to valører, og disse ble brukt for å forsterke uttrykket.

Grønn oppgang, lys grønn under trappeløp og mørkere grønn på endevegg.

Spesialdesignet armatur i alle oppganger produsert av ateljé Lyktan.

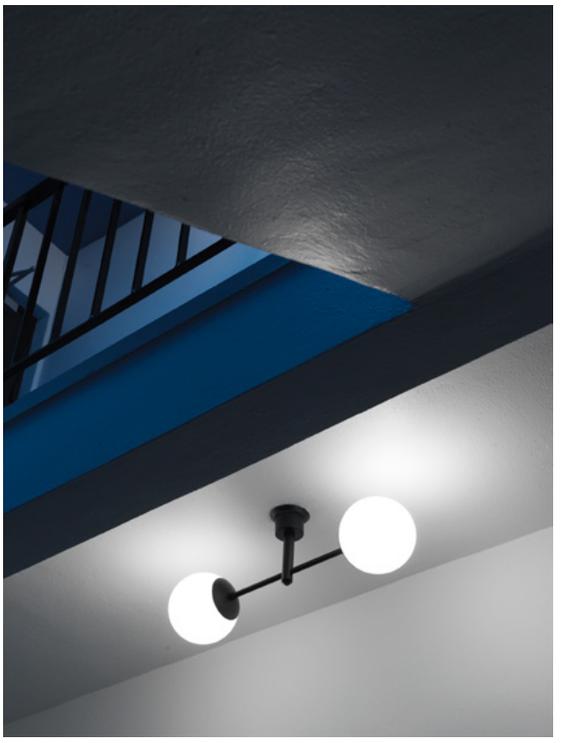

BJERRA 29→OSLO
KAELS STUDIO AS
Prosjektansvarlig→Morten Steen Kaels, interiørarkitekt og møbeldesigner MNIL
Prosjektmedarbeider→Karl Marius Sveen, møbeldesigner MNIL
KREDITERING→SIDE 225

Le Corbusiers fargeskala.

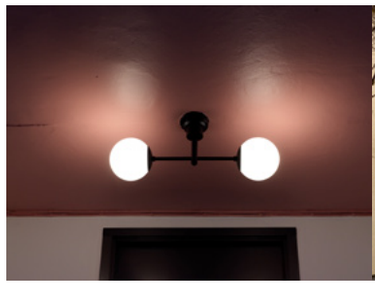

Spesialarmaturet forholder seg til hvit og farget himling.

Bygården ble bygd i 1929, og er blant landets aller første betongbygninger.

Le Corbusiers fargeskala

Oppussing av trappeoppganger og fornyelse av bygårdsrom i Bjerregaardsgate 29. Bygningen ble tegnet i tiden midt mellom art deco og funkisstilens epoker, og bærer derfor preg av begge stilarter. Bygården ble bygd i 1929, og er sammen med havnelageret blant landets aller første betongbygninger.

Bygården bebos av folk i alle aldre i 105 enheter. Det er ulike fellesprosjekter for å fornye og forbedre standarden på gården. Blant annet typiske tekniske forbedringer. Etter store rørutskiftinger var nå tiden kommet til noe som kunne gi beboerne en større estetisk nytelse med farge og belysning. Sikkerhet og orientering var også viktige faktorer.

Ti oppganger ble lys- og fargefornyet, og gården ville absolutt ikke at det bare var hvitt eller grått, målet var å benytte seg av rikdommen av farger fra den tiden gården ble bygget.

Le Corbusiers fargeskala ble tatt som utgangspunkt og harmonisert i de ulike oppgangene, og de skulle ha ulike karakter. Fargene som ble valgt hadde to valører og disse ble brukt forskjellige steder i oppgangene for å forsterke uttrykket, samtidig som det også var med på å skape en variasjon.

Det ble for eksempel malt lysere valør under trappeløpet og horisontale flater der lyset traff minst, den mørkere ble valgt i horisontale flater. Rundt de nye lyskildene ble det beholdt hvitt for å maksimalisere lyset.

Belysningsutvalget med LED-tilpasset armatur som hadde en karakter tilpasset oppgangene fantes det lite av i markedet, derfor ble det designet en ny lampe av i dag som hørte hjemme i bygget fra 1932. Samarbeidspartnere er lysdesignfirmaet Lightbureau, og ateljé Lyktan produserte lampen. I tillegg ble det utført ny markering av inngangspartiene med en tidsriktig font som ble påført for hånd på fasaden. Et nytt belyst oversiktskart ble montert for å gjøre det enklere for posten og besøkende å finne frem.

HUSET VED SJØEN→ASKER
INNE DESIGN
Prosjektansvarlig→Vigdis A. Bergh, interiørarkitekt MNIL
KREDITERING→SIDE 225

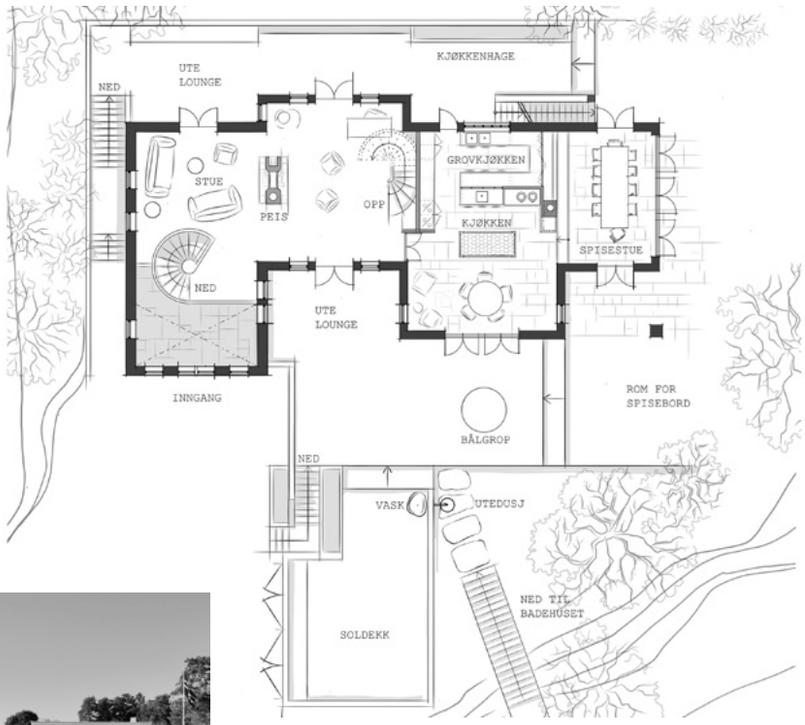

Det nybygde huset ble ferdigstilt høsten 2019. Huset er bygget med inspirasjon fra 1930-årene, og ligger ved sjøen i Asker.

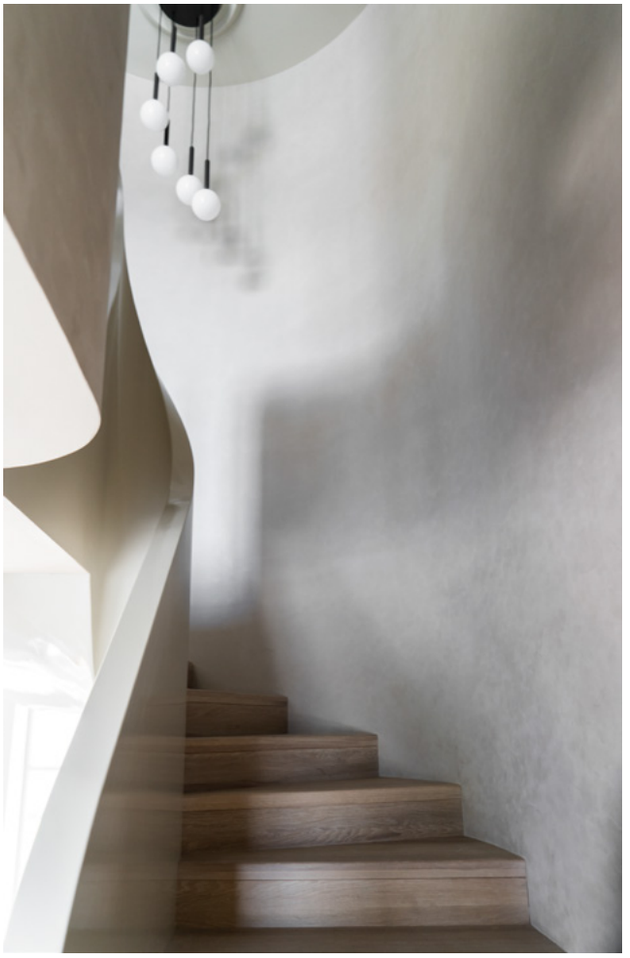

Trappen fremstår som en skulptur midt i rommet og utgjør et tydelig grep i arkitekturen. Hele formen er produsert i betong og overflaten er pusset i sandfarge.

Huset ved sjøen

Utgangspunktet i prosjektet var et eksisterende gammelt badehus fra 30-tallet. Det var et naturlig og bevisst valg å gjenskape en tilhørighet til det som har vært, og spesielt bringe tilbake estetikk og kvaliteter vi i dag ser lite av. Arkitekt Sidsel Bryde, som driver arkitektfirmaet Fristed AS, har tegnet huset og sørget for å plassere det godt på tomten.

Inne Design ble valgt til å ta del i planlegging og legge til rette for ønsket resultat tidlig i prosessen. De har fått jobbe med prosjektet som en helhet, og har som følge av det tegnet ut både uterom og innerom i form av planløsninger, innredning, detaljering i fasade og viktige grep som trapper og rekkverk.

Det nybygde huset ble ferdigstilt høsten 2019. Huset er bygget med inspirasjon fra 1930-årene, og ligger ved sjøen i Asker. Paret med fire voksne barn, startet prosessen med å planlegge bygget for fire år siden. Villaen er plassert slik adressen viser til. Terrenget skrår ned mot sjøstranden, og bygget innretter seg deretter. Om du velger å ankomme villaen sjøveien, kommer den brått til syne mellom skog og skiferstein, og møter deg trinnvis ned mot sjøkanten. Rene linjer, pussede flater, og detaljer i form av sprosser, rekkverk og gesimser, frembringer en følelse av fortid og bestandighet. Kunden hadde et ønske om utradisjonelle løsninger.

Sparklede vegger, grove steingulv, fravær av listverk og åpne rom, er med på å forme huset, og gi det et spesielt særpreg. Med fokus på det taktile i samspill med nøye spesialtegnede løsninger ønsket de å oppnå noe varig og autentisk.

På en åpen og værutsatt tomt spiller årstidene og lyset en viktig rolle i hvordan huset oppleves. Med denne enestående beliggenhet var en del av konseptet at ute- og innerom skulle være minst mulig adskilt. Ulike nivåer, åpninger og former legger føringer for gjennomlys og gjennomgang.

At overflater og formspråk gjenspeiles på tvers av rom og landskap gjør at bygget fremstår som en helstøpt form.

Som en del av inngangspartiet har interiørarkitektene tegnet en stor buet trapp sentrert midt i rommet. De valgte å tenke på den som selve hovedelementet i huset, og den er med på å forsterke følelsen av å tre inn i et hjem. Som en bølge, gjennom husets ellers faste former, tar den deg med opp til kjernen som er hovedplan med stue, kjøkken, og uteplan. Trappen fremstår som en skulptur midt i rommet og utgjør et tydelig grep i arkitekturen. Hele formen er produsert i betong og overflaten er pusset i sandfarge som resten av huset. Begge trappene i huset er nøye utformet og skaper en organisk flyt mellom etasjene.

Uteområdet oppleves som en forlengelse av huset. Terrassen folder seg ut over flere nivåer.

Sparklede vegger, grove steingulv, fravær av listverk og åpne rom, er med på å forme huset. Peisen er gjennomgående slik at den kan anvendes fra begge sider.

Trappen kan man følge hele veien opp til baderommet i toppetasjen. Soverommet er tegnet som en suite, der badet, kun adskilt med en glassvegg, er like bredt som rommet.

Kjøkkenet har fått en sentral rolle i huset og tar opp størstedelen av hovedetasjen.

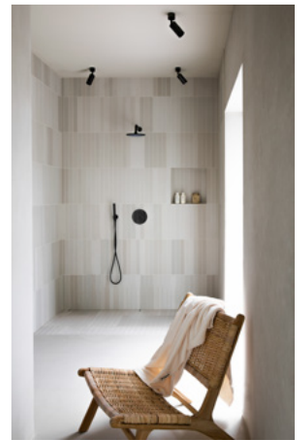

På badet glir vegger, tak og gulv over i hverandre og skaper en rolig og tilbakelent atmosfære.

I motsatt ende av trappen ligger kjøkkenet som har fått en sentral rolle i huset og tar opp størstedelen av hovedetasjen. Her går man over på et røft og ujevnt steingulv, som gir et inntrykk av å være ute. Med dører og vindu i alle retninger, sammen med et ovalt vindu ut mot sjøsiden, skapes et luftig og dynamisk rom. Grovkjøkkenet er adskilt fra hovedrommet, med faste glassfelt fra benk til tak.

Mot spisestuen kan glassfeltene åpnes og skaper en god flyt imellom arealene, og fungerer også som en barløsning. Spisestuen er plassert et par trinn ned, ytterst i det lyseste rommet. Her fortsetter det steinlagte gulvet ut gjennom de spesialtegnede glassdørene som kan åpnes om man ønsker å utvide «spiserommet».

Stuen er gjennomgående lys og romslig. En spesialtegnet peis deler stuen i to soner. Peisen er åpen og gjennomgående slik at den kan anvendes fra begge sider. Det ble valgt et røft eikegulv i stuen som fortsetter opp trappen og gjennom annen etasje, helt til det gradvis flettes inn i det støpte baderomsgulvet. På badet glir vegger, tak og gulv over i hverandre og skaper en rolig og tilbakelent atmosfære. Gulvet fortsetter ubrutt videre ut på terrassen. Vinduet foran badekaret er konstruert som en dør. Slik kan man slå døren til side og åpne opp for sjø og bølgeskvulp mens man nyter et varmt bad.

Soverommet ligger plassert i vest, men har likevel gjennomgående lys fra baderommet i øst og fra glassdøren i balkongen som har sjøutsikt mot sør. De mange vinduene i huset gir paret full uttelling for den nydelige sjøtomten. Her sovner og våkner man til sjøutsikt. I annen etasje er det planlagt et gjesterom med tilhørende gjestetoalett. Som følge av det kurvede trapperommet har det lille baderommet fått en buet vegg med ett glassfelt. Dette gjør det mulig å stå i det bakerste rommet i huset og fremdeles ha sjøutsikt gjennom rom, vinduer og glassdører. Underetasjen, med to soverom, bad og stue, er primært planlagt for de voksne. Det største soverommet ligger i husets østre del. Det har egen inngang med en trapp som går opp langs baksiden av huset. Trappen kan man følge hele veien opp til baderommet i toppetasjen. Soverommet er tegnet som en suite, der badet, kun adskilt med en glassvegg, er like bredt som rommet.

Uteområdet skal ideelt sett oppleves som en forlengelse av huset. Terrassen folder seg ut over flere forskjellig soner og nivåer, og tar med seg sitteplasser, bål-grop, blomsterbed og rekkverk. Det er gjennomgående brukt likt uttrykk på overflatebehandlingen ute og inne, noe som skal forsterke den arkitektoniske helheten.

BOLIG MAJORSTUA→OSLO
NYFELT OG STRAND INTERIØRARKITEKTER AS
Prosjektansvarlig→Anne-Linn Nyfelt, interiørarkitekt MNIL
Prosjektmedarbeider→Merete Strand Heien, interiørarkitekt MNIL
KREDITERING→SIDE 226

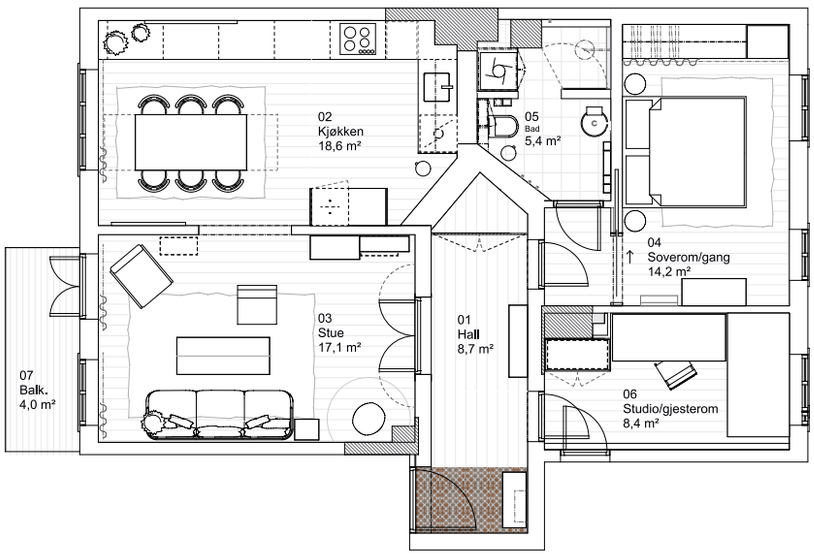

Rett innenfor inngangsdøren er det lagt fliser på gulvet, slik at dette området tåler mer skitt og våte sko. Her kan også gjester henge fra seg jakken.

Stram sjarm

Eieren av leiligheten på Majorstuen i Oslo hadde vurdert frem og tilbake om han skulle flytte på seg eller endre på leiligheten. Da han kontaktet Nyfelt og Strand interiørarkitekter hadde valget falt på å renovere eksisterende bolig for å oppnå den kvaliteten og stilen han var ute etter.

Leiligheten er en klassisk bygårdsleilighet med stukkatur i taket, høye vinduer og mye ærverdighet i veggene. Ønsket var å beholde de særegne trekkene, men samtidig stramme opp uttrykket. Beboer var lei av skjeve gulv og upraktisk planløsning.

Kunden visste godt hva han savnet, hva han likte og ikke likte med leiligheten etter å ha bodd der i mange år. Og det første som måtte jobbes med var selve romløsningen. Med to romslige stuer og et lite kjøkken i enden av en gang, ble det avgjørende grepet å benytte den ene stuen til kjøkken og dermed få spiseplassen i direkte nærhet til stuen. Disse to rommene fikk en større åpning mellom seg og kommuniserer nå godt med hverandre. Det gamle kjøkkenet i gangen ble bygd om til et studio og gjesterom. Badet ble utvidet noe og har nærhet til soverommet.

Det lille badet skulle i tillegg til både toalett, dusj og vask, romme både vaskemaskin og varmtvannsbereder. Berederen ble skjult i et skap laget av møbelsnekker. Paletten er dempet, og rommet fremstår lunt og luksuriøst. Det er ingen vinduer i rommet, og belysningen er derfor desto viktigere og kan styres etter ulike formål. Det ble også laget en dør med overlys, nettopp for å trekke dagslys helt inn, også til badet.

Mørke fargetoner ble plukket ut for å skape særpreg, mens et lyst heltregulv i ask samtidig bidrar til at leiligheten fremstår nordisk. Kjøkkeninnredningen ble valgt i røkt eik, og fremstår nærmest som et stuemøbel. Arbeidssonen er på den ene siden av rommet, mens den lange benken bak spisebordet oppfører seg som en skjenk hvor dekketøy oppbevares.

I deler av leiligheten ble himlingen senket for å få plass til innfelt belysning. I delen hvor dette ble gjort, ble det lagt opp til listefri møte mellom vegg og himling for et strammere uttrykk. I stue og kjøkken skulle himling med eksisterende stukkatur og listverk beholdes, så her måtte belysning legges opp etter dette.

Beboeren så i anledning oppussingen sitt snitt til å få en ny «fresh» start, og ønsket nye møbler tilpasset rommene og den oppdaterte paletten. Beskrivelser av tidløse møbler ble utarbeidet og levert av totalleverandør.

En dyktig møbelsnekker kom også tidlig inn i prosjektet. Garderobeskap både på soverom og i gang, spesialdør inn til badet og skap til varmtvannsbereder skulle være i hvit ask og krevde skreddersøm for å komme i mål.

Selve gjennomføringen og oppfølgingen på byggeplass ble gjort i tett dialog med en kvalitetsbevisst oppdragsgiver og en dyktig entreprenør. Et godt prosjekt ligger i detaljene!

Åpning mellom kjøkken og stue er gjort større og lar de to rommene gli over i hverandre. Nette, transparente møbler bidrar til følelsen av romslighet. Det spesiallagede spisebordet med bordplate i ask kan utvides ved behov, og kan også brukes på dager med hjemmekontor.

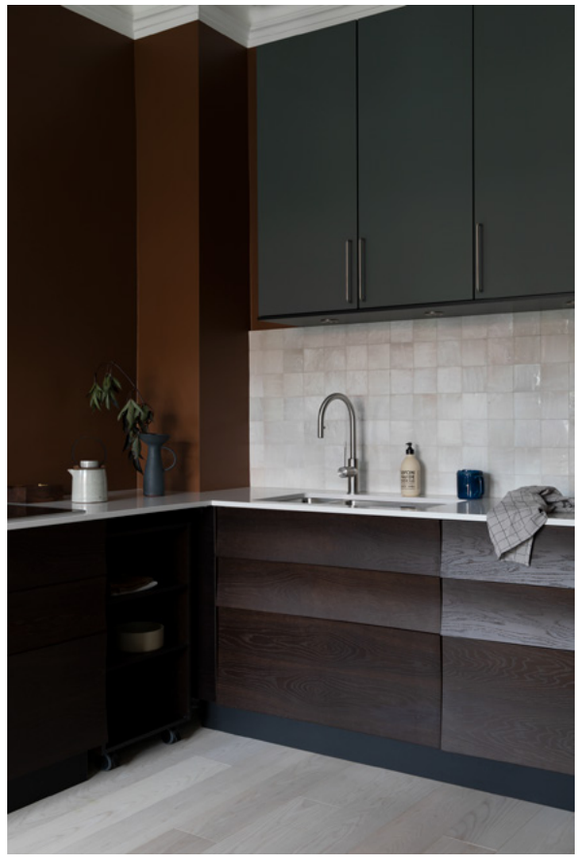

Kjøkkeninnredningen i røkt eik spiller godt opp mot det lyse askegulvet. Sprutveggen er flislagt med håndlagde, blanke Zellige-fliser som gir et fint spill i rommet.

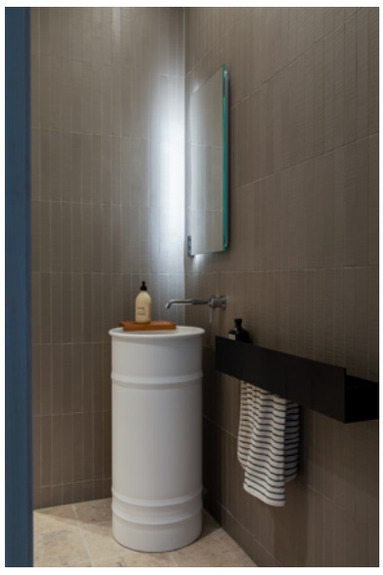

Smykket på det lille badet er den elegante søylevasken. Rommet er lite, men har en romslig høyde som bidrar til å gi økt romfølelse og luftighet. På gulvet er det brukt fliser i kalkstein for et klassisk og tidløst uttrykk.

På soverommet er garderoben laget i ask som gulvet. På grunn av plassen ble det her brukt tekstilforheng i stedet for skapdører.

SVEA SYMFONI LOUNGE→STOCKHOLM
RISS AS
Prosjektansvarlig→Hans Christian Elverhøi Thomassen, interiørarkitekt MNIL
Prosjektmedarbeidere→Petter Abrahamsen, Espen Arnesen, interiørarkitekter MNIL
KREDITERING→SIDE 226

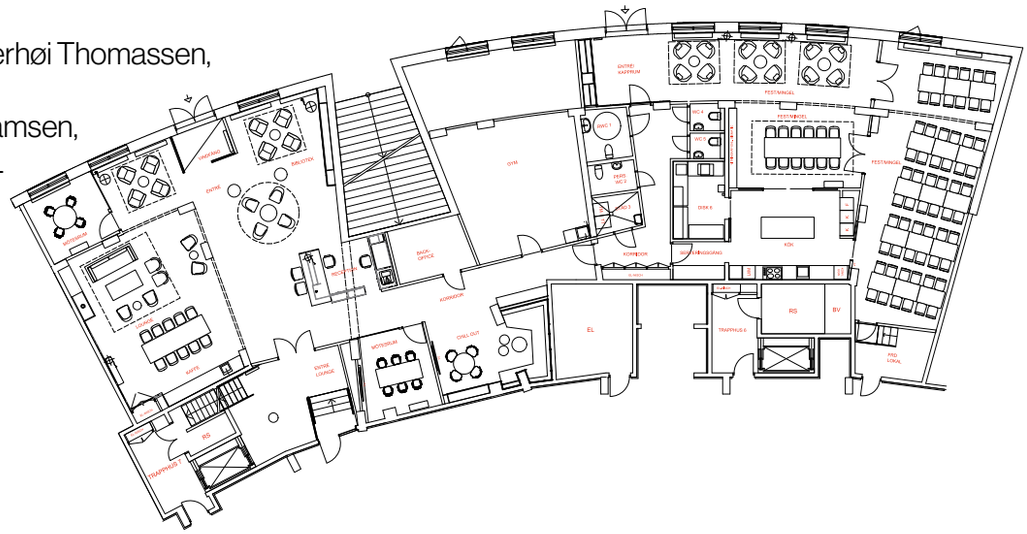

En uformell tone som muliggjør sosiale møter, hygge og felleskapsbygging.

Tre, metall og stein var viktige materialer.

Voksenkollektivet

Som en av pionerene innenfor kollektiviserte boformer har Selvaag gjennom de siste 20 årene utviklet sitt Plusskonsept. Ved å innlemme fellestjenester og fellesarealer inn i boligprosjekter gir det beboere nye muligheter både i et livsløpsperspektiv og i å gjøre hverdagen bedre. Konseptet ble lansert Sverige for noen år siden, og det å gjøre tilpasninger for det svenske markedet, og lokale forhold dannet utgangspunkt for samarbeidet mellom oppdragsgiver og interiørarkitekt. Som en veiledende tråd i prosjektet, så interiørarkitektene hos Riss til svensk innredningstradisjon.

Lokasjonen for Svea Symfoni er det nybygde Sveakomplekset beliggende på Östermalm i Stockholm. Fellesområdet som deles av 400 boenheter utgjør ca. 600 m² og rommer resepsjon, bibliotek, gym, møterom, barne-lounge, felles kjøkken, spisestue og festsal. I tillegg kommer rom som beboere kan booke for innkvartering av gjester. Servicetilbudet strekker seg fra concierge-tjenester som klesrens og postmottak til den uformelle praten over kaffekoppen – fika, i en av de mange sittegruppene i loungen. Like viktig som tjenestene er det at loungen er et sted å møte naboer, og gi fellesskapsfølelse.

Interiørarkitektene arbeidet med prosjektet fra tidlig planleggingsfase. Den kurvende bygningsformen, med varierende himlingshøyder som lå til grunn utgjorde muligheter og utfordringer i arbeidet med å disponere funksjonene. Her var avstemminger mot bygningsarkitekten viktig, for å kunne legge et robust grunnlag for den videre utviklingen av rommene i loungen. Arbeidet med å finne et uttrykk som svarte til byggherrenes og partnernes ambisjoner i prosjektet utgjorde et betydelig arbeid. Som et samarbeidsprosjekt mellom to byggherrer fra hvert sitt land, opplevde interiørarkitektene at det er klare distinksjoner mellom formgivningskulturene i Norge og Sverige. Det å formgi et konsept som begge byggherrer kunne tro på, handlet i høy grad om å forstå og oversette

Både enslige og barnefamiliers behov skulle imøtekommes.

Et moderne og elegant formspråk.

Adressatene var et voksent, urbant publikum.

Den renskårne dimensjonen i rommene påkalte behov for elementer som kunne danne soner og gi lunhet.

det Norske plusskonseptet til å kunne imøtekomme en brukergruppe fra en nært beslektet, men allikevel særpreget kultur.

Som en veiledende tråd i prosjektet, så interiørarkitektene til svensk innredningstradisjon, og særlig til en periode på 20–30-tallet som ofte omtales som Swedish grace. Her ble den rike svenske formtradisjonen fortolket innenfor et moderne og elegant formspråk. Tre, metall og stein var viktige materialer som ofte samvirker i ett og samme element. Det var den samme holdningen, tilpasset vår egen tid som dannet omdreiningspunktet for formgivingsarbeidet. Den renskårne dimensjonen i rommene påkalte behov for elementer som kunne danne soner og gi lunhet. Ved å la spesialdesignede innredningselementer som hyller og seksjoner gå over i å bli veggpaneler, fikk rommene tablåer hvor livet kan leves og hyggen kan finnes. Det var et viktig hensyn at loungen skulle framstå med høy kvalitet både i utførelse og materialkvalitet. De plassbygde innredningene er utført i beiset og malt ask. Paneler av metall og plater av stein er gjennomgående brukt. I den løse møbleringen ble det brukt tekstiler med klare farger som sammen med belysning gir liv til den sobre arkitekturen. Som en integrert del av den private sfæren til brukerne har oppdragsgiver et stort fokus på at loungene skal utformes som steder som har et særpreg, men som allikevel skal favne bredt, og være «lett å like». Det å forstå særpreget og fellesnevnerne ved markedet som byggeprosjektene retter seg mot, er grunnlag for diskusjoner hos interiørarkitektene som var involvert i prosjektet. I denne tapningen av Selvaag Pluss-arealer, var adressatene et voksent, urbant publikum. Både enslige og barnefamiliers behov skulle imøtekommes, og «anerkjennes» gjennom hvordan loungen fremstår. For dette livet, på Östermalm i Stockholm, betød det et miljø som fremstår med både eleganse og varme, som et sted som er litt annerledes enn et hjem, men like fullt med en uformell tone som muliggjør sosiale møter, hygge og felleskapsbygging.

FOOD PICK-UP
THIS IS HOW IT WORKS
← 1. ORDER AT THE BAR
2. PICK UP FOOD →
BUFFALO
PROSCIUTTO
BIANCO
POKÉ BOWL
GUMP SALAD

INNLEDNING HOTELLER

TEKST→NINA HÆG, INTERIØRARKITEKT MNIL,
HAEG INTERIØRARKITEKTUR

←
Comfort Arlanda, Haeg Interiørarkitektur, 2020.
Foto→Mathias Nordgren

Hotellbetraktninger

HOTELLER – IKKE BARE ET STED Å SOVE

Et av de tidligste hotellminnene jeg har, er fra en av de mange utenlandsreisene med min far. Det første som møter meg i det vi kommer inn i resepsjonen er overdådige krystallysekroner, gulldekorerte speil som dekker store deler av veggene og får lobbyen til å se dobbelt så stor ut, skinnende fløyel og en hotellportier som står klar for å ta hånd om bagasjen vår. En resepsjonist leverer ut nøkkel og vi kan ta heisen opp til hotellrommet som er pyntet med puter og tepper, møbler trukket i fløyel og lysekroner. Det føltes som å tre inn i et eventyr.

Dette er i stor kontrast til de siste hotellene jeg har vært med på å designe, der du stort sett sjekker inn og ut selv, det er skiltet til heis og det er minimal kontakt med personalet hvis du ikke selv har behov for det. Rommene er forholdsvis små, men funksjonelle. Utover en god seng og en liten praktisk garderobe, er det ikke noe ekstra «luksus» for den vanlige gjesten.

FRA ROM TIL LOBBY

Slik jeg opplever det er den største endringen på hotellene, publikumsarealene. Med mindre rom som stor sett tilrettelegger for en god natts søvn, så er tilbudene nå lagt til lobbyen og fellesarealene. I stedet for å ta en drink fra minibaren, som de fleste hoteller har tatt bort, eller sette seg ved skrivebordet for å jobbe, så kan gjestene heller benytte seg av ulike tilbud i fellesarealene. Man kan være sosial i baren, spise god mat på restauranten, trene eller sette seg med laptopen i lobbyen. Som interiørarkitekt for flere store hoteller de siste årene, har jeg vært med på å utforme og legge til rette for at det skal være et levende og pulserende miljø i publikumsarealene. I tillegg til å dekke behovene for reisende gjester, er det også er viktig at hotellet skal være attraktivt for de lokale gjestene.

Fra å ha en målgruppe som er rettet mot hotellgjester og deres behov, så er det etter hvert blitt mer søkelys på en tilrettelegging for å trekke gjester inn fra «gaten» ved å tilby kvalitet både når det gjelder mat – og muligheter for cooperative arenaer der det kan foregå uhøytidelige møter og arbeide. Hotellobbyen er etter hvert blitt en mer generell og levende publikumsarena.

Utfordringene, slik jeg har erfart, har i størst grad vært å skape en helhetlig atmosfære med inviterende soner og tilrettelegge areal for ulike tilbud, slik at alle behov kan dekkes på hotellet fra du står opp og til du legger deg.

Fortsatt ønsker hotellene å selge drømmer og opplevelser for gjestene sine, invitere inn og vise gjestfrihet, men det er mer fokus på samhandling mellom funksjonalitet og komfort. Flere funksjoner er smeltet sammen. Et hotell er ikke lenger bare et sted å sove.

UTVIKLING OG MILJØ

Endringer og utvikling i hotellbransjen gjenspeiler samfunnsendringene generelt, både i tilbud og publikumsorientering. Fra gull og speil, tykke gardiner og luksuriøs overdådighet til dagens orientering mot bærekraft og miljø, enkelhet og inkludering av et bredt publikum. De fleste hotellgjester blir møtt med informasjon om at hotellet ønsker en miljøbevissthet og det er vanlig at man bl.a. kan velge å la være å legge håndklærne til vask etter kun én dag eller stå over en rengjøring.

Min erfaring er at det stadig er et ønske om større ansvarsbevissthet og mål om å skape miljøvennlige hoteller og at man tidlig i en skisse- og konseptfase velger materialer, transport og innpakning som i minst mulig grad skader miljøet. Publikum stiller krav til ansvarsbevissthet og de hoteller som klarer å fremstå som miljøvennlige, vil sannsynligvis prioriteres av gjester i fremtiden.

QUALITY HOTEL RIVER STATION→DRAMMEN
HAEG INTERIØRARKITEKTUR
Prosjektansvarlig→Nina Hæg, interiørarkitekt MNIL
Prosjektmedarbeider→Ine Elisabeth Bangås, interiørarkitekt MNIL
KREDITERING→SIDE 226

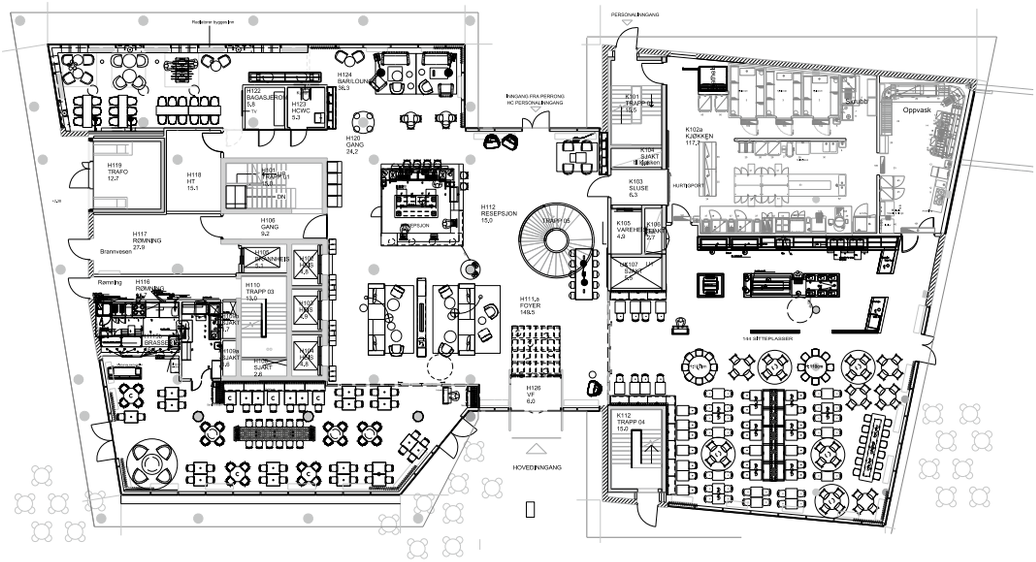

Subtile togreferanser

Quality Hotel River Station drives av Nordic Choice, men er eid av byggherren Bane NOR Eiendom. Hotellet har 247 rom, konferansefasiliteter med åtte møterom, spisesal, bar og restaurant Brasserie X.

Utover Qualitys standard målgrupper ønsker Quality River Station å ha en utvidet målgruppe med sin unike beliggenhet rett ved togstasjonen, som gjør at man kan komme direkte til hotellet fra Gardermoen flyplass. Det er også bare en kort togtur fra Oslo S. Plasseringen ble et viktig utgangspunkt for konseptet i innredningen; referanser til tog og togstasjon og med en beliggenhet rett ved Drammenselven ble dette også et tema både utvendig, på fasaden og innvendig i materialbruken.

Interiørarkitekten ønsket å trekke togreferansene inn på en subtil måte ved å gi antydninger til sporskifte i korridorteppet, egen kupé-sofa i styrerommet, uformelle kupé-båser i breakout-området – og garderobe på rommene med et formspråk som er inspirert fra hattehyllene i gamle togvogner. Noen av familierommene har også køyesenger utformet med referanse til sovekupéer. Gamle togstasjonsreferanser ble utgangspunktet for en industriell base på entréplanet; med åpen sort himling med synlig ventilasjon, ståltrapp, betongsøyler og terrazzogulv.

Sammen med det rå uttrykket var det viktig at alle de «nære» materialene ga en taktil mykhet og skapte varme i interiøret. Interiørarkitekten har hovedsakelig valgt skandinaviske produkter med et rent formspråk som gir en kontrast til andre mer røffe elementer som stålhyller og skyvedører med rillet glass. Hovedmaterialer ellers er valnøtt, owatrol-behandlet råstål, bronsefarget metall – og refleksjoner i speil og glass gir referanse til vannspeil i Drammenselven utenfor. Fargetoner i publikumsarealene går i harmoniske og til dels mørke jordfarger, med innslag av noen blåtoner. I tillegg til de skandinaviske produktvalgene, har de hatt et samarbeid med en bosnisk familiebedrift som har tatt i bruk gamle treskjærerteknikker inn i et moderne formuttrykk. Produktene fra Zanat er plassert flere steder i hotellet; loungestoler på rommene, spisestoler i frokostsalen og en spesialdesignet frontdisk til resepsjonen.

Utfordringen med møbleringsplanen, var å skape et intimt loungeområde foran resepsjonen som ligger midt i inngangspartiet og i gangsonen for tre heiser. Ved å plassere en damppeis mellom sofagruppene, og hyller fra gulv til tak som rammer inn de tre heisene føles det som man sitter skjermet i en lun stue. Det var også viktig for å forankre noe lokalt i interiøret.

Drammen og Drammenselven har en historie med tømmerfløting og papirfabrikk og man ville derfor lage en papirinstallasjon i lobbyen. Et samarbeid med kunstner Lina Rincon, resulterte i en «papir-pergola» i inngangspartiet. Som høyeste bygg i Drammen, har hotellet markert seg godt på kartet. Interiørarkitekten designet et veggteppe sammen med Urban Fabric Rugs, med utsnitt over området hotellet ligger i, og med en fargemarkering av hotellet.

I prosessen er det viktig å tenke på at interiøret skal skapes med omtanke. Positive opplevelser og tilrettelagte funksjoner har stor betydning for at gjestene trives og føler at de blir tatt vare på. Målet er at alle skal kunne finne et sted hvor de kan føle seg komfortable og avslappet, både den reisende og den lokale gjesten.

Quality Hotel-kjeden ønsker å være et uformelt familiehotell i tillegg til konferansehotell og har derfor «Fun & Friendly» som en del av konseptet sitt. Et godt samarbeid med Featuring Spaces har man sørget for at hotellet har fått «Fun & Friendly»-kunst på vegger i publikumsområder og på hotellrommene.

Restaurant Brasserie X.

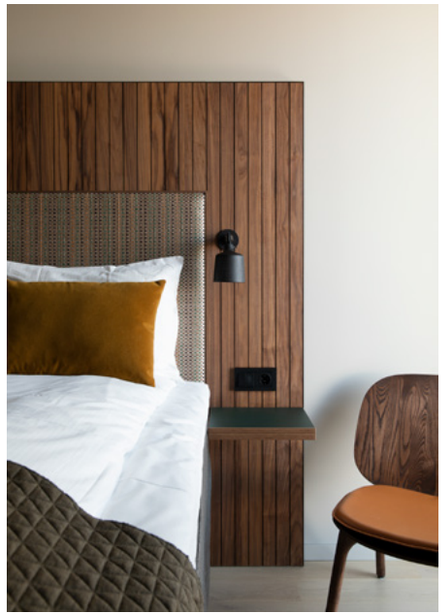

Superiorrom.

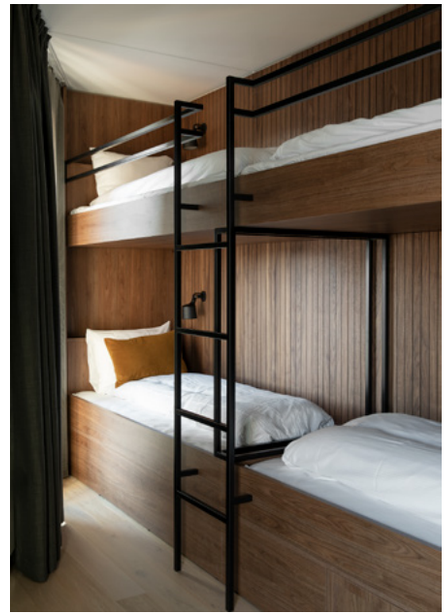

Køyesenger.

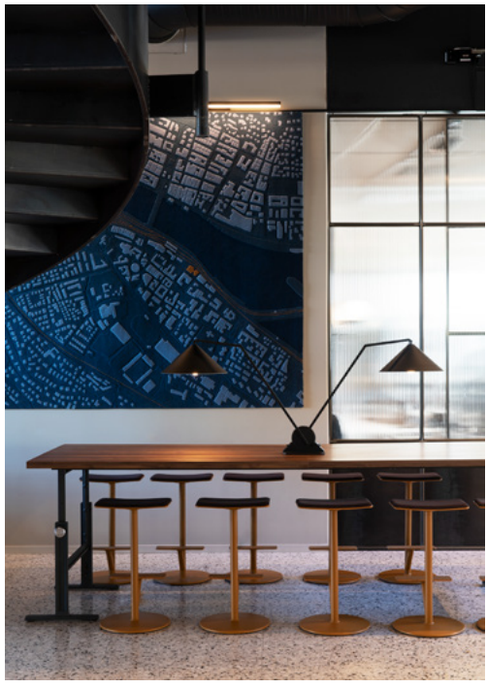

Interiørarkitekten designet et veggteppe
med utsnitt over Drammensområdet.

Resepsjon og lobbyområde.

SCANDIC SJØLYST→SKABOS HAGE→OSLO
RISS AS
Prosjektansvarlig→Hans Christian Elverhøi Thomassen, interiørarkitekt MNIL
Prosjektmedarbeidere→Petter Abrahamsen,
Nina Eidsnes Flesland, interiørarkitekter MNIL
KREDITERING→SIDE 226

←
Lys eik, slipt betong, lær, terracotta, marmor og vokset messing utgjør grunnpaletten.

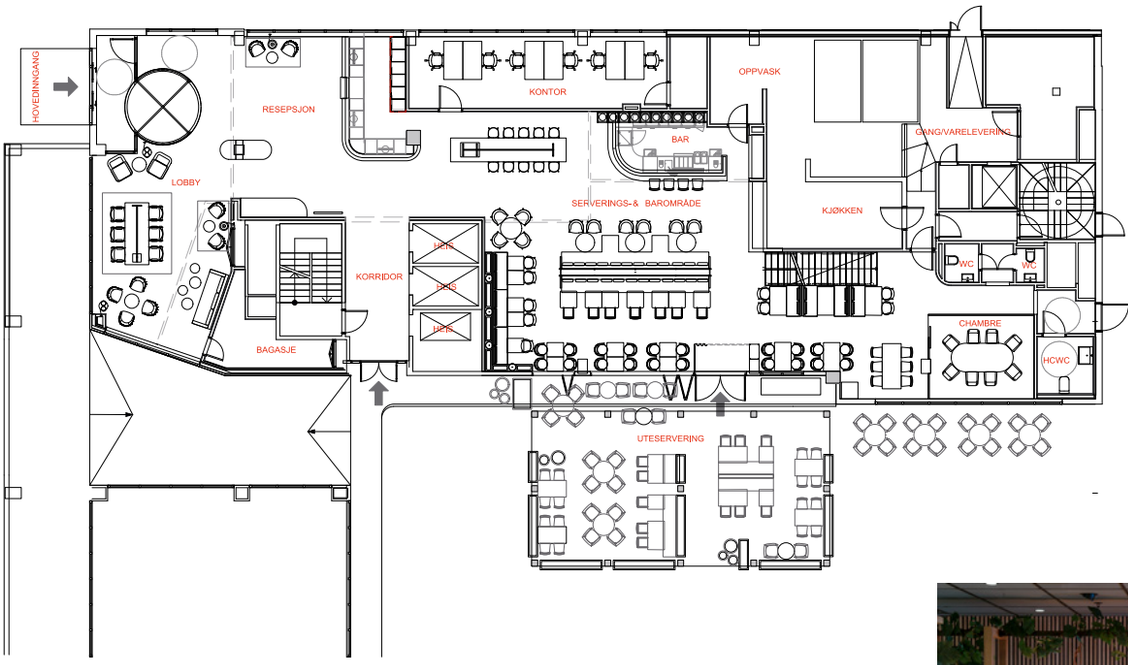

Både kunstige og ekte planter er med på å gi identitet til lokalet.

←
Man ønsket å formidle en lun skandinavisk atmosfære i restauranten og fellesarealene.

Særpreget designuttrykk.

Blomstringstid i betongjungelen

I sammenheng med totalrehabilitering av Scandic Sjølyst i Oslo fikk Riss i oppdrag å formgi resepsjon og lobby samt en restaurant som skulle tjene både hotellets gjester og samtidig framstå som en frittstående attraktiv nabolagsrestaurant.

Det skulle gjøres betydelige ombygninger og endringer i bygningsmassen, med utvidelse av hotellets areal, og flytting av hovedinngang. I konseptuviklingsfasen studerte interiørarkitektene hvilke muligheter som lå i å knytte stedsspesifikke historier og særpreg til designuttrykket.

Som en av de raskest voksende bydelene i Oslo er det først ved ettertanke at særpreget gir seg til kjenne blant byggegroper for stadig høyere bygninger. Det var ved anerkjennelsen av hvordan Skøyen alltid har ligget som en randsone mellom by og land at særpreget trådte fram. Lik som Skøyen i dag markerer grensen mellom byen og naturen på Bygdøy, var Skøyen grenseland mellom industri og landsens idyll. Det dukket opp et potensial i oppdagelsen av at denne kvaliteten som området har og har hatt. Gående i travle Karenslyst allé, med biler og betong på alle kanter, kan det være lett å glemme at kongens kuer gresser på andre siden av motorveien. Skabos Hage kom ut av researchen rundt Sjølyst og Skøyens særpreg. Som en oase midt i betongen som oppfordrer til utforsking av området. Møtet mellom historien om Skabos Jernbanevognfabrikk som lå på tomten der hotellet i dag ligger, og historien om Sjølyst som stedet hvor mange av kristianiaborgerne hadde sine sommerhus møttes i navnet Skabos Hage. Innenfor et overordnet ønske om et hotell som formidlet en lun skandinavisk atmosfære tok fellesarealene og restauranten sin form. Lys eik, slipt betong, lær, terrakotta, marmor og vokset messing utgjør grunnpaletten, i et miljø hvor levende og kunstige planter er med på å gi følelsen av dimensjonen ved Sjølyst – som man ellers må lete etter for å finne. Ved å spille både på abstrakte og konkrete elementer som formidler historien blir det som i sin enkleste form er rom skapt for hygge, også et sted som løfter fram lokalt særpreg. Det skaper identitet både for hotellet, og for området. Etter noen måneders drift har dette blitt bekreftet som et positivt tilfang av den stadig voksende lokalbefolkningen på Skøyen og Sjølyst. Det er med på å gi tro på at store aktører som tar lokalmiljø på alvor bidrar med noe som både er god forretning, og som gir mening på et dypere samfunnsmessig plan.

INNLEDNING SERVERINGSSTEDER

TEKST→HANS CHRISTAN ELVERHØI THOMASSEN,
INTERIØRARKITEKT MNIL,
RISS AS

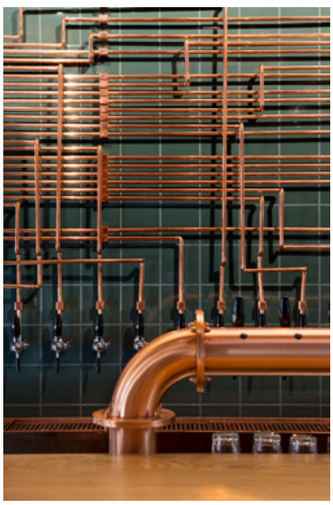

Ølets reise gjennom kjølerør. Markedets interesse ikke bare for produktet, men for arbeidet bak og prosessen som ligger bak, kommer til uttrykk i en vegg hvor kjølerør for øl er eksponert som en del av barinteriøret. Nedre Foss Gård, design Anderssen og Voll/ Tuvalu Arkitekter 2015/17.

Ved å la gjenbrukskultur få et meningsbærende uttrykk gjennom interiørarkitekturen og designprosessen bak er Hoggorm Pizza i Bergen (designet av Philip von Hase, 2018). Dette er et eksempel på hvordan et kommersielt interiør på en overbevisende måte bekrefter og gir til uttrykk sentrale strømninger i dagens samfunn.

Rom for opplevelser

Man skal lenger tilbake i tid, enn til stiftelsen av NIL, for at serveringssteder kun handlet om å servere mat og drikke Selv om serveringssteder i Norge har gått gjennom en eksplosiv endring og utvikling i takt med velstandsøkningen, så har alltid vertskapskultur ligget til grunn for stedene som mennesker oppsøker for å stille sulten og slukke tørsten.

Sentralt i utdanningen av norske interiørarkitekter ligger tanken om at alle sosiale situasjoner inneholder handlinger og ritualer, og at det å legge rammen og oppfylle premissene for disse er interiørarkitektens arbeidsområde. Mat og drikke er kultur, og er blitt identitetsmarkører. En råvares vei til et dekket bord, får sitt eget uttrykk først i måten den behandles på, og utfra hvilken ambisjon kokken eller restauratøren har for den. Et bilde på dette kan være de to hotellene og restaurantene som har ligget på hver sin side av samme kvartal i over 100 år; Grand Hotel og Bondeheimen. Navnene sier det meste. De har tjent hvert sitt publikum – og tilbudt de samme handlingene.

Det er kanskje dette som gjør at serveringsteder er et attraktivt egnet og naturlig arbeidsområde for interiørarkitekten. Gjennom romlige virkemidler er interiørarkitekten med på å gi uttrykk og miljø til disse av de mest grunnleggende handlingene – å spise, bli servert og servere. På samme måte som kokken gjennom sin ambisjon gjør ingredienser om til retter med særpreg, er det i sammenstillingen av elementer at et miljø med særpreg trer frem. Som interiørarkitekt er det ofte jeg opplever at det er kokker, i denne sammenhengen, som mest uanstrengt forstår det interiørarkitekten arbeider med.

Arkitekter, interiørarkitekter og andre formgivere har lang tradisjon med å være involvert i design av serveringssteder, enten det er snakk om å formgi hele miljøer eller enkelte innredningselementer. Sven Ivar Dysthes stol Laminette, som på et tidspunkt var å finne i Hilton-hotellenes restauranter over hele USA, så vel som i utallige andre serveringssteder verden over – er vel kanskje det mest innflytelsesrike enkeltstående bidraget norsk formgiving har gjort inn i kategorien.

Forøvrig tilhører serveringssteder, med noen få unntak, til de av kulissene i virkelighetens teater som oppstår, endres og forsvinner igjen i et høyt tempo. Som hovedvekt er serveringssteder private foretak med begrenset levetid, på som oftest leide adresser. Rammene i dette markedet er i stadig endring. Dette ved siden av det åpenbare, at offentlige spisesteder gjennomgår enormt hard bruk og har med det stor slitasje.

Vår tids spesialiseringsområde innen det som samlende omtales som *horeca* (*h*otell, *r*estaurant, *c*afé), strekker seg allikevel ikke lenger tilbake enn til 1980-årene da en ny og liberalisert skjenkepolitikk og økonomisk vekst førte til en eksplosjon av nyetableringer i markedet. Dette sammenfalt med en tid da de rendyrkede

Restaurant Argent i Operaen (Radius Design, 2008) er et eksempel hvor interiørarkitetkuren i restauranten spiller videre på det overordnede arkitektoniske konseptet i det viktigste monumentalbygget som er bygget i nyere tid i Norge.

Sakura Sushi, (design, Linda Thomassen (Steen) og Vigdis Ruud) som åpnet i 1988 er et eksempel på et helt nytt type rom som kom frem ut av introduksjonen av nye matvaner og konsepter på 1980-tallet.

Mote, interiør og adferd smeltet sammen på utesteder som Brødrene Bergh (Riss interiørarkitekter 1985). Interiøret var skapt som en utstillingsplass for en livsstil.

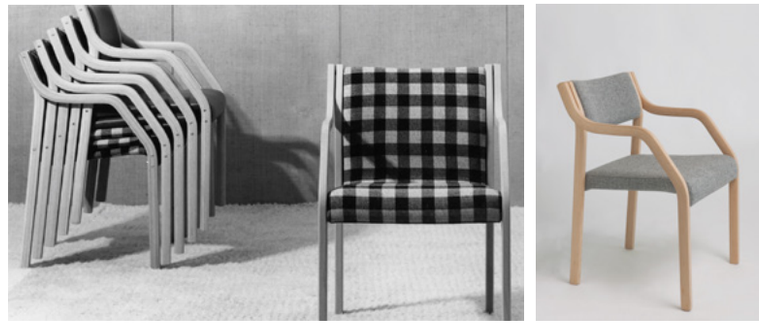

Ett av de viktigste norske bidragene til *horeca*-industrien sett i en global sammenheng, er kanskje Sven Ivar Dysthes Laminette-stol (1964). Til høyre; slik stolen ser ut i dag.

interiørarkitektkontorene ble etablert. Resultatet av dette var at flere av disse bygget seg spesialkompetanse innenfor utvikling av serveringssteder som følge av det stadig voksende markedet.

Linda Thomassen (Steen) og Vigdis Ruuds interiør for Sakura – japansk restaurant og sushibar, presentert i NILs første årbok i 1989, og i *Byggekunst* no. 1, 1990, er eksempel på en ny type rom som oppsto ut av et samfunn som hadde begynt å interessere seg for nye matopplevelser. Det samme er Petter Abrahamsens Brødrene Bergh, presentert i *Byggekunst* no. 1, 1985. Her var det ikke matopplevelser som dannet motivasjonen eller målet for opplevelsen, men snarere det å være en del av en sosial scene, akkompagnert av små doser, med en for de fleste nordmenn ny type kaffe, kalt espresso. Dyre dråper som gjorde at den store verden kom litt nærmere.

Siden utelivsrevolusjonen på begynnelsen av 1980-tallet, har norske interiørarkitekter vært med på å gi nordmenn mat- og drikkerelaterte opplevelser som har utvidet deres kulturelle horisont.

Det er også interiørarkitekter som har bidratt til at kostbare kvadratmetere i næringslokaler blir utnyttet på en effektiv måte, og at universell utforming ivaretas i disse lokalene, ikke bare som en praktisk nødvendighet, men som en integrert del av utformingen.

Nytenkning i *horeca*-bransjen er mer utfordrende enn noensinne, og vi har nådd det punkt der miljø- og bærekraftsspørsmål har gjort seg gjeldende også i denne bransjen. Ikke bare gjelder dette et spørsmål om matsvinn og ressursbruk i matindustrien. Utfordringene som knytter seg til det faktum at serveringssteder som oftest er leieboere i eiendomsmasse som drives med størst mulig krav til profitt, har sendt og fortsetter å sende fullt brukelige interiører på søppelhaugen, for så å bli erstattet med liknende nyproduserte elementer. Dette er blant de store utfordringene som utøverne innenfor denne delen av faget møter, og som jeg tror vi vil måtte finne nye måter å tenke på i det NIL går inn i sine neste 25 år før 100-årsjubileet.

Når NIL nå er 75 år, er det i en tid hvor kantiner dyrkes frem som personalrestauranter med dertil ambisiøse målsetninger om å fremstå som attraktive fullverdige à la carte-restauranter. Kaffebarer opererer som finstemte laboratorier i formidlingen av kaffekultur. Dyrking av restauranten som et sted å kunne ta del i matlagning, og gjøre det til en sosial handling, har brakt både kokker og maskiner ut av kjøkkenet og inn i spisesalen. I alle tilfeller er det rommet og interiørenes utforming som gir muligheten for opplevelsen. Interiørarkitektens arbeid har alltid gitt form til kulturelle strømninger i samfunnet. Det er lite som tyder på at de strømningene som oppleves som viktig av mennesker i dag, ikke vil kunne bæres frem og komme til uttrykk gjennom interiørarkitekturen også i fremtiden. Det er bare å glede seg!

I skjermvegg mot inngang og trekk fra ytterdør er gamle vinduer satt inn – en kavalkade over det gamle. Det buede vinduet ble gjenåpnet og gir bra utsyn og dagslys.

Den grønne flisveggen med plakater og planter representerer noe av det tilsatte og nye i inngangsområdet i restauranten.

Bar-/matdisk ble utvidet og har fått en mer fremtredende posisjon. Den binder det langstrakte lokalet bedre sammen.

Gamle dører tidligere brukt i innredningen er samlet på en vegg.

De gamle og kjente båsene fikk stå.
De er rensket for tak og takstein.

PEPPES PIZZA STORTINGSGATA→OSLO
ROMLABORATORIET AS
Prosjektansvarlig→Kjersti Hoel Gazzola, interiørarkitekt MNIL
KREDITERING→SIDE 226

De gamle veggene, og dermed stemningen, er beholdt.

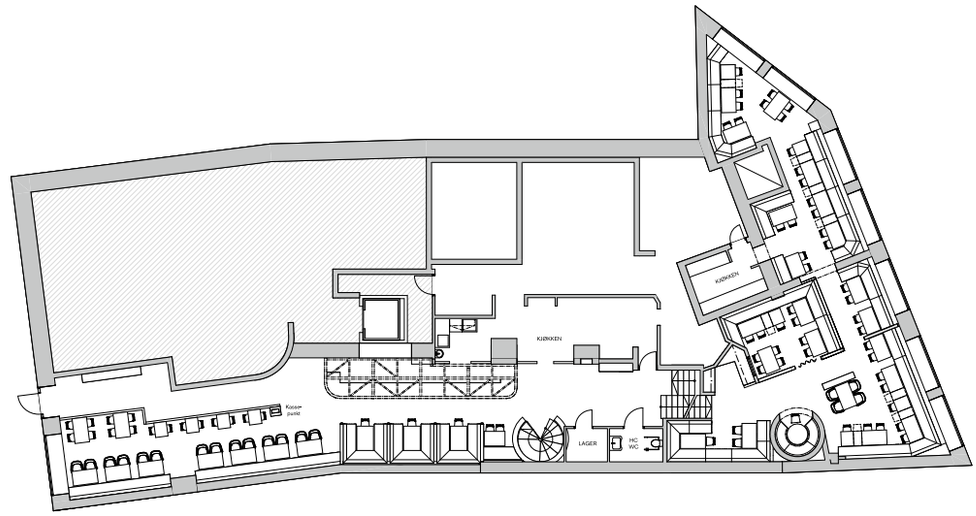

Møbleringsplan.

Godt bevart sjel

Lokalene til Peppes Pizza Stortingsgata har vært i bruk i over 30 år, og er fremdeles en populær møteplass både for stamgjester og nye gjester. Moden for oppgradering fikk Romlaboratoriet jobben med totalrehabiliteringen av restauranten.

Med base i det allerede utviklede konseptet har de respektfullt tilpasset dette til en restaurant med lang historie. Romlaboratoriet har gått planleggingen av den nye restauranten ydmykt i møte og har søkt å skape en restaurant med nye, funksjonelle løsninger i kombinasjon med det eksisterende interiøret.

Restauranten er delt inn i tre deler; Inngangsparti på gateplan, en øvre mesaninetasje og en underetasje. Målet for prosjektet har vært å åpne opp lokalet for bedre synlighet og oversikt, samtidig som fokus har vært på gjenbruk, stedsidentitet og ønske om å beholde deler av de eksisterende elementene. Visjonen har vært å fornye uten å miste Peppes-sjela.

De har åpnet opp restauranten ved å fjerne gamle rom og stuer med nedsenket himling og slik fått frem den store takhøyden som tidligere var gjemt bak mørke og sorte trekonstruksjoner. Toppen av vinduet mot Stortingsgata, som har vært blendet siden åpningen, er gjenåpnet og gir bedre dagslys til lokalet. Den gamle serveringsdisken lå bortgjemt bak en sittebås, men er nå utvidet og trukket nærmere inngangspartiet for bedre synlighet og tilgjengelighet for restaurantgjester. Den eksisterende teglsteinen bak disken er bevart og supplert i høyden, og skaper en fin kontrast til den nye grønne flislagte veggen ved inngangen. Den nye planen er mer åpen og tilgjengelig for alle på gateplanet.

Gjennom hele prosessen har det vært viktig å bevare Peppes-atmosfæren. Den gamle restauranten har et unikt særpreg og en historie som har vært viktig å ivareta. På mesaninetasje er det beholdt så mye som mulig av det opprinnelige interiøret. Alle sittebenker i god nok stand er beholdt og trukket om, noen også beholdt som de opprinnelig var. Trapp mellom mesanin og underetasje ble blendet igjen og håndverkerne lagde nytt gulv av trappetrinnene. I det runde trapperommet ble det etablert en sittebenk og trappesøylen ble kuttet ned og brukt som bordunderstell. Også i underetasjen er det beholdt mye av særpreget, som gamle tømmervegger og sittebenker. Her var det også ønske om å etablere et større rom som kunne brukes til selskaper og møter. Rommet fikk en flott glassvegg i stål og trådglass som slipper lyset inn fra de store vinduene ut mot bakgaten.

En viktig del av Peppes-konseptet er gjenbruk, både av bygningsdeler, interiør, møbler og dekor. I restauranten i Stortingsgata har blant annet gamle vinduer og dører fra det gamle interiøret, blitt samlet og fremhevet – og er gjenkjennelige elementer i ny sammenheng. Eksisterende bord har blitt slipt ned, beiset og gjenbrukt. Mange av de eksisterende sittebenkene er trukket om og stoler er gjenbrukt. Tilsatte materialer som beiset treverk og ulltekstiler står fint til de eksisterende materialene og bidrar til en lun og uformell stemning. Restauranten hadde mange flotte detaljer som blant annet gamle tømmer- og teglvegger. Disse er bevart og bidrar til å bevare sjelen fra det gamle interiøret.

Bygget er gammelt og sammenlappet, noe som resulterte i en del utfordringer underveis. Gjennom utallige befaringer og godt samarbeid med håndverkerne i Bico Bygg og Innredning løste Romlaboratoriet mye på stedet. Overordnet plan ble i hovedsak fulgt, men mange justeringer ble tatt underveis for å sy gammelt og nytt godt sammen.

VINOTEKET→OSLO
NORA HAGFORS INTERIØRARKITEKTUR AS
Prosjektansvarlig→Nora Hagfors, interiørarkitekt MNIL
KREDITERING→SIDE 226

Spesiallaget innredning i vinrommet fra Lun Furniture og hyller fra Temptech. Glassvegger gir en enkel oversikt for ansatte, kunder og forbipasserende. I åpningen til kjøkkenet ser man pizzaovnen med terrakottafargede mosaikkfliser.

Upretensiøst vinotek

Lokalet på hjørnet av Henrik Ibsens gate og Parkveien i den ærverdige Handelsbygningen har huset forskjellige kafeer og restauranter i flere tiår, og ideen om Vinoteket ble født da Pinerolo Americano skulle nedlegges. Nora Hagfors Interiørarkitektur fikk designoppdraget med å skape et nytt og folkelig lokale.

Det skjer mye spennende i nærområdet med nye Sommerro hotell og den gamle amerikanske ambassaden. Grunnleggerne av restauranten er i vinbransjen og hadde lenge jobbet med ideen om et kombinert spisested med fokus på vin – og et lokale for vinarrangementer. De to programmene skulle kunne fungere separat og sammen.

Lokalene etter Pinerolo Americano var ikke store nok, og nabolokalet i Parkveien ble derfor bruksendret fra butikk til restaurant og de to ble slått sammen. Arealene ble strippet ned, alle lettvegger og mesaninen i den gamle restauranten ble revet. Man sto igjen med et rektangulært areal med rå betongsøyler, flotte buede vinduer mot gatene og en takhøyde rett i underkant av fire meter.

Man landet på navnene Vinoteket for restaurantdelen og Vinscenen for arrangementsdelen. Før designprosessen kunne starte ble premissene lagt. Stedet skulle være usnobbete, upretensiøst og tilgjengelig. Et sted der både folk uten kjennskap til vin og vinkjennere skulle kunne drikke god vin på glass til gode priser, spise enkelt og delta på vinarrangementer som foredrag og smakninger. Restauranten skulle være sentrert rundt baren og den livlige atmosfæren rundt denne skulle være det første som møtte gjestene.

Vin skulle være fokus og serveringskonseptet skulle være enkelt, men samtidig ville man tilby noe spesielt. Valget falt på pizzaene til den italienske kjøkkensjefen Beniamino Bilali fra Modena, kjent for sine spektakulære kunstpizzaer med utgangspunkt i hydrolysedeig. Pizzaovnen fra MAM Forni, godkjent av Bilali, er godt synlig for gjestene.

Interiørarkitekten ønsket å lage en moderne fortolkning av franske vinbarer og typiske landsbyrestauranter og cantinaer man finner i Sør-Europa.

Loungesone foran inngangen til Vinscenen. Vinscenen er møblert med Mauro-stolen designet av Mauro Pasquinelli for Established & Sons. Et fantastisk eksempel på italiensk design fra 70-årene. Stolen var opprinnelig for kostbar å produsere kommersielt, men kan nå produseres med avansert CNC-teknologi.

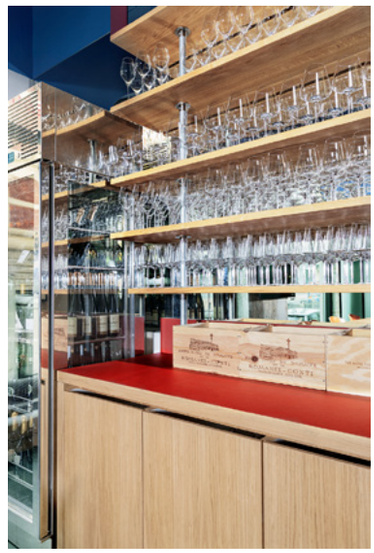

Spesiallaget serveringshylle plassert i forkant av en stor speilvegg. Møbelet er laget av eik, Forbo desktop. Galvaniserte stålrør fra gulv til tak holder glasshyllene.

Restaurantarealet med spesiallagede benker i eik og puter trukket med stoffet Reflex designet av Raf Simons for Kvadrat. Stolene er designet av Hans Wegner og produseres av Getama.

I restaurantdelen ble eksisterende eikegulv beholdt. Barkrakkene er Jasper Morrisons Soft Pad fra Cappellini.

De har benyttet materialer som patineres fint og blir historiefortellende elementer. Treverk, naturstein, lær og ullstoffer. Kombinasjonen av lokalenes vegger og søyler i rå betong, forfinet hvit og grønn marmor på disker og bar, samt møblering i solid eik ga stedet umiddelbart en sterk og autentisk karakter. Det er benyttet enkle hvite fliser fra Vitra i fulle vegghøyder på midtkjernen i restaurant og på kjøkkenet. Himlingen og alle tekniske installasjoner er malt i en mørkeblå tone. Akustikkplater ble levert i samme farge. Hovedbelysningen fra Artemide leder tankene hen til neonbelysningen man finner i de lokales barer og kafeer sør i Europa. Det er brukt uventede og sterke farger som knalloransje fliser på toalettene, sterk røde overflater på serveringsbenker og dører – og mørkegrønne gummigulv på Vinscenen. Det er store flater med speil som gir rommene ytterligere dybde. Møbleringen er minimalistisk, tidløs og robust og bestående av designklassikere.

Åpenhet mellom delen av kjøkkenet hvor pizzaene tilberedes på benker av hvit marmor og restauranten var viktig. Bilali kaller seg pizzaartist og vil at gjestene skal se kreasjonene i produksjon. Skjult for gjestene er derimot funksjoner for de ansatte, lagerarealer og vinkjeller. Her er det benyttet robuste materialer som rustfritt stål, linoleum og fliser. Etter at det gamle kjøkkenet ble revet, samarbeidet de tett med Bilali og Myhrvold Storkjøkken for å optimalisere kjøkkenet og servicefunksjoner til Vinotekets drift.

Vinscenen kan lukkes av med en foldedør i glass ved arrangementer. Glasset er frostet og slipper lys gjennom arealene, men skaper en fin privat atmosfære i lokalet.

Samarbeidet mellom byggherre, arkitekt, interiørarkitekt og entreprenør var dynamisk og løsningsorientert for å klare å komme i mål innenfor en stram fremdrift. Alle plassbygde møbler er produsert av Lun Furniture og belysning fra Artemide levert av Limelight. Den grafiske indetiteten er laget av Jørgen Brynhildsvoll.

Stedet er tilpasset relevante krav om universell utforming i forhold til adkomst, luminansekontrast og plassbehov.

En overordnet farge- og materialpalett av natur, rødbrune og grønne farger definerer de store flatene.

Klassisk kalkstein på gulvet, og brystningselementer på vegger i brunbeiset eik, rammer inn og samler de sterke fargene på møbler og fast innredning.

Ved endeveggen er det etablert runde sofabåser med gardiner som kan dele bordene for mer avgrensede spisearealer.

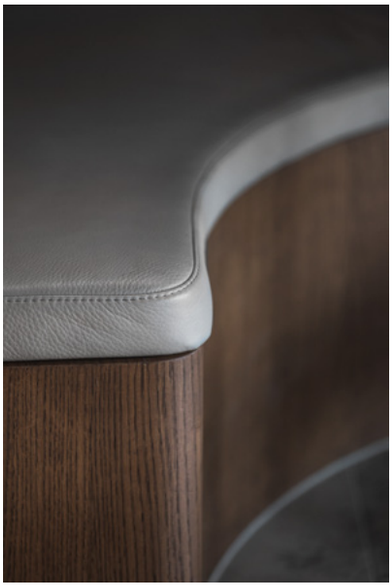

Plassbygde sofabenker.

BRASSERIE RIVOLI→OSLO
RADIUS DESIGN AS
Prosjektansvarlig→Thomas Ness, interiørarkitekt MNIL
KREDITERING→SIDE 226

Et klassisk brasserie med samtidens uttrykk.
Den ikoniske Wiener-stolen i ny drakt.

Store vinduer mot sydvest og uteservering.
Myke elementer som skinn og velour
i det store betongrommet.

Et klassisk brasserie

På gateplan ved elvemunningen til Akerselva ligger det prisbelønnete bolig-kvartalet Munch Brygge tegnet av arkitektene Lund+Slaatto, like innenfor Lambda, det nye Munchmuseet i Bjørvika. Oppdragsgiver ønsket at Brasserie Rivoli skulle være et uformelt og lunt fransk brasserie med en fot i det norske kjøkkenet.

Brasserie Rivoli ligger på gateplan i et vakkert teglsteinsbygg med store vinduer og uteservering mot sydvest. Den fint artikulerte arkitekturen med fasetter og forskjøvet formforløp i fasaden, danner en spennende rytme og samtidig praktisk overheng over inngangspartiet og uteserveringen til restauranten.

Restauranten er oppkalt etter paradegaten Rue de Rivoli i Paris, og de to erfarne, kvinnelige eierne og drivere hadde ønsker om klare referanser til et klassisk brasserie med en feminin vri. Lokalet, som var helt nytt, hadde få romlige effekter eller elementer å spille på. Det ble derfor nødvendig å skape soner for ulike opplevelser av rom, intimitet, flerbruk, behov for funksjoner av forskjellig karakter.

En sentralt plassert bar blir med baldakin som lysekrone og glassoppheng, omdreiningspunktet og fokus for oppmerksomhet og kontakt med gjestene umiddelbart når de kommer inn, sammen med barbord og høye sofabenker langs fondvegg og med en liten sittegruppe ved vinduene. Rommets sentrale søyle blir midtpunktet for et oppbygget gulv-repos, som bryter ned dimensjoner, lager intime soner og øker opplevelse av at så og si alle gjester kan føle at de har en liten sone for seg selv, uansett om man sitter ved langbord, et lite tomannsbord eller ved et av de runde bordene. Lette, transparente romdelere spiller på de feminine elementene i rommet. Ved endeveggen er det etablert runde sofabåser med gardiner som kan dele bordene for mere avgrensete spisearealer.

En overordnet farge og materialpalett av rødbrune og grønne farger definerer de store flatene, der de tekstile materialer står i sentrum. Den gode takhøyden inviterte til å dekorere søyler med polstring av vattert tekstil og spesialdesign av lamper. Plassbygde sofabenker, velour-tekstiler som romdelere og veggforsterkende elementer brukes som viktige myke elementer i det store betongrommet. Inspirert av detaljer fra klassiske gamle brasserier, er det lagt inn tynne listverk på vegger som danner rammer for løse, tiltete speil som på begge fondvegger skaper romeffekt og kontakt på tvers av lokalet.

Klassisk kalkstein på gulvet, og brystningselementer på vegger i brunbeiset eik, rammer inn og samler de markante fargene på møbler og fast innredning. Den ikoniske Wiener-stolen i ny drakt skal skape kontakt mellom det klassiske og det nye. Alle dekordetaljer skulle være en fortolkning av det gamle i ny utforming med appell til i dag.

Prosjektet var en spennende utfordring der drivernes lange erfaring ga god dialog og inspirasjon til å materialisere hva et brasserie skulle være med samtidens uttrykk.

EZO RAMEN & IZAKAYA→OSLO
RADIUS DESIGN AS
Prosjektansvarlig→Thomas Ness, interiørarkitekt MNIL
KREDITERING→SIDE 226

I trapperommet er det utformet en stor lyslykt i rammeverk av tynne trelister og teksturert japan-papir.

Lyst treverk i bjørk er stilt opp mot mørkbeisete eikedetaljer, sammen med hvite tekstiler med dekortrykk, kork, lyst lakkert stål og metallplater med speileffekt.

Japansk kultur i alle detaljer

I Nordregate 20 på Grünerløkka har Alliance arkitekter utformet et nytt boligkonsept bestående av 40 leiligheter, samt handel og matservering på gateplan. Radius design ønsket å utforme et konsept, der inspirasjon fra japansk arkitektur og formspråk kunne forenes med en norsk utgave av de tradisjonsrike og typiske matkonseptene Ramen og Itzakaya, og ikke minst husets egen karakter.

Fasadens møte mellom mørkt og lyst treverk i ulike retninger, danner sammen med balkonger i glass, fine rytmer og teksturer. Restaurantlokalene på gateplan er trukket inn i en svalgang og med sin nærmest doble takhøyde, skapes en flott dialog mellom rommene ute under tak og restauranten inne. Det mørke treverket er resultatet av en tradisjonell Yakisugi; japansk behandling av treverk, som kan minne om vår tjærebrenning. Det lyse treverket på kledningen i svalgangen skaper kontrast og vekker oppmerksomhet, gir varme og underbygger opplevelsen av en ute-inne-effekt.

Med de klassiske bygårdene som ramme, står bygget i spennende kontrast til de gamle ornamentene omkring, og tilfører med sine egne linjer og former et vakkert brudd i gateløpet.

EZO er et japansk matkonsept, som eies og drives av japanere. Ramen er basert på varme miso-supper med nudler og tilbehør. Itzakaya er en type brasserie som gjerne består av mange små retter. Begge deler hverdagsmat med lav terskel for å sette seg ned. Lokalet er delt i to avdelinger med Ramen på gateplan med sitt store kjøkken og sine lange, tradisjonelle barbord som omkranser det sentrale trapperommet ned til Izakaya i u-plan.

Den stramme og litt brutale betongarkitekturen i bygget er beholdt,

De vakre, japanske tegnene er brukt i en minimalistisk sammenheng som enkle print på tekstiler og betong.

Med nærmest dobbel takhøyde skapes det dialog mellom rommene.

Et konsept med klare relasjoner til japansk kultur.
Lyslykt utformet av tynne trelister og papir henger over trappen.

Det store, fargerike veggmaleriet, utført av den japanske mangaillustratøren Tamura Yoshiyasu.

som rammer for de enkle dekorelementene det er lagt vekt på i interiøret, med klare referanser til elementer i japansk arkitektur, dekorasjon og materialitet.

Lyst treverk i bjørk er stilt opp mot mørkbeisete eikedetaljer, sammen med hvite tekstiler med dekortrykk, kork, lyst lakkert stål og metallplater med speileffekt.

I trapperommet er det utformet en stor lyslykt i rammeverk av tynne trelister og teksturert japan-papir som blir et bærende element. Det store, mørkbeisete og hvelvete taket over åpningen til kjøkkenet, danner bakteppe og hovedstruktur for interiørkonseptet, utformet med referanser til buddhist-templer og Shinto-helligdommer, der man finner konstruksjoner med doble tak liggende utenpå hverandre.

Skilting og annen informasjon er malt rett på rå betong – på både japansk og norsk.

De japanske tegnene er så vakre, og kan lett bli en klisjé, men brukt i en minimalistisk sammenheng som enkle print på tekstiler og på betong, er de ment å bare ligge under som en estetisk kommentar.

I spisestedets underetasje ligger brasseriet Izakaya; der den visuelle hovedvekten er lagt på det store, fargerike veggmaleriet, utført av den japanske manga-illustratøren Tamura Yoshiyasu.

Med sin sterke fargepalett og store motiver som nesten sprenger formatet i rødt og gull, står dette i stor kontrast til den enkle dekoren på gateplan. Her skal det spises på større bord med varmeplater eller i chambre séparée.

Det var spennende å være i dialog med innehaver, som ønsket seg et konsept med klare relasjoner til japansk kultur og moderne arkitektur, og som skulle finne sin plass i et nytt, norsk bygg.

Studier av den spanske kulturen med sine Maurisk- og arabiskinfluerte elementer dannet grunnlaget for fremstillingen av en materialholdning og formgivningsprinsippene, med et abstrahert og moderne formspråk.

MERCADO→SOCIAL EATING→KRISTIANSAND
RISS AS
Prosjektansvarlig→Petter Abrahamsen, interiørarkitekt MNIL
Prosjektmedarbeidere→Hans Christian Elverhøi Thomassen,
Nina Eidsnes Flesland, interiørarkitekter MNIL
KREDITERING→SIDE 226

Miljøet skal fremstå som levende og pulserende.
Klynger av lykter er med på å gi liv og variasjon.

En sterkt mønstret flis rammer inn kokkenes arbeid
som et scenerom henvendt mot livet i restauranten.

Spansk temperament

Mercado begynte med ambisjonen om å gi Kristiansand et moderne spisested hvor tapas og meze fra det spanske og arabiske kjøkken står i fokus. Lokasjonen var et smalt næringslokale beliggende mot Markensgate i Kristiansand.
Den nye restauranten skulle dekke både lunch- og middagservering. Grunnlaget for prosjektet var å designe en planløsning som gjorde at restauranten kunne tjene til begge situasjonene.

Interiørarkitektene hos Riss lot seg inspirere av atmosfæren som er å finne på markedsplassene i byer som San Sebastian eller Bilbao når de gikk i gang med å formgi rommet og elementene. Det var et viktig element i det overordnede konseptet for restauranten at den skulle oppleves som pulserende og sosial. Rommet skulle utstråle varme, og overskudd. En møbleringsplan med variasjon både i formasjoner og sittehøyder er med på å lage et rom som alltid virker befolket, og som til tross for det begrensede arealet fremstår større enn det i virkeligheten er. Research og studier av den spanske kulturen med sine Maurisk- og arabiskinfluerte elementer dannet grunnlaget for fremstillingen av en materialholdning og formgivningsprinsipper, som søkte å formidle den særegne atmosfæren med et abstrahert og moderne formspråk. Den smale grunnformen og store takhøyden åpnet for å arbeide med vertikaliteten i rommet, og lysrigger, formgitt som krysshvelvinger utgjør et viktig element. Når kvelden faller på er lysene langt der oppe i himlingen det som er med på å skape følelsen av å sitte på et torg, eller i et smug. Klynger av lykter er med på å gi liv og variasjon. Den spesialbygde innredningen, med sofaer og bord henter inspirasjon fra tradisjonelle spanske møbler, hvor delene føyes sammen som synlige grindkonstruksjoner. De er utført i eik, og trukket med tykt lær, og gir lunhet til de mineralske materialene som dominerer i rommet. Materialpaletten i prosjektet er konsentrert, men materialene er til gjengjeld brukt på ulike måter som gir rommet detaljrikdom. En lun jordfarget kalkmaling danner bakteppet, og er med på å gjøre at de øvrige elementene framstår med en grafisk karakter. En keramisk flis i ulike farger ble lagt som et teppe i midten av restauranten. Flisen er ført opp som fronten på bardisk, og på søyler. Det sentralt plasserte performance-kjøkkenet ble gitt en sterkt mønstret flis på alle flater, og rammer inn kokkenes arbeid som et scenerom henvendt mot livet i restauranten. Som navnet – Mercado tilsier, er det er mål at miljøet skal fremstå som levende og pulserende, gjerne «urolig». Mercado er stedet for høylytte samtaler og latter. Det er slik innredningen er ladd, og hva den skal legge opp til.

INNLEDNING UNDERVISNINGSBYGG

TEKST→MARIT ENGDAL BORGERSEN,
INTERIØRARKITEKT MNIL,
KAPSEL DESIGN AS

←
Gystadmarka ungdomsskole, Jessheim, 2018
Kapsel Design AS

Pedagogisk koreografi

Samfunnet har vært i en rivende utvikling på mange områder de siste tiårene. De fleste av oss har omfavnet og tatt i bruk mange av de nye mulighetene teknologien har gitt oss. Skoler og undervisningsinstitusjoner har som resten av samfunnet fulgt med i timen, og fagfornyelse og økt digitalisering bidrar stadig til nye måter å tenke undervisning på, og nye arbeidsmetoder. Elevene kan allerede i dag arbeide og lære hvor som helst, når som helst og sammen med hvem som helst. I dag baserer skolene seg på bruk av interaktive løsninger i undervisningen, og bøkene er færre enn før. Elevene i dagens skole lærer å samarbeide med andre gjennom teknologi i et kunnskapsbasert velferdssamfunn. Dette forandrer rammene for hvordan undervisningsbygg utformes og brukes. Eksisterende undervisningsbygg skal tilpasses ny bruk, og nye bygg skal vare og brukes i mange år, og må fungere både i dag og i overskuelig fremtid. De må kunne tilpasses nye teknologiske muligheter og endrede behov. Og de må gi brukerne av byggene gode opplevelser. Vår oppgave er å utvikle morgendagens interiører. Teknologien har også gitt oss som interiørarkitekter nye verktøy for kreativitet, visualisering og prosjektering. Bruk av BIM i alle ledd i prosjekteringen er nå på et nivå der alle har nytte av teknologien. 3D-modellering og kvalitetssikring i felles digitale modeller er en selvfølge og en forutsetning i alle store prosjekter. Interiørarkitektene deltar med sine modeller på lik linje med alle andre fag.

Skolebibliotekene er eksempler på arealer i skolene som har gjennomgått store endringer i bruk og utforming. Tidligere var dette ofte bortgjemte stille rom med boksamlinger og studieplasser. De har nå blitt læringssentre og kunnskapsbaser og fungerer som skolens hjerte og hjerne. Der kan elevene finne kunnskap på ulike måter og ta i bruk ny teknologi. Det har blitt møteplasser og kreative arealer med mulighet for stor variasjon i stemninger og bruk. Her skal det være rom for både lek og læring for de yngste elevene, trygghet, spenning og variasjon, og rom for studier og konsentrasjon for de litt eldre elevene.

Hvordan undervisningsbyggene er utformet og innredet setter de fysiske grensene for den pedagogiske koreografien og hvilke muligheter brukerne av byggene har, og hvilke opplevelser de får. Alle skoleprosjekter har et program i bunnen som blant annet bygger på pedagogikk, skoleeiernes og brukernes ønsker, økonomiske rammer og et offentlig regelverk. Skolereformer og nye læreplaner har kommet og gått, blitt prøvd ut noen år, og blitt avløst av nye på løpende bånd for at våre yngste skal være godt rustet for deltagelse i dagens og fremtidens samfunn. Som interiørarkitekter har vi prosjektenes varierende rammer som utgangspunkt, og hensynet til brukerne er alltid i fokus. På veien frem til ferdig prosjekt er det mange hensyn å ta. Med erfaring og faglig tyngde kan vi velge å utfordre rammene for å komme fram til gode løsninger. Grunnmuren i alle vellykkede prosjekter er samarbeid, samspill og en trygghet i at alle prosjekterende bidrar med kunnskap for sine fag. Interiørarkitekter kan bidra med kunnskap på mange områder som for eksempel ved programmering, gjennomføring av brukerprosesser, prosjektering og innkjøp av inventar, spesialdesign av møbler og innredning, valg av materialer og farger, universelt utformede løsninger og valg av miljøvennlige og holdbare materialer.

Et annet område der det har skjedd en god utvikling er universell utforming. Kravene har blitt tydeligere, og universell utforming er et naturlig tema i alle prosjekter, store som små. Forståelsen for, og kravene til, at omgivelsene skal passe for oss alle er heldigvis mye større enn tidligere, og her har vi som interiørarkitekter mye å bidra med.

ELVERUM VGS→ELVIS
STUDIONSW
Prosjektansvarlig→Line Oustad, interiørarkitekt MNIL
KREDITERING→SIDE 226

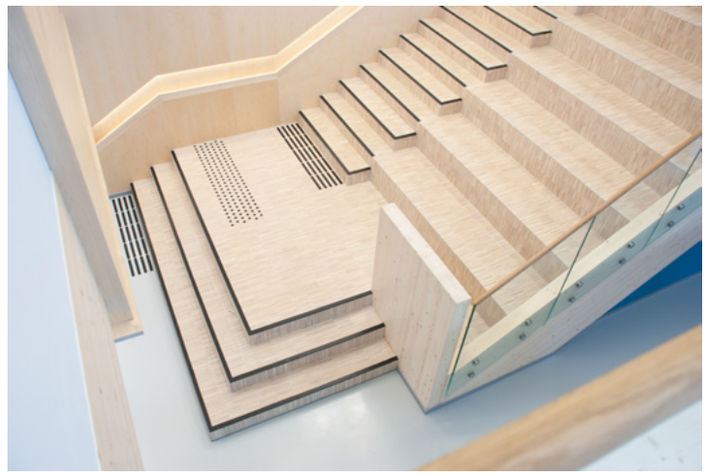

Amfitrapp med sittetrinn og podiet gir rom for uformelle samlinger. Innfelt håndløper med belysning i amfitrappen leder både kjente brukere og besøkende opp til resepsjonen i plan 2.

Lysgården i overgangen til biblioteksbygget viser historien, og den utvendige kledningen er her ført videre inn i interiøret.

Spiseplassene i kantinen skal også være gode arbeidssoner for elevene.

Treverk er godt synlig både i interiøret og i fasader. Her fra biblioteket, hvor spilehimling i furu møter bærende limtrebjelker og -søyler. Integrert lesebenk langsmed fasaden lyses opp av smale LED-striper, som også fremhever limtrekonstruksjonene.

Elvis i ny drakt

Gjennom rammeavtale med Hedmark fylkeskommune, har STUDIONSW hatt ansvar for arkitektur- og interiørarkitekturfaglig prosjektering av Elverum videregående. Skolen ble bygget i 1974 med en rasjonell planløsning som gjennom årene har blitt justert, endret og ombygget. Resultatet ble etter hvert en uoversiktlig planløsning som vanskeliggjorde orientering i bygget. Studieretninger var spredd i fløyene, og det var få sosiale møteplasser for elevene.

Planer om å renovere skolebygget, for å få det til å fremstå i ny drakt, ble lagt allerede i 2009. Sjåtil & Forness (nå Plan1) utarbeidet da et forprosjekt, men dette ble ikke vedtatt gjennomført før en revidert utgave av prosjektet forelå i 2014. STUDIONSW overtok da prosjektet, og utviklet hovedprosjektet for totalentreprise.

Martin M. Bakken vant entreprisekonkurransen om bygget, og STUDIONSW ble parallelt kontrahert som arkitekt for totalentreprenøren og interiørarkitekt for byggherren i gjennomføringsfasen. Alt av fast inventar og utstyr, sammen med alle innvendige overflater, var lagt til totalentreprenøren og dermed underlagt prosjektering gjennom arkitektkontrakten. Byggherrens leveranse var løs møblering og underlag for innkjøp ble utarbeidet gjennom interiørarkitektkontrakten.

Prosjekteringsgruppen for arkitektur og interiørarkitektur har vært ledet av arkitekt MNAL Amund Eggum Wangen som oppdragsansvarlig for firmaet, sammen med sivilarkitekt MNAL Gunn Helen Fuglestad (fagansvarlig arkitektur) og interiørarkitekt MNIL Line Oustad (fagansvarlig interiør). STUDIONSW har jobbet tett med brukergruppen i alle faser av prosjektet, også gjennom totalentreprisen. Dette tette samarbeidet, også på tvers av kontraktsformer, har vært vesentlig for å sikre et helhetlig og funksjonelt interiør.

Målsettingen for prosjektet var at skolebygget i renovert drakt skulle fremstå som nytt, med en oversiktlig og logisk planløsning. Så godt som alle eksisterende arealer er totalrehabilitert i prosjektet. Det er også bygget to større og flere mindre tilbygg. Det har vært et overordnet mål å få alle tilbygg og påbygg til å gli sømløst inn i eksisterende struktur, slik at man ikke opplever tilbyggene som selvstendige tillegg.

En ny fløy huser bibliotek, administrasjon og auditorium. Dette «biblioteksbygget» skal fremme intensjonen til Hedmark fylkeskommune om å synliggjøre treverk i arkitekturen. Interiøret i bibliotek og auditorium fullfører ideen om en «treboks», med trekledning både på vegger, tak og i himling. I overgang mellom den nye fløyen og eksisterende hovedfløy er det skapt en lysgård – et mellomrom i glass – som både forteller historien om bygningen og bringer dagslyset dypere inn i rommene.

Undervisningsfløyene har fått glassvegger inn mot klasserom, og det er satt av plass til elevsoner med ulik møblering som gir elevene varierte arbeidssoner også i fritimer. Fløyene er utvendig kledd

Loungesone i kantinen etter gjennomført rehabilitering skaper sosiale møteplasser som ikke fantes i eksisterende bygning. Bevisst lyssetting i kantinen bidrar til å øke romopplevelsen, ved at dagslyset fra fasadene blander seg med belysningsstriper over nedsenket himling.

med en kombinasjon av fibersementplater og cortenstål, slik at når man nå kan se gjennom rom og på tvers av fløyer får opplevelsen av å være mellom ulike bygg, med ulikt uttrykk og materialitet.

Bygget har generelt lav etasjehøyde, og man ønsket å maksimere dagslyset. Kantinen ligger i første etasje, og målet har vært å gjøre denne lysere og mer åpen enn tidligere. Dette er gjort gjennom bevisst lyssetting og forming av himlingen, med lavere spilehimling i en sentral møbleringssone, og høyere systemhimling i gangsoner og over møbleringssoner mot fasade. Å få til dette i praksis krevde stor grad av koordinering av de tekniske fagene, og en forståelse for viktighetene av dette blant både prosjekterende og utførende.

For å gi mer vertikalitet i opplevelsen av bygget, er det valgt å gi plass til en ny amfitrapp i tilknytning til kantinen. Amfitrappen skaper et sosialt knutepunkt, i krysningspunktet mellom kantinen, biblioteket, administrasjon, rådgivere og lærere. En opplyst og innfelt håndløper langsmed gangtrinnene viser vei til administrasjon og rådgivere på plan 2. Podiet nederst i trappen fungerer også som et sted man kan henvende seg utover kantinen ved samlinger og taler. Sittetrinnene gir mulighet for å samle en klasse i trappen, i en uformell setting.

Skolebygget må ha et interiør som kan stå seg over tid. Interiørarkitekten har derfor valgt to klassiske hovedfarger; grønne toner i læringsarealer, og variasjoner av blått i rekreative soner. I tillegg til dette er det benyttet naturfarget treverk av ulike tresorter i interiøret. Både Hedmark fylkeskommune og Elverum kommune har gitt politiske føringer på økt bruk av tre i arkitekturen, og dette gjenspeiles i både fasader og interiør.

STUDIONSW har utarbeidet møbelbeskrivelser for innkjøp, og det er valgt nye møbler som spiller på lag med møbler skolen hadde som var egnet for gjenbruk. Det er fortrinnsvis valgt ulltekstiler, og det er valgt møbler som legger til rette for ommøblering og brukernes tilpasning av bruk gjennom lang levetid. Det er valgt møbler med et moderne og stramt formspråk, i tråd med den overordnede arkitekturen.

Det har vært viktig for både brukere, byggherre og arkitekt/interiørarkitekt at brukerbehovene har fått spille hovedrollen. Det er derfor valgt rasjonelle og funksjonelle løsninger i klasserommene, mens man har lagt fokus på å heve kvaliteten på de felles, sosiale rommene. Fra å være et skolebygg hvor elevene på de ulike studielinjene gikk inn og ut av hver sin fløy, har de nå fått gode felles møteplasser Skolens ansatte og elever sier selv at de er strålende fornøyde med skolen, og de opplever det som at de har fått et helt nytt bygg, selv om mesteparten av skolen er rehabilitert. På denne måten kan man godt si at Elvis nå fremstår i ny drakt.

HOPPERN SKOLE→JELØY→MOSS
SIGRID AARØNÆS
Prosjektansvarlig→Sigrid Aarønæs, interiørarkitekt MNIL
KREDITERING→SIDE 226

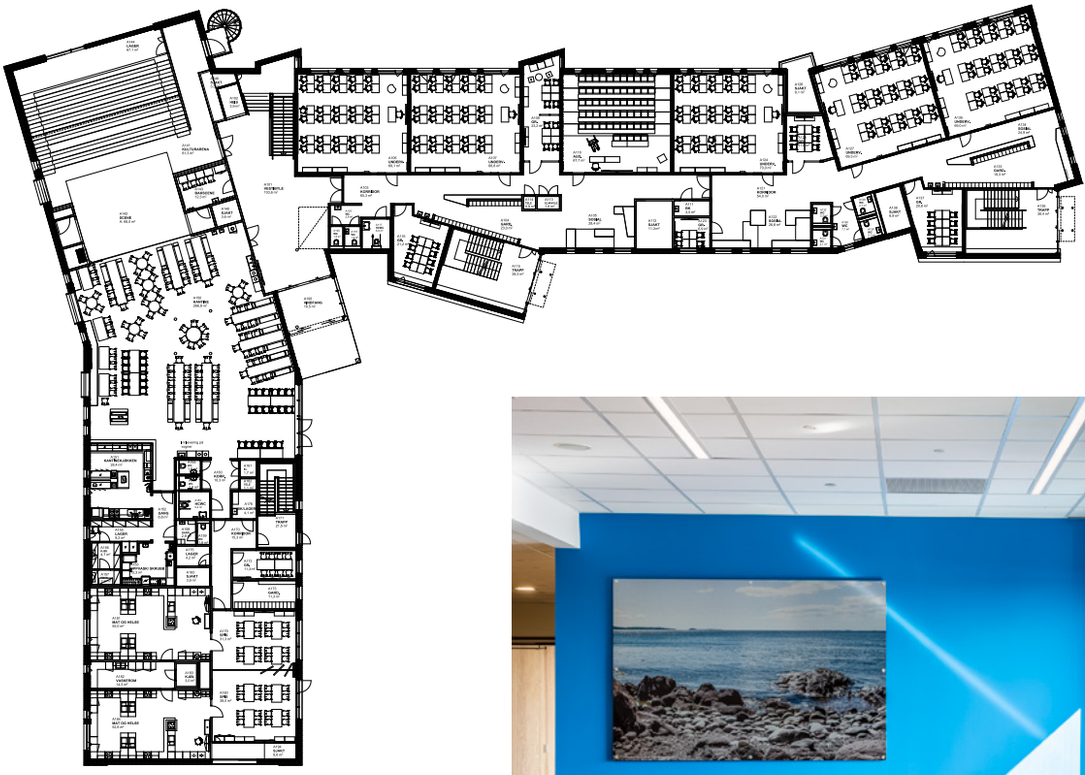

1. etg.

Kantinen har en miks av høye vangebord, småbord og ekstra lange, glassfiberarmerte piknik-benkebord. Langbordene kan brukes utendørs ved spesielle arrangementer.

Undervisningsfløy for 10. trinn i 3. (øverste) etasje har farger fra himmel og hav. Temafargene i hver etasje underbygges av naturfoto fra Jeløy, tatt av fotograf Helge Eek. Veggbildet viser motiv fra Stalsberget, som ligger helt sør i landskapsvernområdet.

Himmel og hav

Gamle Hoppern skole var fra 1958. Jeløy er et populært boområde, og skolen var blitt for liten. Politikerne besluttet i 2015 at det skulle bygges ny skole, med fleksible løsninger for røff bruk, og med bærekraftige løsninger, solcelle-paneler og massivtre. Arkitekt for bygget har vært Østavind Arkitekter AS. Skolen er en 5-parallell ungdomsskole med flerbrukshall bygget i massivtre. Skolen er dimensjonert for 450 elever og 50 ansatte. Skolebygningen sto ferdig til skolestart i 2019, tilfredsstiller kravene til passivhus og vil sertifiseres som BREEAM-NOR Very Good (70 poeng.)

PROSESS
Interiørarkitekt Sigrid Aarønæs har bidratt i prosjektet gjennom mange faser. Som prosjektmedarbeider for arkitekt i forprosjektfasen (2016), med utarbeidelse av møbleringsplaner for alle u-rom, spesialrom og øvrige arealer. Inkludert i dette arbeidet var justeringer i romform, dørplasseringer og i noen grad areal, med utgangspunkt i funksjons- og utstyrsprogram inkl. krav til UU-tilpasning. Spesielt gjaldt dette for fagene mat- og helse, kunst og håndverk og naturfag. Forprosjektets møbleringsplaner for all fast og løs innredning ble lagt inn som del av konkurransegrunnlaget byggenes totalentreprise. For byggherre, Moss kommunale Eiendomsselskap, har interiørarkitekt deretter bistått med kvalitetssikring, av totalentreprenørens leveranse av fast innredning (2017–2019). Møbler og løst inventar ble lagt inn i egen 3D-modell og overført til arkitekt, som i byggefasen var tiltransportert entreprenør. Interiørmodell ble innlemmet i totalentreprenørens BIM-plattform på et tidlig stadium, noe som ga et godt prosjekteringsteknisk utbytte. I tillegg har interiørarkitekt hatt en ledende rolle i alle faser knyttet til kravspesifikasjon og mengdeoppstilling for offentlig anskaffelse av møbler og løst inventar, skilting og dekor,

Et fast amfi og komfortable lenestoler danner samlingsområde for høytlesning og forfatterbesøk. Den vestre delen av biblioteket er satt av til dette. Reolen bak lenestolene har integrert skjerm, som fungerer som supplement for ulike tema. Veggbildet viser et utsnitt av bøkeskogen på Rosnes (øst på Jeløy) med gamle og nye innrissinger. Foto av Helge Eek.

Naturfagrom 1 og 2 har identisk møblering. Arbeidsbordene kan grupperes på flere måter, med tilgang til el-bokser i gulv og fleksible avtrekkshetter i himling. Areal, innredning, møbler og utstyr er prosjektert etter anbefalinger fra Nasjonalt senter for naturfag i opplæringen.

Fellesauditoriet/kulturarenaen med 200 sitteplasser i amfi, har fått navnet Varden, som ligger ca. 100 meter unna i luftlinje. Store vinduer mot vest gir utsyn mot landskapsvernområdet. Blendingsgardiner sørger for full mørklegging ved behov. De øvrige auditoriene i undervisningsfløyene har fått navn etter Jeløys tre åser: Rødsåsen, Rambergåsen og Bjørnåsen.

Undervisningsfløy for 9. trinn i 2. etasje har blomsterfarger. I hver etasje er det nisjer med vanndispensere, ledsaget av ordtak om vann på den vannfaste veggen bak.

utstyr til treningsrom og øvrige rom i flerbrukshall. Dette i samarbeid med oppdragsgiver, kommunens og skolens representanter.

BÆREKRAFT

Kravspesifikasjon for møbler la særlig fokus på teknisk kvalitet, klima og miljø, i tråd med kravene for bærekraft i bygget. Blant annet ble det spesifisert giftfrie gjennomfargede fiberplater til alle elevbord. Dette som et alternativ til sponplater med høytrykkslaminatbelegg. Samme fiberplatemateriale (Forescolor og Valchromat) ble også benyttet sammen med kryssfiner på de faste sittebenkene i bibliotek, kantine og i fellesarealenes sosiale soner.

NYTENKNING

Interiørarkitekt har bistått arkitekt med utarbeidelse og oppfølging av farge- og materialkonsept for skolens interiør. Grunnleggende for materialholdning i både skolebygning og flerbrukshall er eksponert massivtre, kryssfiner og betong. Interiørets øvrige fargeholdning er nøytrale nyanser fra hvitt til sort. «Jeløyfarger» er ført inn som stedsforankret, identitetsskapende faktor: Fra naturlig flora, fra lokale bergarter – og fra himmel og hav. Tre av fargene benyttes som egne etasjefarger for 8.–10. trinns undervisningsrom og auditorier. Tema og fargeholdning er fulgt opp med en rekke storformat naturfoto fra Jeløy, trykket på børstet aluminium og montert på vegger i fellesarealer. Skolens nærhet til Jeløys landskapsvernområde er unik, og mange av billedmotivene er hentet fra dette området.

Oppdraget med byggenes kunstneriske utsmykking ble tildelt kunstneren Robert Johansson, etter utlyst konkurranse. Interiørarkitekt bisto her kunstutvalget i innledende fase. Utsmykkingen har fått tittelen «Aureum agri», med mottoet «Å se gullet i hverandre, gjennom skiftninger av årstider.»

NORDSETER SKOLE→OSLO

ZINC AS

Prosjektansvarlig→Guri Mo, interiørarkitekt MNIL

Prosjektmedarbeidere→Ragnhild Flatabø Narverud, Hilde Walgermo Weydahl, interiørarkitekter MNIL

KREDITERING→SIDE 226

Skolens aula ligger en halv etasje under plan 1. Høydeforskjellen tas opp i et åpent amfi som vender seg mot hovedrommet. Rampe og trapp er integrert på hver side og løser også universelt utformet adkomst til scenen. For å skape hyggelige soner i rommet ble det integrert tekstilkledde sofabåser bakerst i rommet.

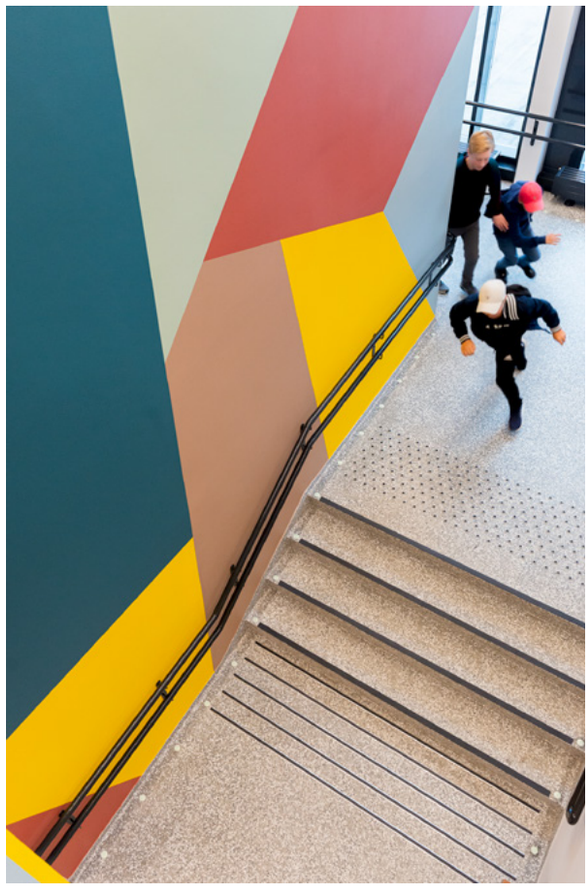

De eksisterende trapperommene hadde flotte kvaliteter med belegg i terrazzo og mye dagslys. De trengte en oppgradering med taktil markering i tråd med dagens regler. De store veggskivene som går gjennom alle etasjene er fargesatt med mønster utarbeidet av Zinc.

Totalrehabilitering

Zinc har vært interiørfaglig ansvarlig i arkitektprosjektet, i samarbeid med Enerhaugen arkitektkontor, og har arbeidet som en integrert del av arkitekttemaet i en tverrfaglig prosjekteringsgruppe.

Forprosjektet har inkludert brukermedvirkning, programmering, arealdisponering, utarbeidelse av underlag for AMU-behandling og kalkyle for KS2. Detaljprosjekt har omfattet bearbeiding av forprosjekt, samt utarbeidelse av konkurransegrunnlag for kontrahering av entreprenør med beskrivelser iht. NS3420 for generalentreprise (i samarbeid med Bygganalyse), prosjektering, oppfølging på byggeplass, samt endringshåndtering.

Zinc har også vært involvert i inventarprosjektet, med egen brukerprosess og beskrivelse av øvrig løst inventar.

REHABILITERINGSPROSJEKT MED HØYE MILJØKRAV

Nordseter skole ligger i bydel Nordstrand i Oslo, og er en kombinert barne- og ungdomsskole for 1.–10. trinn. Prosjektet omfatter en totalrehabilitering av ungdomsskolebygget fra 1969 som var nedslitt og utdatert. Det var et stort behov for å oppgradere bygget for å kunne tilfredsstille gjeldende forskrifter i tillegg til standard kravspesifikasjon for Oslo kommune. Det ble tidlig i prosjektet satt en høy miljøambisjon for prosjektet og Oslo kommune stilte krav om at byggeplassen skulle være utslippsfri. Den opprinnelige bærekonstruksjonen i betong er beholdt, mens øvrige deler av bygget er skiftet ut til fordel for mer moderne, funksjonelle og klimavennlige løsninger. Den nye skolen er preget av bærekraftige valg hvor arkitektur, materialer og innredning skal holde over tid. I skolens fasade og på tak er det integrert solceller som vil være med på å dekke en stor del av skolens energibehov, mens teglfasaden bidrar til lang levetid, så vel som enkelt vedlikehold. Innvendig er materialene også robuste og valgt med omhu for et godt inneklima; rehabilitering av eksisterende terazzotrapper og betongvegger, linoleumsbelegg, tekstiler i ull, trespiler og treullplater. Ungdomsskolebygget på Nordseter skole er oppgradert fra et slitent 60-tallsbygg til et moderne og miljøvennlig skolebygg.

GOD KOMMUNIKASJON OG ORIENTERING GJENNOM TRANSPARENS OG MATERIALBRUK

Bygget fra 60-årene hadde en stram og ryddig struktur, men var vanskelig å orientere seg i på grunn av lange og lukkede korridorer, tette vegger og dører, og en monoton utforming. I tillegg bar løsningene preg av flere ombygginger og tilpasninger i årenes løp. Et viktig grep ble derfor å etablere tydelige siktlinjer gjennom bygget, samt å åpne opp visuelt mellom korridor og undervisningsrom. Små gløtt inn i trapperom og sekundærrom ble også etablert for å skape variasjon og transparens.

Bygget er organisert med en tett sentral kjerne med korridor rundt og øvrige rom i en ring utenfor der igjen – som en smultring. Ved å fargesette kjernen ulikt fra rommene rundt, blir kjernen en del av nøkkelen til orientering i stedet for noe som ligger i

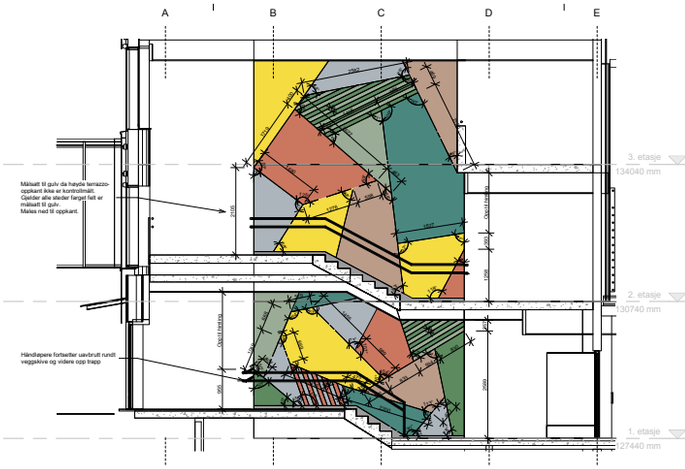

Trapperom sørøst.

Gymsalen kan deles i tre saler. Godt inneklima og god akustikk oppnås ved bruk av trespiler med aksutsik duk på vegger, treullsement i himling og sportsgulv. Garderober er knyttet til gymsalen via trapper som kan oppleves fra korridoren gjennom små gløtt i den ellers tette kjernen.

Elevskap er lagt i tilknytning til gangsonene og følger fargepaletten som øvrige rom; rødt i kjernen og grønt i «smultringen» langs fasadene.

Klasserom og undervisningsrom er lagt i byggets 2. og 3. etasje. De er utformet på ulike vis for å tilrettelegge for fleksibilitet og valgfrihet. Det har vært vektlagt å underbygge nye lærings- og undervisningsformer.

veien for god logistikk. I kjernen finner vi skolens gymsal – et stort rom for aktivitet og bevegelse. Varme rødlige toner er brukt ved utvendig fargesetting av kjernen, for å underbygge denne aktiviteten og bringe varme inn i øvrige rom. Rommene ut mot fasaden er fargesatt i toner mot grønt og blått, for å skape gode, dempede rom for undervisning, kreativt arbeid og konsentrasjon. Akustiske veggabsorbenter trukket i ulltekstil i ulike fargetoner, sørger for gode akustiske forhold i samtlige undervisningsrom. Absorbentene gir også elever og lærere store overflater med mulighet for oppheng.

Skolen trengte også en oppgradering av alle arealer og kommunikasjonsveier for å ivareta krav til UU på en god måte. Ny heis ble plassert i tilknytning til byggets hovedinngang, trapperom fikk tilfredsstillende markering tilpasset eksisterende terrazzobelegg, nye ramper for å ivareta nivåforskjeller og halv-etasjer, tilstrekkelig luminanskontrast, god belysning og akustikk, samt tilpasset skilting.

Fra å være et lukket og lite tilgjengelig bygg, er skolen blitt et bygg det er enkelt å orientere seg i, med gjennomlys og gode siktlinjer.

VARIERTE OG GODE UNDERVISNINGSROM OG OPPHOLDSAREALER, SOM TILRETTELEGGER FOR ULIKE LÆRINGSFORMER OG AKTIVITETER

Et viktig premiss for prosjektet var å legge til rette for nye og varierte former for læring. Gruppe- og undervisningsrommene er derfor møblert med en kombinasjon av stoler og bord i ulike former og myke møbler som gir skjerming og ro. Enkelte klasserom har også yogamatter tilgjengelig for elevene. I et av grupperommene er det plassbygget et amfi, med rom for oppbevaring av puffer, som muliggjør en annen bruk av rommet.

Det er lagt vekt på at alle arealer skal kunne brukes på ulike måter og være hyggelige steder å være. Elevgarderobene, som ligger i tilknytning til hovedgangsoner, har integrerte benker og fargebruk i tråd med byggets konsept. Lærings- og ressurssenter er knyttet opp mot elevtjenester og tilrettelagt opplæring med en variert innredning. Aulaen er skolens storstue med rom for alle, både gjennom skoledagen og på kveldstid og i helger. Her kan elevene samles, henge i en stor og raus plassbygget sofa eller spille spill, samtidig som rommet er godt egnet til å samle klasser, ansatte og foresatte. I tillegg til aulaen er alle skolens spesialrom samlet i 1. etg. Verkstedene er romslige og lyse, og legger til rette for kreativt arbeid og utfoldelse. I rommene for trearbeid kan elevene jobbe ved sløydbenker eller ved arbeidsbenken som strekker seg langs hele fasaden. Plassbygget oppbevaring mellom de eksisterende betongsøylene gir god plass for instrumenter og utstyr i musikkrommene.

Nordseter skole har fått gode undervisningsrom og oppholdssoner, med variasjon i material- og fargebruk, og en planløsning som tilrettelegger for ulike læringsformer og aktiviteter.

URANIENBORG SKOLE→OSLO
ZINC AS
Prosjektansvarlig→Guri Mo, interiørarkitekt MNIL
KREDITERING→SIDE 226

Alle klasserom er lyse og luftige, med generøs takhøyde og store, flotte vinduer. Møblene legger til rette for god ergonomi og fleksibilitet, for å gi elever og pedagoger best mulige arbeidsforhold.

I kantinen kan elevene finne sin favorittplass, enten det er ved ståbordet langs fasaden, i en av sofaene eller samlet rundt et av de runde bordene. De store vinduene gir god kontakt med livet ute på fortauet. Den frittstående disken legger til rette for elevenes egen drift av kantina, hvor de kan sette sitt eget preg på lokalene med håndskreven meny og utstillingsplass på hyllene i bakkant. Disken kan ellers brukes som et frittstående ståbord med barkrakker rundt.

Et plassbygget møbel i to høyder utnytter plassen under amfiet i kulturrommet, og skaper en hule hvor man kan gjemme seg litt unna, med den nye favorittboka eller et spill. Sitteplasser i flere høyder gjør at man kan være flere sammen, uten å forstyrre hverandre.

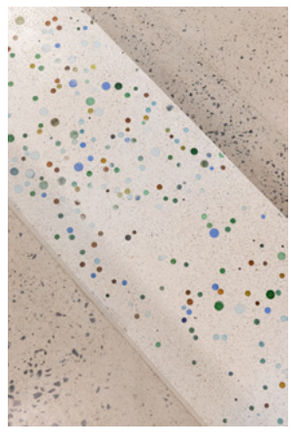

Nedstøpte klinkekuler i betongtrinnene i amfiet gir en spennende detalj som aldri er lik flere steder i rommet.

Effektivisering av staselig skolebygg

Uranienborg skole er en kombinert barne- og ungdomsskole i bydel Frogner i Oslo. Skolen er bygget ut i flere etapper, hvor den eldste bygningen ble bygget på slutten av 1800-tallet, mens den siste rehabiliteringen og utvidelsen med flerbrukshallen sto ferdig høsten 2019.

Zinc har bistått Undervisningsbygg i inventarprosjektet gjennom brukerprosess, løsningsforslag og anskaffelser av møbler og inventar, med tilhørende tegningsunderlag. Oppdraget omfattet i stor grad inventar til skolens eldste hovedbygning, med elevkantine, et mindre bibliotek, AKS, klasserom og personalrom, samt nytt inventar til skolens kulturrom/ bibliotek i et av de andre skolebyggene.

Ny bebyggelse begrenses både av krav til at uteoppholdsarealet ikke skal reduseres, og av bevaringshensyn. Her er tre av fire eksisterende bygg på Byantikvarens gule liste. Økningen av elevtallet må derfor i stor grad løses ved hjelp av effektiv bruk av eksisterende bygningsmasse. Interiørarkitekt har lagt vekt på å tilpasse nye tekniske krav byggenes originale kvaliteter, slik at disse kvalitetene fremheves og originale detaljer kommer bedre frem.

Utnyttelse av arealene stod sentralt, også i inventarprosjektet. I underetasjen av skolens hovedbygg finner man flere rom som danner skolens kantine. Dette skal være et fleksibelt areal for de eldste elevene med mulighet for utsalg av mat, samtidig som den skal kunne brukes av AKS – og som en del av mat og helse-undervisningen. Det har derfor vært viktig å komme frem til en løsning som gjør at dette er et sted elevene på ungdomsskoletrinnet har lyst til å henge i friminuttene, fremfor å ta turen til en av de mange kafeene i nærområdet, samtidig som de yngste elevene skal kunne tilbringe ettermiddagene sine her.

For et mer kafeaktig preg er det plassbygget og spesialdesignet noen elementer til arealet.

Ved det plassbygde ståbordet langs fasaden kan man følge med på gatelivet utenfor. Den frittstående disken i rommet blir et naturlig utsalgspunkt når elevkantinen er i drift, og i bakkant av disken er det lagt til rette med hyller og tavle på veggen, slik at elevene har et sted for meny og utstilling.

Ellers kan disken benyttes som et ekstra ståbord, med godt av sitteplasser rundt. I det innerste rommet av kantinen utnyttes de dype vinduskarmene med tilpassede puter, slik at man enten kan benytte disse ekstra sitteplassene inntil et bord, eller om

Den plassbygde bokhylla blir blikkfanget i det nye lille biblioteket, som også er et rom tilegnet tilrettelagt opplæring og AKS. De presise overflatene og formene blir en spennende kontrast til den gamle teglsteinsveggen i rommet. Fleksibel møblering med trekantformede bord på hjul, gir mange muligheter for bruk av rommet. Polstrede huler i ulike størrelse gir mulighet for å trekke seg tilbake, enten man liker seg i høyden, eller nede ved gulvet. De ulike geometriske formene kan skape gjenkjennelse for de som akkurat har begynt å lære seg geometri, og gi elevene en bedre forståelse av størrelse og form.

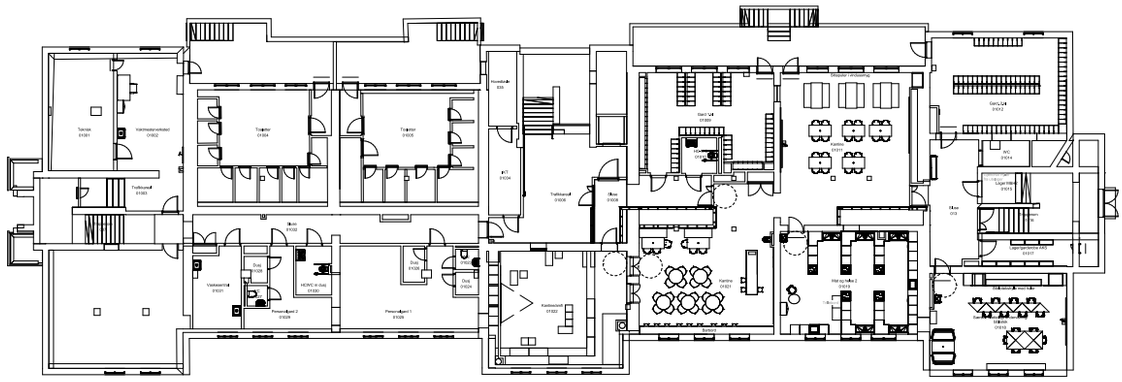

1. etg.

man ønsker å krype opp i vinduet med en bok. I tilknytning til kantinen ligger også et fleksibelt aktivitetsrom med et lite amfi. Her har arkitekten lagt til en morsom detalj med nedstøpte klinkekuler i betongen. I dette rommet er det lagt til rette for at man skal kunne se på film, spille spill eller henge. Det er også laget noen ekstra sitteplasser med oppbevaring, som også kan trekkes inntil eller brukes i amfiet som bord.

I samme etasje ligger et lite bibliotek, som også er et rom tilegnet tilrettelagt opplæring. Her er det plassbygget en bokhyllevegg med «huler», hvor elevene kan trekke seg tilbake for en rolig stund for seg selv. I klasserommene har funksjonalitet og ergonomi vært viktige faktorer for valg av innredning. Input interiør har som en del av prosessen bistått skolen med lånemøbler, slik at elevene har fått teste møblene i en periode i forkant, for å sikre at behovene for både elever og pedagoger ivaretas.

Klasserommene har en klassisk møblering, mens det i grupperommene er en variasjon av ulike typer møbler, slik at elevene kan variere blant myke møbler og bord med ulik utforming.

Personalrommet befinner seg i samme bygg som kantinen og de omkringliggende rommene. Her har det vært viktig for skolen å kunne ha plass til så mange som mulig, samtidig som det legges til rette for varierte soner for de ansatte.

Skolens kulturrom er hovedbiblioteket i anlegget – og var opprinnelig skolens gymsal. Det eneste som minner om dette i dag er takhøyden, og kulturrommet er et rom som også brukes ved foreldremøter, forestillinger og lignende. Under den siste rehabiliteringen har rommet midlertidig huset AKS. Med rehabiliteringen ferdigstilt og AKS-funksjonen plassert i hovedbygget, var det derfor behov for nytt inventar til kulturrommet.

På grunn av rommets mange ulike funksjoner, var det viktig med en løsning som enkelt kan skyves til side og ryddes unna ved behov, men som også gir en variert og fleksibel bruk i det daglige. Det har derfor i stor grad blitt benyttet modulære møbler som kan settes sammen på mange ulike måter. I likhet med det lille biblioteket i hovedbygget, er det også her lagt til rette for skjermede kroker under amfiet, enten man vil krype opp i noe, eller heller vil ligge på gulvet.

INNLEDNING
OFFENTLIGE BYGG

TEKST→BEATE ELLINGSEN, HEGE VETÅS,
INTERIØRARKITEKTER MNIL.
BEATE ELLINGSEN AS

UiO, Domus Media.

Blindern, bibliotek.

UiO, Domus Media, fasade.

Noen refleksjoner fra interiørarkitektens ståsted

Jeg er bedt av NIL om å skrive litt om interiørarkitektens deltakelse i offentlige byggeprosjekter med bakgrunn i egne erfaringer på denne type prosjekter.

Min erfaring er mangesidig og går helt tilbake til arbeid med blant annet Oslo Tinghus (1994), Høyesterett (1996), Sametingssalen (2000), Universitetet i Oslo (2005–2018), Halden fengsel (2010), Ambassader (Berlin 2015) og forprosjekt Nytt Nasjonalmuseum på Vestbanen 2014, rammeavtale med sykehjemsetaten Oslo kommune (2015–2018) m.fl. Interiørarkitektenes rolle i prosjekteringsgruppene har utviklet seg mye på disse årene og det har gitt oss en rekke erfaringer som jeg vil prøve å belyse noen sider av i det videre.

Personlig har jeg alltid satt stor pris på denne type oppdrag. De er preget av seriøsitet, gir kunnskap om offentlig virksomhet og mange mennesker får glede av utformingen vi skaper. Ettersom det stadig vokser frem større kompleksitet i prosjekteringsoppgavene som krav om raskere fremdrift, økende digitale utfordringer større tilflyt av informasjon og markedsvarer, blir interiørarkitekten en nyttig faggruppe på linje med flere.

Interiørarkitektens betydning for resultatet i et byggeprosjekt er etter min mening uomtvistelig. Vår tilnærming med brukersamhandling, arealutnyttelse, utstudert detaljforståelse og stort fokus på gode, funksjonelle rom er av sentral betydning for velfungerende anlegg over tid.

Hvordan interiørene fremstår som del av en arkitektonisk helhet er imidlertid av avgjørende betydning. Dette fordrer at arkitekt og interiørarkitekt spiller på lag med en sammenfallende forståelse for et helhetlig resultat. Dette er krevende.

Det er helt spesielt med de mange store offentlige prosjekter i Oslo som er i en avsluttende fase i skrivende stund. Dette gjelder en rekke av Oslos kulturinstitusjoner som snart flytter inn i nye «signalbygg»: Nye Nasjonalmuseet, Munchmuseet, Deichmanske bibliotek mfl. Byggene har markert sin form på Oslos skyline. Interiørene ferdigstilles i disse dager. Det nye Nasjonalmuseet på Vestbanen samler Nasjonalgalleriet, Kunstindustrimuseet og Samtidskunstmuseet under ett tak i det som etter sigende blir «Nordens største kunstmuseum». Også dette ferdigstilles i disse dager. I årene fremover vil det nye Regjeringskvartalet prege både utformingen av Oslo sentrum så vel som fremtidens arbeidsplasser.

TIDSPUNKT FOR ENGASJEMENT OG KLART MANDAT

For øyeblikket er kontoret engasjert for renovering av Nationaltheatret hvor vi leverer skisseprosjekt i disse dager. Dette er et stort og krevende offentlig oppdrag som ble utlyst våren 2019. Hovedavtaler for prosjektgruppen ble inngått på samme tid og vi ble dermed engasjert samtidig. Interiørarkitekten er således med helt

Professorboligen, Stallen.

Halden fengsel, 2010
Beate Ellingsen og Kaja K. Geiran, interiørarkitekter MNIL
Foto→Trond A. Isaksen

Vigselsrom.

Lagmannsretten.

fra begynnelsen, noe som oppleves som positivt. Det er ingen innarbeidet rutine for tidspunkt og avtaleform for interiørarkitektens deltakelse eller inntreden i prosjekteringsgruppene.
Fra Rammeavtale med UiO i tre perioder har vi erfart i praksis hvordan vi på noen prosjekter har vært engasjert før arkitekt. UiO har sett nødvendigheten av en inngående funksjonsstudie før andre rådgivere trekkes inn. Hovedutfordringen med separate avtaler og avtaleinngåelsestidspunkt er at det ikke etableres et naturlig faglig ståsted og en felles estetisk forståelse av prosjektet. Dermed risikerer de prosjekterende å komme «skjevt ut» i forhold til hverandre. Husenes beskaffenhet, omfanget av oppgaven, men ikke minst prosjekteringsgruppenes sammensetning gir ulike svar på den ideelle samarbeidsform.

Min erfaring er at oppdragsgivere ikke gir tydelige nok mandat og ansvarsfelt. Det er mye å lære fra gjennomførte prosjekter, men jeg er redd overføringsverdien uteblir. Det fordres en dypere forståelse for hva vårt fag representerer og kan bidra med.
Jeg tror også det hadde vært bra med tydelige milepeler der oppdragsgiver må bidra aktivt i beslutningsprosessene. Den kreative arenaen er ofte overlatt til oss alene. Med fokus på timeforbruk og pressede fremdriftsplaner er det også viktig med en tredjepart som kan bistå i beslutningsprosessene, komme inn som nøytral objektiv «megler» og flergangsutbygger.

PRIORITERING AV MIDLER – SIGNALBYGG

Forfatteren Kjell Norvin skriver i teksten «Signalbygg – forsøk på å posisjonsbestemme ordet» (publisert i *Arkitektur N* nr. 1, 2003) om hvordan arkitekturen har tatt opp i seg ordet og hva det favner. «‹Signalbygg› skal bidra til å skille ut de viktigste oppgavene, innvarsle epoker, vise Norge på det beste, presentere bildet av operahusets virksomhet, gi form til det ekspressive, bære frem fremtidens kontorbygg, sette bygninger fra fortiden i sitt rette perspektiv osv.» I den utviklingen som har skjedd de siste ti-årene mener jeg at nye signalbygg i Norge har fått for stort fokus på bekostning av mange av våre nasjonale kulturminner. Det oppleves som manglende evne og vilje til å se verdiene i det eksisterende og hvordan dette kan utvikles til ny bruk. Det offentlige har fokusert på å bygge nytt.

Dette er en skremmende utvikling der balansen mellom tradisjon, identitet, verdifulle kulturminner og nyskapning har fått en slagside. I kjølvannet av dette blir våre sentrale nasjonalbygg stående uavklaret hva gjelder funksjon, bruk og vedlikehold. Utfordringene ved å jobbe innenfor gitte rammer kan berike vårt nedslagsfelt. Interiørarkitekter har her enda en mulighet til å bruke sin kunnskap i møtet med vår verdifulle og vakre bygningsarv.

GJØVIK RÅDHUS→TOTAL REHABILITERING

KONTUR ARKITEKTER AS
Prosjektansvarlig→Hege Elisabeth Homb Dedichen, interiørarkitekt MNIL
Prosjektmedarbeider→Camilla Akersveen, interiørarkitekt MNIL
KREDITERING→SIDE 226

Resepsjon og besøksplasser.

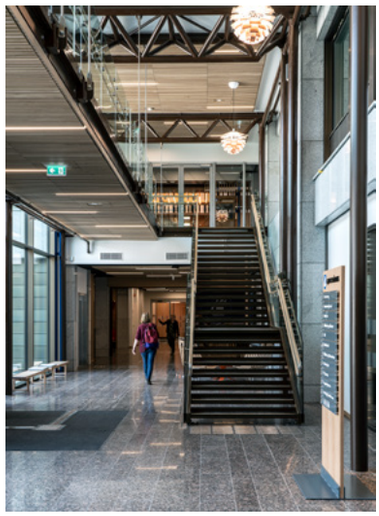

Rett ved siden av rådhuset ligger Gjøvik bibliotek og man så fordelen i å føye disse to byggene sammen med en glasspassasje for ytterligere samhandling mellom funksjoner i begge bygg. Glasspassasjen fungerer nå som et svært innbydende inngangsparti for både rådhuset og biblioteket.

Sosial sone/kaffebar, spesialinnredning – Aktivitetsbaserte Arbeidsplasser, alle plan. Gjøvik rådhus ønsket å etablere 5–8 tilrettelagte arbeidsplasser. Planteveggene, som støtter konseptet og representerer skog samtidig som de fungerer som trivselsfaktor i arbeidslandskapet, egnet seg godt som tiltenkt arbeidsoppgave da disse må vannes manuelt.

Folkets fargerike storstue

Gjøvik kommune ønsket et mer inkluderende og tilgjengelig rådhus i møte med sine innbyggere og brukere, samtidig som man skulle ha økt fokus på sikkerhet. Rådhuset skulle fremstå som aktivt, tidløst, funksjonelt og bærekraftig, og de nye elementene skulle komplementere den eksisterende bygningskvaliteten. Bruken av farger og materialer skulle reflektere et nytt og fremtidsrettet bygg uten å være bundet til dagens motebilde. Det skulle også være høy grad av fleksibilitet i alt løst inventar uten å miste den helhetlige opplevelsen av konseptet. Gjøvik rådhus ble første rådhus i Norge med BREEAM-sertifisering «Very good».

I stedet for å rive eksisterende rådhus og bygge nytt valgte man å beholde hovedkonstruksjonen og rive alt innvendig i bygget. Man valgte også å gå vekk fra de tradisjonelle celle-kontorene og over til en mer åpen og arealeffektiv løsning. Valget falt på kontorløsningsmodellen Aktivitetsbaserte Arbeidsplasser (Activity Based Work, ABW). Helt nye planløsninger ble foreslått i samråd med brukere og beslutningstakere basert på nye behov og arbeidsmønstre.

Eksisterende materialer er av eksklusiv kvalitet, og det som skulle tilføres måtte ikke redusere kvalitetsinntrykket. Bygget hadde to ulike granittyper. En hvit/grå Carara som er benyttet både som utvendige og innvendige overflater og en Baltisk brun som er benyttet som innvendig gulvdekke i vestibyle, resepsjon og kantine og i forrom til heis i alle etasjer. De eksisterende elokserte, bronsefargede, aluminiumskonstruksjonene som var benyttet i alle vindus- og dørmiljøer var også viktig med tanke på valg av nye materialer og detaljer. Den gjenkjennelige blå glassfargen fra nedlagte Gjøvik Glassverk skulle også være et gjennomgangstema. Derav den aktive bruken av komplementærfargen oransje både i fast og løst inventar.

Konseptet som ligger til grunn, i tillegg til forholdet til de eksisterende materialene, er Gjøvik by og dens frodige omkringliggende skog- og kulturlandskap.

Plan 1, som representerer Gjøvik by, fremstår nå som representativ og verdig, men samtidig med inviterende og fargerike fellesarealer for både besøkende og ansatte. De valgte en mørkere fargepalett her som skiller seg ut fra de øvrige etasjene, uten å miste fleksibilitet til å blande møbler. Alle farger på gulvdekket i denne etasjen, uansett materialvalg, følger samme fargenyanse som den eksisterende baltisk brune granitten, og i alle publikumsarealene er det valgt sort akustisk duk bak spiler av eik i himlinger og som veggfelt for å understøtte den mørkere atmosfæren. Rett innenfor glasspassasjen og det åpne inngangspartiet har de nå et stort og inviterende resepsjonsareal i nær tilknytning til kantine og kafe som er åpen for ansatte og byggets besøkende. Kommunestyresal og flerbrukssal er synlig fra vestibyle og inviterer til åpenhet om hva som foregår på huset. Alle typer store og små møter og

Aktivitetsbaserte Arbeidsplasser og trapperom fra plan 5 til 7.

Spesialinnredning – venterom/garderobe/aktivitetsrom helsestasjon.

Spesialinnredning – Aktivitetsbaserte Arbeidsplasser, plan 2–7.

Kommunestyresal og flerbrukssal. Et stort freskomaleri av Jardar Lunde ble flyttet fra byens tidligere rådhus og montert i den nye kommunestyresalen, og fungerer nå som rommets sentrale kunstverk. De fikk god bistand av Fora Form for å fargesette deres Con-stol i henhold til freskomaleriet.

kurs holdes nå i et møteromsenter i samme plan. Sikkerhet for ansatte videre oppover i etasjene er på denne måten ivaretatt uten at rådhuset virker utilgjengelig. Ordfører og rådmann er plassert på nederste plan for å være mer tilgjengelige for folket, og ikke som tidligere i øverste etasje.

Plan 2–7 er kun for kommunens ansatte, og kontorlandskapene er inspirert av det varierte landskapet i Gjøvik kommune. Det er en lys, leken og fleksibel møbel- og fargepalett for de ulike arbeidssonene. Her er det valgt hvit akustisk duk bak spiler. Som eksempel på noen konseptgrep kan nevnes de ulike typene eikespiler som kan tolkes som trær, og valget av krakken Tibu av Anderssen og Voll, fordi den minner veldig om Prøysens Kanutten. Teppemønster benyttet i disse etasjene gir assosiasjon til sti og landevei som også gir en naturlig og praktisk kontrasterende funksjon for veifinning i lokalene. Det er tilrettelagt for aktivitetsbaserte arbeidsplasser med free seating i alle plan. Noen plan praktiserer «free seating», mens andre plan benytter faste arbeidsplasser. Dette er en pågående prosess i samarbeid mellom ledelsen og ansatte.

Siden man ønsket et stort utvalg av farger både på fast og løst inventar i alle etasjer, var dette en utfordrende oppgavene ved konseptet. Det var viktig at man kunne flytte møbler av ulik form og farge rundt omkring i bygget uten at det skulle se ut som det var på avveie. Valget falt ofte på melerte stoffer som knytter de ulike fargene og elementene sammen.

Det har vært et særskilt søkelys på bærekraftige valg av møbler og dekorativ belysning. I hovedsak gamle og nye norske og skandinaviske klassikere. Samtidig som man ønsket nye møbler og nytt miljø i det renoverte rådhuset har gjenbruk og bevaring vært viktig. Blant annet ble det organisert åpent hus da rådhuset skulle tømmes slik at alle som ville kunne komme og hente møblene gratis. Et stort freskomaleri av Jardar Lunde ble flyttet fra byens tidligere rådhus og montert i den nye Kommunestyresalen, og fungerer nå som rommets sentrale kunstverk. Kunst, både glass, malerier og skulpturer har fått nytt liv i nye omgivelser. Spesielt hyggelig var det å gjenbruke og re-designe den opprinnelige lyskunsten (ukjent kunstner) som besto av lysrør i ulike lengder plassert i innfelte nisjer i himlingen. Disse ble forsiktig tatt ned og montert i nye kombinasjoner fordelt på møteromsenter, formannskapssal og resepsjonen.

Interiørarkitekt har vært involvert i prosjektet fra et svært tidlig tidspunkt og har derfor fått en unik mulighet til å påvirke i nesten alle ledd gjennom hele prosessen. Det at man sammen kan avklare hovedtrekkene av både planløsninger, interiørkonsept og øvrig arkitektur og design i forkant av anbudsutsendelse, bidrar til at man får et mer nøyaktig pristilbud på det man ønsker og har beskrevet for prosjektet – i tillegg til et godt og helhetlig resultat.

Lamper, stoler og bord er spesialdesignet av Bjørn A. Larsen, spesialtilpasset sofa med nytt tekstil.

Kjøkkenfronter og overflater harmoniserer med øvrige detaljer.

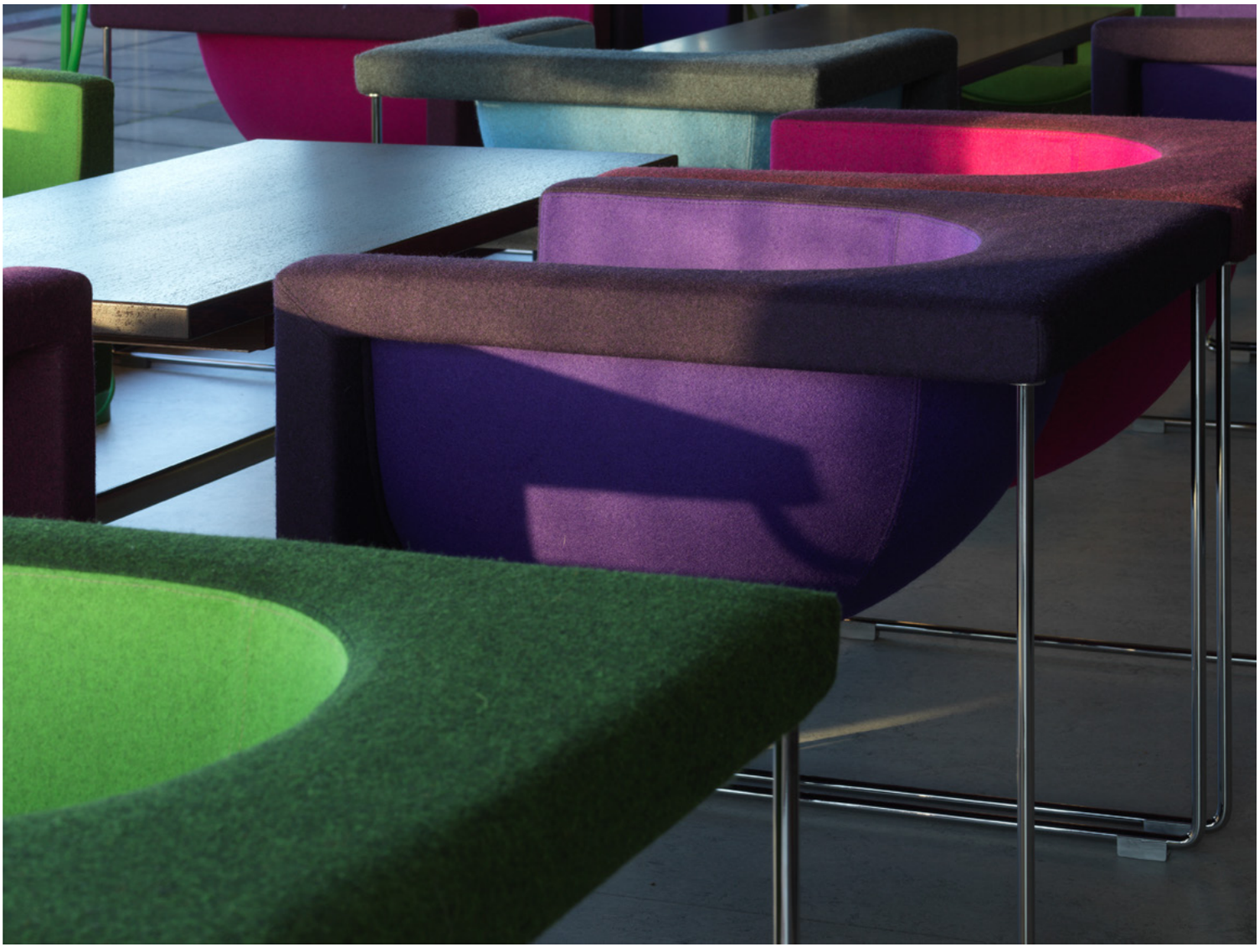

Valget av tekstiler og farger er inspirert fra bygget og kunsten.

KANTINE→ASKER RÅDHUS

KAELS STUDIO AS

Prosjektansvarlig→Morten Steen Kaels, interiørarkitekt og møbeldesigner MNIL

Prosjektmedarbeider→Karl Marius Sveen, møbeldesigner MNIL

KREDITERING→SIDE 226

Spesialinnredning og møbler tar opp byggets detaljer og farger. Bildene på veggene er av kunstneren Morten Slettemeås fra Asker.

Fantastisk utsikt med lamper som ble designet til Nationalmuseum Stockholm av Front.

Harmoni mellom gammelt og nytt

Asker kommune slo seg sammen med Hurum og Røyken fra 1. januar 2020, som et resultat av den politisk initierte kommunereformen. Asker rådhus ble valgt til fortsatt å være rådhus for Nye Asker som kommunen nå heter. Kaels Studio har foretatt hensynsfulle oppussinger av alle etasjer de siste årene, noe som ble intensivert ved beslutningen om at rådhuset fortsatt skal stå som samlende symbol for de nær 100 000 innbyggerne.

Oppdraget nå besto av rehabilitering av Kantine, design og ombruk. Kantinen i 8. etasje, med den beste utsikten; man ser helt inn til Arnebergs Rådhus i Oslo og kan skue utover bygdene i Asker, var i elendig forfatning. Rommet og møbleringen var en del av hovedverket til Bjørn A. Larsen og Lund+Slaatto. Interiør- og industridesign av Bjørn A. Larsen. Kunsthåndverk og kunstnerisk integrert utsmykking av Sigrun Berg, Synnøve Anker Aurdal og Rolf Nesch. Et «gesamtkunstwerk» i Bauhaus' ånd; bygningsdeler, design og kunst. Håndhamret sort betong utført av to menn i singlet på et plankestilas. Helt utrolig, sett med dagens øyne.

Utfordringen var å lage et samlende sted for alle. Den tidligere og den nye sammenslåtte kommuneadministrasjonen har sin plass i rådhuset, målet var å få dem til å møtes, og å spise lunsj sammen. Gamle vaner skal endres, alle må ta veien til 8. etasje – og de nye skal også oppleve tilhørighet til bygget. Kaels Studio forsto at de ikke kunne kaste ut Bjørn A. Larsen, det er selve byggets sjel. Kulturelt og historisk sett var det viktig.

Nye Asker kommune er en «FutureBuilt»-kommune og som ønsker å være tydelige på at ressursene benyttes riktig , som bl.a. betyr at materialene beholdes i sirkulasjon så lenge som mulig. Resultatet har blitt en populær kantine – fullt med folk til lunsj. Kjøkkenet tilfredsstiller alle krav. De ansatte spiser her, de kommer hit og arbeider slik at rommet blir et viktig tilskudd som arbeidsrom også. Bjørn A. Larsens sofa og stoler er trukket om, valnøttbord er pusset opp, eksisterende lamper fra 1968 er flyttet på og gitt ny LED-belysning. Himlingen er beholdt, men gitt et nytt lag med verniss – og noen nye møbler er kommet til i tidsriktige tekstiler som fremhever blant annet kunsten i rommet. For den spesialdesignede innredningen hentet interiørarkitekten inspirasjon fra farge og detaljer i bygget.

NASJONALBIBLIOTEKET→OPPGRADERING AV PUBLIKUMSAREALER→OSLO
ANDERSEN INTERIØRARKITEKTER AS
Prosjektansvarlig→Kari Cecilie Andersen, interiørarkitekt MNIL
KREDITERING→SIDE 226

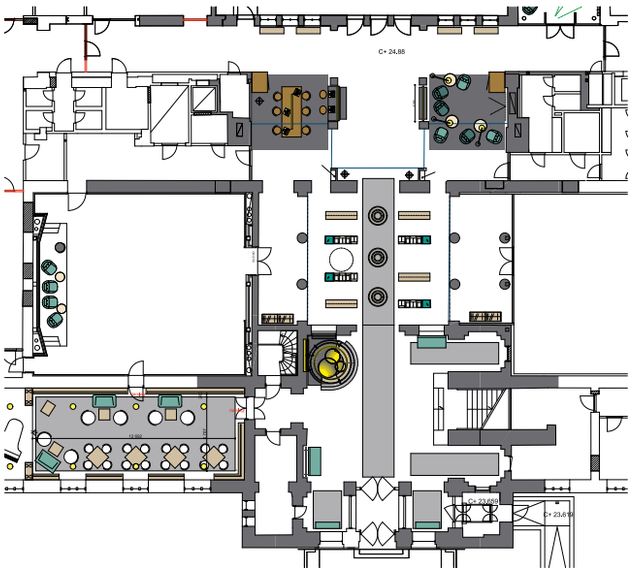

I Kafé Å i 2. etasje ble det skreddersydd både belysningsarrangement og sofa. Den hyggelige atmosfæren i kafeen tiltrekker seg også studenter på dagtid og besøkende i forbindelse med foredrag på kveldstid.

Revitalisere gammel storhet

I forbindelse med oppgradering av Nasjonalbiblioteket var Andersen Interiørarkitekter så heldige å få være med helt fra A til Å. Det gamle bygget med tilhørende interiør er fredet, noe som ga noen utfordringer. Dette har medført at alle installasjoner og innredninger hverken kunne festes til vegger, gulv eller tak. Ved en eventuelt ny ominnredning skulle alt kunne tas bort og ikke etterlate ett merke. Et slikt ærverdig bygg krever omtanke når en skal gå løs på interiøret, løsningen ble å innordne seg og komplementere fremfor å kontrastere.

Bibliotekets mål har vært å åpne opp huset og invitere folk inn, her skulle det yre av liv både tidlig og sent. Så oppgaven ble å revitalisere alle publikumsarealer, da også arealer som i årevis hadde stått tomme og ubrukte. Tilbudet til publikum skulle være en kafe og en stor foredragssal. Eksisterende arealer skulle gjøres mer attraktive og tilgjengelige for publikum, uten at dette skulle gå på tvers av fredningskravene. Gode arbeidsforhold skulle ivaretas for de ansatte i resepsjonen og i den nye butikken. Det var også krav om at alle arealer skulle være tilgjengelig for alle, det ble viktig med et høyt fokus på UU. I forbindelse med å revitalisere og utvide publikumsarealet ble resepsjonen i 1. etg. flyttet for å gi rom til en bokhandel med tilhørende hyggelige loungeområder. Den nye resepsjonsdisken ble spesialdesignet av interiørarkitekt, det samme gjelder all innredning i bokhandelen og kafeen. Eksisterende sittebenker har fått nye skinnputer og understell har blitt pusset opp. I etasjen over resepsjon er det etablert en kafe som skal holde åpent både på dag- og kveldstid. Her har de spesialdesignet hele innredningen til kafeen i tillegg til sittebenker og lysarrangement midt i rommet.

I foredragssalen ble det lagt teppe på gulvet i tillegg til at det ble montert pussede lydabsorbenter på veggene for å sikre god akustikk. I tillegg er de stabelbare stolene heltrukket i eco-lær med på å bidra til å dempe lyden på en god måte.
De designet egne talerstoler til auditoriene/foredragssalene, disse ble skreddersydd av snekker. I publikumsarealer er det benyttet høyryggede lenestoler og gulvlamper for å skape lune hyggelige soner med mulighet for å kunne sitte litt for seg selv.

Under alle sitteområdene er det benyttet tepper som enkelt lar seg fjerne uten at underliggende fredede gulv tar skade, og den skreddersydde kafedisken er konstruert slik at den er et frittstående element uten feste til gulv. Eksisterende belysning var ikke fredet, da denne ble montert i forbindelse

I den store foredragssalen ble det designet skreddersydde lysekroner bestående av LED-ringer i ulike størrelser. Ringene er også benyttet i ulike varianter både i bokhandelen og over resepsjonsdisken. Det ble lagt teppe på gulv og akustiske pussede plater på veggene for å ivareta akustikken på en god måte. De stabelbare stolene i ECO-lær bidrar også til et godt lydbilde. Talerstol ble skreddersydd spesielt til dette prosjektet.

Resepsjonsdisk og all innredning til butikken ble skreddersydd av interiørarkitektene og levert av LUN Furniture AS.

I publikumsarealer er det benyttet høyryggede lenestoler for å skape lune og hyggelige soner.

med en tidligere oppgradering av lokalene, dette ga rom til å tenke nytt.
I samarbeid med SM-Lighting spesialdesignet de nye armaturer til både den store forsamlingssalen, vrimlearealet utenfor, i butikken og i resepsjonen. Konseptet ble store LED-ringer i messing – i ulike diametere. Disse sirkelformede armaturene ble satt sammen i ulike konstellasjoner i de forskjellige rommene.

I Kafé Å ble det valgt nedhengte pendler over små kafebord langs de velurkledde sofaene midt i rommet, dette for å skape intimitet. Det er lagt LED-striper på toppen av de fredede bokskapene, som gir en lunhet i kafeen. Farger og materialer ble valgt med omhu sett i forhold til bærekraft og levetid. Det er benyttet massiv eik i skreddersydde innredninger. Linoleumstopplater ble valgt for alle arbeidsflater, samt at desktop-linoleum ble benyttet på fronter til disker og talerstoler. Dette er holdbare naturmaterialer og med lang levetid, som også lar seg resirkulere og gjenbruke. Stoler og polstrede møbler ble trukket i skinn og solide slitesterke ullstoffer. Løse møbler og skreddersydde innredninger er valgt med tanke på å skulle hamle opp med et monumentalt bygg. «Tyngde» har vært et stikkord for løst og fast inventar med tilhørende farger og materialer; eik, mørkebrunt skinn og ullstoffer i brungrå sjatteringer. I kafeen valgte de marmor på bordplater. Bordene har understell i messing, og sofaer i skinn underbygger ønsket om et tidløst preg. Når det kommer til universell utforming er alle arealer møblert og innredet på en slik måte at de er tilpasset alle, også de med nedsatt funksjonsevne.
I forbindelse med utvikling av løsninger har det vært tett dialog med antikvariske myndigheter. Utvendig rampe for tilkomst til heis var et viktig tiltak. Forøvrig var tilgangen til heis innvendig i bygget allerede ivaretatt fra en tidligere ombygging noen år tidligere. Interiørarkitektene hadde ansvar for planløsninger og møbleringsplaner, snittoppriss og skjemategninger. Ansvar for tilpasning av bygningstilknyttede overflater opp mot fredede overflater, og utarbeidelse av konsept for farger og materialer, for løst og fast inventar. De var ansvarlig for den interiørfaglige prosjekteringen og koordineringen opp mot VVS, El og bygg.

Materialcollager ble utarbeidet for løst og fast inventar, med presentasjon for Nasjonalbiblioteket og Entra. De deltok i prosjekteringsmøter med leverandører og produsenter – utarbeidet kostnadsoverslag og beskrivelser for innhenting av tilbud på løst og fast inventar.

TOALETT OG KAFEBYGG→MOSETERTOPPEN→HAFJELL
RAM ARKITEKTUR AS
Prosjektansvarlig→Anne Dahlen, interiørarkitekt MNIL
KREDITERING→SIDE 226

Bygningskroppen kikker ut over dalen.

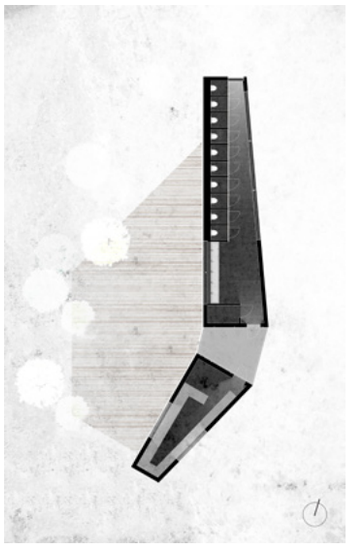

Inne i toalettbåsene er detaljeringen spartansk. Strien gir dybde og tekstur til veggene.

Mørkets magi

Hafjell Alpinsenter har de siste årene oppgradert store deler av anleggets fasiliteter. Det ble i 2018 vedtatt å oppføre et nytt, lite kafe- og toalettbygg på Mosetertoppen – et viktig knutepunkt i anleggets løypenettverk. Mosetertoppen danner en naturlig avsats i anleggets forøvrig bratte terreng, og tjener som oppbremsings- og fordelingsflate mellom de ulike heiser og nedfarter.

Flaten er planert og avskoget, og fremstår noe gold. Like ved gondolheisen står det imidlertid tilbake en liten, skålformet brink med furutrær. Bygningen er plassert i tett relasjon til denne furubrinken, og de to danner sammen et skjermet landskapsrom. Bygningen er kledd med ubehandlet malmfuru og underbygger dermed koblingen til furumoen. Bygningen består av to volum, knukket i forhold til hverandre, men er forbundet gjennom en felles, åpen inngangssone. Det ene volumet rommer et kafeutsalg med uteservering, mens det andre inneholder toalettfunksjonen. Bygningen er også hevet en drøy meter fra landskapet, slik at alpinanleggets løypemaskiner kan preparere snøen helt inn mot bygningskroppen og dermed skape en plan adkomstsituasjon.

Kafedelen er lukket for publikum, og inneholder kjøkkenfunksjonene som kreves for å tjene uteserveringen på terrassen. Toalettdelen – som peker ut mot henget og dalen, er 19 meter lang og smalner gradvis inn mot et stort glassfelt i enden av rommet. Himlingshøyden er tre meter og bidrar ytterligere til opplevelsen av innsmalning. Det oppstår dermed et overdrevet perspektiv mot den storslåtte utsikten over Gudbrandsdalen.

Da rommets hovedkonsept dreier seg om utsikten og hvordan en beveger seg mot den, ble det naturlig å la dette definere interiøret. Fargepaletten er preget av mørke flater, som bidrar ytterligere til å trekke blikket mot utsikten. Hele rommet er trukket innvendig i en jutestrie, som er limt mot helsparklede vegger, og pusset og malt i flere sjikt. Strien er et gjennomgående tema i rommet, og er trukket med inn i vindusnisjer, inn på toalettbåsene og i himlingen. Dette gir en taktil overflate som fremheves av slepelyset fra rommets

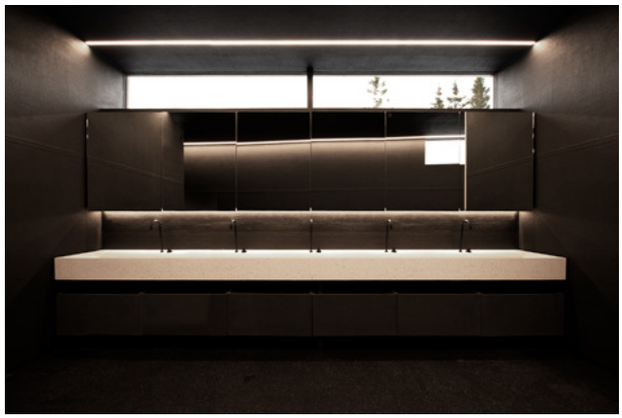

Den 850 kg tunge servanten i lys marmorbetong spenner fra vegg til vegg.

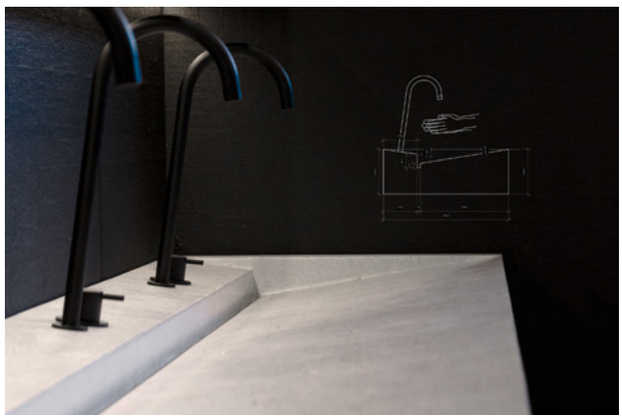

Servanten er utformet slik at alt vann raskt finner veien til sluket. Armaturene er skråstilt for å hindre sprut. Det er også rom nok mellom armaturene til å legge fra seg skihansker.

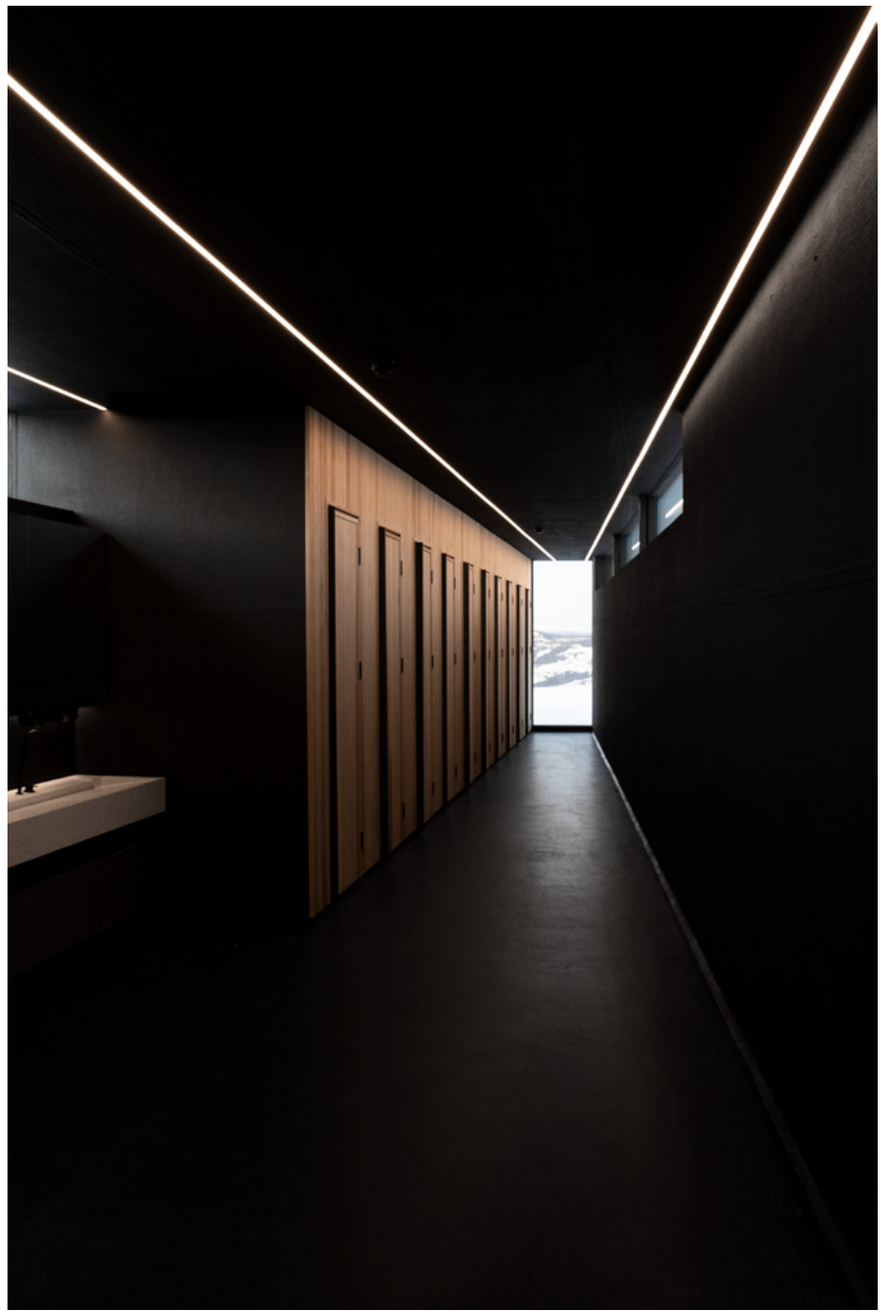

Det mørke rommets iscenesatte tunnelsyn ender med utsikt over Gudbrandsdalen. Gulvet er støpt i betong og behandlet med acrylicon med tilslag av sort kvarts av hensyn til sklisikkerhet.

glassfelt. Denne spesielle striebehandlingen er meget robust og kan spyles for enklere renhold.

Toalettbåsene, som ligger på geledd innover i rommet har en frontvegg kledd med kvistfri, osmobehandlet, glattkantet furupanel. Dørene inn til båsene er spesialbygget med en høyde på 2,5 m. Dørene er også kledd med furupanel for sømløst å inngå i den gylne frontveggen. Denne veggen er også med på å understreke rommets henvendelse mot utsikten og lyset. Samtidig bryter den gylne veggen med, og gir varme til, det ellers mørke rommet. Dørhåndtakene og låsmekanismene er spesialdesignet av arkitekten og består av sortoksiderte stålprofiler i dørenes fulle høyde. Disse mørke profilene etablerer en rytme gjennom rommet, og gir en referanse til avstand og dybde.

Servantsituasjonen er plassbygget og består av en speilseksjon som skjuler såpe- og papirdispensere, en avfallsseksjon med sorte, gjennomfargede og voksbehandlede mdf-plater samt en lang betongservant. Servanten er designet for dette prosjektet, og er støpt i lys betong med innslag av hvit marmor.

Bruken av denne bygningen krever en meget slitesterk og varig materialbruk. Slalomstøvler fra alpinanlegget stiller dessuten strenge krav til sklisikkerhet. Gulvet er derfor støpt i betong og behandlet med acrylicon. Acryliconblandingen er en spesialblanding med tilslag av sort kvarts. Dette ivaretar både kravet til sklisikkerhet og slitestyrke, og harmonerer dessuten godt med de striekledde flatene i rommet forøvrig. Belysningen underbygger også rommets overdrevne perspektiv og består av LED-striper innfelt i den mørke striehimlingen.

En enkel bygningskropp med knapp detaljering og et tydelig konsept stiller desto større krav til utførelsen. I dette prosjektet ble det derfor avgjørende at arkitekt og interiørarkitekt drev prosjektet fremover, og virket som bindeledd mellom de ulike involverte fagene. På denne måten kunne en på en bedre måte sikre at alle valg og avgjørelser trakk i samme retning, og at de underbygget prosjektets intensjon.

VESTIBYLEN→TRØNDELAG TEATER→TRONDHEIM
PIR II AS
Prosjektansvarlig→Marianne Haarberg, interiørarkitekt MNIL
KREDITERING→SIDE 226

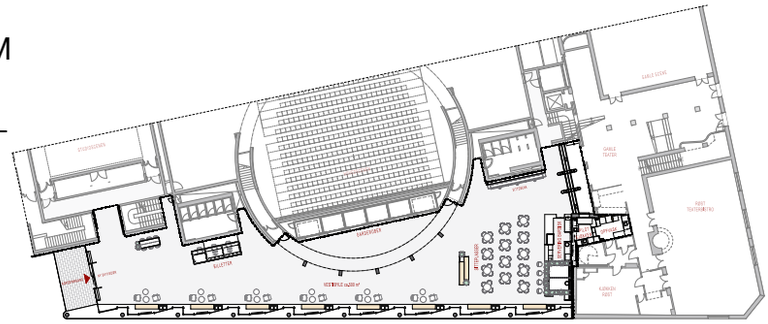

Inngangssone.

Billettluke.

Flyt og sirkulasjon i teatralske omgivelser

Trøndelag Teater ønsket seg en inviterende vestibyle for besøkende og publikum. Et hyggelig og innbydende sted å treffes før og etter forestillinger. En «storstue» hvor alle er velkommen. De ville ha en uformell og hyggelig atmosfære med bedre akustikk og belysning, samt en omorganisering av billettluke og barsone. Inngangspartiet med karuselldør ønsket de å bytte ut med en ny automatisk skyvedør. Vestibylen skulle bli et fleksibelt rom med flerbruksfunksjon hvor teateret kan ha foredrag, før- og ettersnakk, teaterinnslag, happenings og premierefester m.m.

Vestibylen til Trøndelag Teater i Trondheim er del av et større byggeprosjekt fra 1997. Vestibylen forbinder denne delen sammen med den eldre teaterbygningen (bygget i årene 1816–1895), som er fredet. Vestibylen fra 1997 har verneklasse 2, dvs. bevaring. Det var derfor jevnlig kontakt med by- og fylkesantikvar underveis i prosessen. Interiørprosjektet forutsatte at tiltaket ikke skulle medføre endringer av fasader, yttervegger eller bærekonstruksjoner.

Vestibylen har en grunnflate på ca. 560 m². Det er høyt under taket; hele 7 m. Materialer i rommet er for det meste tegl, betongvegger og en stor pusset murvegg mot det gamle teateret, samt en kunstvegg med diamantspeil som måtte hensyntas. Gulvet i vestibylen er belagt med Ottaskifer. Det er en stor og høy glassfasade som følger hele rommet. Mange harde overflater som er svært utfordrende med tanke på akustikk. Det var et rom med mye gjenklang og derfor ikke særlig brukervennlig. Himlingen var hvitmalt gips kombinert med hvite perforerte gipsplater, men hadde ikke tilfredsstillende lydkrav etter dagens standard og i forhold til ønsket bruk av rommet. Det ble en god prosess med tekniske fag. Akustiker utførte målinger, kalkyler, akustisk rapport og kom med innspill til løsninger og lydkrav. Det samme ble gjort for belysning slik at vestibylen skulle få både en fleksibel, funksjonell og dekorativ belysning. Lysarmaturer og pendler ble byttet til LED med et felles styresett for hele huset (DMX) etter ønske fra teateret. Lysskinner ble montert for å kunne supplere eller flytte på belysning ved behov. Flere tekniske løsninger mht. lyd ble også gjennomført. Brannrådgiver var involvert og satte noen føringer for prosjektet.

Slik vestibylen var tidligere, hadde den store utfordringer med lyd, og rommet var kun et sted der folk kom og gikk. For å få et lunere preg ble det valgt ny svart systemhimling 1200 x 600 (Ecophon Focus DS med skjult feste). Det ble montert vertikale absorbenter, på fondvegg, utformet i brannbehandlet eikespiler festet til en grå fiberplate i bakkant (lydklasse A). Det var også et ønske om gardiner langs fasaden i enkelte gassfelt for å myke opp uttrykket. Ny automatisk skyvedør for UU og fikk luftgardin for å kompensere trekk. Her var det viktig å finne produkter som var teknisk tilfredsstillende og som bygde minst mulig, slik at det ikke ble for dominerende i den store og høye glassfasaden.

Bardisk og sittesone.

I prosessen ble det kartlagt: flyt og sirkulasjon av trafikk ved fullsatt forestilling, i forkant, etterkant og i pauser, samt tidspunkt med rolig aktivitet. Billettluken skulle flyttes nærmere inngang mot øst og utfordringen her var trekk fra ny inngangsdør. Opprinnelig var det ønske om åpen skranke, men med stor publikumsflyt i enkelte tidsrom samt noe konsentrasjonsarbeid var det behov for en mer skjermet løsning.

Det var også et ønske at den nye baren kunne servere enkle retter og god kaffe. Et utvidet tilbud slik at publikum kan komme både før og etter forestilling, eller bare droppe innom, selv om de ikke skal på en forestilling. Den nye baren er hele ni meter lang og utført i blå, brannbehandlet Valchromat med freste spor på fronter, topplate i sort marmor («nero maquina») og rammeverk i sort stål. I baren er det et lite takoverbygg med god akustisk himling slik at de ansatte skjermes for støy. I tillegg har taket integrerte plantekasser med frodig beplantning. Der billettluka var tidligere er det nå blitt støtteareal for barsonen, med et lite anretningskjøkken samt egen oppvasksone. Dette gjør det mulig å utvide servicetilbudet til besøkende og gjør vestibylen til et fleksibelt flerbruksrom. Veggen over baren har fått mørke eikespiler som gir god kontrast til tegl og skifer. Trematerialet gir en lun atmosfære og er bygget som et akustisk element i 40 x 40 cm. i moduler på ca. 60 m² til sammen, og har derfor stor effekt i denne sonen.

Møbler som stolene, Thonet 209 i sort, er gjenbruk, og sittebenker langs fasaden er beholdt. To av sittebenkene er blitt rekonstruert og fungerer som romdeler mellom sitteareal og vrimleareal. Den gamle baren ble verken destruert eller kastet, men gitt bort til et annet lokale utenfor Trondheim. Ny LED-belysning i alle armaturene er energibesparende.

Eksisterende materialer i rommet og generelt i bygget er svært nøytrale. Den blå Valchromaten skaper fin kontrast i vestibylen. De sorte stålrammene og strekkmetallet gir et industrielt og uformelt preg. De grønne plantene skaper god stemning og atmosfære. Ny akustisk himling i sort, gir et lunt preg og gir fin kontrast til de ca. 80 pendlene som dekorerer rommet. Og utenfra gir det et spennende uttrykk i den store glassfasaden, spesielt kveldstid, når mørket senker seg.

Vestibyler er som regel ikke innbydende rom å oppholde seg i. Ved hjelp av akustiske løsninger, effekt- og dekorbelysning, materialer som harmonerer, samt grønne frodige planter har vestibylen fått en mer innbydende atmosfære. Det er nå hyggelig å oppholde seg der. Det er også blitt mulig å realisere ulike aktiviteter slik som ønsket. Vestibylen ble f.eks. tatt i bruk som del av teaterforestillingen *Stor ståhei for ingenting*.

Tilbakemeldingene er at rommet fungerer etter planen og akustikken er utmerket. Endelig er vestibylen blitt et fleksibelt rom med flerbruksfunksjon.

KUNSTHØGSKOLEN I OSLO→AVDELING DESIGN

Interiørarkitektur og møbeldesign

TEXT→**TONI KAUPPILA** DIPARCH, SAFA
PROFESSOR AND HEAD OF PROGRAMME OSLO NATIONAL ACADEMY OF THE ARTS
DEPARTMENT OF DESIGN
INTERIOR ARCHITECTURE & FURNITURE DESIGN

WWW.KHIO.NO

"Designers' Saturday Academy" exhibition and event architecture were designed by KHiO alumni Martine Scheen and student Sindre Buraas. The concept was a reflection on the overarching theme of the event, "Responsibility", and what it may mean to exhibit in 2019.

Aida Brillas's project "Life After Water" makes us wonder what living in Oslo would be like after extreme sea-level rising. The Folketeateret and Fiskeriet get reconfigured as the forums for exchange of both the sea goods and the cultures for the new Osloans. The old ones have fled to the mountains.

Mari Koppanen won the 1st and 2nd prices for the prestigious Best Talent Award, assessed by distinguished international jury. Nina Tsyboulskaia got the 3rd price.

"Connecting Wool" is an international research project investigating material properties and cultural contexts both in Norway and Japan. The long-term hands-on research takes place in both respective countries brining together diverse expertise both in the academia and industry.

KHiO 2019

To commemorate NIL's 75th jubilee, I will elaborate on the current and forecast the future education of the Interior Architecture & Furniture Design programmes at the Kunsthøgskolen i Oslo. I will highlight certain characteristics of the higher education in general, and its possible potential and challenges in front of us, in order to map the bigger picture of some of the systems influencing our fields.

The universities and academies have a particular and important role in shaping our societies. Their task is to autonomously pursue the truth, to provide the highest possible education and research that is peered globally, and further on to disseminate their activities to contribute to the dialogue with the society[1]. The foundations of higher education may be understood both as building frameworks for knowing better, becoming more skilful, and simultaneously as laying the soil for the individuals to mature by advancing their self-knowledge. All of these aims to nourish the virtues, so that an individual may become a responsible actor within the community. In order to achieve these, the higher education is based upon the idea of academic freedom, as being an autonomous forum for critical thought and expression that is liberated from the economic and political influences, in order to foster the society's development towards the good. The academic freedom has also other connotations, as it originates from the scholars' liberty for mobility to enable intercultural discourse. The higher education is thus inherently relating to the society internationally.

Higher education is always progressive by nature, related to time, and in constant flux. The institutions are historical build-ups where the disciplines are living traditions and their knowledge is constantly accumulating. The society, which higher education interacts with, has its past, and lives in the present. The objectives of knowing better and maturing are always future oriented, as something in becoming. And eventually higher education produces graduates as members for the tomorrow's society in the making. Even though some of these fundaments of learning may evolve slowly, every era urges to be acclimatized to the prevailing conditions. Architecture and design span historically all the way to early human settlements and to tools in the wake of agriculture. Obviously, our contemporary habitations and devices could not be more dissimilar. Still the higher education structures itself to bridge between these two, and then further stretches out to the yet unknown future. Without being too extreme, it is significantly different to study architecture and design in the 1930s Norway than it is in 2020s Norway. If one would for example consider a learning process of investigating a chair, it is not unrelated because the understanding of sitting would have changed that much over the years, but because the world around us is dramatically different. Just to begin with, the concepts of consumption, work, materiality and making have all gone through paradigm shifts, and have therefore ontological impacts to the chair in question.

These ever-evolving inquiries are the bread and butter in the higher education,

"Designers' Saturday Academy" overtook the whole KHiO campus in September to host a series of events bringing together all the design schools, young designers, international influencers and the relevant industries for contributing to the debate on our fields' current affairs.

"Designers' Saturday Academy" also paired up the next generation designers with the industry in a so-called CO-OP. Ayla Gürsoy, student from UiB, collaborated with the Fjord Fiesta. Her installation responded to the "Responsibility" by bringing forward the challenges in the logistics of packing and transporting of furniture goods.

KHiO MA students have begun to collaborate with the world leading design company IDEO. The project is pushing boundaries how an academia-practice joint venture might be carried out. In the spirit of reciprocity both the IDEO team participated in the KHiO's material workshops, and our students worked side-by-side with the IDEO design directors at their London offices. The project, "New Norwegian-ness" was planned to be showcased in Design March in Reykjavik.

Laura Peña's project "Inside Down" proposes to excavate an archive of humanity under the Gamle Aker kirke, where our myths would be stored. The site houses some of the oldest silver mines in Norway, but according to the legend, also is home to the Dragon. Even more so, the church is said to stand on golden pillars!

Mari Koppanen's project "We Grew Together" is material study on socalled Amadou leather, a suede-like material derived from a polypore mushroom. She gained first-hand experience by visiting the handcraft community in Transylvania, Romania, who have a long tradition working with fungi. Koppanen's project also highlights the challenges emerging from cultural misappropriation, and how there is a need for sensitivity in our practices. She won both the Best Design Award, and the Best Talent Award with her work.

Martine Scheen's project "Bevar Meg Vel" investigates how could to rethink the reuse of our existing buildings, once they lose their purpose under the pressures of changing society. She uses the Bankplassen 4, the former Bank of Norway, as her case study. In her proposal the nature starts to take over, in the era of post-human, where plants might be even more important inhabitants than us. She won the Statsbygg Award with her project.

and the dynamic relationship to the circumstances is an essential quality of the academia.

The disciplinary structure in higher education provides for diverse schools of thought, practices and ways of knowing distinct forums of exclusiveness. This plays an important role for specialisation as those with similar interests are able to preserve and accumulate a specific collective knowhow. It even further emphasises the allied professional identity building through guilds and a like, which may lead to positive sense of belonging and peer support for striving the disciplinary establishment, which may even be bound by legislations.

But the vastness of things and the diversity of ways of making sense, makes these categorisations eventually to fall short. Architecture and design are good examples of fields that can be considered as so-called weak disciplines[2]. This means that particularity of architectural and design knowledge, is that it is ambiguous and manifold, and also an amalgamation of several other ways of knowing, that may belong to other disciplines such as physics, biology, geography, sociology, medicine, economics, politics... etc. But this fundamental ambiguity in itself is not a weakness, but rather quite the opposite, a strength in these fields of study, as it fosters the specific ways of knowing to be adaptable and in continuous flux. This does though challenge the higher education's common disciplinary structure, and also the vocational establishments which are often based on mechanics of control for quality assurance rather than blurring boundaries for scouting the unknown territories. Further on our current global issues, the foreseeable megatrends, such as urbanisation, digitalisation, climate change with resource scarcity, sociodemographic change and restructuring of economic systems, all imply to so called wicked problems. These are challenges with high level of complexity that have no singular solutions, and even the articulation of the "problems" are difficult to pinpoint. In the past decades this has led to a general assessment whether the disciplinary silos are hindering an adequate means to make sense of these complex issues, which span over several branches of knowledge. The multidisciplinarity and the various crossovers have brought us alternatives to view the knowledge creation beyond solitary fields of study. All these parallels well with the architecture's and design's intrinsic values.

It is fair enough to say that higher education is in crisis, as simultaneously the ever- increasing amount of information is available to us all, and the academic canon is no longer the sole source of knowledge. Moreover, the supercomplex world with the highest degree of uncertainty challenges our ways of thinking, as how to foresee what knowledge and which skills – the very foundations of the higher education – would become meaningful in that unknown future[3]. As most professions will have to be radically redefined and, in many cases, become even redundant, the education within those fields has to re-establish their raison d'être. The neoliberalism and the New Public Management have confused this situation further. On one hand there are expectations

Nina Tsyboulskaia's project "Over the Deadline" raised awareness of our afterlife. We have different well-established burial rituals in our religions and cultures, but how do we deal with the extensive digital traces that are left behind us one day, and who has the rights to those remains? Tsyboulskaia's has explored the topic by investigating death masks and crafted her own thought-provoking equivalents for the digital era.

Tuva Aga Malm's project "Havfolket" studies the North Norwegian island cultures, where the harsh climate meets ancient human settlements. Both are facing dramatic changes due to the socio-ecological crisis. Tourism might help, or maybe make things even worse.

that research and education should be more directly applicable for providing innovations to the society's needs, and on the other hand those intentions and results should be measurable for their impact assessment. These requirements are not only regressive and contradictory to the given tasks, but also a very shallow understanding of the complex and ambiguous world we are in. Even with good intentions to address these challenges, the alternatively proposed 21st century skills have also faced criticism, as too often defining rather narrow favourable outcomes, and competences that rather try to match some of today's needs than those abilities for approaching the unknown, and thus follow the neoliberal utilitarian mantra. The designers' mindset can with ease precede such prejudices, by being generously open-ended.

Kunsthøgskolen i Oslo has now been implementing its art and design education for over 200 years. The origins of the institution dates back in the foundations of the Royal Norwegian Drawing School founded in 1818. The roots are in the multidisciplinary art, architecture and craft traditions, where drafting both architectural spaces and furniture took place in the core of the studies. The more implicit history of Interior Architecture and Furniture Design is somewhat younger and can be pinpointed to architect Arne Korsmo in the mid 1930s, when he established the spatial art and furniture drafting as their own teaching. These two courses were taught paralleled from the very beginning, and the Norwegian model came to tie the Interior Architecture and Furniture Design together as a joint programme. Even though the fields may have somewhat different practices and industry models, the alternative pathways have shared a similar approach towards the human-centred design, the optimistic attitude for improving things for the better. The close connection to making has always provided in depth methods for investigating subjects in first-hand, whether those are socio-spatial encountering, tactility of the experience or processes of shaping the matter.

If the disciplinary boundaries are being blurred, the needed skills for the future remain unknown and the professional control mechanisms are irretrievably outdated, and the more sensible post-humanism takes a foothold, how could one start to establish still an educational programme, such as Interior Architecture and Furniture Design? Would there be any specific and intrinsic ways of knowing for these fields? I have tried to elaborate my thoughts on this in my article "What if interiors"[4]. My take has been to distance us away from the industry and guild silos, which work with segregation as their modes for differentiation. The cloistering will not fortify the fields, but eventually weaken them as inbreeding makes them less resilient. My approach is then rather to celebrate the disciplines' ambiguity, and to proudly claim the blurry in-between and periphery territories as the natural states of existence. The vagueness thus becomes the desired condition of being. To be concerned about the spaces and things, as ways of making sense and inhabiting this world, becomes about the particularities of the encountering. Of us, in space and time. The typological classifications and inside-outside debate become obsolete as our engagements may occur where-ever. But the qualities of those meetings are not what-ever. They are specific and dynamic. It is in this interiority, in the very profound essence of those instances of spatiality and matter, that our abilities flourish. These are not some technics, but dispositions, our attitudes to approach the world. There are neither any skillsets for that, but rather one needs the full arsenal of means. And those may well be invariably novel and unique. This in return renders the way one should assess what the teaching and learning ought to be. The didactical modus operandi is ill-fitted with ambiguity and not-knowing. The pedagogy in our fields thus is bound to become very much like the practice itself[5]. To be in a dialogue and to have the will to listen, to learn and to engage through experimenting. The referred crisis of the higher education gets converted into the essential quality of our disciplines, where learning transpires in multiple ways; inside, outside and in-between the institutional boundaries. Our future guilds shall follow and knock down the pretentious borders to salute the professional heterogeneity.

To bridge from intent to reflection, I wish to bring forward our key activities, and where we were in 2019. Our main event of the year was the Designers' Saturday happening, where we played an active role in initiating and hosting the first so-called **"Designers' Saturday Academy"**. The DSA was designed to facilitate an umbrella for numerous activities bringing together all the Norwegian higher education institutions in design, young designers and the respective industries. Some highlights were the COOP, in which companies collaborated with students, the Design Talks with international keynotes and the Best Talents where the emerging new designers got awarded. KHiO graduates excelled in the latter by winning all the prizes, **Mari Koppanen** the 1st and 2nd, and **Nina Tsybolskaia** the 3rd. The event architecture for the DSA was designed by KHiO alumni **Martine Scheen** and student **Sindre Buraas**. Some of the other main undertakings included the continuation of our long-term DIKU-funded international material-cultural research project, **"Connecting Wool"**, together with Tama Art University in Japan. Also, our study

"Dealing With It" was an international workshop where seven different architecture and design schools around the world participated, with nearly 100 students. The proceeding was part of the Oslo Architectural Biennale, and it focused on research approaches dealing with buildings in transformation.

programme was a devoted participant in the Oslo Architecture Triennale, especially within the academia initiative titled **"Dealing With It"** together with architecture and design students around the world, examining transformation case-studies in Oslo.

Regarding the graduates for Master of Design from the past year, the students have brought forward a broad range of issues. **Aida Brillas**'s project "Life After Water" speculates on a scenario how to inhabit Oslo once heavily flooded as the consequence of melted polar glaciers. **Birgitte Rødland Haga**'s, project "Konfrontasjon" stages impediments within the eating disorders for public debate through participatory experiences. **Mari Koppanen** material investigation on fungi also addresses the complex issues of cultural heritage and misappropriation. Her project "We Grew Together» also won on top of the Best Talent prize, the award as KHiO's Best Design project in 2019. **Fatimah Mahdi**'s project "Ord som Puster" elaborates on cultural clashes and confrontations in our society from the Third Cultural Kid perspective. "Havfolket" by **Tuva Malm** studies the Northern Norway's ancient island- cultures, and how these are facing the inevitable 21st century mutations caused by tourism and climate. **Laura Peña** digs deep in her project "Inside Down", both literally to the medieval Norwegian mining tradition and mentally to the core of being a human, to the myths and legends. Her ultimate underground interiors not only host the treasures of humankind, but also no less than the dragon itself. **Vilde Rapp Riise** project "Ospers" surveys the Norwegian ecosystems to recognise emerging potentials; the crafting of aspens meets the harvesting of oysters. Our immense existing building stock comes up against obstacles of reuse in the rapidly changing society. **Martine Scheen**'s project "Bevar Meg Vel" addresses this through her transformation proposal, where the nature starts to take over again. Her project won this year's Statsbygg Award. **Stine Helen Sletvold** colours and animates vividly the hidden maze of urban interiors of Oslo's Kvadraturen area in her project "Hemmelige Offentlige Rom".

Mads John Thomseth confines himself to the workshops and examines the making practices in his collection of 'Nice Shelves'. Our electronic identities are scattered around the ubiquitous rhizomes of servers and clouds, and once we decease those bytes are left behind us. **Nina Tsyboulskaia** elaborates on the complications of longing and the traces of death at the digital era in her project "Over the Deadline".

To conclude. As I was asked to write this text earlier this year, it happened that I undertook the task during the quarantine of the COVID-19 pandemic. Without knowing the full extent of this incident, it can already easily be said, this to be one of the most dramatic global crises so far in the 21st century. The ramifications of this outbreak are truly unprecedented and unpredictable. To be confronted by these perturbations caused by the incident at the time of writing, it ironically underlines my take on the educational ambivalence. On the day of the COVID-19 lockdown in Norway, we were one week away finishing our most advanced project so far to be premiered at the Design March in Reykjavik. It is an intensive joint project together with one of the most prestigious global design offices, IDEO. Our task has been no- less than investigating the new modes of practice-academia collaborations on the level of nation building; how strategical design may address whole societies, how future-orientated optimism may steer nations within the supercomplex worldwide community and how the design's tangible and experiential means help us prophesy the good ahead of us. The project is titled **"New Norwegian-ness"**. Our design research has enabled us to distinguish the well- being in us and in our cultures, and to speculate how could that well-being lead us in the uncertain tomorrow. The core conclusions have been so far, by being transnational we can celebrate our differences in order to act together. This may happen very locally with slowness, and our abilities for empathy raises above all. This we knew already before COVID-19 hit us. And now we have to act on what we believe in, encountering the ambiguity in the world with grace.

Vilde Rapp Riise project "Ospers" crafts utilitarian things out aspen, a wood normally considered unsuitable for many woodworks. She applies her material experiments to find the emerging qualities in aspen. Her design items also address another environmental challenge, the invasive species, such as oysters.

NOTES

1 Lov om universiteter og høyskoler

2 M. Cousins (1998). "Building an Architect"

3 R. Barnett (2000). Realising the University in the Age of Supercomplexity

4 T. Kauppila (2017). "What if Interiors"

5 T. Kauppila (2019). "Interiors of Pedagogy"

UNIVERSITETET I BERGEN→FAKULTET FOR KUNST, MUSIKK OG DESIGN →INSTITUTT FOR DESIGN

Møbel- og romdesign/interiørarkitektur

TEKST→**ELI-KIRSTIN EIDE**, **INTERIØRARKITEKT MNIL**
PROFESSOR I ROMDESIGN/INTERIØRARKITEKTUR
INSTITUTT FOR DESIGN
FAKULTET FOR KUNST, MUSIKK OG DESIGN
UNIVERSITETET I BERGEN

WWW.UIB.NO/KMD

Studentprosjekt av Ingrid Tysnes Engelsen. Ombygging av gammel bunker i betong til terapi- og velværesenter for unge med psykiske helseplager.

UiB 2019

INSTITUTT FOR DESIGN ved Fakultet for kunst, musikk og design (KMD) ved Universitetet i Bergen (UiB) har forskning og studietilbud innen møbeldesign, romdesign/interiørarkitektur og visuell kommunikasjon. Våre tre samlende verdier er:

- → **Bærekraftig utvikling og forståelse for globale relasjoner.**
- → **Menneske- og miljøvennlige strukturer og materialer.**
- → **Humanistisk og etisk kommunikasjon.**

2019 har vært preget av undervisning og forskning, nasjonalt og internasjonalt samarbeid og av innovasjon og samarbeid innad i UiB. Å være et institutt ved UiB har åpnet opp for spennende samarbeid med andre institutter, både innen fagstabens forskningsprosjekter og studentenes prosjekter og workshops.

UNDERVISNING OG FAGLIG IDENTITET OG INNHOLD:

Møbel- og romdesign/interiørarkitektur tar opp 13 studenter til BA studiet og 15–17 studenter til MA studiet. MA studiet er internasjonalt og har studenter fra ulike nasjoner, og deler av undervisningen er felles med fagområdet visuell kommunikasjon (til sammen ca. 30 studenter).

- → Utdannelsen for interiørarkitekter og møbeldesignere er 3 år bachelor + 2 år master.
- → Utdannelsen er på høyeste nivå innen sitt fagområde i Norge og kvalifiserer til å søke opptak som stipendiat på Ph.d.-nivå.
- → Fagfeltet har sin styrke og egenart i forståelsen av sammenhenger mellom rom og objekter som virker inn på hvordan vi bruker og opplever våre omgivelser. Utdanningen handler i stor grad om å jobbe med design og interiørarkitektur i relasjon til sentrale samfunnsområder og med fokus på miljø og nye bærekraftige løsninger.

BACHELORPROGRAMMET

Gir en solid basiskunnskap innen møbel- og objektdesign, romdesign og interiørarkitektur, med kunnskap om form, farge, materialer, lys, lyd/akustikk, konstruksjon, ergonomi, miljø, estetikk og funksjon. Vårsemesteret 3. året avsluttes med bacheloreksamen, samtidig som studentene arbeider med søknad og prosjektbeskrivelse for opptak til masterstudiet.

Studieprogrammet er forankret i et fagmiljø som viderefører og fornyer en sterk tradisjon for arbeid i verksteder og spesialrom, kritisk tenkning og samarbeid med omverdenen. Læring skjer i stor grad gjennom eksperimentelt og praktisk arbeid. Fakultetet har ulike verksteder som gir studentene mulighet til blant annet å arbeide med tre, metall, keramikk, gips, tekstil, laserskjæring, 3D-print.

NOEN AV ÅRETS BACHELORPROSJEKTER

I en prosjektperiode på ti uker får studentene innføring i ulike metoder, verktøy og teknikker som skal anvendes i et større prosjekt som involverer både interiørarkitektur og design av møbel/objekt satt i en større sammenheng og i offentlig miljø. Fra brukerundersøkelser og analyser, til idé/konsept, eksperimentering og utvikling, til ferdig resultat med arbeidstegninger, visualiseringer og modeller/mock-ups/møbel/objekt.
Det legges vekt på utforsking og eksperimentering gjennom praktisk arbeid og på selvstendighet og refleksjon i designfaglig arbeid. Og det legges vekt på innovasjon innen materialer og muligheter for en mer miljøriktig utvikling.

Student Ingrid Tysnes Engelsen valgte i dette kurset å bygge om en gammel bunker i betong til et terapi- og velværesenter for unge med psykiske helseplager. Utformingen av senteret tar utgangspunkt i organiske former, taktile overflater og naturinspirerte farger.

Tredje års bachelorstudenter var ansvarlige for KMDs stand på Greenhouse

Ice Music Festival på Finse.

Masterprosjekt til Murad Kahn, VÅG. Eget design til belysningsarmatur, studenten har selv glassblåst.

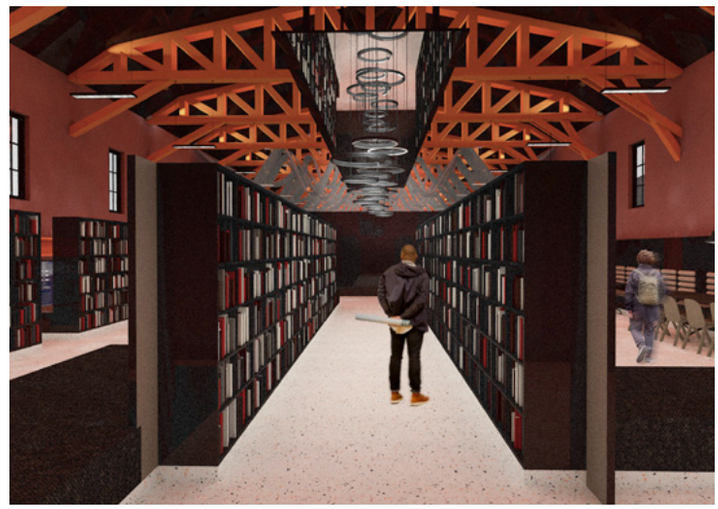

Masterprosjekt til Murad Kahn, VÅG. Interiør fra biblioteket.

ved årets møbelmesse i Stockholm. Temaet for årets stand var «KMD?» og studentene ble oppfordret til å jobbe med prosjekter som de selv brenner for. Vi ønsket å vise hva fakultetet KMD er gjennom hver students egenart. Dette resulterte i et bredt utvalg av ulike objekter der fellesnevneren var problemløsing gjennom formgivning. Flere av studentene har vært opptatt av hvordan man kan designe hjelpemidler med estetiske og taktile kvaliteter som ikke er stigmatiserende for brukeren. Som eksempler kan vi nevne rullator og dagslyslampe. Våre studenter er opptatt av temaer som spenner bredere enn møbeldesign i tradisjonell forstand, og flere av objektene som ble vist fram tar utgangspunkt i en empatisk, brukerorientert og analytisk tilnærming til designfaget.

Andre års BA-studenter med fagstab deltok i vinter på «Ice Music Festival» på Finse. Musikere spiller på instrumenter av is og våre studenter med fagstab lager iscenesettelsen av dette i is og snø for å lage den magiske arenaen der vi har publikum fra hele verden.

Festivalen har som hovedformål å gi en kunstnerisk totalopplevelse i naturen med musikk, design, form, iscenesettelse, lys og lyd, – alt basert på is. Dette for å kunne formidle på inspirerende måte et meget seriøst og viktig tema – «The Climate Change». Den globale situasjonen nå med klimaendringen virker inn på hele vår tilværelse. Isen og det som skjer med den er muligens det sterkeste bilde på denne endringen vi er inne i. Festivalen med sine foredrag og konserter setter fokus på hvor viktig det er å ha en balanse med våre omgivelser, natur og omliggende kvaliteter.

MASTERPROGRAMMET I DESIGN - MØBEL- OG ROMDESIGN/ INTERIØRARKITEKTUR
utdanner kandidater med praktiske, metodiske og teoretiske forutsetninger for å arbeide med design og interiørarkitektur på høyt nivå. Kjernen i utdanningen er den enkelte students masterprosjekt, som er et større, selvstendig og eksperimentelt arbeid. Gjennom sine masterprosjekter bidrar studentene til nytenkning og faglig utvikling. Her håndteres helhetlige og komplekse problemstillinger.

Våren 2019 gikk 13 masterstudenter ut med bestått eksamen og med varierte, innovative og nyskapende prosjekter.

Murad Kahn vant «Statsbygg studentpris for fremragende interiørarkitektur 2019» med sitt masterprosjekt VÅG. Prosjektets problemstilling: «Hvordan dekke lokalbefolkningens behov på et og samme sted?» Prosjektets budskap var å vise at byutvikling ikke behøver å være preget av riving og ny bebyggelse. Å ta vare på eksisterende bygg og bydelens identitet, og skape nye aktiviteter sammen med menneskene som bor i området, bidrar til en bærekraftig og berikende endring av bymiljøet. Med de utfordringer med miljø og klima vi står overfor nå, er dette et viktig fokus; å benytte eksisterende bygninger fremfor å rive og bygge nytt. Prosjektet viser hvilke muligheter det ligger i gjenbruk.

Juryens begrunnelse: «This thesis explores how to meet the needs of the local population in one combined location in Laksevåg close by Bergen. The candidate Murad Khan sees this project as a measure for city development, activating an area by transforming an existing building. To amplify the effect of the transformation, the building has a hybrid solution combining several functions to facilitate for a wider usage. The thesis carefully bring the reader through thorough studies based on participation with meetings with the public and different uses, interviews, history and so on leading to a machine shop. VÅG, the heart of Laksevåg. Murad gathers information going through several case studies of libraries and mapping how people use and move in social spaces. The design process shows beautiful and explanatory illustrations, showing the progress through bubble diagrams, color and material analysis and perspectives that make the project intuitive and credible. The design process shows beautiful and explanatory illustrations. The candidate

Andrea Kristine Fredriksen vant Anne Alnæs' studentpris 2019 med sitt masterprosjekt 22.7.M19.
Rommet hvor hver av ofrene blir minnet.

Hvert av kvadratene er en sjakt med glassplate oppå.

gently balances the transformation and preservation of the machine shop, whilst also daring to add the new elements. There are amazing illustrations supported the project and making it credible. With exceptional confidence and deliberate choices in all stages. Murad shows a solid and beautiful interior architectural work from beginning to end.»

Andrea Kristine Fredriksen vant Anne Alnæs' studentpris 2019 med sitt masterprosjekt 22.7.M19. Prosjektets problemstilling: «Kan Norges tidligere hovedpolitistasjon transformeres til et sted for å minnes 22. juli 2011?» Prosjektet tar utgangspunkt i at det midlertidige læringssenteret i regjeringskvartalet flytter permanent inn i Møllergata 19. Med utgangspunkt i hendelsene 22. juli 2011 har studenten undersøkt hvordan Møllergata 19 med sin fysiske tilstedeværelse og historiske fortid kan legge til rette for ny bruk. Det overordnete målet har vært å få kjennskap til hvordan mennesker sanser, opplever og bearbeider inntrykk. I prosjektet har hun undersøkt hvordan et læringssenter også kan være et sted for å minnes. Hvordan et læringssenter for 22. juli 2011 kan bidra til å bevare deler av historien til Møllergata 19 gjennom ny funksjon. Hvordan romlige virkemidler bidrar til å skape steder for å minnes spesifikke hendelser, og om hendelsene 22. juli 2011 i det hele tatt lar seg fremstille. Andrea sier selv om sitt prosjekt: «Å velge dette temaet har å gjøre med min dype tro på faget interiørarkitektur. Jeg har tro på at bevisst design av omgivelsene kan bidra til å samle mennesker og trigge samtaler på en helt spesiell måte. For meg har prosjektet satt på prøve det jeg opplever at interiørarkitektur handler om.» Juryens begrunnelse: «Vinneren av årets Anne Alnæs' studentpris berører et vanskelig tema. Juryen opplever oppgaven som sterk, akademisk og kunstnerisk. Den beveger seg på en knivsegg mellom fengsel og terrorhandling – og vern og transformasjon. Oppgaven er basert på en dyp analyse, den er konkret og tydelig formulert og godt gjennomført. Det bærer preg av forståelse for interiørarkitektur og presentasjonsteknikk. 22.7M19 tar utgangspunkt i at det midlertidige læringssenteret i regjeringskvartalet flytter permanent inn i Møllergata 19. Med utgangspunkt i hendelsene 22. juli 2011 har hun undersøkt hvordan Møllergata 19 med sin fysiske tilstedeværelse og historiske fortid kan legges til rette for ny bruk. Det overordnete målet har vært å få kjennskap til hvordan mennesker sanser, opplever og bearbeider inntrykk. En dristig oppgave som har fanget juryens hjerte.»

Kamilla Stokkevåg vant prisen Årets Nykommer 2019 med sitt masterprosjekt Lytteland. Nykommerstipendet deles ut av Sparebank 1 SR-Bank i samarbeid med Design Region Bergen. Prosjektets problemstilling: «Korleis lage romlege verkemiddel for positive opplevingar i møte mellom barn og litteratur på biblioteket?» Prosjektet tar utgangspunkt i eksisterende bygning på Laksevåg som gjøres om til et bydelsbibliotek. Studenten har jobbet med rom-, møbel- og tekstildesign, og prosjektet ligger i skjæringspunktet mellom kunst, design og scenografi. Prosjektets fokus er barns bevegelse i kombinasjon med interessen for å lese. Kamilla sier selv om prosjektet: «Dans er ei utforsking av forholdet mellom menneske i bevegelse i rom. Dette er noko som er med meg i dei fleste designprosjekt. Eit rom eller eit møbel kan legge føringar for korleis menneske bevegar seg, og kan til og med oppfordre til bevegelse og utforsking. Eg er fascinert av møblar som bryt med våre idear om korleis for eksempel ein stol ser ut. Dette kan til dømes vere møblar som gir kroppen fleire moglegheiter ergonomisk, eller som appellerer til fantasien med sitt formspråk. Miljøet i eit bibliotek for barn kan strekke seg ut som ei forlenging av bøkene det rommar. Eg har arbeidd mot å skape eit romleg element som utstråler undringa og magien vi finn i bøkene. Leiken kan vere eit mål i seg sjølv, men også vere ein veg til leselyst. Møbelet prosjektet har resultert i skapar spennande romlege opplevingar for born. Det kan omfamne formidlingssituasjonen og kanskje også bidra til ei meir spennande formidling.»

Juryens begrunnelse:«Lytteland er en invitasjon til lek og bevegelse. Kamilla har utformet et møbel som er et organisk landskap og på samme tid en romdeler, et sittemøbel og en grafisk form i tekstil. Objektet skaper en scenografi med store

Kamilla Stokkevåg vant prisen Årets Nykommer 2019 med sitt masterprosjekt Lytteland. Studentens eget møbeldesign og hun har også designet møbelstoffet.

variasjoner som drar historiefortellingen inn i det fysiske rom. Prosjektet er strålende realisert og viser stort potensiale i å skape interesse for litteratur blant barn.»

Disse prosjektene viser alle en viktig holdning i faget vårt: Mennesket i sentrum, omgivelsenes påvirkning og betydning, om sanser og opplevelser, om materialer, ressursbruk og om bygg og gjenbruk i et miljøriktig perspektiv.

FAGSTABEN

Fagstaben arbeider med ulike forskningsprosjekter; individuelt, i samarbeid med kollegaer og i samarbeid med masterstudenter og stipendiater. Prosjektene presenteres i publikasjoner og på konferanser i inn- og utland.

Fagstaben på fagområdet møbel- og romdesign/interiørarkitektur:

- → Petter Bergerud, professor i romdesign, 100% stilling.
- → Eli-Kirstin Eide, professor i interiørarkitektur, 100% stilling.
- → Ørjan Djønne, førsteamanuensis i interiørarkitektur og møbeldesign, 100% stilling.
- → Svein Petter Knudsen, førsteamanuensis i møbeldesign, 100% stilling.
- → Alexandre Ralston Bau, høgskolelektor i romdesign, 50% stilling.

50%-stillinger i farge, form og tegning på Institutt for design:

- → Mette L'orange, Mikkel Wettre, Charles Michalsen, Kate Madsen.
- → Koordinator for masterprogrammet Institutt for design: Hans Sagan.
- → Koordinator for teoriprogrammet Institutt for design: Einar Wiig.

UTDANNINGEN OG UTFORDRINGENE VIDERE:

Våren 2020 skal nye 15 masterstudenter presentere sitt prosjekt, skriftlig og visuelt, og avlegge sin eksamen. Prosjektene har et tydelig fokus på våre globale miljøutfordringer og klimaendringer. Disse utfordringene gjenspeiler seg både i undervisningen, fagstabens forskningsprosjekter og i studentprosjektene.

Utfordringene med å ta vare på naturen og å hindre videre utvikling av menneskeskapte klimaendringer handler om sirkulærøkonomi (reparere, gjenbruke, resirkulere), karbon-fangst (bygge i tre), energi-økonomisering (god isolering, alternativ oppvarming) for å nevne noen viktige områder som er av betydning for vårt fag og som vi kan være med til å utvikle. Utdannelsen vår har nye og interessante muligheter som skal resultere i innovative prosjekter. Derfor prøver vi ut nye materialer, hvor organisk avfall kan bli materialer som erstatter plast. Vi ser på håndverkstradisjoner og bruk av tre med tanke på objekter som kan repareres og gi mulighet for endringer av formuttrykk og funksjon i et langt livsløp. Vi viser at gjenbruk av bygg gir estetiske og funksjonelle løsninger i henhold til bruken og brukerne, til sanselige opplevelser og til dagens krav, og tydeliggjør med dette at riving er unødvendig. Dagens satsning på å bygge offentlige og private bygg med massivtre (krysslimt tre) er interessant, men vi ser utfordringene det gir med at alle innvendige flater er av glatthøvlet gran. Derfor ser vi på mulighetene for ulike overflater i modulene for å gi interiørarkitekturen ulike kvaliteter for ulike opplevelser. Kan vi planlegge for større fleksibilitet i boliger, med flyttbare vegger og fleksibel innredning? Dette vil hindre ressurskrevende ombygginger.

Veien videre for vårt fag og vår utdanning dreier seg om å utvikle innovative og nyskapende løsninger som bidrar til et bedre miljø med tanke på natur og klima. Møbel-/objektdesign og interiørarkitektur handler om å gi mennesker gode omgivelser og produkter for en bedre hverdag med tanke på estetikk, funksjonalitet, opplevelser og varighet. Dette krever også en forståelse for ressursbruk og bevaring av et levedyktig miljø.

HØYSKOLEN KRISTIANIA→ WESTERDALS INSTITUTT FOR KOMMUNIKASJON OG DESIGN

Bachelor i interiørarkitektur

TEKST→ **LINDA LIEN, INTERIØRARKITEKT MNIL**
HØYSKOLELEKTOR OG STUDIELEDER BACHELOR I INTERIØRARKITEKTUR,
HØYSKOLEN KRISTIANIA, OSLO

WWW.KRISTIANIA.NO

3. klasse-studentene Marielle Nilsen, Johnell Antonystallin og Iselin Xiaohui Heimlid. Foto→privat

Fernsjø og Fløysvik, bærekraftig design.

Ragnheidur Bjørnsdottir og gründer av WALL-IT, Ingvar Hagen, med studentenes messestand.

Høyskolen Kristiania 2019

HØYSKOLEN KRISTIANIA – NORGES STØRSTE KUNSTFAGLIGE MILJØ

School of Arts, Design, and Media under Høyskolen Kristiania, er nå det største kunstfaglige miljøet i Norge. Interiørarkitektur og de andre designfagene holder til på Fjerdingen. De resterende kunstfagene skal i 2021 flytte inn i et nytt skolebygg på andre siden av elven, i Urtegata 9, som primært skal huse dans, film og musikkfag.

Bachelorstudiet i interiørarkitektur på Høyskolen Kristiania startet i 2013, og i 2021 håper vi at mastergraden er på plass for opptak av mellom 15–20 studenter pr. år. Denne mastergraden er en av tre spesialiseringer som skal starte på School of Arts, Design and Media. I tråd med målet høyskolen har om å bli universitet innen 2030, skal mastertilbudet etter hvert utvides med flere mastergrader i kunstfag, og deretter en Phd-grad.

Interiørarkitektur ved Høyskolen Kristiania har de siste årene hatt svært gode søkertall. I 2019 innvilget Kunnskapsdepartementet bruk av opptaksprøver med innsendte oppgaver i tillegg til karakterer. Våren 2020 blir første gang dette gjennomføres.

FREMTIDSRETTET OG VERDIBASERT INTERIØRARKITEKTUR

Interiørarkitektur på Høyskolen Kristiania har en klar profil hvor samfunnsengasjementet, og et etisk verdisyn står sterkt. I tillegg til solid innsikt i profesjonen og de klassiske estetiske og funksjonelle fokusområdene, har interiørerarkitekturutdannelsen som mål å gi studentene solid innføring i samfunnsrelevante temaer som bærekraft, rehabilitering og bygningsvern samt universell utforming.

INTERIØRARKITEKTUR OG FNs BÆREKRAFTSMÅL

Foruten undervisning i bærekraftig materialbruk, redesign, gjenbruk og resirkulering, underviser vi i sosial bærekraft. FNs bærekraftsmål 11 og 12 handler henholdsvis om bærekraftige byer og samfunn, samt ansvarlig forbruk og produksjon. Vi bruker disse som utgangspunkt for formidling av en utvidet forståelse av designerens samfunnsansvar. Sentralt i dette er vugge-til-vugge-prinsippet, og målet om et CO_2-nøytralt samfunn. Vi ønsker å bruke interiørarkitektur til å skape et sterkere nærmiljø, både sosialt og økonomisk. De overordnede temaene blir senere i studieløpet oversatt til konkret kunnskap om miljøsertifisering, EPD-sertifisering og BREEAM-NOR. Etter tre år har studentene et bærekraftig verdigrunnlag de tar med seg inn i arbeidslivet eller i videre studier.

REHABILITERING OG ADAPTIV GJENBRUK

Rehabilitering, kunnskap om bygningsvern og bruksendring er det siste av våre fokusområder. Adaptiv gjenbruk av eksisterende bygg er interiørarkitektens hovedfelt, og avgjørende i en bærekraftig sammenheng. Her er interiørarkitektens kunnskap viktig og etterspurt.

OAT + NIL-utstilling Rådhusgata. 7.
Høyskolen Kristianias studentutstilling i forgården.

En av lysinstallasjonene som ble presentert på Vigelandmuseet.
Foto→Jonatan Quintero

I studiet får studentene innføring i bygningsvern gjennom kjente definisjoner, begreper og lovverk for å kunne argumentere for objektivt og subjektivt begrunnede løsninger innenfor lover og anbefalinger. Vi bruker begrepet «wicked problems» for å formidle de ofte motstridende mål i en designprosess. Et «wicked problem» er et problem som egentlig ikke kan løses. Et eksempel på dette er kravene til universell utforming i et eldre bygg som ofte står i motsetning til restriksjoner i forhold til vern av arkitektoniske elementer. (Ref. Biermannsgården, 5. semester).

UNIVERSELL UTFORMING OG ELDRE

Foruten den interiørfaglige delen av universell utforming, jobber studentene tverrfaglig med studenter i fra grafisk design og tjenestedesign, for å få et utvide perspektiv på tematikken universell utforming. Samtidig får de innsikt i hverandres fagområder på et overordnet plan. Vi har gjennom studietiden også et spesielt fokus på den eldre målgruppen. (Ref. Designers Saturday)

UTSTILLINGER OG INSTALLASJONER

I tillegg til den faste undervisningen griper vi gjerne de mulighetene studentene får til å gjøre reelle prosjekter og utstillinger. Høsten 2019 hadde vi hele tre store prosjekter ved siden av undervisningen.

DESIGNERS SATURDAY, KHIO

Utstillingens fokus var en interiørfaglig presentasjonen av hvordan sanseoppfatning og motorikk endres når vi blir gamle, og hvordan man kan designe og planlegge interiører og produkter for en aldrende befolkning. Antall eldre over 80 år vil dobles fram til 2040. Det var tre hovedtemaer i utstillingen; den ene var utstilling av bacheloroppgaver som hadde eldre som hovedmålgruppe. Den andre delen av utstillingen presenterte empatidrakten «GERT» som brukes som en pedagogisk metode, og som verktøy i studentens designprosess. Drakten lar studenten få opplevelsen av det å eldes ved at sanser og bevegelse hemmes. De besøkende fikk mulighet til å prøve drakten, og selv erfare de utfordringer og begrensinger som ligger i det å eldes. Den siste del av utstillingen var en visuell presentasjon av luminanskontrast på vegg og plakater. Målet var å gi de besøkende en visuell opplevelse av disse kontrastene som i mange kun kjenner som abstrakte tallformler i lovverket.

DESIGNERS SATURDAY, CO-OP

WALL-IT som produserer bærekraftige akustiske veggpaneler, inngikk i forbindelse med Designers Saturday Academy samarbeid med våre BA-studenter, Ragnheidur Bjørnsdottir og Charlotte Biseth om å designe årets messestand i henhold til Designers Saturday sitt tema Responsibilty.

OSLO ARKITETURTRIENNALE

Høsten 2019 laget 3. klasse utstillingen «Rom med mer av det vi egentlig trenger» som en del av OAT + NIL i Rådhusgata 7. I en tid der mye handler om lavere forbruk

Fra oppgave «Historisme Pragmatisme»
av Jesper Authen, 3. semester.

I prosjektet «Rehabilitering og redesign», inngikk vi et samarbeid med stiftelsesstyret i Biermannsgården, Maridalsveien 78.

Ina Marie Igland – Ny bibliotekinstallasjon på Bankplassen 4.

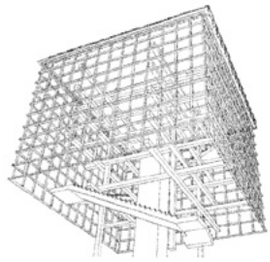

og andre restriksjoner, ønsket studentene å snu dette på hode for å lage en utstilling om det de ønsket mer av; lykke, tid, kontakt med hverandre, empati, renere luft og mer kunnskap. En ekstern jury bestående av utstillingsarkitekt Solveig Torsteinsen MNIL og grafisk designer Tina Tømmeraas Aasvestad (HK) valgte ut fire av femten innsendte prosjektene til utstillingen. Installasjonene ble produsert av studentene selv ved skolens verksteder.

VIGELANDMUSEET

I forbindelse med 150-årsjubileet i 2019, for Gustav Vigelands fødsel, deltok våre studenter med lysinstallasjoner på og i Vigelandmuseet. Arrangementet var åpent for publikum, og foregikk i et mørklagt museumsbygg på kvelden 1. november. Bachelor i interiørarkitektur gjennomførte dette arrangementet der fagstab stod for overordnet ansvar og planlegging, mens studenter fra 3. år stod for de kunstneriske innslagene og gjennomføring av lysinstallasjonene. Til flere av installasjonene deltok også studenter fra Bachelor i tekst og skribent med opplesning av egne tekster. Lysinstallasjonene bygger på et internasjonalt konsept og fenomen som startet 2010, og kalles «Guerilla Lighting». Kort fortalt handler dette om temporære og kortvarige lysinstallasjoner der fokus er å fremheve arkitektur og romlig design. Ved Bachelor i interiørarkitektur benytter vi denne metoden for å la studentene få øvelse i å lese og oppleve arkitektur, og gjennom å skape nye installasjoner ved hjelp av lys, få en større forståelse for en bygnings «DNA», og i dette tilfellet også Vigelands kunst.

KONTAKT MED BRANSJEN OG KUNDER

I løpet av studietiden forsøker vi å få til noen prosjekter der studentene får anledning til å jobbe tett på kunde og/eller bransjen. I år har vi hatt flere kontaktpunkter med bransjen både i andre og tredje studieår.

BIERMANNSGÅRDEN

Et eksempel på dette var prosjektet Biermannsgården, tre fredede bygninger fra 1700-tallet. I forbindelse med emnet «Rehabilitering og redesign», inngikk vi et samarbeid med stiftelsesstyret i Biermannsgården, Maridalsveien 78, og Martin Revheim (representant fra stiftelsesstyret). Gjennom brukerundersøkelser, research om nabolag- og bygningshistorikk samt en god innføring i verneprinsipper, presenterte studentene bærekraftige bruksløsninger tilpasset nabolagets ønsker.

TREDJE STUDIEÅR

I 5. semester har studentene flere muligheter; fordypning på skolen, søke praksis eller dra på utveksling.

En av lysinstallasjonene som ble presentert på Vigelandmuseet.
Foto→Jonatan Quintero

FORDYPNING PÅ SKOLEN

Hvert år bruker vi et ikonisk bygg som ikke lengre kan brukes til det formålet bygningen var tegnet til, i år falt valget på Bankplassen 4 (Museet for Samtidskunst).

Et viktig element i emnet er å forstå bygningen historisk og geografisk betydning og hva bygningen har betydd for folk som bor i nærheten og deretter viderefører denne rollen, slik at husets nytt bruksområde bidrag til å forsterke lokal samfunnet. I år var det er en spennende oppgave i forhold til at huset tidligere har vært både Norges første nasjonalbank og et museum.

I fordypningsoppgaven utfordrer vi studentene til å lage større arkitektoniske intervensjoner, for å skape nytt liv for en ny brukergruppe. Det betyr at de ikke bare arbeider med det som ligger bak veggene, men også fasade og uteområder.

PRAKSIS

I år ble det signert seks praksisavtaler høstsemesteret 2019. Praksisperioden er en fin mulighet for studentene som får jobbe på et interiørarkitektkontor ett helt semester, og en mulighet for oss til å få direkte tilbakemeldinger om hvordan studentene bidrar på kontoret og hvordan studentenes faglighet er i takt med bransjen. En stor takk til følgende interiørarkitektkontorer: Romlaboratoriet, Krohnark, Cadi, IARK, Metropolis og Zinc.

FAGSTAB, FOU/KU

→ Førsteamanuensis Jarle Fotland MNIL. Samarbeider med førsteamanuensis Vigdis Ruud MNIL i å beskrive arbeid og metoder for bruk av romlaboratoriet ved KHiO

→ Førstelektor Jeremy Williams MNIL. Tar en 3-årig etterutdanning i Danmark «Bæredyktig Skandinavisk Lederskap».

→ Studieleder og høyskolelektor Linda Lien MNIL. Tildelt tverrfaglige stimuleringsmidler av Universell* til faglig og pedagogisk utvikling for alle designfagene på Høyskolen Kristiania

FELLES:

→ Fagstab er tilknyttet forskergruppen FOKU ved Høyskolen Kristiania hvor alle jobber med individuelle kunstneriske utviklingsprosjekter i tillegg til prosjektene over

→ Kuratering og gjennomføring av OAT, Designers Saturday og Vigelandsjubileet

Vi vil benytte anledningen til å takke de NIL-medlemmene som i 2019 har bidratt med undervisning, veiledning og sensur hos oss. Dere er viktige bidragsytere både for å kvalitetssikre studiet og spesielt når det gjelder gode faglige tilbakemeldinger til studentene i undervisning og sensur.

SIGNALPROSJEKTER

BRITANNIA HOTEL→TRONDHEIM
METROPOLIS ARKITEKTUR & DESIGN AS
Prosjektansvarlig→**Interiørarkitekt og møbeldesigner MNIL Hanne Arvik**
Oppdragsgiver→Britannia Hotel AS
Byggherre→Reitan
Arkitekt→pka arkitekter AS
Foto→Dreyer Hensley
Web→metropolis.no, britannia.no
Prosjektadresse→Dronningens gate 5, 7011 Trondheim
Prosjekt→side 69

JORDAL FRITIDSKLUBB→OSLO
MAKERSHUB ARKITEKTUR AS
Prosjektansvarlig→**Interiørarkitekt MNIL Else Marie Abrahamsen Egenes**
Oppdragsgiver→Bydel Gamle Oslo
Byggherre→MakersHub Arkitektur AS
Foto→MakersHub Arkitektur AS, Joakim Thorendahl, Jo Straube
Web→makershuboslo.com
Prosjektadresse→Strømsveien 4, 0657 Oslo
Prosjekt→side 76

BODØ RÅDHUS
MELLOMROM ARKITEKTURPSYKOLOGI AS
Prosjektansvarlig→**Interiørarkitekt MNIL Ingfrid Aasen**
Prosjektmedarbeider→Tine Marie Traaholt
Underleverandør IARK-tjenester→Rambøll Norge AS
Oppdragsgiver→Bodø kommune
Arkitekt/landskapsarkitekt→Atelier Lorentzen Langkilde
Møbelleverandør→Senab Eikeland Nord
Kunstner→Per Kristian Nygård
Leverandører→Vitra, Fora Form, Muuto, Artifort, LaPalma, Håg, Variér, Edsbyn, Osnes, TreCe, Crassevig, Swedese, Montana, Aarsland, Buskerud spesialinnredning, Engelbrechts, Euklides, Hay, IA Torgersen, EGE, Almedahls
Foto→Marthe Mølster, Adam Mørk, Ingfrid Aasen
Web→mellomrom.no
Prosjektadresse→Kongens gate 23, 8006 Bodø
Prosjekt→side 83

NYE BEHOV I HISTORISK LEILIGHET→OSLO
ROMLABORATORIET AS
Prosjektansvarlig→**Interiørarkitekt MNIL Malin Skjelland Eriksen**
Oppdragsgiver→Privat
Arkitekt→Charlotte Elstad, master i Arkitektur, Romlaboratoriet AS
Foto→Elisabeth Aarhus
Web→romlab.no
Prosjektadresse→Oslo
Prosjekt→side 88

PARALLELLER. VIGELAND OG HANS SAMTIDIGE→VIGELANDMUSEET→OSLO
TORSTEINSEN DESIGN AS
Prosjektansvarlig→**Interiørarkitekt og møbeldesigner MNIL Solveig Torsteinsen**
Prosjektmedarbeidere→**Møbeldesignere MNIL Fredrik Torsteinsen, Vidar Øverby**
Oppdragsgiver→Vigelandmuseet
Grafisk design→Node Oslo, Anders Hofgaard
Foto→Carsten Aniksdal
Web→torsteinsen.no, vigeland.museum.no
Prosjektadresse→Nobels gate 32, 0268 Oslo
Prosjekt→side 95

MØBLER

DOZE→HVILESTOL FOR MUUTO (DK)
ANDERSSEN & VOLL AS
Prosjektansvarlig→**Møbeldesigner MNIL Torbjørn Anderssen**
Prosjektmedarbeidere→**Møbeldesigner MNIL Espen Voll**, Hampus Incitis
Oppdragsgiver→Muuto
Foto→Muuto
Web→anderssen-voll.com, muuto.com
Prosjekt→side 102

TAWA→BARKRAKK FOR ARIAKE (JP)
ANDERSSEN & VOLL AS
Prosjektansvarlig→**Møbeldesigner MNIL Torbjørn Anderssen**
Prosjektmedarbeidere→**Møbeldesigner MNIL Espen Voll**, Marianne Andersen, Tale Berger Træland og Tonje Vidringstad
Oppdragsgiver→Muuto
Foto→houzoslo
Web→anderssen-voll.com, ariakecollection.com
Prosjekt→side 103

OUTLINE HIGHBACK WORK→SOFA FOR MUUTO (DK)
ANDERSSEN & VOLL AS
Prosjektansvarlig→**Møbeldesigner MNIL Torbjørn Anderssen**
Prosjektmedarbeidere→**Møbeldesigner MNIL Espen Voll**, Petter Skogstad
Oppdragsgiver→Muuto
Foto→Muuto
Web→anderssen-voll.com, muuto.com
Prosjekt→side 104

HIVE→PROTOTYP UTVIKLET TIL UTSTILLING I MILANO 2019
BERG & HINDENES
Prosjektansvarlige→**Møbeldesignere MNIL Anders Berg & Steinar Hindenes**
Produsent/produksjon→Berg & Hindenes
Foto→Øystein Klakegg
Web→berg-hindenes.no
Prosjekt→side 105

FARGEBØLGEN→HELSEMØBELSERIE FRA HELLAND MØBLER
GOTTLIEB PALUDAN ARCHITECTS
Prosjektansvarlig→**Interiørarkitekt og møbeldesigner MNIL Urd Schjetne**
Prosjektmedarbeidere→**Interiørarkitekt og møbeldesigner MNIL Karen Naalsund**, Lene Angen Walstad
Oppdragsgiver→Sør-Varanger kommune
Arkitekt→Hus Arkitekter og Archus arkitekter
Byggherre→Sør-Varanger kommune
Landskapsarkitekt→Lo:Le landskap og plan
Møbelsnekker→Trygve Jensen ved Byåsen Trevare
Foto→Urd Schjetne, Annhild Kjørsvik/Hus Arkitekter
Web→gottliebpaludan.com
Prosjekt→side 106

HVEM HAR RETTEN TIL BYENS UTEROM?→TRE BENKER MED VERDIGHET→OSLO
MAKERSHUB ARKITEKTUR AS
Prosjektansvarlig→**Interiørarkitekt MNIL Else Marie Abrahamsen Egenes**
Oppdragsgiver→Ingen
Byggherre→MakersHub Arkitektur AS
Foto→Alex Asensi
Web→makershuboslo.com
Prosjekt→side 109

SHOWROOM

NORAS HJEM→BOLIG-SHOWROOM→OSLO
AS SCENARIO INTERIØRARKITEKTER
Prosjektansvarlig→**Interiørarkitekter MNIL Linda Steen, Marte Roverud Fredriksen**
Oppdragsgiver→Eget showroom
Foto→Sturla Bakken
Leverandører→
Woodlife (parkett og takpanel)
Unilamp (generell belysning)
Miele (hvitevarer)
Love Handles (håndtak)
Dominius (glassdører og glassvegg)
Jotun (farger)
Bergene Holm (veggpanel, takpanel)
Bella Flis (flis og baderomsinnredning, sanitær)
Bergersen Flis (flis)
Dornbracht (armatur og tilbehør)
Tapwell (armatur og tilbehør)
Geberit (toalett)
Dare to Deco (møbelagentur. Friends & Founders, Louise Roe, PWTBS er representert i showroom)
Brands Embassy (møbelagentur. Gervasoni og Meridiani er representert i showroom)
Coco-Mat (madrasser og senger)
Handeland Glassverk (dekorbelysning)
Trappemakern (trapper)
Neby Lyd (musikkanlegg)
Hager/Bercker (stikkontakterer, brytere)
Nordic Form
Norsol
Quooker
Scan Granit
Web→scenario.no
Prosjektadresse→Pilestredet 75C, 0354 Oslo
Prosjekt→side 112

UTSTILLINGER

BALANCE→OSLO DESIGN FAIR→LILLESTRØM
DESIGN I SENTRUM AS
Prosjektansvarlig→**Interiørarkitekt MNIL Eili Frøholm Olsen**
Oppdragsgiver→Oslo Design Fair/Norges Varemesse
Blomsterdesigner→Marianne Leren Floral Design
Lysdesigner→Messehallen Elektriske
Foto→Eili Frøholm Olsen, Marianne Leren Olaug Storlid, Siren Lauvdal
Web→designisentrum.no
Prosjektadresse→Messeveien 8, 2004 Lillestrøm
Prosjekt→side 116

INTERIØRARKITEKTUR PÅ GJENLÅN→TI OBJEKTER 2009–2019→RAM GALLERI→OSLO
KAELS STUDIO AS
Prosjektansvarlig→**Interiørarkitekt og møbeldesigner MNIL Morten Steen Kaels**
Prosjektmedarbeider→**Møbeldesigner MNIL Karl Marius Sveen**
Oppdragsgiver→RAM Galleri v/Joakim Borda-Pedreira
Konsept→Paul H Amble, Designated
Grafisk design→Metric Design
Foto→Fin Serck-Hanssen
Web→kaels.com, ramgalleri.no
Prosjektadresse→Kongens gate 15, 0153 Oslo
Prosjekt→side 118

NASJONALBIBLIOTEKET→NYTT KARTSENTER→SOLLI PLASS→OSLO
ANDERSEN INTERIØRARKITEKTER AS
Prosjektansvarlig→**Interiørarkitekt MNIL Kari Cecilie Andersen**
Prosjektmedarbeidere→Katrine Kristiansen, Katrine K AS interiørarkitekt BA, Yvonne Lindahl interiørarkitekt BA og sivilarkitekt Sindre Hakstad AS
Byggherre→Entra AS v/Siv Lena Rishaug
Snekkerleveranser→Lun Furniture AS
Møbler→Rom For Flere AS
Visuelle effekter→Void AS
Web→aintark.no, nb.no
Prosjektadresse→Henrik Ibsens gate 110, 0255 Oslo
Prosjekt→side 120

HELSEBYGG

PARADIS HELSE→PARADIS→BERGEN
SOL DESIGN
Prosjektansvarlig→**Interiørarkitekt MNIL**
Sonja Solstrand
Oppdragsgiver→Paradis Helse
Arkitekt→Sven Gundersen
Byggherre→Stroller AS
Grafisk design→Limedrop AS
Foto→Stine Østby, Ida Marie Skeie
Web→soldesign.no
Prosjektadresse→Sandbrekkevegen 13, 5231 Paradis
Prosjekt→side 124

KIRKENS BYMISJON→BERGEN
DESIGN&INNREDNING
Prosjektansvarlig→**Interiørarkitekt MNIL**
Heidi Irene Tungodden
Oppdragsgiver/byggherre→Kirkens Bymisjon
Foto→Hanne Cathrin Olsen, Allkopi Bergen
Web→design-innredning.no
Prosjektadresse→Kong Oscars gate 62, 5017 Bergen
Prosjekt→side 126

TANNTUNET→OSLO
INNE DESIGN
Prosjektansvarlig→**Interiørarkitekt MNIL**
Vigdis A. Bergh
Prosjektmedarbeider→Solveig Marie Loftsgarden
Oppdragsgiver→Knut Harald Granheim
Foto→Gro Sævik
Web→innedesign.no
Prosjektadresse→Nydalen Allé 71, 0485 Oslo
Prosjekt→side 128

KONTORER/ARBEIDSPLASSER

IFS (INDUSTRIAL AND FINANCIAL SYSTEMS)→ASKER
CADI INTERIØRARKITEKTER AS
Prosjektansvarlig→**Interiørarkitekt MNIL Eline Eide**
KS ansvarlig→**Interiørarkitekt MNIL Elin Bashevkin**
Prosjektmedarbeider→Interiørarkitekt Ada Olrems
Oppdragsgiver→IFS v/Totalreform AS
Foto→Niklas Hart
Leverandør av møbler→Holmris B8 AS
Web→cadi.no
Prosjektadresse→Hagaløkkveien 26, 1371 Asker
Prosjekt→side 132

ABAX→MØLLA SYD→LARVIK
KB ARKITEKTER AS
Prosjektansvarlig→**Interiørarkitekt MNIL**
Marilina Arvaniti
Prosjektmedarbeidere→**Interiørarkitekter MNIL**
Maria E. Andreassen, Sølvi Finnøy
Byggherre→Fritzøe Eiendom
Oppdragsgiver→ABAX AS
Arkitekt→PV Arkitekter
Foto→Stine Østby
Web→kbarkitekter.no
Prosjektadresse→Hammergata 20, 3264 Larvik
Prosjekt→side 134

AFRY→OSLO
ZINC AS
Prosjektansvarlig→**Interiørarkitekt MNIL**
Therese Haaland Jonassen
Medarbeider→Tea Skog
Oppdragsgiver→AFRY
Foto→Thomas Mellbye/Zinc
Web→zinc.no
Prosjektadresse→Lille Grensen 5, 0159 Oslo
Prosjekt→side 136

AKER BP ONSHORE COLLABORATION CENTER (OCC)→STAVANGER
MAGU DESIGN AS
Prosjektansvarlig→**Interiørarkitekt MNIL**
Gudbjørg Simonsen
Oppdragsgiver→Gert Gill AS
Byggherre→Aker BP ASA,
Andre fagfelt→Senab Eikeland, Treprosjekt, Expo Nova
Foto→Arne Bru Haug
Web→magudesign.no
Prosjektadresse→Jåttåvågveien 10, 4020 Stavanger
Prosjekt→side 139

ARCTIC SECURITIES MØTESENTER→OSLO
IARK AS
Prosjektansvarlig→**Interiørarkitekt MNIL Thea Røhrt**
Prosjektmedarbeider→**Interiørarkitekt MNIL**
Juni Hanstvedt
Oppdragsgiver→Arctic Securities
Byggherre→Pecunia
Arkitekt→Pilot arkitekter
Andre fagfelt→Stokkanlys, planlegging og leveranse av effektbelysning. C.A. Johansson Snekkerifabrikk, plassbygget innredning. Peritus Entreprenør AS
Foto→Niklas Hart
Web→iark.no
Prosjektadresse→Haakon VIIs gate 5, 0161 Oslo
Prosjekt→side 140

BERGGÅRD AMUNDSEN & CO AS→LANGHUS
METROPOLIS ARKITEKTUR & DESIGN AS
Prosjektansvarlig→**Interiørarkitekt MNIL Kari Ihle**
Prosjektmedarbeider→**Interiørarkitekt MNIL**
Cathrine Stokke
Oppdragsgiver→Berggård Amundsen & Co AS
Byggherre→Anthon B. Nilsen Eiendom AS
Foto→Studio Dreyer Hensley
Web→metropolis.no
Prosjektadresse→Håndverksveien 25, 1405 Langhus
Prosjekt→side 143

BOSTON CONSULTING GROUP/BCG→OSLO
RADIUS DESIGN AS
Prosjektansvarlig→**Interiørarkitekt MNIL**
Daniel Ness Turco
Oppdragsgiver→Boston Consulting Group
Fotograf→Dag Randen
Web→radiusdesign.no
Prosjektadresse→Henrik Ibsens Gate 4 Oslo 0255
Prosjekt→side 144

FINSTART NORDIC→OSLO
KUBIK INTERIØRARKITEKTER AS
Prosjektansvarlig→**Interiørarkitekt MNIL Pia Sand**
Prosjektleder→Hege Liven
Oppdragsgiver→Finstart
Grafisk utsmykking, foliering, skilting→Ole Torp, Kubik Interiørarkitekter AS
Andre fagfelt→Lightbureau, Arve Hansen
Foto→Kjetil Gudem
Web→kubik.no
Prosjektadresse→Kongens gate 12, 0153 Oslo
Prosjekt→side 147

GOOGLE NORWAY→OSLO
ZINC AS
Prosjektansvarlig→**Interiørarkitekt MNIL Guri Mo**
Prosjektmedarbeidere→**Møbeldesigner og interiørarkitekt MNIL Martin Ramstad Rygner**, Thomas Mellbye
Oppdragsgiver→Google Norway AS
Prosjektledelse→CBRE
Foto→Thomas Mellbye/Zinc
Web→zinc.no
Prosjektadresse→Bryggegata 6, 0250 Oslo
Prosjekt→side 148

HUITFELDTGÅRDEN→TRONDHEIM
TAG ARKITEKTER TRONDHEIM
Prosjektansvarlig→**Interiørarkitekt MNIL**
Elisabeth Våpenstad-Rånes
Oppdragsgiver→Tag arkitekter og Koteng eiendom
Byggherre→Koteng eiendom
Foto→Sofie Brovold
Web→tagarkitekter.no
Prosjektadresse→Kjøpmannsgata 14, 7013 Trondheim
Prosjekt→side 151

PANGEA PROPERTY PARTNERS→OSLO
AS SCENARIO INTERIØRARKITEKTER
Prosjektansvarlig→**Interiørarkitekt MNIL**
Heidi Berg Edbo
Oppdragsgiver→Pangea Property Partners
Foto→Helene Strand
Web→scenario.no
Prosjektadresse→Tjuvholmen allé 3, 0252 Oslo
Prosjekt→side 152

PORSCHE NORGE→HOVEDKONTOR→OSLO
KUBIK INTERIØRARKITEKTER AS
Prosjektansvarlig→**Interiørarkitekt MNIL Pia Sand**
Oppdragsgiver→Koi fargestudio
Byggherre→Porsche Norge
Foto→Einar Aslaksen
Web→kubik.no
Prosjektadresse→Ryenstubben 7, 0679 Oslo
Prosjekt→side 155

VALLE WOOD→OSLO
LUND+SLAATTO ARKITEKTER AS
Prosjektansvarlig→**Interiørarkitekt MNIL**
Torunn Petersen
Prosjektmedarbeidere→**Interiørarkitekter MNIL**
Cathrine Heyerdahl, Beate Hoell-Abrahamsen
Oppdragsgiver→4Service
Byggherre→NCC
Arkitekt→Lund+Slaatto Arkitekter AS
Foto→Wenche Hoel-Knai
Web→lsa.no
Prosjektadresse→Innspurten, 0663 Oslo
Prosjekt→side 156

VIPPS→NYTT HOVEDKONTOR→OSLO
RADIUS DESIGN AS
Prosjektansvarlig→**Interiørarkitekt MNIL Thomas Ness**
Oppdragsgiver→Vipps
Foto→Dag Randen
Web→radiusdesign.no
Prosjektadresse→Robert Levins gate 5, 0154 Oslo
Prosjekt→side 158

BOLIGER

BERGRÅDVEIEN 6→OSLO
PEDER OLIMB ARKITEKTUR OG INTERIØR
Prosjektansvarlig→
Interiørarkitekt MNIL Peder Olimb
Ansvarlig arkitekt→Peder Olimb – PRO og SØK
Oppdragsgiver→Rolf Botnen og Anita Lill Sviland
Hovedentreprenør→Villasnekkeriet AS
Elektroinstallasjoner→Elektro-Team AS
Utomhusarbeider→Nye Landscape AS
Interiørbistand→Gry Thalberg
Byggingeniør→GTS AS
Møbelleveranser→Studio Krøger AS
Foto→Nadia Norskott
Prosjektadresse→Bergrådveien 6, 0873 Oslo
Prosjekt→side 162

BJERRA 29→OSLO
KAELS STUDIO AS
Prosjektansvarlig→**Interiørarkitekt og møbeldesigner MNIL Morten Steen Kaels**
Prosjektmedarbeider→**Møbeldesigner MNIL Karl Marius Sveen**
Oppdragsgiver→Sameiet Bjerregaardsgate 29 v/Hege Imerslund og André Langseth
Lysdesign→Light Bureau v/Arve Olsen, daglig leder/Lysdesigner MNL
Leverandør av spesialarmatur→ateljé Lyktan (design Kaels Studio AS)
Andre fagfelt→Malermester Jens Petter Lunde AS, Ansnes Elektro AS, Skiltmaker Sjøblom
Foto→Fin Serck-Hanssen
Web→kaels.com
Prosjektadresse→Bjerregaardsgate 29, 0172 Oslo
Prosjekt→side 165

HUSET VED SJØEN→ASKER
INNE DESIGN
Prosjektansvarlig→**Interiørarkitekt MNIL**
Vigdis A. Bergh
Prosjektmedarbeider→Solveig Marie Loftsgarden
Oppdragsgiver→Privat
Arkitekt→Sidsel Bryde, Fristed AS
Foto→Gro Sævik
Web→innedesign.com
Prosjektadresse→Asker
Prosjekt→side 166

BOLIG MAJORSTUA→OSLO
NYFELT OG STRAND INTERIØRARKITEKTER AS
Prosjektansvarlig→**Interiørarkitekt MNIL**
Anne-Linn Nyfelt
Prosjektmedarbeider→**Interiørarkitekt MNIL**
Merete Strand Heien
Oppdragsgiver→Privat
Stylist→Maria Hove Vestre
Foto→Anne Bråtveit
Web→nyfeltogstrand.no
Prosjektadresse→Oslo
Prosjekt→side 168

SVEA SYMFONI LOUNGE→STOCKHOLM
RISS AS
Prosjektansvarlig→**Interiørarkitekt MNIL**
Hans Christian Elverhøi Thomassen
Prosjektmedarbeidere→**Interiørarkitekter MNIL**
Petter Abrahamsen, Espen Arnesen
Oppdragsgiver→Selvaag Pluss
Arkitekt→Brunnberg & Forshed Arkitektkontor AB
Byggherre→Selvaag/Veidekke
Foto→Selvaag
Web→rissdesign.no
Prosjektadresse→Löjtnantsgatan 9, 115 50 Stockholm
Prosjekt→side 170

HOTELLER

QUALITY HOTEL RIVER STATION→DRAMMEN
HAEG INTERIØRARKITEKTUR
Prosjektansvarlig→**Interiørarkitekt MNIL Nina Hæg**
Prosjektmedarbeider→**Interiørarkitekt MNIL**
Ine Elisabeth Bangås
Oppdragsgiver→Nordic Choice Hotels/
Nordic Property Mangement
Byggherre→Rom Eiendom
Arkitekt→NSW Arkitektur
Foto→Anne Bråtveit
Web→haeg.no
Prosjektadresse→Dr. Hansteins gate 7, 3044 Drammen
Prosjekt→side 174

SCANDIC SJØLYST→**SKABOS HAGE**→OSLO
RISS AS
Prosjektansvarlig→**Interiørarkitekt MNIL**
Hans Christian Elverhøi Thomassen
Prosjektmedarbeider→**Interiørarkitekter MNIL**
Petter Abrahamsen, Nina Eidsnes Flesland
Oppdragsgiver/byggherre→Scandic Hotels AS
Arkitekt→Arkitektene AS
Foto→JPA/Elisabeth Aarhus/Scandic Hotels AS
Web→rissdesign.no
Prosjektadresse→Sjølyst plass 5, 0212 Oslo
Prosjekt→side 177

SERVERINGSSTEDER

PEPPES PIZZA STORTINGSGATA→OSLO
ROMLABORATORIET AS
Prosjektansvarlig→**Interiørarkitekt MNIL**
Kjersti Hoel Gazzol
Oppdragsgiver/byggherre→Peppes Pizza
Foto→Yvonne Wilhelmsen
Web→romlab.no
Prosjektadresse→Stortingsgata 4, 0158 Oslo
Prosjekt→side 181

VINOTEKET→OSLO
NORA HAGFORS INTERIØRARKITEKTUR AS
Prosjektansvarlig→**Interiørarkitekt MNIL Nora Hagfors**
Oppdragsgiver→Vinoteket AS
Arkitekt→Blokk Arkitekter AS
Grafisk design→Jørgen Brynhildsvoll
Møbelsnekker→LUN Furniture AS
Foto→Sune Eriksen
Web→norahagfors.no
Prosjektadresse→Henrik Ibsens gate 60A, 0255 Oslo
Prosjekt→side 182

BRASSERIE RIVOLI→OSLO
RADIUS DESIGN AS
Prosjektansvarlig→**Interiørarkitekt MNIL Thomas Ness**
Oppdragsgiver→Kari Inneråa og Silje Steien
Byggherre→Kari Inneråa og Silje Steien
Foto→Dag Randen
Web→radiusdesign.no
Prosjektadresse→Operagata 3, 0194 Oslo
Prosjekt→side 185

EZO RAMEN & IZAKAYA→OSLO
RADIUS DESIGN AS
Prosjektansvarlig→**Interiørarkitekt MNIL Thomas Ness**
Oppdragsgiver/byggherre→Aspelin Ramm
Foto→Guillaume Jounet Lacoste
Web→radiusdesign.no
Prosjektadresse→Nordre gate 20, 0551 Oslo
Prosjekt→side 186

MERCADO→**SOCIAL EATING**→KRISTIANSAND
RISS AS
Prosjektansvarlig→**Interiørarkitekt MNIL**
Petter Abrahamsen
Prosjektmedarbeidere→**Interiørarkitekter MNIL**
Hans Christian Elverhøi Thomassen,
Nina Eidsnes Flesland
Oppdragsgiver→Mat og Uteliv
Byggherre→Comer AS
Foto→JPA
Web→rissdesign.no
Prosjektadresse→Markens gate 22, 4611 Kristiansand
Prosjekt→side 189

UNDERVISNINGSBYGG

ELVERUM VGS→ELVIS
STUDIONSW
Prosjektansvarlig→**Interiørarkitekt MNIL**
Line Oustad
Oppdragsgiver→Hedmark fylkeskommune
Byggherre→Hedmark fylkeskommune
Arkitekt→STUDIONSW AS
Landskapsarkitekt→Norconsult AS
Foto→Amund Eggum Wangen
Web→studionsw.no
Prosjektadresse→Kirkevegen 1, 2402 Elverum
Prosjekt→side 192

HOPPERN SKOLE→JELØY→MOSS
SIGRID AARØNÆS
Prosjektansvarlig→**Interiørarkitekt MNIL**
Sigrid Aarønæs
Oppdragsgiver→Moss Kommunale Eiendomsselskap
KF (MKEiendom) ved prosjektleder Marcela Lie
Brukerkontakt→Kristin Borge Jensen
(rektor Hoppern skole)
Arkitekt→Østavind Arkitekter AS
Arkitektmedarbeidere→Kristian Hansen, Master i
Arkitektur MNAL, Jan-Fredrik Johansen, sivilarkitekt
MNAL, Øyvind Amundsen Bay, Master i Arkitektur
MNAL, Kathrin Freitag, Dipl.ing. Arkitekt (FH)
Landskapsarkitekt med medarbeidere→In Situ AS
v/Åsa Hjort, landskapsarkitekt MNLA
Grafisk design og skiltleveranse→Kraftex AS ved Øivind
Isaksen i samarbeid med Fehuset reklame
og kommunikasjon AS ved Larisa Boos
Kunstner for integrert kunstnerisk utsmykking→
Robert Johansson
Møbelleverandør→Sørlie Prosjektinnredninger AS
Div. møbler→BS Eurobib, Fischer, Flokk, Fora Form,
Fritz Hansen, Grande, Gundersen reklame, Osnes,
Røros produkter, Sarpsborg metall, Solid,
Unikom, Varier.
Entreprenør: AF Bygg Østfold
Fast innredning, for AF→Sørlie Prosjektinnredninger AS
Konsulenter→Cowi Fredrikstad (RIB),
Structor Fredrikstad (RIV, RIE),
Lars Myhre Østfold (RIV),
Sweco Norge (RIByFy, RIBr, RIAku),
Svendsen & Co (RIVa)
Byggeledelse→WSP Norge
Foto→Helge Eek
Web→sigridinterior.no
Prosjektadresse→Tronvikveien 35 1517 Moss
Prosjekt→side 194

NORDSETER SKOLE→OSLO
ZINC AS
Prosjektansvarlig→**Interiørarkitekt MNIL Guri Mo**
Prosjektmedarbeidere→**Interiørarkitekter MNIL**
Ragnhild Flatabø Narverud,
Hilde Walgermo Weydahl, Marte Leinæs Torneby
Oppdragsgiver→Undervisningsbygg KF
Samarbeidspartnere→Enerhaugen Arkitektkontor AS
v/Ines Habrecht, Nikolai Ytrehus
og Ann-Kathrin Lorek
Foto→Thomas Mellbye/Zinc
Web→zinc.no
Prosjektadresse→Ekebergveien 200, 1162 Oslo
Prosjekt→side 196

URANIENBORG SKOLE→OSLO
ZINC AS
Prosjektansvarlig→**Interiørarkitekt MNIL Guri Mo**
Prosjektmedarbeidere→Marte Leinæs Torneby,
Tuva Larsdatter Rønning
Oppdragsgiver→Undervisningsbygg KF
Arkitekt→Futhark arkitekter AS
Foto→Thomas Mellbye/Zinc
Web→zinc.no
Prosjektadresse→Briskebyveien 7, 0259 Oslo
Prosjekt→side 198

OFFENTLIGE BYGG

GJØVIK RÅDHUS→TOTAL REHABILITERING
KONTUR ARKITEKTER AS
Prosjektansvarlig→**Interiørarkitekt MNIL**
Hege Elisabeth Homb Dedichen
Prosjektmedarbeider→**Interiørarkitekt MNIL**
Camilla Akersveen
Oppdragsgiver→Gjøvik Rådhus AS
Arkitekt→Knut Reiten, KONTUR arkitekter AS
Byggherre→Per Jacobsen, Industribygg
Landskapsarkitekt→Mona Øverby,
KONTUR arkitekter AS
Andre fagfelt→Hoff Møbelsnekkeri
Foto→Jiri Havran, Stine Østby
Web→kontur.as
Prosjektadresse→Kauffeldts Plass 1, 2815 Gjøvik
Prosjekt→side 202

KANTINE→**ASKER RÅDHUS**
KAELS STUDIO AS
Prosjektansvarlig→**Interiørarkitekt og møbeldesigner**
MNIL Morten Steen Kaels
Prosjektmedarbeider→**Møbeldesigner MNIL**
Karl Marius Sveen
Oppdragsgiver→Asker rådhus v/Tuss Benum
Byggherre→Asker rådhus
Foto→Fin Serck-Hanssen
Web→kaels.com
Prosjektadresse→Knud Askers vei 25, 1384 Asker
Prosjekt→side 205

NASJONALBIBLIOTEKET→OPPGRADERING AV
PUBLIKUMSAREALER→OSLO
ANDERSEN INTERIØRARKITEKTER AS
Prosjektansvarlig→**Interiørarkitekt MNIL**
Kari Cecilie Andersen
Prosjektmedarbeider→KatrineK AS
v/interiørarkitekt BA Katrine Kristiansen
Arkitekt→Bislet Arkitekter AS
v/Geir Andreassen siv ark MNAL
Byggherre→Entra AS v/Siv Lena Rishaug
Snekkerleveranser→Lun Furniture AS
Løse møbler→Kontorrama AS
Skreddersydd belysning→SML Lighting AS
Foto→Jon Gorespe
Web→aintark.no
Prosjektadresse→Henrik Ibsens gate 110, 0255 Oslo
Prosjekt→side 206

TOALETT OG
KAFEBYGG→**MOSETERTOPPEN**→HAFJELL
RAM ARKITEKTUR AS
Prosjektansvarlig→**Interiørarkitekt MNIL**
Anne Dahlen
Oppdragsgiver/byggherre→Hafjell Alpinsenter
Arkitekt→Peer Bull Hansen RAM arkitektur AS
Foto→RAM arkitektur AS
Web→ram-arkitektur.no
Prosjektadresse→Mosetertoppen, 2636 Øyer
Prosjekt→side 208

VESTIBYLEN→**TRØNDELAG TEATER**
→TRONDHEIM
PIR II AS
Prosjektansvarlig→**Interiørarkitekt MNIL**
Marianne Haarberg
Prosjektmedarbeidere→Carme Cabrer ARK,
Bjørnar Kvalen ARK, Sophie Gustafsson IARK
Prosjektleder→Norconsult v/Per Skjæveland
Oppdragsgiver/byggherre→Trøndelag Teater
Arkitekt→Bjørnar Kvalen
Foto→Sofie Brovold
Web→pir2.no
Prosjektadresse→Prinsens Gate 20, 7012 Trondheim
Prosjekt→side 210

Norske interiørarkitekters
og møbeldesigneres landsforening

Adresse→**NIL**
Josefines gate 34, 0351 Oslo
Telefon→23 33 24 64
E-post→nil@nil.no
Web→www.nil.no
Årbok→interiørogmøbler.no
facebook.com/NILsiden

President→Monica D. Heck

Daglig leder→Mona Lise Lien
Mobil→971 76 230
E-post→mona.lise.lien@nil.no

OM NIL

NIL er en nasjonal interesseorganisasjon for interiørarkitekterog møbeldesignere på masternivå. NILs medlemmer arbeider med utforming av rom og roms funksjoner. De omsetter brukerbehov til funksjonelle og varige interiørløsninger i alle typer bygg; offentlige og private rom i nye og eksisterende bygninger. De har kompetanse i både å bevare og fornye. Et interiør består av både materielle og sanselige stimuleringer som skaper et kulturuttrykk, identitet og en romopplevelse.

Foreningens formål er å ivareta felles faglige interesser og bidra til et høyt kvalitetsnivå innen norsk interiørarkitektur og møbeldesign. Interiørarkitekt MNIL® og møbeldesigner MNIL® er et kvalitetsstempel for kompetanse og profesjonalitet. NIL ble etablert i 1945. Foreningen har cirka 670 medlemmer fordelt på ni lokalgrupper.

MNIL®

HVORFOR BRUKE EN INTERIØRARKITEKT/ MØBELDESIGNER MNIL®?

Interiørarkitekt MNIL®

- → Jobber profesjonelt med innvendig arkitektur – med forståelse for bruk og opplevelse av rom
- → Utformer konsepter utfra et profesjonelt ståsted som skal representere kundens identitet og behov
- → Bidrar med teknisk kunnskap for å sikre funksjonelle, estetiske og holdbare løsninger
- → Stiller riktige spørsmål til riktig tid basert på faglig innsiktog prosesskunnskap
- → Er bindeledd og formidler mellom bruker og byggeprosess
- → Er kundens uavhengige rådgiver i tråd med NILs etiske regler

Møbeldesigner MNIL®

- → Mennesket står sentralt og er utgangspunktet for en humanistisk tilnærming til form i designprosessen
- → Har fokus på kvalitet, varighet og miljø
- → Har sterk formforståelse og ser sammenhenger mellom mennesket, objekter og rom
- → Definerer utfordringer, konkretiserer og finner løsninger gjennom dialog med brukerne
- → Har verktøy og kunnskap til å gjennomføre gode designprosesser, fra idé til ferdig produkt
- → Er kundens uavhengige rådgiver i tråd med NILs etiske regler

Svea Symfoni Lounge→Stockholm, Riss AS.
Hans Christian Elverhøi Thomassen, Petter Abrahamsen,
Espen Arnesen, interiørarkitekter MNIL

Hva kan en interiørarkitekt MNIL® gjøre for deg?

En interiørarkitekt MNIL®

- → Jobber profesjonelt med innvendig arkitektur – med forståelse for bruk og opplevelse av rom
- → Utformer konsepter utfra et profesjonelt ståsted som skal representere kundens identitet og behov
- → Bidrar med teknisk kunnskap for å sikre funksjonelle, estetiske og holdbare løsninger
- → Stiller riktige spørsmål til riktig tid basert på faglig innsikt og prosesskunnskap
- → Er bindeledd og formidler mellom bruker og byggeprosess
- → Er kundens uavhengige rådgiver i tråd med NILs etiske regler

Bruk oss!

MNIL®

INTERIØR&
MØBLER 75
NILs JUBILEUMSÅRBOK 2020

Velkommen til den digitale utgaven av *INTERIØR & MØBLER*

interiørogmøbler.no

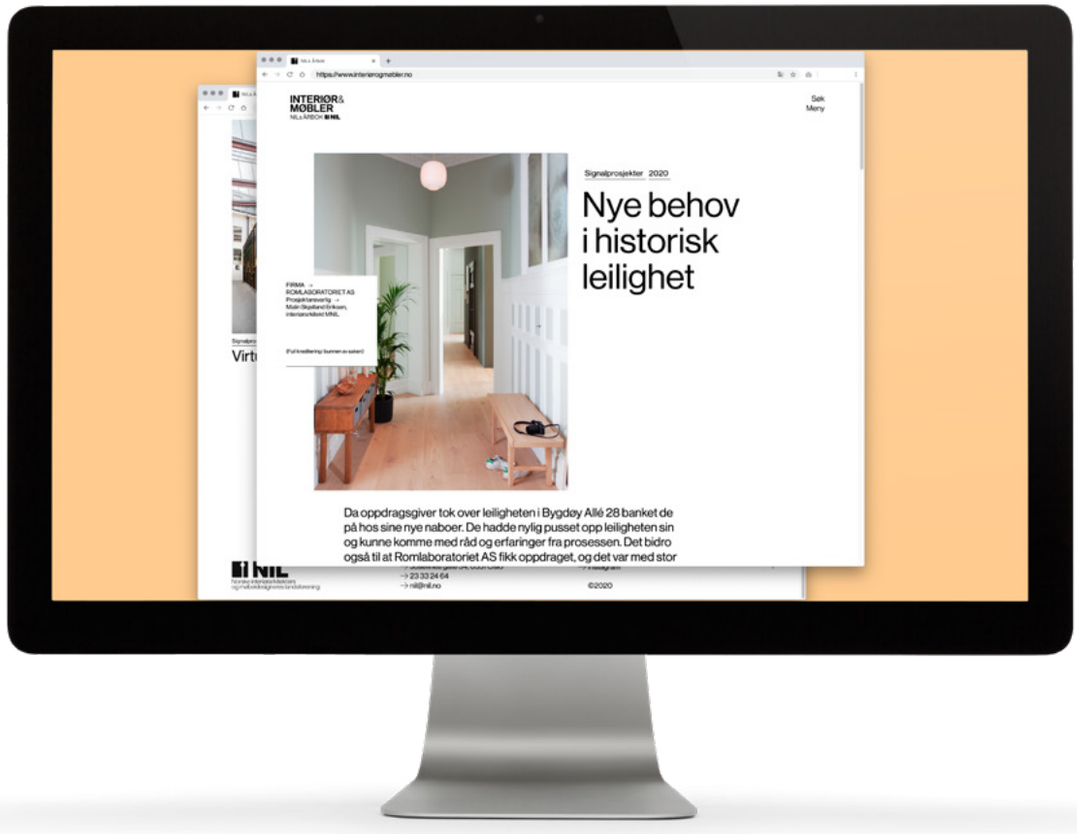

NIL
Norske interiørarkitekters
og møbeldesigneres landsforening

NILs årbok, ***INTERIØR & MØBLER***, er en faglig utgivelse, som presenterer 50–60 av de beste interiør- og møbelprosjektene bransjen kan fremvise fra siste år.

Tekstene som presenterer prosjektene gir innsikt i prosessene som ligger bak det endelige resultatet, både når det gjelder interiørarkitektens/møbeldesignerens bidrag og samhandling med andre faggrupper.

NILs jubileumsårbok
INTERIØR & MØBLER 2020 digitaliseres
– som den første av NILs årbøker.
NILs årbøker blir heretter utgitt
både i trykket form og på web.

Med denne investeringen for fremtiden sørger vi både for å digitalt spre informasjon og dokumentasjon om den fantastiske jobben våre medlemmer utfører – og å tilby våre annonsører en ny kontaktflate mot lesere med interesse for kvalitetsløsninger innen interiørarkitektur og møbeldesign.

Den digitale plattformen vil bli et levende medium med stadig utvidet innhold.

Vi håper våre medlemmer, samarbeidspartnere, annonsører og andre interessenter opplever dette som et løft og en ytterligere synliggjøring av våre medlemmers arbeider.

Velkommen til NILs årbok
INTERIØR & MØBLER i digital utgave!

interiørogmøbler.no

Du kan navigere ved å bruke Søk og merke av for de kategoriene du er interessert i – eller søke med frie ord.

Prosjekter og artikler kan deles på Facebook, Twitter, LinkedIn og e-post, eller lastes ned som pdf-filer. Pdf-filen er identisk med presentasjonen i den trykte årboken. Krediter NIL når du deler innholdet med andre.

De siste årenes utgivelser ligger som komplette pdf-filer i årbokarkivet. Når du har lastet ned årboken som pdf-fil, kan du søke i filen, eller bruke innholdsfortegnelsen som har lenker til de forskjellige presentasjonene.

Hvis du ønsker å bestille trykte utgaver av tidligere årbøker, gjør du det via **nil.no**.

Bildetekstene kommer frem når du legger musepekeren over bildene.

INTERIØR& MØBLER
NILs ÅRBOK NIL

interiørogmøbler.no er utviklet sammen med **bleed.com**, **avento.no** og **halvorbodin.com**

ANNONSØRER

Alfabetisk

A

AFAG 4
AJ Produkter – overraskende mye 253
Alm Tekstil 266
Arkitektbedriftene 270
Asker Glassmester 268

B

Backapp 268
Bergersen Flis 287
Bico 274
BK Dekorima 257
Bosvik 261
Brunner 281
Brunstad 259
Byggimpuls 258

C

Color & Co 267

D

Designers' Saturday 259

E

Edsbyn 248
Ege 6
Eskoleia 266

F

Fagflis Arkitektshowroom 250
Flokk 289
FLOS 280
Fora Form 288
Fredericia Furniture 285

G

Geberit 277
Getama 249
Glamox 266
Götessons 252

H

Harald Krogsæter 262
Helland Møbler 261

I

ia 267
IARK 282
Ifø Electric 278
Input interior 262
Isku Interiør 269

J

Jotun 273

K

Kinnarps 255
Knut Nævestad Snekkerverksted 266

L

Light House Company 265
Luxaflex 262
Lyskomponenter 274

M

Modena 275
Modulvegger 271
Molo 254

N

NOMA Interiørtekstiler 264
Nordic Comfort Products 256
Norema 267
Norske Trevarer 265

O

Oslo VVS Senter 284
Osmo 276
Osnes Nordic Group 5

P

Profilforum 272
Prosjektgulv 258

Q

Quooker 276

R

Randers + Radius 264
Rom for Flere 256

S

Satelliet Norge 260
Saxo Living ..... 263 + 278
Senab Eikeland 269
Sigdal Kjøkken 271
Sono 7
Statsbygg 268
Stordal 268
Strai Kjøkken 263
Sundays Design 267
Swedese 251

T

Tapwell 279
Tremiljø prosjekt 264
Trewerk 260
Tropisk Design 270

U

USM 247

V

Vestre 286
Vippi 272
Vito Design 262
Vitra Scandinavia 283

Ø

Østlie Møbelservice 264

making places welcoming

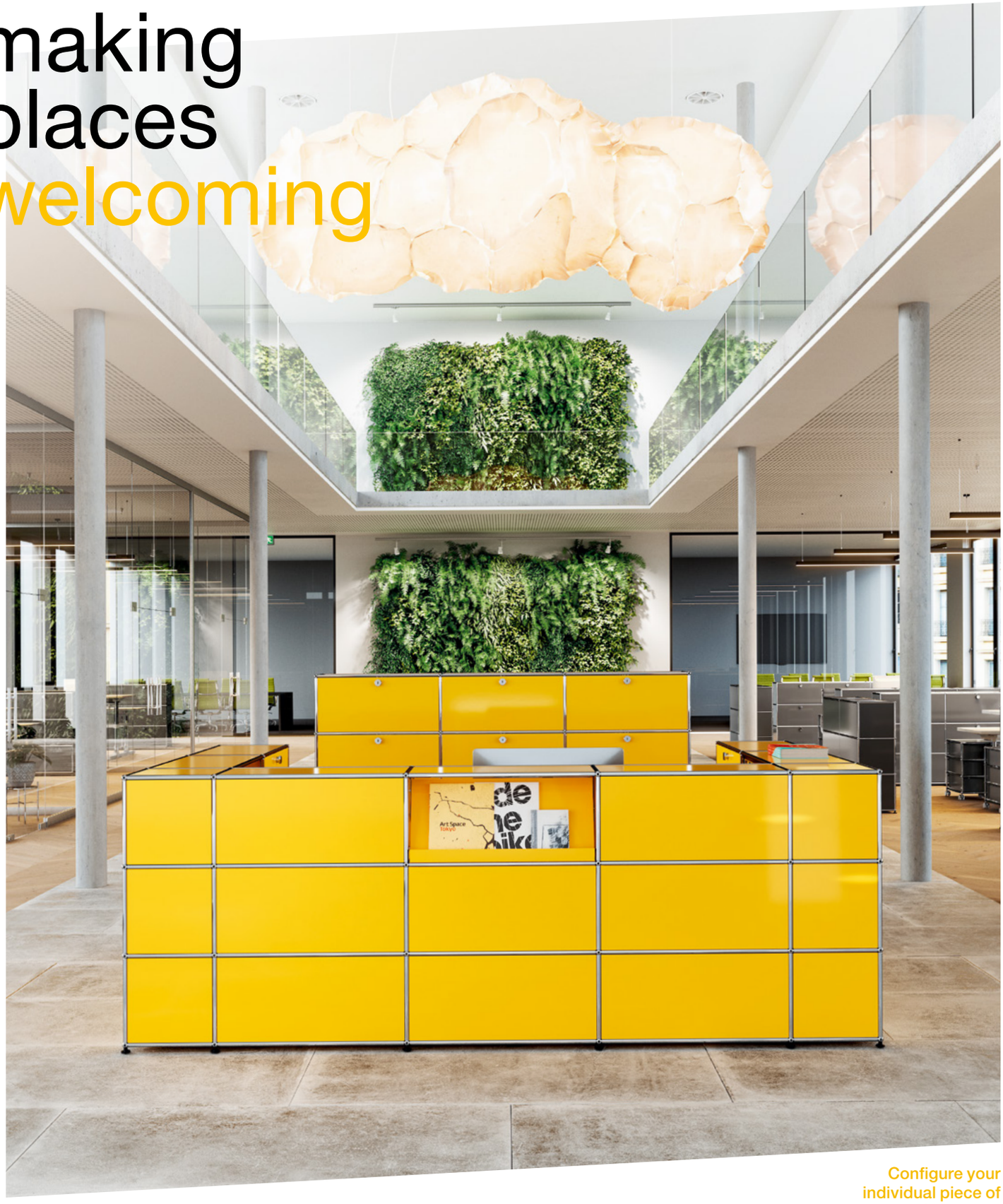

Configure your individual piece of USM online!

usm.com

Visit our authorized sales partners or our USM Showrooms in Bern, Hamburg, London, Munich, New York, Paris, Tokyo

CLAIR CAFÈ SOFA

DESIGN ANDREAS ENGESVIK, OSLO

En nett og elegant sofa som visker ut grensene mellom det private og offentlige miljøet. Clair Café Sofa har en stilfull design kombinert med holdbarhet, hvor valg av materialet ligger i fokus. Sofaen kan tilbys etter eget ønskemål av tekstil, farge og skinn.

Formen gjør det enkelt å plassere flere sofaer rygg mot rygg, likeså side ved side. Clair Café sofaen har en funksjonell smulespalte som gjør den lettstelt og sammen med en høy sittehøyde, passer sofaen godt inn i ulike miljøer som caféer, restauranter og fler offentlige rom.

Design Andreas Engesvik, Oslo

edsbyn

edsbyn.com

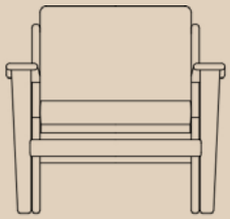

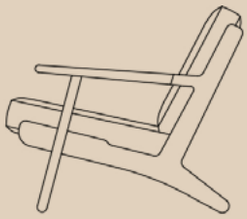

Model GE290 By Hans J. Wegner
For GETAMA in 1953

GETAMA®

Produced in Denmark since 1899

www.getama.dk | @getamadanmark

KAUFMANN KERAMIK

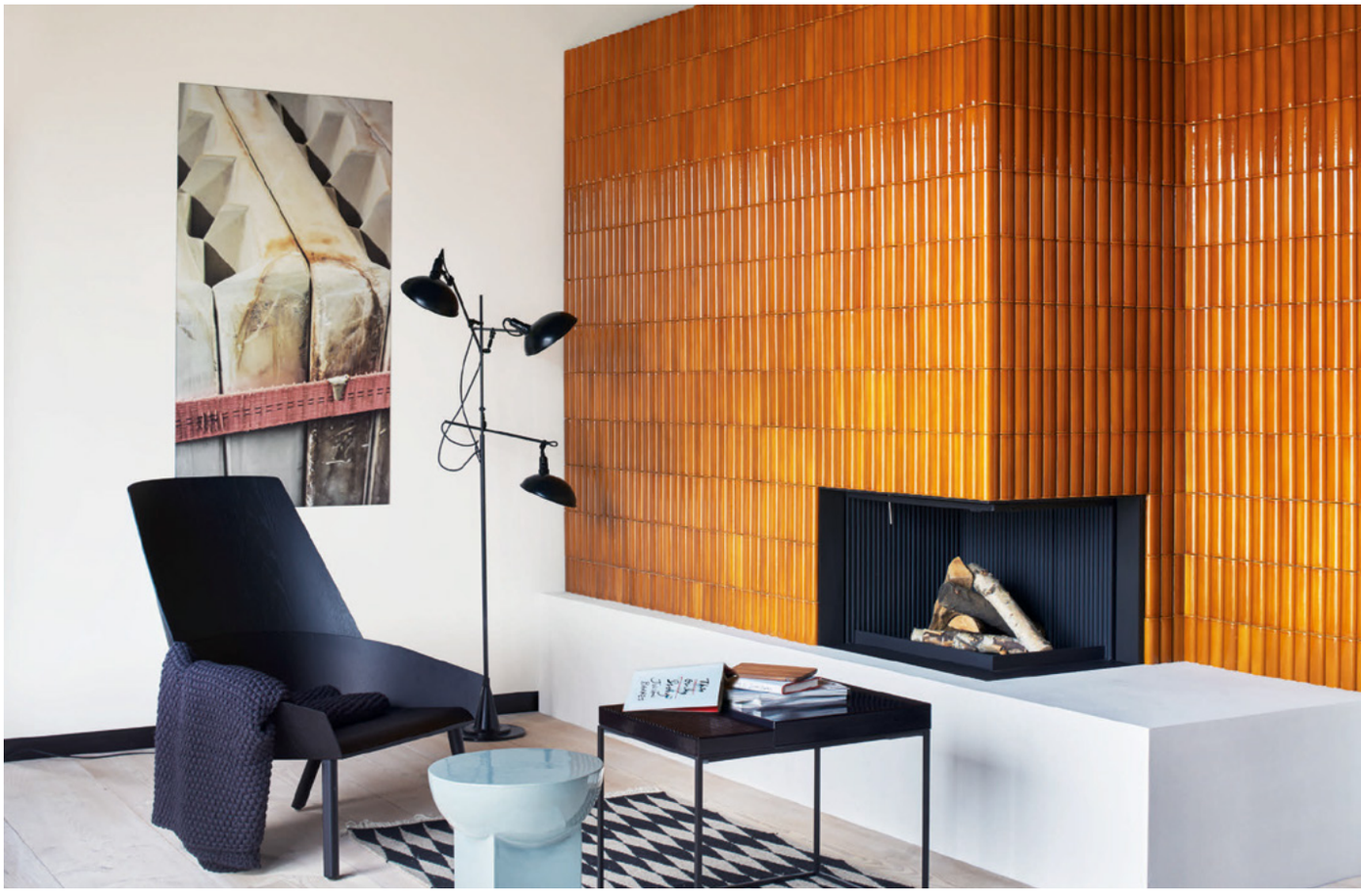

Flis: Kaufmann Soap

”At the beginning, ceramic is patient and supple. It could be shaped, structured and colored to almost anything. After it’s burned, it shows its enduring and stable side.
The result: a tiled stove with style and character.”

Kaufmann Keramik

FagFlis Arkitektshowroom
Sagveien 21b
0459 Oslo

fagflis.no/arkitekt

PILLO easy chair and stool. Design Khodi Feiz.
The design is a love letter to the art of soft upholstering.

SWEDESE

Swedese Møbler AS • Showroom: Hvamstubben 17, 2013 Skjetten • Besøk etter avtale: monica.andreassen@swedese.se, +47 99 76 40 50

Besøk gotessons.se for mer inspirasjon til dine kreative miljøer. 50 av våre produkter finnes også som BIM-objekter på bimobject.com. Vi kommer til å satse på flere BIM-objekter i fremtiden.

bimobject®

Vi ville bli bedre på bærekraft, derfor lanserte vi Loop, vårt nye bærekraftkonsept. Det handler om å tenke sirkulært fra tegnebord til ferdig produkt. Les mer på gotessons.se

LOOP
BY GÖTESSONS

VÆR AKTIV PÅ KONTORET

Et aktivt kontor blir raskt et attraktivt kontor. Vi møblerer din suksess og har alt som trengs for å skape et arbeidsmiljø som øker stemningen så vel som prestasjoner. Oppdag smarte møbler og over 15 000 produkter til kontor, lager, skole og industri på ajprodukter.no.

Tlf. 67 02 42 00 **ajprodukter.no**

OVERRASKENDE MYE™

VI HJELPER HISTORIEN Å GJENTA SEG!

Hos Molo har vi over 20 års erfaring med bygningsvern; *kunsten å gjenskape personligheten til gamle hus. Vi har samlet alle tenkelige reservedeler til både møbler og bygninger helt fra 1700 til 1960. Og det vi ikke har, kan vi hjelpe deg å få laget tro kopi av! Besøk oss på* **moloas.com,** *eller kom innom vår gode, gammeldagse jernvareforretning i Erling Skjalgssonsgt. 19 i Oslo. Så skal vi vise deg alt som var bedre i gamle dager!*

VRIDER FOR ALM.DØR

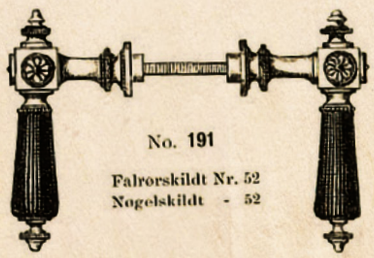

Messing, med haandtag i ibenholt.

Molo AS er tildelt Norsk Kulturarv sitt kvalitetsmerke, "Olavsrosa". Kvalitetsmerket blir tildelt einestående produkt rotfestet i den norske kulturarven.

NORSK KULTURARV
NORWEGIAN HERITAGE

MOLO A/S
www.moloas.com

PRISBELØNNET MILJØVINNER

TENKER DU OVER HVA MØBLENE PÅ ARBEIDSPLASSEN ER LAGET AV, ELLER HVORDAN DE PÅVIRKER DEG OG OMGIVELSENE?

Vi er opptatt av å velge riktige og gode råvarer som for eksempel FSC sertifisert trevirke. Det betyr at det blir plantet nye trær i skogen for å erstatte det vi har tatt ut. I løpet av 2020 skal alle treråvarer Kinnarps bruker komme fra FSC®-sertifiserte skoger eller tredjepartskontrollerte kilder. Det betyr at du kan være trygg på at treverket vi bruker kommer fra ansvarlig forvaltede skoger.

Sitter du på en EMBRACE stol, vet du at ett eller annet sted vokser det opp et nytt tre som gir rent vann, frisk luft og bidrar til å bremse den globale oppvarmingen.

Velg riktig møblering. Ikke bare sitter du godt, men det føles godt også.

FØLG OSS PÅ

Kinnarps®

SUCCESSFUL INTERIORS

Vi hadde en ide om å designe en stol laget av resirkulert plast fra fiskeoppdrettsindustrien på Helgeland, og resultatet ble S-1500. En stol som forteller reisen til plastmaterialet fra bruken i oppdrettsnæringen, til en stol som etter endt livsløp kan bli til andre produkter.
S-1500 gjenspeiler overflater, farger og håndtverk med opprinnelse fra kysten av Helgeland. Stol-skallet er laget av 100% resirkulert plastavfall, og understellet av resirkulert stål.

Stolen kommer i en fargepallett som gjenspeiler fargene i det gjenbrukte materialet.
Bildet viser Ocean green.

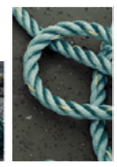

ROM FOR FLERE

| **www.romforflere.no**
Oslo | Fredrikstad | Porsgrunn | Hamar | Haugesund | Bergen | Kristiansund | Trondheim
Interiørarkitekt: ZINC / Fotograf: Thomas Mellbye / Prosjekt: Microsoft, 2019

- **MODULBASERT OG FLEKSIBELT SKILTSYSTEM**
- **NORSK DESIGN OG PRODUKSJON**
- **UNIVERSELL UTFORMING**

bdsign er en skiltserie for små og store prosjekter. Serien består av et mangfold av formater som er modulære og kan settes sammen i mange kombinasjoner, eller de kan stå alene. Alle skiltene kan tilpasses universell utforming med taktil tekst og braille.

bdsign

post@bdsign.no | tlf. 450 05 673 | bdsign.no

Byggimpuls er produsent av glassfiberarmert betong. Vi leverer i tillegg interiørløsninger og overflater på mange prosjekter og vi har lang erfaring i å levere overflater som passer akkurat til deg – om det er mikrosement, flytende metall, bøffelskinn, perforerte metall-plater eller akustikkpuss.

Ta kontakt for å gi ditt prosjekt det uttrykket du og din kunde ønsker dere, uten å måtte inngå kompromisser på vekt, størrelser, utforming, montasjetid, tilgjengelighet, leveransedyktighet, dokumentasjon, miljø og holdbarhet. Vi har erfaringen og den tekniske ekspertisen.

Norskprodusert og miljøvennlig.

Byggimpuls

WWW.BYGGIMPULS.COM
+ 47 40 00 33 10
POST@BYGGIMPULS.COM

PG

pg.no

Vevd vinylgulv

Laget og designet i Belgia
Sømløse design på flis og rull
Design din egen form
Akustisk bakside av felt
Slitesterke prosjektkvaliteter
Flekkbestanding
Vannfast
100% rengjørbar
Fri for fthalater
BREEAM sertifisert
Se ferdige prosjekter på pg.no

Internasjonale referanser:
Porsche, Rolls Royce, Volvo,
Coca-Cola, L'Oreal, EY, Deloitte,
Moët Hennessy, , Bosch Siemens,
Amazon, Samsung, Microsoft.

2tec2

SAVE THE DATE

DESIGNERS' SATURDAY OSLO 2021

10-12 SEPTEMBER

DS

BRUNSTAD

NORDIC WARMTH

BRIS
Design: Helge Taraldsen

BRUNSTAD.NO

TRE ERK®

FOTO: MONICA JOHANNESSEN. STYLING: MARTHE BERGAN OG KAREN ELLE

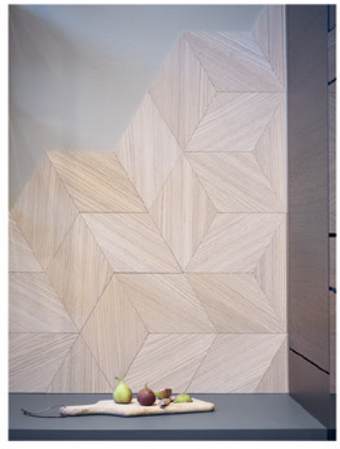

Designregistrerte interiørfliser i tre for estetiske og funksjonelle vegger i alle rom og miljøer. Testet etter krav og tåler sprut og varme.

Book et møte i vårt showroom eller be om prøver på hello@trewerk.com

TREWERK.COM

TRESPILEHIMLING OG PANELER
Prosjekteksempel: Caledonien Hotel.
Himling i formatert kryssfiner.

INNVENDIGE GLASSVEGGER
Markedsleder innen innvendige glassvegger med brann og lydkrav.
Bilde fra branntest EI 30.

PROSJEKTINNREDNING
Prosjekteksempel: Gardermoen Stillerom.
Buet stillerom bygget opp av individuelt formaterte kryssfinerlameller.

BOSVIK

bosvik.no

www.nathehols.no

SID
BY HELGE TARALDSEN, MNIL

TIMEOUT
BY TOM STEPP

TIARA
BY TONE NÆRØ, MNIL

HELLAND MØBLER AS P.O.Box 10, NO-6259 Stordal, Norway

T + 47 70 27 90 00 / helland@helland.no
www.helland.no / www.helland.se / www.hellandmobel.de

HELLAND®
Furniture that cares

Luxaflex® Project

Komplett målbestilt kolleksjon innvendig solskjerming, gardiner og skinner for prosjekt og offentlig miljø.

Sjekk teknisk informasjon, referanseprosjekter og bestill vevprøver direkte på luxaflexproject.no

luxaflexproject.no

Luxaflex®

Dette er Input interior

Input interior showroom – Foto Krister Engström

Vår uavhengighet er vår styrke. Vi tar utgangspunkt i kundenes unike forutsetninger og behov, og lar oss ikke styre av et begrenset produktsortiment. Siden vi ikke har en egen produksjon kan vi guide gjennom markedets bredeste utvalg av innredning for offentlig miljø.

input® interior

EFG HOV+DOKKA er nå Input interior, se mer på inputinterior.no og instagram.com/inputinterior_no

Strai
KJØKKEN

SAXO LIVING®
Design by
STINE AAS
www.saxoliving.com

Godt håndverk
er ikke hyllevare

ØMS
ØSTLIE MØBELSERVICE AS

Alnabruveien 9 • N-0668 Oslo
T: 23 24 64 00
ostlie.no • ostlie@ostlie.no

TREMILJØ-
PROSJEKT AS

Vi selger og legger parkett. Ingen jobber er for små eller store for oss.

Kom innom oss i Ulvenveien 92 A for en hyggelig parkettprat, enten det gjelder lammellparkett, heltre, vinyl eller laminat.

Vår erfaring med gulv er opparbeidet gjennom mange år, og vi strekker oss langt for å imøtekomme ditt ønske.

tremiljø PROSJEKT

Ulvenveien 92 A, Alnabru, Oslo – www.tremiljo-prosjekt.no
marianne@tremiljo-prosjekt.no – tlf. 22 07 10 80

Norske Trevarer er nærmere 300 trevarebedrifter som produserer dører, vinduer, trapper, kjøkken, bad, garderober, listverk og spesialinnredninger.

Norske trevarebedrifter forvalter unik kunnskap om treets potensial, bærekraft, norsk kulturarv og ikke minst den nye trenden i bruk av treet i kultur- og næringsbygg, boliger og fritidsboliger.

Vi skal alle bidra til at planeten vår skal få det bedre. Norske trevarebedrifter har stor og helt unik kompetanse og erfaring i bruken av treet som materialet, og våre medlemsbedrifter opplever fra markedet større pågang enn noen sinne for det de kan og som er deres store lidenskap.

Norsketrevarer.no er vår bransjeportal. Her finner du trevarebedrifter over hele landet med fakta og hva hver og en er best på.

NORSKE TREVARER

norsketrevarer.no

Nyhet: LAB en pendelserie fra Light House

LAB serien er en modulær pendel av meget høy kvalitet som er godkjent for bruk i BREEAM prosjekter.

Velg mellom 3 forskjellige glass Bole, Kolbe og reagens. LED modul 6W 660 Lm, 2700K, 3000K eller Dim to Warm. Dali eller triack. Det er også mulighet for å bygge på med tre forskjellige lampeskjermer.

KNUT NÆVESTAD
Snekkerverksted A/S

Vi produserer spesialinnredninger, resepsjoner og skranker basert på arkitekt/byggherrens spesifikasjoner. Dette i kombinasjon med materialer som høytrykkslaminat, tre, stål, glass og Corian®.

CORIAN® QUALITY NETWORK INDUSTRIAL PARTNER

Professor Birkelands vei 24 A - 1081 Oslo - Tlf. 22 90 57 60
Web: www.systemnaevestad.no - E-post: post@systemnaevestad.no

ALM TEKSTIL AS

LEVERANDØR AV
NORSKPRODUSERTE
HØYKVALITETS
MØBELSTOFFER I ULL

WWW.ALMTEKSTIL.NO
+ 47 413 82 196
POST@ALMTEKSTIL.NO
STRANDGATA 27, 6250 STORDAL

eskoleia

Vi skaper fremtidens oppbevaringsløsninger
ordre@eskoleia.no // tlf.: 919 10 821 // eskoleia.no

LET`S TALK
KJØKKEN

NOREMA

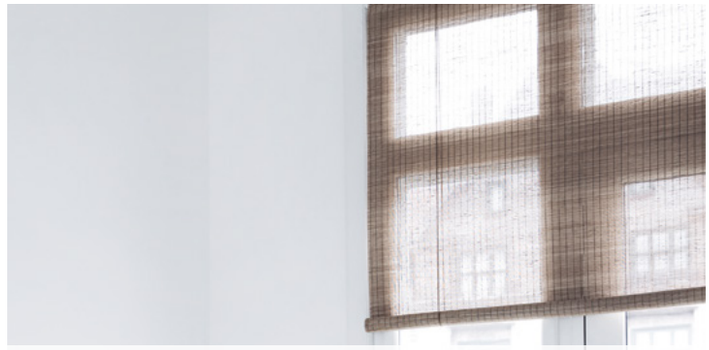

Color & Co naturgardiner

Bæredyktige gardiner laget av bambus
og andre naturmaterialer
Standard størrelser og på spesialmål

Showrom på Hvalstad i Asker
Alle henvendelser Grete Mannes-Grønn / grete@colorco.dk / 41319880

COLOR & CO
NATURE LIVING

www.colorco.dk/no · instagram @colorco.dk

SUNDAYS

NORSKE UTEMØBLER
FOR SOLDAGER - OG REGNDAGER

ia TEKSTILER
TIL ALLE TYPER ROM

- Gardiner - skjerming - scenetepper
- Norsk design og kortreist søm
- Spesialdesign og rådgivning
- Harmoniske farger fra naturen

Ia Torgersen - Designer og produktutvikler

OSLO - BERGEN - LØTEN **ia-torgersen.no**

Tlf. +47 62 59 14 22 firmapost@ia-torgersen.no

STATSBYGG

Vi gratulerer NIL med 75-årsjubileet!

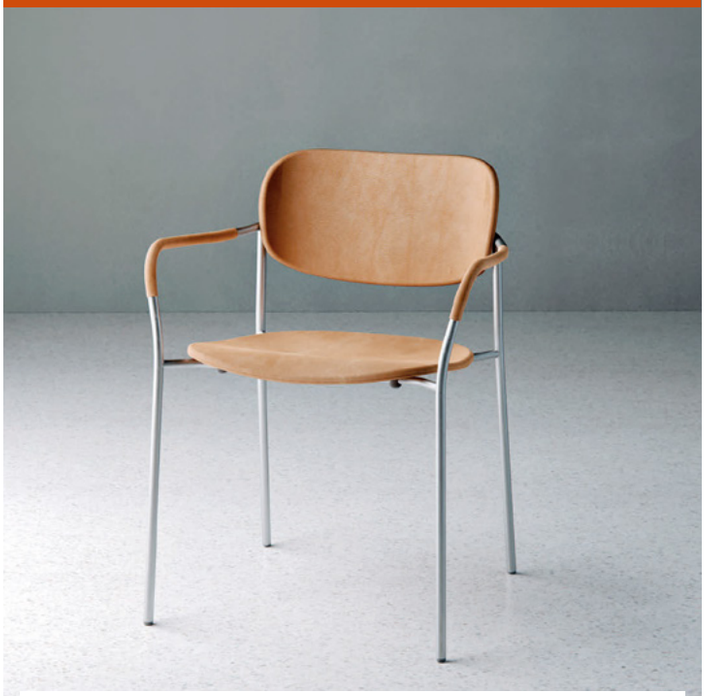

«Aura» designet av Andreas Engesvik vant Statsbyggs designkonkurranse for det nye Nasjonalmuseet.

Foto: Siren Lauvdal

BYGG MED MENING

Nyhet 2020

hipp

backapp

-Chairs you up!

backapp.no
stian@backapp.no

Leaf. Her vist i tekstil Steelcut Trio fra Kvadrat. Design: permafrost.no

Siden 1932 har vi laget møbler på nordisk vis, for de som verdsetter det enkle, det vakre og det funksjonelle. Vi utvikler og produserer fortsatt våre møbler i bygda Stordal på Sunnmøre, blant majestetiske fjell, dype daler og bunnløse fjorder. www.stordal.com

Stordal Møbel AS er medlem av mobelfakta.no

Stordal
NORDIC LIVING®

ASKER
GLASSMESTER

VI DRIVER MED

SPEIL • ISOLERGLASS • BRYSTNINGSGLASS TIL KJØKKEN • INNRAMMING • NCS-SLIPING • DUSJLØSNINGER • BIL • SIKKERHETSGLASS I DØRER OG VINDUER • FASADE •

JA, PRAKTISK TALT ALT I GLASS!

MESTER

GLASSMESTER DAG BRATLIE

TLF: 66 78 30 56
FAX: 66 79 53 26
E-POST: post@askerglass.no
ADR: Bleikerveien 10, 1387 Asker

SENAB EIKELAND

Gode arbeidsplasser lønner seg

SKREDDERSYDDE LØSNINGER

60
RÅDGIVERE

RETT I NÆRHETEN

15
AVDELINGER

STØRST UTVALG

600
LEVERANDØRER

LEVERT OG MONTERT

35
MONTØRER

La deg inspirere på www.senabeikeland.no

TROPISK DESIGN
-skaper levende rom

office@tropiskdesign.no
tlf: 22 72 02 10
tropiskdesign.no

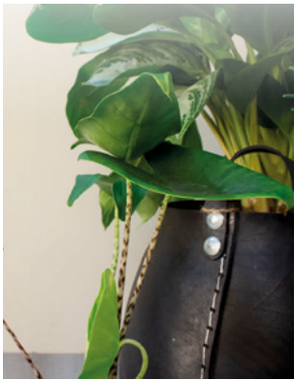

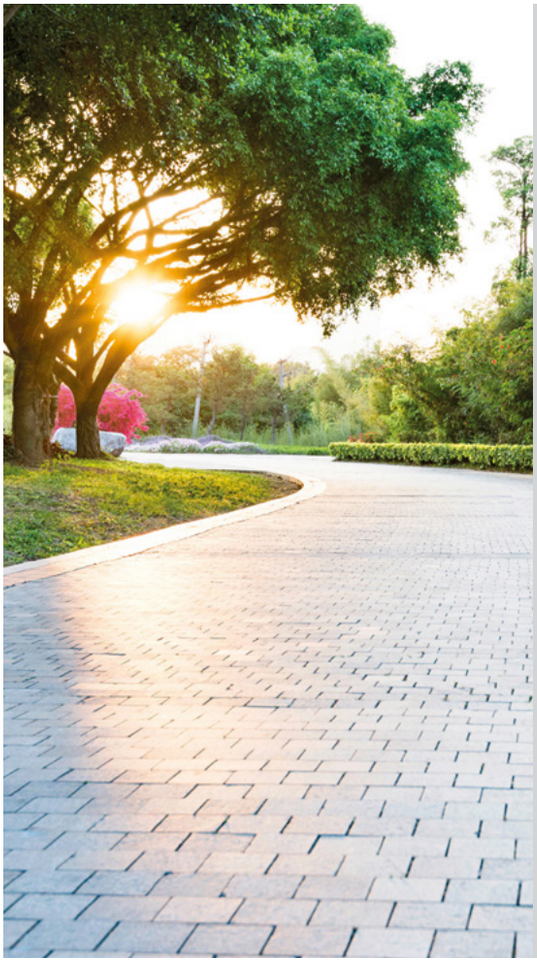

DET ER MYE Å TJENE
PÅ Å VÆRE MEDLEM
I ARKITEKTBEDRIFTENE

Som medlem er dere del av et fellesskap som jobber for å bedre rammebetingelsene og lønnsomheten i bransjen. I tillegg får dere tilgang til en rekke attraktive medlemsfordeler.

- 50 % rabatt på kvalitetssikringssystemet MAKS
- 30 % rabatt på ytelsesbeskrivelsen AY
- Juridisk rådgivning
- Tilbud på kurs og etterutdanning
- Store rabatter på gode og spesialtilpassede forsikringsordninger hos Tryg
- Mulighet for deltakelse i ekspertutvalg og FoU-prosjekter

Meld dere inn nå, eller ta kontakt for et uforpliktende tilbud.

Arkitektbedriftene i Norge er bransje- og arbeidsgiverorganisasjonen for kontorer med praktiserende arkitekter, landskaps- og interiørarkitekter. Vi leverer verktøy og jobber med rammevilkår. På vegne av våre medlemsbedrifter skal vi være en tydelig, engasjert og troverdig stemme i byggenæringen og i det offentlige ordskiftet. Faglig sterke og lønnsomme medlemsbedrifter bidrar til en arkitektbransje som leverer kvalitet, verdi og innovasjon til beste for byggherre, bruker og samfunn.

arkitektbedriftene.no
post@arkitektbedriftene.no
22 93 15 00

facebook.com/arkitektbedriftene
twitter.com/arkitektbedrift

Se også arkitekturskaperverdi.no

arkitektbedriftene

Norskproduserte
kvalitetskjøkken
i over 65 år
sigdal

NEW YORK STYLE
GLASSVEGGER
Modulvegger er en av de ledende produsentene
i Norge innen himlinger, trespiler og fleksible vegger.
MODULVEGGER
modulvegger.no

UTSMYKNING OG DEKOR

Profil forum

Stort utvalg av dekor, tapet, foliering og skilt til både innvendige miljøer og utvendig fasade.

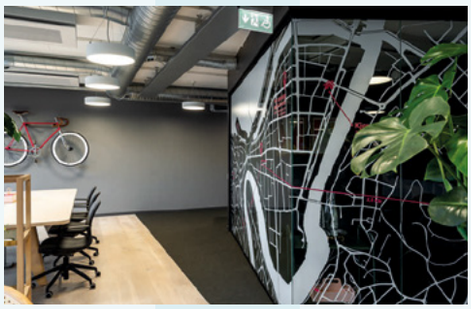

Bildene viser et prosjekt for Foodora. Design og produksjon av Profilforum.

Eget verksted, med moderne maskiner og dyktige håndverkere, skaper vi utsmykning og installasjoner i alle materialer, raskt og kostnadseffektivt.

Ole Deviks vei 2, 0666 Oslo | profilforum.no | mail@profilforum.no | 22 70 08 80

Vippi™

VIPPI – MER ENN EN STOL
vippi.no

INTERIØR& MØBLER
NIL

Abonnér på
NILs årbok – Interiør & møbler,
og/eller bestill tidligere årganger
på NILs nettsider:
nil.no/innhold/
bestill-nils-arbok-interior-mobler

NIL
Norske interiørarkitekters
og møbeldesigneres landsforening

JOTUN

LADY PURE COLOR
& LADY SUPREME FINISH

VÅRE VAKRESTE MALINGER

Utforsk nye fargekombinasjoner og skap en personlig stil med supermatte vegger og nymalte detaljer. Med LADY Pure Color og LADY Supreme Finish er du sikret et vakkert, helhetlig resultat.

VEGG: LADY PURE COLOR 4863 **STATEMENT BLUE**

VEGG LITE BILDE: LADY PURE COLOR 10001 **DIJON YELLOW**
BORD: LADY SUPREME FINISH SILKEMATT 4863 **STATEMENT BLUE**

VEGG: LADY PURE COLOR 7637 **EXHALE**
HYLLER: LADY SUPREME FINISH SUPERBLANK 10001 **DIJON YELLOW**

Den nye fargen 4863 **STATEMENT BLUE** er en klar og sterk blåtone. Fargen skaper et dristig og personlig interiør som oser av sofistikert selvtillit.

Matcher med:
1462 **GRÅ SKIFER**
10001 **DIJON YELLOW**
11174 **CURIOUS MIND**
7637 **EXHALE**

LADY PURE COLOR OG LADY SUPREME FINISH er våre vakreste malinger. LADY Pure Color gjør de kulørsterke tonene enda vakrere, og LADY Supreme Finish er markedets beste maling til tre og panel.

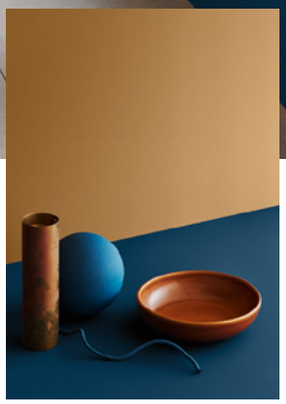

NYTT FARGEKART fra LADY presenterer 12 helt nye farger. Se alle fargene og få tips til fargevalg og kombinasjoner på **lady.inspirasjonsblogg.jotun.no**

God smak fortjener det beste

Av trykktekniske årsaker kan fargeprøvene avvike fra originalfargene.

ALLEGRO allegro.no Foto: Line Klein

Bico leverer og monterer
spesialinnredning
av høy kvalitet
til butikker,
restauranter, hoteller
og offentlige bygg
bico
Gode idéer fortjener
godt håndverk
www.bico.no

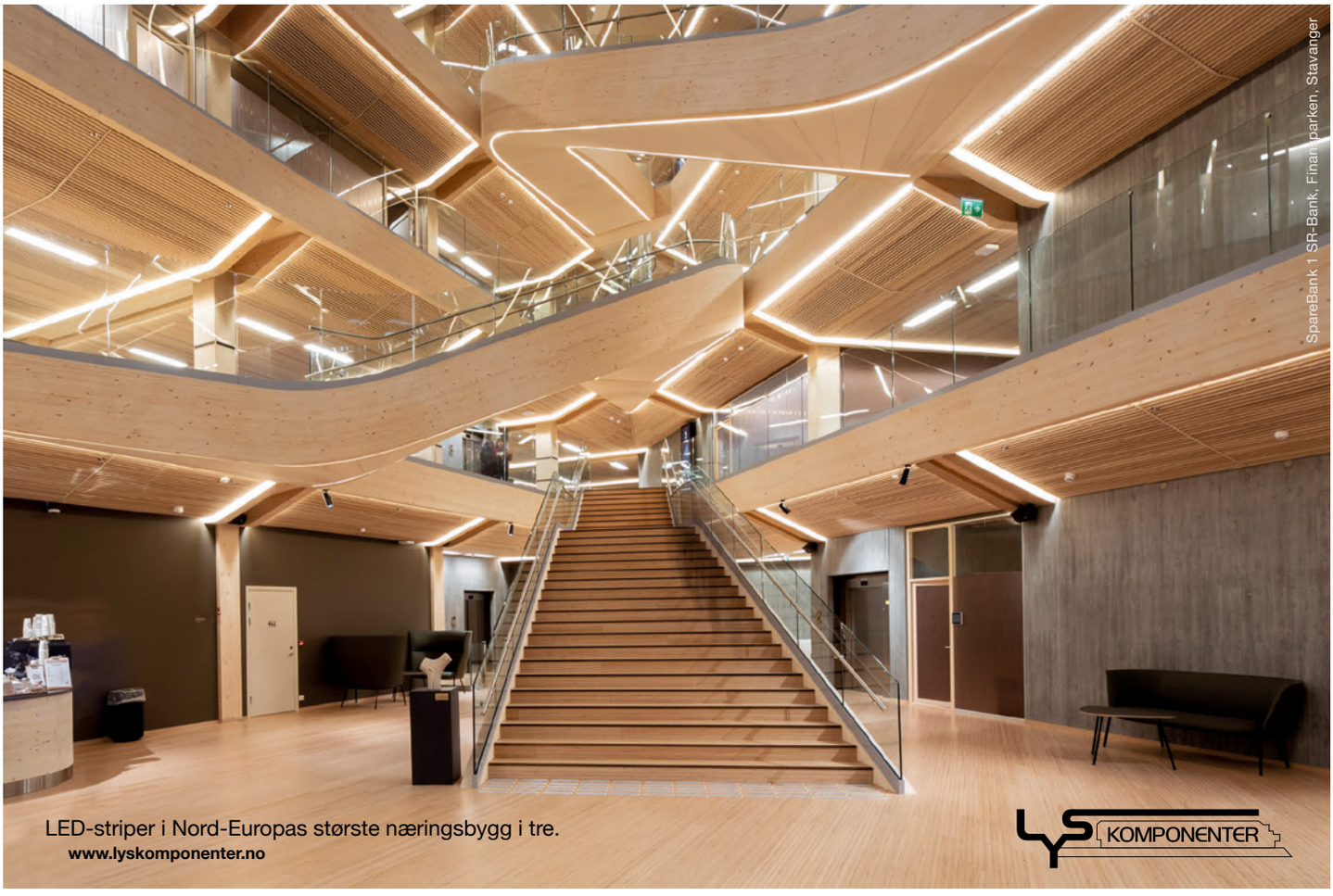
SpareBank 1 SR-Bank, Finansparken, Stavanger
LED-striper i Nord-Europas største næringsbygg i tre.
www.lyskomponenter.no
LYS KOMPONENTER

Modena Fliser er en av landets ledende aktører innen flis, naturstein, terrazzo, fasade og baderom. Vi har et unikt sortiment i høy kvalitet.

Med teknisk kompetanse, øye for detaljer og genuin interesse leverer Modena Fliser komplette og bærekraftige løsninger til alle prosjekter.

modenaprosjekt.no

Med treflis beholder man det varme uttrykket samtidig som man oppnår et slitesterkt og vedlikeholdsfritt gulv til belastede områder. Vi levere komplette konsepter for å sikre helhet.

OVERFLATEBEHANDLING AV TRE MED NATURLIGE OLJER OG VOKSER

Bak våre produkter ligger det over 40 års erfaring og lidenskap til tre som naturlig byggemateriale. Våre produkter gir en pustende og beskyttende overflate, som lett kan rengjøres og vedlikeholdes.

osmo®

Våre farger gir en transparent innfarging som fremhever treets naturlige nyanser og struktur. Finner du ikke den rette fargen, kan du selv blande ulike farger for å få ønsket resultat.

Osmo Nordic AS - **www.osmonorge.no** - Tlf. 63 97 60 62

GEBERIT

SMART SKJØNNHET

GEBERIT AQUACLEAN. DUSJTOALETTET.

DESIGN
MEETS
FUNCTION

Opplev en helt ny følelse av friskhet og renhet med Geberit AquaClean Sela: dusjtoalettet som gjør deg ren med et knappetrykk. Du finner mer informasjon om de allsidige dusjtoalettmodellene på **www.geberit-aquaclean.no**.

WHIRLSPRAY-DUSJTEKNOLOGI

TURBOFLUSH-SKYLLTEKNOLOGI

ORIENTERINGSLYS

FJERNKONTROLL

IFÖELECTRIC

Den prisbelønte Ohm-serien har fått et vakkert tilskudd av sprutsikre IP44-pendler for interiørbruk.

De passer i alle husets rom. Ypperlig på badet, flott på kjøkkenet og nydelig ved sengen.

Kommer i sort og hvitt porselen, opal og klart glass.

Made in Sweden og designet av Kauppi & Kauppi.

www.ifoelectric.no

Besøksadresse: Brobekkveien 115, 0582 Oslo | Telefon: 23 37 81 10 | post@ifoelectric.no
Følg oss gjerne på Facebook og Instagram!

SAXO LIVING®

www.saxoliving.com

4 x Tapwell

Arm 984. Kjøkkenbatteri Matt sort.

Arm 984. Kjøkkenbatteri Honey Gold.

Arm 984. Kjøkkenbatteri Messing.

Arm 984. Kjøkkenbatteri Kobber.

FLOS.NO

NOCTAMBULE SUSPENSION
AV KONSTANTIN GRCIC

Opplev Noctambule og flere spennende design
hos oss i Drammensveien 120

FLOS NORGE AS • DRAMMENSVEIEN 120 • OSLO • 22 12 86 00 • INFO@FLOS.NO

Brunner GmbH
Postbox 1151
D-77863 Rheinau-Freistett
Tyskland
www.brunner-group.com

Kontakt i Skandinavien:
Lars Black
T.: +45 24 23 24 72
e-post: info@contractplus.dk

brunner ::

Brunner produserer møbler av høy kvalitet til nesten alle områder innenfor kontraktsmarkedet. Møbelseriene innen møterom, konferanse, lounge, kontor, kafé, restaurant og helse er tegnet av noen av Europas ledende designere.

PARA VERT | Design: Ippolito Fleitz Group

A-Collection | Design: jehs+laub

ray | Design: jehs+laub

IARK
Dronning Mauds Gate 3
0250 Oslo
Norway
post@iark.no

Dancing Wall
Design: Stephan Hürlemann, 2018

The basic function of Dancing Wall is that of a mobile partition that can be used to flexibly divide offices into zones, while providing vertical work space.

Vitra Scandinavia, Akersgt. 16, 0158 Oslo, tel. 23 11 58 70

OSLO VVS SENTER
www.oslovvssenter.no

Fredericia

1 9 1 1

Founded in 1911, Fredericia draws on its heritage of creating iconic, innovative designs developed in collaboration with a circle of internationally recognised designers. Modern originals crafted to last.

Fredericia.com

DESIGN **TANK** PHOTO **NICOLAS TOURRENC**

BERGERSEN FLIS

Jobber du med prosjekter ? Hos Bergersen Flis har vi i mer en 20 år hatt interiørarkitekter som
våre aller viktigste kunder. Vi har dedikerte medarbeidere med høy kompetanse i alle våre avdelinger rundt om i landet.
Med store og små prosjekter som sitt hovedansvar. Hos oss finner du blant annet anerkjente merkevarer
som Villeroy & Boch, Mosa, Casa Dolce Casa og Dornbracht.

OSLO RYEN - OSLO RØA - TRONDHEIM - HAMAR - BERGEN - TROMSØ

www.bergersenflis.no

fora form 1929

Tind
Design: Lars Tornøe

foraform.no

Furniture with a mission.

Maki by Jin Kuramoto

A solitary and social icon, based on minimalism and diversity.
As designer Jin Kuramoto says, “Also good for cat”!

Offecct by Flokk. flokk.com/offecct

OFFECCT

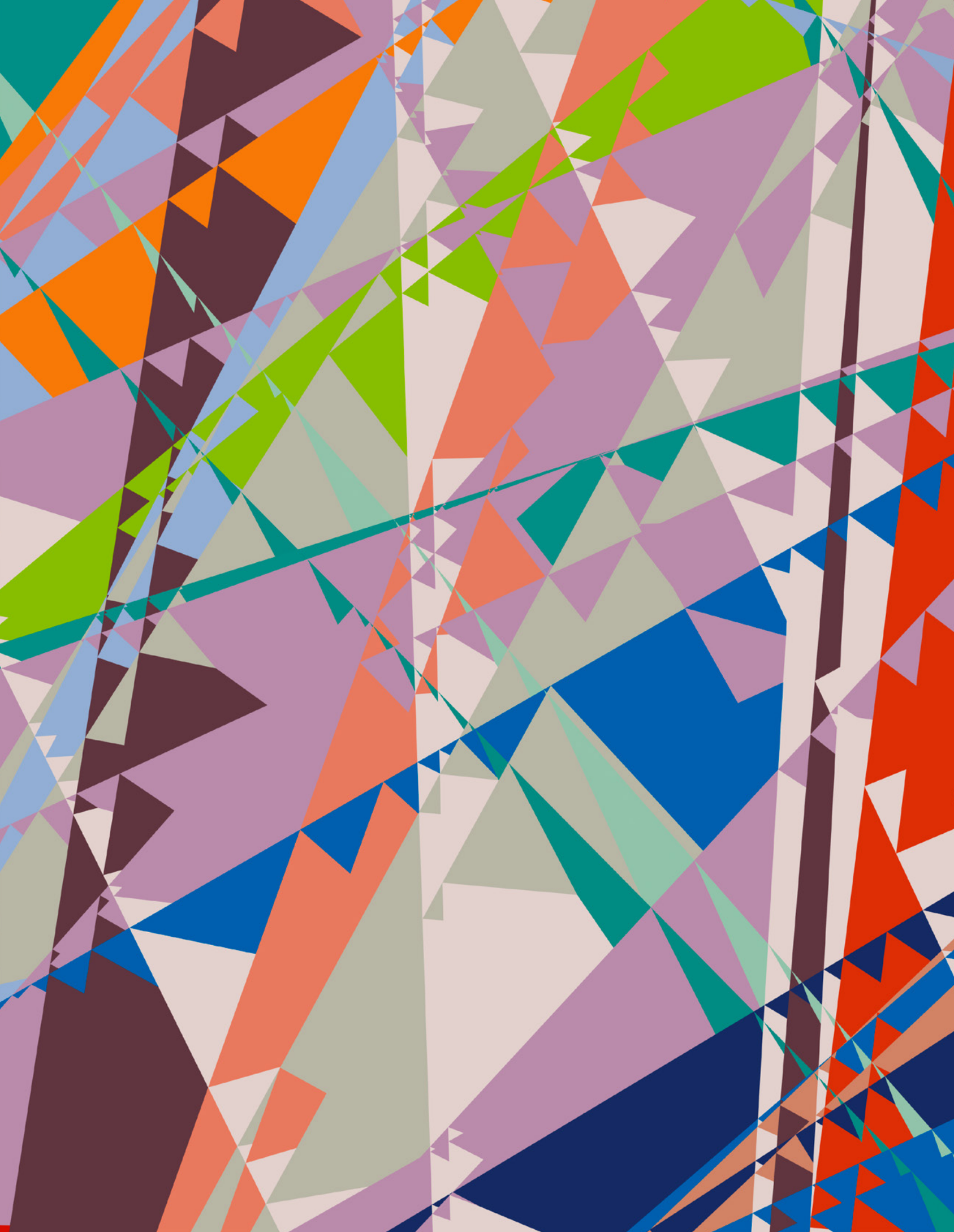

FORSIDE
PANGEA PROPERTY PARTNERS→OSLO
AS SCENARIO
INTERIØRARKITEKTER
→Side 152

BAKSIDE
TOALETT OG KAFEBYGG→
MOSETERTOPPEN
→HAFJELL
RAM ARKITEKTUR AS
→Side 208

NIL
Norske interiørarkitekters og møbeldesigneres landsforening

JOSEFINES GATE 34
0351 OSLO

nil@nil.no
nil.no
interiørogmøbler.no
facebook.com/NILsiden

ISBN 978-82-91194-30-1
ISSN 0803-7582